

Facultade de Ciencias da Educación

Presentación da Facultade

A Facultade de Educación é a escola de escolas: unha institución pública ao servizo de todas as persoas interesadas na mellora continua da educación e dos servizos sociais. Trátase dun centro universitario que se asenta sobre a historia dos centros de formación de mestres/as, educadores/as sociais e traballadores/as sociais, pero tamén sobre a historia do ensino e dos servizos sociais.

É unha facultade, polo tanto, que tenta incorporar todos os medios técnicos posibles, pero sen renunciar a un pasado que se constrúe sobre o esforzo colectivo dos profesionais e da cidadanía.

Os cambios respecto ao presente son considerables. Pero hai algo que unha facultade de educación debe contribuír a que se manteña: o espírito solidario dos veciños/as e a percepción da escola como propia, como asunto da comunidade.

Agardo que as persoas que elixen esta facultade para realizar os seus estudos teñan esa mentalidade de pertenza a un grupo que constrúe o futuro colectivo da educación e dos servizos sociais.

A oferta educativa para o próximo curso 2013-2014 no Centro é:

Catro títulos de Grao:

- GRADO EN EDUCACIÓN INFANTIL
- GRADO EN EDUCACIÓN PRIMARIA
- GRADO EN EDUCACIÓN SOCIAL
- GRAO EN TRABALLO SOCIAL

Catro títulos de Máster:

- Master en Dificultades de Aprendizaxe e procesos cognitivos
- Master en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos
- Master en Investigación Psicosocioeducativa con Adolescentes en Contextos Escolares
- Master en Profesorado de Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino dos Idiomas (especialidades de Orientación, Xeografía, Historia, Humanidades, Matemáticas e Tecnoloxía) Por outra banda, durante os últimos anos, a Facultade de Empresariais e Turismo, potenciou, de forma considerable a participación dos estudantes en programas de mobilidade.

Para obter máis información visita a nosa páxina web

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Equipo Decanal

O Equipo Decanal está composta polos seguintes membros:

Decana:

D.^{ña} Mercedes Suárez Pazos

Vicedecanos/as:

D. Ramón Ángel Fernández Sobrino

Dª María del Mar García Señorán
D. Xosé Manuel Cid Fernández
D.ª María del Pino Díaz Pereira

Secretario:

D. Antonio González Fernández

Localización

LOCALIZACIÓN DA FACULDADE.

Dirección postal:

Facultade de Ciencias da Educación

R/. Doctor Temes, s/n 32004 Ourense

A Facultade de Ciencias da Educación atópase no denominado Edificio Facultades ou Edificio de Ferro, contando ademais con outros espazos docentes situados nos pavillóns 1 e 2.

Directorio telefónico:

Conserxería: 988 387 101

Secretaría alumnado Graos : 988-387-168, 98- 387-194, 988-36-890

Secretaría alumnado Mestrados: 988 368 893

Decanato: 988-387-159

Correo electrónico:

Secretaría alumnado: secexbo@uvigo.es

Secretaría Decanato: sdexbo@uvigo.es

Grao en Educación Infantil

Materias

Curso 1

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
O05G110V01101	Comunicación: Lingua española	1c	6
O05G110V01102	Educación: Deseño e desenvolvemento do currículo da educación infantil	1c	6
O05G110V01103	Educación: Novas tecnoloxías aplicadas á educación infantil	1c	6
O05G110V01104	Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento de 0-6 anos	1c	6
O05G110V01105	Socioloxía: Socioloxía da educación	1c	6
O05G110V01201	Comunicación: Lingua galega	2c	6
O05G110V01202	Educación: Desenvolvemento motor	2c	6
O05G110V01203	Educación: Organización do centro escolar	2c	6
O05G110V01204	Educación: Teoría e institucións contemporáneas da educación	2c	6
O05G110V01205	Psicoloxía: Psicoloxía da educación: Procesos de aprendizaxe infantil	2c	6

Curso 2

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
O05G110V01301	Educación: Educación para a saúde e a súa didáctica	1c	6
O05G110V01302	Educación: Escola inclusiva e atención á diversidade	1c	6
O05G110V01303	Educación: Titoría e orientación coa familia	1c	6
O05G110V01304	Psicoloxía: Fundamentos psicolóxicos da intervención temperá	1c	6
O05G110V01305	Psicoloxía: Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe infantil	1c	6
O05G110V01401	Antropoloxía: Pensamento e cultura	2c	6
O05G110V01402	Psicoloxía: Identificación, prevención e tratamento dos trastornos do desenvolvemento e da conduta	2c	6
O05G110V01403	Aprendizaxe das ciencias da natureza	2c	6
O05G110V01404	Didáctica da lingua e a literatura infantil	2c	6
O05G110V01405	Idioma estranxeiro: Francés	2c	6
O05G110V01406	Idioma estranxeiro: Inglés	2c	6

Curso 3

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
O05G110V01501	Aprendizaxe da lingua estranxeira: Inglés	1c	6
O05G110V01502	Didáctica da expresión plástica e visual	1c	6
O05G110V01503	Educación física e a súa didáctica na idade infantil	1c	6
O05G110V01504	Expresión musical e a súa didáctica	1c	6
O05G110V01505	Lingua e literatura: Galego	1c	6
O05G110V01507	Lingua e literatura: Español	1c	6
O05G110V01508	Aprendizaxe da lingua estranxeira: Francés	1c	6
O05G110V01601	Aprendizaxe das ciencias sociais	2c	6
O05G110V01602	Matemáticas para mestres: Educación infantil	2c	6
O05G110V01901	Coñecemento do medio natural	2c	6
O05G110V01902	Ética e deontoloxía profesional	2c	6
O05G110V01903	Necesidades educativas especiais asociadas á discapacidade intelectual	2c	6
O05G110V01904	Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe da lectura, escritura e cálculo	2c	6
O05G110V01905	Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe da linguaxe oral	2c	6
O05G110V01906	Obradoiro de creatividade artística	2c	6
O05G110V01907	Xeografía para mestres	2c	6

Curso 4

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
O05G110V01908	Aspectos didácticos e organizativos da educación especial	2c	6
O05G110V01909	Bases pedagóxicas da educación especial	2c	6
O05G110V01910	Didáctica da relixión católica	2c	6
O05G110V01911	Didáctica das matemáticas para a educación infantil	2c	6
O05G110V01912	Xogo na educación infantil	2c	6
O05G110V01981	Prácticas externas: Practicum	An	48
O05G110V01991	Traballo de Fin de Grao	2c	6

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Comunicación: Lingua española				
Materia	Comunicación: Lingua española			
Código	005G110V01101			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Idioma				
Departamento	Lingua española			
Coordinador/a	Fernández Bello, Pedro			
Profesorado	Fernández Bello, Pedro			
Correo-e	pfervelho@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A materia de LINGUA ESPAÑOLA ten como finalidade unha aproximación teórico-práctica ao estudo da lingua española desde un punto de vista normativo e descriptivo, xa que 'comprender e saber comunicar' son saberes prácticos que han de apoiarse no coñecemento reflexivo sobre o funcionamento da linguaxe e as súas normas de uso, e implican, por unha banda, a capacidade de tomar a linguaxe como obxecto de reflexión e análise e, por outra, o coñecemento e aplicación efectiva das regras do funcionamento do sistema da lingua e das estratexias necesarias para interactuar lingüísticamente dun xeito adecuado. En consecuencia, os discentes deberán adquirir, ademais, aquelas destrezas necesarias que, como futuros profesionais, perfeccionarán nas clases para conseguir os obxectivos inherentes ao ensino-aprendizaxe desta materia: competencia lectora, expresión oral, expresión escrita e análise-interpretación de textos orais ou escritos. Para contextualizar e posibilitar o logro destes obxectivos se articula un tema introductorio ás ciencias da linguaxe e a comunicación.			

Competencias de titulación	
Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B10	Traballo nun contexto internacional
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións

B17	Creatividade
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B20	Iniciativa e espírito emprendedor
B21	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
1. Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma, creativo e cooperativo, e promoverlos nos estudantes desde a participación e o esforzo individual(Proxecto Tuning).	saber facer	A11 B9 B15 B17 B20
2. Comprender os principios básicos das ciencias da linguaxe e a comunicación.	saber	A1 A6 B1 B3 B11 B13
3. Coñecer, respectar e promover a diversidade lingüística e cultural de España e de Europa, e contribuír á planificación e xestión críticas de tal diversidade.	saber Saber estar / ser	A1 A3 A6 B7 B10 B11 B12 B13 B14 B16 B19
4. Recoñecer a identidade da etapa de educación infantil e as súas características cognitivas e comunicativas (ECI/3854/2007).	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A2 B1 B2 B7 B8 B13 B16
5. Asumir a comunicación lingüística como ferramenta básica de regulación da conduta (RD 1630/2006), e motor da resolución pacífica de conflitos en la comunidad escolar (RD 1513/2006).	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A4 A5 B7 B11 B12 B13 B14 B16 B19
6. Coñecer e aplicar os procesos de interacción e comunicación no aula, así como dominar as destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia (ECI/3854/2007 e ECI/3857/2007)	saber saber facer Saber estar / ser	A2 A3 A4 B1 B3 B7 B9 B11 B13 B14
7. Saber expresarse en español con fluidez e precisión e poder facer un uso flexible de devandito idioma para fins sociais, académicos e profesionais (ECI/3854/2007 y ECI/3857/2007-MCERL)	saber facer	A6 A11 B3 B11 B16 B21

8. Falar, ler e escribir coreccta e adecuadamente a lingua española	saber facer	A6 B3 B11
9. Coñecemento reflexivo e práctico dos distintos compoñentes do sistema da lingua española (fonolóxico, gramatical e léxico-semántico).	saber saber facer	A1 A2 A6 B3 B11

Contidos

Tema	
1. Introducción ás ciencias da linguaxe e a comunicación.	1.1. Definición e caracterización da linguaxe e das linguas desde las tesis máis relevantes das ciencias que actualmente ocúpase da linguaxe 1.2. As competencias comunicativas/lingüísticas en la enseñanza/aprendizaxe das outras disciplinas. Algúns referentes europeos 1.3. Traballo práctico preferentemente en grupo reducido de 3-5 discentes) de análise comparativo entre a concepción e o papel da linguaxe nos textos normativos españois, en especial os referidos á educación infantil, e os principios e pautas promovidos por las instituciones da Unión Europea e do Consello de Europa (principalmente desde a Language Policy division/Division de Politiques Linguistiques).
2. Semántica, lexicología e lexicografía	2.1. Semántica e significado. Os tipos de contido semántico 2.2. As relacións léxicas, con especial atención ás relacións de oposición 2.3. Lexicología estrutural, semántica diferencial e campos léxicos. Exercicio de profundización/resolución de problemas: Discusión e análise dalgún macrocampo léxico do español (adjetivos de idade, bebidas, alimentos, vivenda...) 2.4. A semántica textual. Algúns conceptos básicos con discusión de exemplos. Traballo persoal: Análise semántico-textual dalgúns pasajes ou textos breves do español
3. Gramática: morfología e sintaxis	3.1. Introducción á morfología léxica do español. Aspectos básicos de la derivación nominal, adjetival e verbal do español. Exercicios de aplicación 3.2. As unidades no enunciado (clases de palabras): o sustantivo e o adjetivo; o verbo e o adverbio; o sistema pronominal do español. Tipologías básicas 3.3. A estrutura do sintagma nominal: determinantes e complementos. Exercicios de aplicación e profundización. 3.4. Oración e enunciado. A estrutura jerárquica da oración. O suxeito e os complementos argumentais. O nivel dos aditamentos e o nivel periférico. Exercicios de aplicación e profundización.
4. Fonoloxía, fonética e ortografía da lingua española	4.1. Definición e explicación con exemplos dalgúns conceptos básicos de a fonoloxía e fonética españolas (fonema, trazos distintivos, alófonos, neutralización e archifonemas, clasificación dos sons e de los fonemas do español segundo Quilis e Martínez Celdrán) 4.2. Transcrición fonolóxica e fonética de textos segundo Quilis 1997

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos tutelados	0	33	33
Titoría en grupo	2	0	2
Resolución de problemas e/ou exercicios	15	15	30
Sesión maxistral	24	12	36
Traballos de aula	7	14	21
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	12	14
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	12	14

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

Descrición

Traballos tutelados	Planificación, elaboración e revisión de traballos realizados preferentemente en grupos reducidos de 3-5 discentes co obxectivo de asimilar dun modo práctico-teórico algunhas cuestións fundamentais do programa e de mellorar algunhas competencias transversales relacionadas coa elaboración-presentación de textos.
Titoría en grupo	Planificación dos traballos tutelados con indicación do guión, formato, recursos, etc.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Preparación, realización, revisión (e eventual entrega e/ou presentación) dalgúns exercicios de aplicación/profundización, de resolución de problemas ou, no seu caso, de prácticas de análises e comentario. Asimesmo esta actividade guiada polo profesor dedicarase a orientar a interpretación adecuada dos textos comentados entregados polo profesor, resolver as dúbidas sobre os textos propostos para a análise, corrixir propostas, etc.
Sesión maxistral	Introdución expositivo-participativa ás cuestións globais teórico-prácticas. En cada sesión haberá para os discentes unha quenda de intervencións (opinións, preguntas, réplicas...) durante polo menos quince minutos.
Traballos de aula	Planificación, elaboración e/ou presentación de propostas de solución para cuestións complexas relacionadas cos contidos básicos do programa, desde un punto de vista práctico-teórico.

Atención personalizada

	Descrición
Traballos de aula	Os discentes dispoñerán de atención personalizada, tanto no horario de tutorías de despacho como nas horas de traballo en grupos reducidos. Para a realización e entrega dos traballos indicados no programa é condición necesaria a asistencia ás sesións de planificación nas horas de tutoría especializada no aula os días sinalados no cronograma e a discusión-revisión do borrador en tutoría individual/grupal e presencial. En calquera caso, todas as actividades guiadas polo profesor en horario de clase poderán ser complementadas polos discentes no horario de tutorías de despacho para resolver calquera dúbida.
Traballos tutelados	Os discentes dispoñerán de atención personalizada, tanto no horario de tutorías de despacho como nas horas de traballo en grupos reducidos. Para a realización e entrega dos traballos indicados no programa é condición necesaria a asistencia ás sesións de planificación nas horas de tutoría especializada no aula os días sinalados no cronograma e a discusión-revisión do borrador en tutoría individual/grupal e presencial. En calquera caso, todas as actividades guiadas polo profesor en horario de clase poderán ser complementadas polos discentes no horario de tutorías de despacho para resolver calquera dúbida.
Titoría en grupo	Os discentes dispoñerán de atención personalizada, tanto no horario de tutorías de despacho como nas horas de traballo en grupos reducidos. Para a realización e entrega dos traballos indicados no programa é condición necesaria a asistencia ás sesións de planificación nas horas de tutoría especializada no aula os días sinalados no cronograma e a discusión-revisión do borrador en tutoría individual/grupal e presencial. En calquera caso, todas as actividades guiadas polo profesor en horario de clase poderán ser complementadas polos discentes no horario de tutorías de despacho para resolver calquera dúbida.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Os discentes dispoñerán de atención personalizada, tanto no horario de tutorías de despacho como nas horas de traballo en grupos reducidos. Para a realización e entrega dos traballos indicados no programa é condición necesaria a asistencia ás sesións de planificación nas horas de tutoría especializada no aula os días sinalados no cronograma e a discusión-revisión do borrador en tutoría individual/grupal e presencial. En calquera caso, todas as actividades guiadas polo profesor en horario de clase poderán ser complementadas polos discentes no horario de tutorías de despacho para resolver calquera dúbida.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Traballos de aula	Participación na elaboración e/ou presentación de propostas de solución para cuestións relativamente complexas relacionadas cos contidos básicos do programa.	5
Traballos tutelados	Participación na planificación, elaboración e revisión dos traballos 'prácticos' e 'persoais' indicados nos contidos da materia.	25
Resolución de problemas e/ou exercicios	Participación na preparación, realización e revisión dos exercicios de aplicación/profundización, de resolución de problemas ou de prácticas de análises e comentario	5
Sesión maxistral	Valorarase a participación habitual do estudante nas sesións expositivo/participativas.	5
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Avaliación das competencias adquiridas mediante respostas a cuestionesteórico-prácticas dotadas de relevancia no programa	35
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Avaliación das competencias adquiridas na aplicación práctica dos coñecementos teóricos	25

Outros comentarios e segunda convocatoria

(*)

O primeiro día de clase entregárase a última *concreción do 'contrato de aprendizaxe' que establece a *ficha e a guía docente mediante un *cronograma no que figurarán as semanas dedicadas a cada tema, as actividades a realizar e os días das probas teóricas e prácticas coas respectivas *puntuacións. Devandito *cronograma quedará colgado *públicamente no '*corcho' do despacho.

Así mesmo facilitaranse algúns materiais básicos e esquemas ou guías de orientación elaborados polo profesor que faciliten a comprensión e o dominio das cuestións teóricas; tamén dispoñerán os *discentes de exercicios de aplicación resoltos e de traballos de comentario de textos para que todos os alumnos matriculados na *asignatura teñan modelos iniciais de referencia na solución das cuestións práctico-teóricas.

Os traballos prácticos serán elaborados en grupos reducidos (de 3-5); os traballos 'persoais' tamén se realizarán *preferentemente en grupos reducidos. A extensión será de 3-6 *carillas de *folio (nunca poderán exceder as nove *carillas). Para a realización e entrega de ambos traballos é condición necesaria a asistencia ás sesións de *planificación nas horas de *tutoría especializada no aula os días sinalados no *cronograma e a discusión-*revisión do *borrador en *tutoría especializada individual e *presencial. Admitiranse traballos e prácticas entregados como máximo unhas *emana despois do día sinalado, e cunha *penalización de 0.25 puntos.

Ao finalizar o estudo de cada un dos catro temas poderase realizar unha proba parcial (*liberatoria) con cuestións teóricas e/ou prácticas. Para presentarse á terceira proba parcial é necesario realizar algunha das dous anteriores. A cuarta proba parcial realizarase o día sinalado para o exame 'final'. Ese día, todos os *discentes que seguiron o sistema de avaliación continua poderán repetir **unha** das tres anteriores (aquela que mellor lle acomode para mellorar a cualificación). Os traballos son só actividades da avaliación 'continua'.

As alumnas e os alumnos que non poidan participar *habitualmente nas sesións de teoría ou nas das clases práctico-teóricas deberán negociar co profesor actividades alternativas para conseguir a *puntuación *adscrita a devandita participación.

Por outra banda, todos os *discentes matriculados nesta *asignatura poderán elixir como alternativa de avaliación un exame final global con cuestións teóricas (catro puntos) e prácticas (seis puntos). Nese caso dispoñerán dun mínimo de catro horas.

Bibliografía. Fontes de información

(*)

Básica [Está sinalada cun asterisco a bibliografía indispensable]

Transversal e/ou especialmente relacionada co tema 1:

Beacco, Jean-Claude et al. (2010). *Language and school subjects - Linguistic dimensions of knowledge building in school curricula*. Strasbourg: Council of Europe-Language Policy Division. (www.coe.int/lang/eng → Language(s) of schooling → A platform of resources and references for plurilingual and intercultural education → Language(s) in other subjects → Reference texts).

Beacco, Jean-Claude et al. (2009). *Language as Subject*. Strasbourg: Council of Europe-Language Policy Division. (www.coe.int/lang/eng → Language(s) of schooling → A platform of resources and references for plurilingual and intercultural education → Language as a subject → Reference texts).

***Beacco, Jean-Claude et al.** (2009). *Reading*. Strasbourg: Council of Europe-Language Policy Division. (www.coe.int/lang/eng → Language(s) of schooling → A platform of resources and references for plurilingual and intercultural education → Language as a subject → Reference texts)

***Beacco, Jean-Claude et al.** (2009). *Writing*. Strasbourg: Council of Europe-Language Policy Division. (www.coe.int/lang/eng → Language(s) of schooling → A platform of resources and references for plurilingual and intercultural education → Language as a subject → Reference texts).

***Cassany, Daniel** (1990): "Enfoques didácticos para la enseñanza de la expresión escrita". *Comunicación, Lenguaje y Educación*, 6, 63-80.

[http://dialnet.unirioja.es/servlet/dcfichero_articulo?codigo=126193]

Cerrillo Torremocha, Pedro César & Juan Senís (2005: "Nuevos tiempos, ¿nuevos lectores?". *OCNOS*, nº 1, 19-33.

***Cerrillo Torremocha, Pedro César** (2007): "Los nuevos lectores: la formación del lector literario". Edición digital: Alicante: *Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes*.

***Coseriu, E.** (1999): "Diez tesis a propósito de la esencia del lenguaje y del significado", en *Literatura y lingüística*, nº 17, 317-331.

Coseriu, E. & Óscar Loureda (2006): *Lenguaje y discurso*. Pamplona: EUNSA.

***Frías del Val, Antonio-Salvador** (2008): "El tratamiento normativo: del Área de Lengua y Literatura a la competencia lingüística". *CEE Participación Educativa*, 8, 22-40.

***Gobierno de Québec, Ministère de l'Éducation** (2004): *Formación de docentes. Orientaciones. Competencias profesionales*. Québec: Bibliothèque nationale du Québec. (Ver especialmente pp. 33-44 y 61-74).
[www.mels.gouv.qc.ca/...titul.../FormEns_OrienCompProf_esp.pdf]

***Guilar, Moisés Esteban** (2009): "Las ideas de Bruner: de la "revolución cognitiva" a la "revolución cultural"". *Educere*, nº 44, 235-241. [<http://redalyc.uaemex.mx/src/inicio/ArtPdfRed.jsp?iCve=35614571028>]

***Lomas, Carlos; Tusón, Amparo y Andrés Osorio** (1992): "Ciencias del lenguaje, competencia comunicativa y enseñanza de la lengua". *Signos. Teoría y práctica de la Educación*, 7, 27-53.
[http://www.quadernsdigitals.net/datos_web/hemeroteca/r_3/nr_37/a_590/590.html]

Ministerio de Educación-Instituto de Evaluación (2010): *PISA 2009-OCDE-Informe español*. Madrid: Ministerio de Educación. [www.institutodeevaluacion.educacion.es]

Montolío E. (coord.) (2000): *Manual práctico de escritura académica* (3 vols.). Barcelona: Ariel. [También relevante para el tema 3].

***UDIMA (Universidad a Distancia de Madrid):** *Cómo elaborar un trabajo académico*.
[<http://es.scribd.com/doc/21855270/Que-Es-Un-Trabajo-Academico>]

Especialmente relacionada co tema 2:

Bruner, Jerome (1991 [1990]): *Actos de significado. Más allá de la revolución cognitiva*. Madrid: Alianza Editorial. [También relevante para el tema 1].

***Coseriu, E.** (1991): *Principios de semántica estructural*. Madrid: Gredos.

Duteil-Mouguel, Carine (2009): *La sémantique textuelle. Méthodologie et exemples d'analyse*. ENSIL, Université de Limoges: Laboratoire de CeReS [También se puede descargar en el portal <http://www.revue-texto.net>].

Escandell Vidal, M. V. (2007): *Apuntes de semántica léxica*. Madrid: Cuadernos de la UNED.

Hébert, Louis (2006): «La sémantique interpretative», dans Louis Hébert (dir.), *Signo* [en ligne], Rimouski (Québec). [<http://www.signosemio.com>].

Hébert, Louis (2012) «Dictionnaire de sémiotique générale», [En ligne], *Texto !* (revue-texto.net), Vol. XVII - nº1 et 2 (2012). Coordonné par Jean-Louis Vaxelaire,

URL : <http://www.revue-texto.net/index.php?id=2957>.

Rastier, F. (2005): *Semántica interpretativa*. México: Siglo XXI Editores.

Especialmente relacionada co tema 3:

Bosque, Ignacio et al. (1998, 2000): *Lengua castellana y literatura* (I y II). Madrid: Akal.

Gómez Torrego, L. (2002): *Gramática didáctica del español*. Madrid: SM.

Gómez Torrego, L. (2006): *Hablar y escribir correctamente. Gramática normativa del español actual*. Madrid: Arco/Libros.

Pavón Lucero, María Victoria (2007): *Gramática práctica del español*. Madrid: Espasa Calpe.

Real Academia Española (2010): *Nueva gramática de la lengua española*. (Manual). Madrid: Espasa.

Real Academia Española-Asociación de Academias de la Lengua *Española (2011): *Nueva Gramática Básica de la Lengua Española*. Madrid: Espasa.

***Varela Ortega, S.** (2005): *Morfología léxica: la formación de palabras*. Madrid: Gredos.

Especialmente relacionada co tema 4:

Martínez Celdrán, E. (2003): *El sonido en la comunicación humana. (Introducción a la fonética)*. Barcelona: Octaedro.

***Quilis, A.** (1997): *Principios de fonología y fonética españolas*. Madrid: Arco / Libros.

Complementaria

Especialmente relacionada co tema 1:

Breen, Michael P. (1990): "Paradigmas actuales en el diseño de programas de lenguas". *Comunicación, Lenguaje y Educación*, 7-8, 7-32. [http://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/antologia_didactica/enfoque01/breen01.htm].

Cerrillo Torremocha, Pedro César (2007): "La animación a la lectura desde las edades tempranas". Edición digital: Alicante: *Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes*.

Cerrillo Torremocha, Pedro César (2011): *Literatura y juego: las canciones escenificadas infantiles*". Edición digital: Alicante: *Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes*.

Courtés, Joseph (1997 [1991]): *Análisis semiótico del discurso*. Madrid: Gredos.

Cristal, David (2001): *La muerte de las lenguas*. Madrid: Cambridge University Press.

Cristal, David (2005): *La revolución del lenguaje*. Madrid: Alianza Editorial.

Fleming, Mike(2010).*The Aims of Language Teaching and Learning*. Strasbourg: Council of Europe-Language Policy Division. (www.coe.int/lang/eng → Language(s) of schooling→→ A platform of resources and references for plurilingual and intercultural education → Language(s) of schooling→ Reference texts).

Generalitat de Catalunya-Departament de l'Ensenyament-DOGC núm. 4915-29/06/2007, versión PDF: Decret 142/2007-*Currículum d'Educació Primària* [Ver especialmente ANNEX 1 (Competències bàsiques: pp. 21826) y ANNEX 2 (Àmbit de llengües: pp. 21832-21845)]

[<https://www.gencat.cat/eadop/imatges/4915/07176074.pdf>]

Generalitat de Catalunya-Departament de l'Ensenyament-DOGC núm. 5216-16/09/2008, versión PDF: Decret 181/2008-*Currículum del segon cicle de l'educació infantil* [Ver especialmente ANNEX, pp. 68263-68267]

[<http://www.gencat.cat/eadop/imatges/5216/08247053.pdf>]

Generalitat de Catalunya-Departament d'Educació-Currículum i organització.

[<http://phobos.xtec.cat/edubib/intranet/index.php?module=Pages&func=display&pageid=5>]

Generalitat de Catalunya-Departament de l'Ensenyament-DOGC núm. 5686-5/08/2010: Decret 101/2010-*Primer cicle de l'educació infantil*.

Giddens, A. et al. (2001): *Habermas y la modernidad*. Madrid: Cátedra.

Habermas, J. (2001 [1984]): *Teoría de la acción comunicativa: complementos y estudios previos*. Madrid: Cátedra.

Lloréns García, Ramón F. & Pedro César Cerrillo Torremocha (2008): "Literatura popular de tradición infantil". Edición digital: Alicante: *Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes*.

Messner, Rudolf (2009): "Pisa y la formación general". *PROFESORADO, Revista de currículum y formación del profesorado*, vol. 13, nº 2, pp. 1-12. [<http://www.ugr.es/~recfpro/rev132ART2.pdf>].

Ministère de l'Éducation-Direction de l'Enseignement Primaire-Bulletin Officiel hors-série nº5 du 12 avril 2007: *Programmes de l'École Primaire*. [<ftp://trf.education.gouv.fr/pub/edutel/bo/2007/hs5/hs5.pdf>]

Pérez Esteve, Pilar (2008). "La comprensión lectora y la competencia lingüística en el nuevo marco curricular: algunas claves para su desarrollo". *CEE Participación Educativa*, pp. 41-56.

Verschueren, J. (2002): *Para entender la pragmática*. Madrid: Gredos.

Especialmente relacionada co tema 2:

Duteil-Mouguel, Carine (2004): *Introduction à la Sémantique interprétative*.

[<http://www.revue-texto.net/Reperes/Themes/Duteil/Duteil Intro.html>].

Hébert, Louis (2012) «Dictionnaire de sémiotique générale», [En ligne], *Texto !* (revue-texto.net), Vol. XVII - n°1 et 2 (2012). Coordiné par Jean-Louis Vaxelaire,

URL : <http://www.revue-texto.net/index.php?id=2957>.

Miguel, Elena de (ed.) (2009): *Panorama de lexicología*. Barcelona: Ariel.

Especialmente relacionada co tema 3:

Bosque, I. y V. Demonte (eds.) (1999): *Gramática descriptiva de la lengua española* (3 vols.). Madrid: Espasa-Calpe.

Di Tullio, A. (2005): *Manual de gramática del español*. Buenos Aires: La isla de la luna.

Fernández Leborans, M. J. (2003): *Los sintagmas del español: I. El sintagma nominal*. Madrid: Arco/Libros.

Escandell Vidal, M. V. (1995): *Los complementos del nombre*. Madrid: Arco/Libros.

Leonetti, M. (1999): *Los determinantes*. Madrid: Arco/Libros.

Real Academia Española (2009): *Nueva gramática de la lengua española* (2 vols.). Madrid: Espasa.

Rodríguez Ramalle, M^a. T. (2005): *Manual de sintaxis del español*. Madrid: Castalia Universidad.

Seco, M. (1996): *Gramática esencial del español*. Madrid: Espasa-Calpe

Especialmente relacionada co tema 4:

Martínez Celdrán, E. (1998): *Análisis espectrográfico de los sonidos del habla*. Barcelona: Ariel.

Quilis, A. (1999): *Tratado de fonología y fonética españolas*. Madrid: Gredos.

Diccionarios

Bosque, I. (2004). *Redes. Diccionario combinatorio del español contemporáneo*. Madrid: SM.

Casares, J. (1959). *Diccionario ideológico de la lengua española*. Barcelona: Gustavo Gili.

CLAVE (1997), *Diccionario de uso del español actual*. Madrid: SM.

Corominas, Juan (con la colaboración de José Antonio Pascual) (1980-1991): **DCECH**. *Diccionario crítico etimológico castellano e hispánico*. Madrid: Gredos.

***DRAE-2001. REAL ACADEMIA ESPAÑOLA:** *Diccionario de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe.

DELE-2006. REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: *Diccionario Esencial de la Lengua Española*. Madrid: Espasa.

Moliner, María (2007). **DUE** *Diccionario de uso del español*, 2 vols. Madrid: Gredos (2ª edición): Gredos. [Edición en CD-Rom. Madrid: Gredos, 1996].

Pharies, D. (2002). *Diccionario etimológico de los sufijos españoles*. Madrid: Gredos.

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (1990 [1726-1739]): *Diccionario de Autoridades*. Madrid: Gredos, ed. facsímil.

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA-ASOCIACIÓN DE ACADEMIAS DE LA LENGUA ESPAÑOLA (2005). *Diccionario panhispánico de*

dudas. Madrid: Espasa Calpe.

***SALAMANCA, diccionario de la lengua española** (1996). Madrid: Santillana-Universidad de Salamanca.

Sanmartín Sáez, Julia 1998): *Diccionario de argot*. Madrid: Espasa-Calpe.

***Seco, Manuel; Andrés, Olimpia y Gabino Ramos,** (1999): **DEA**. *Diccionario del español actual*. Madrid: Aguilar.

Seco, M. (2001): *Diccionario de dudas y dificultades de la lengua española*. Madrid: Espasa.

Seco, M. (2004): *Diccionario fraseológico del español actual*. Madrid: Aguilar lexicografía.

Zainqui, José María (1997): *Diccionario razonado de sinónimos y contrarios*. Barcelona: Editorial de Vecchi.

Outros recursos

Materiais audiovisuais. Materiais didácticos e científicos escritos.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Didáctica da lingua e a literatura infantil/O05G110V01404

Lingua e literatura: Español/O05G110V01507

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Comunicación: Lingua galega/O05G110V01201

Outros comentarios

Os discentes deberán coñecer e saber aplicar os conceptos de gramática, de introdución á análise de textos e de literatura que forman parte do currículo de secundaria. Así mesmo suponse que teñen interiorizadas as normas de ortografía e puntuación do español e que non incurrir en transgresiones das normas gramaticales ou léxicas do estándar. En calquera caso, indicaráselles e/ou entregarán algúns materiais para emendar posibles carencias. Así mesmo, as alumnas e os alumnos poderán utilizar as horas de tutoría presencial para resolver os problemas que poida suscitarlles devandito repaso

DATOS IDENTIFICATIVOS**Educación: Deseño e desenvolvemento do currículo da educación infantil**

Materia	Educación: Deseño e desenvolvemento do currículo da educación infantil			
Código	O05G110V01102			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Idioma				
Departamento	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinador/a	Doval Ruiz, María Isabel Fernández Guerra, Ernesto			
Profesorado	Doval Ruiz, María Isabel Fernández Guerra, Ernesto			
Correo-e	efguerra@uvigo.es mdoval@uvigo.es			
Web				

Descrición xeral	O currículo é o eixe sobre o que se desenvolve o labor educativo, tanto nos seus aspectos conceptuais (concepcións, compoñentes, niveles etc.) como nos procedimentais (procesos de deseño, posta en práctica, avaliación, etc.), por iso é polo que se trata d'una materia fundamental na preparación do futuro docente de educación infantil. Esta asignatura pertence á materia Organización do espazo escolar, materiais e habilidades docentes. Xunto a outras que serán cursadas en leste mesmo curso (Organización do centro escolar) constitúen un bloque formativo que se complementa mutuamente e que está orientado a sentar unhas bases didácticas firmes na formación das futuras Mestras e Mestres de Educación Infantil. É por iso, que o desenvolvemento desta nova asignatura continuará co proceso global de formación en Didáctica e Currículo. Tomando en consideración ese marco, os obxectivos desta materia serán os seguintes: 1.- Profundaremos na temática do currículo e desenvolvemento curricular para nenos e nenas pequenos: como aprenden os nenos pequenos; que oferta formativa pode serlles ofrecida desde a escola infantil, como poden empregarse de forma enriquecedora os recursos que a nosa escola infantil posúe. 2.- Dado que estamos nun mundo globalizado o que, pese aos riscos que entraña, tamén ofrece posibilidades de coñecemento, colaboración e enriquecemento mutuo, imos tratar de abrir os ollos aos enfoques curriculares que se están levando a cabo noutras partes do mundo para poder rescatar aquilo que poida resultar máis interesante e viable no noso contexto. 3.- Traballar sobre o currículo escolar, neste momento, supón entrar no interesante debate sobre as posibilidades e limitacións dos novos enfoques educativos: as achegas das neurociencias ao desenvolvemento infantil; as intelixencias múltiples como marco de referencia curricular, o traballo por competencias, as metodoloxías de proxectos, etc. 4.- Dado que o grupo de profesores e profesoras que desenvolveremos este bloque formativo está fuertemente convencido da idea de que ser educador/a infantil supón saber traballar en equipo, un dos obxectivos desta materia é analizar o desenvolvemento curricular como un traballo cooperativo entre mestres/as, familias e comunidade local, de forma que se creen fortes sinergias instrumentais e culturais en beneficio dos nenos e nenas pequenos. Pero tamén nos formaremos en novas formas de traballo en rede de alumnos e profesores mediante o desenvolvemento dalgúns contidos teóricos e prácticos de forma conxunta con profesores e alumnos doutras facultades e universidades que están traballando a mesma asignatura. 5.- Finalmente, o traballo con nenos e nenas tan pequenos esixe dos profesionais un forte compromiso persoal e ético coa tarefa que se desenvolve. Compromiso que afecta ás nosas relacións connosco mesmos (capacidade de analizar e avaliar o noso propio traballo, procura de formación permanente), cos nenos e nenas que atendemos (manter unha actitude de sensibilidade e respecto ás súas demandas, evitar calquera forma de discriminación ou maltrato), coa nosa escola (vinculación ao proxecto da escola, disponibilidad para o traballo en equipo) e coa comunidade local (colaboración e apoio á cultura local).
------------------	---

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos

A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B16	Adaptación a novas situacións
B21	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
1. Analizar e comprender os procesos educativos no aula e fóra dela relativos ao período de 0- 6 anos.	saber	A1 B1
2. Coñecer e analizar elementos básicos do currículo de Educación Infantil e cuestionar criticamente as diversas tendencias e propostas curriculares da administración educativa.	saber	A3 B2
3. Deseñar, planificar e avaliar a actividade docente e a aprendizaxe na aula atendendo ás necesidades dos estudantes e transmitir seguridade, tranquilidade e afecto.	saber facer	A1
4. Seleccionar, desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos axeitados e promover as competencias correspondentes nos estudantes.	saber facer	A1
5. Lograr unha capacidade de relación e de comunicación, así como de equilibrio emocional nas variadas circunstancias da actividade profesional.	Saber estar / ser	A2 A12 B11
6. Capacitarse para traballar en equipo cos compañeiros e outros profesionais dentro e fóra do centro como condición necesaria para a mellora da súa actividade profesional, compartindo saberes e experiencias.	Saber estar / ser	B8 B9
7. Preparar, seleccionar ou construír materiais didácticos e utilízalos nos marcos específicos das distintas disciplinas atendendo aos principios teóricos básicos da globalización e á súa aplicación ás etapas de Educación Infantil.	saber facer	A2
8. Desenvolver a capacidade para recompilar, analizar, elaborar, crear, seleccionar e avaliar materiais curriculares axeitados ás características do alumno de Educación Infantil. Controlar e facer o seguimento do proceso educativo e, en particular, de ensinanza-aprendizaxe mediante o dominio de técnicas e estratexias necesarias.	saber facer	A3 B2
9. Empregar a avaliación, na súa función propiamente pedagóxica e non meramente acreditativa, como elemento regulador e promotor do ensino, da aprendizaxe e da súa propia formación.	saber facer	A1 A2 B21
10. Potenciar o rendemento académico dos alumnos e o seu progreso escolar, no marco dunha educación integral.	saber facer	A2
11. Asumir a necesidade do desenvolvemento integral continuo, mediante a autoavaliación da propia práctica.	Saber estar / ser	B13 B16
12. Comprender que a dinámica diaria en educación infantil é cambiante en función de cada estudante, grupo e situación. Saber ser flexible no exercicio da función docente.	saber saber facer	B12 B16

Contidos

Tema	
1. Compoñentes didácticos do proceso de ensino-aprendizaxe en Ed. Infantil	Didáctica e/ou currículo. O ensino: concepto básico da didáctica. Compoñentes didácticos.
2. Modelos de ensino e de currículo. Deseño curricular e elaboración de proxectos curriculares en Ed. Infantil	O currículo oficial e os currícula institucionais. Principais modelos de ensino e de currículo de aplicación á educación infantil. Deseño curricular. Deseño de proxectos curriculares.
3. Currículo, desenvolvemento e aprendizaxe infantil.	Como aprenden os nenos pequenos?. Achegas das neurociencias.
4. Currículo e ambiente de aprendizaxe.	Contextos de aprendizaxe para nenos pequenos.

5. Curriculum e contidos de aprendizaxe en Ed. Infantil. As intelixencias múltiples

6. Curriculum e metodoloxías de aprendizaxe en *Ed. Infantil Xogo e aprendizaxe

7. Curriculum e avaliación das aprendizaxes e do traballo feito no aula. A documentación

8. O curriculum como proxecto formativo. A planificación curricular contextualizada

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	15	30	45
Traballos de aula	15	0	15
Titoría en grupo	7.5	0	7.5
Obradoiros	15	20.5	35.5
Prácticas externas	0	15	15
Traballos tutelados	0	15	15
Probas de tipo test	1	7	8
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	1	8	9

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte dos profesores dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión dos profesores. Pode estar vinculado ao seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante e en ocasións poderán ser realizadas colaborativamente con alumnos e profesores doutras facultades e universidades.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Obradoiros	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou en grupo que desenvolven os estudantes.
Prácticas externas	Se as circunstancias permíteno, desenvólvese algunha actividade externa á facultade en aulas de educación infantil onde se desenvolven prácticas innovadoras cos nenos.
Traballos tutelados	Estamos intentando organizar unha fórmula que permita unir esforzos e integrar contidos de diferentes materias de forma tal que eses traballos poidan adquirir un sentido máis profundo e interdisciplinar, diminuindo, á súa vez, a *proliferación de traballos solicitados aos estudantes. O esquema de traballo para este cuatrimestre, susténtase sobre a idea de: 8 temas, 2 libros, unha película e 4 casos. Cada unha das actividades (libros, películas e casos) levará consigo a realización dun informe. A competencia xeral a traballar nesta materia é a expresión escrita, tarefa que estará presente durante todo o período de clases a través dun blog (cada día de clase dous estudantes subirán ao blog o traballado en clase). Dun caderno de clase no que, separadamente das notas ou apuntes que cada un desexa tomar, e incluírá un resumo de 6 liñas que cada estudante anotará ao finalizar cada sesión de clase. Pediranse, tamén, pequenas redaccións nas que haberá de expresarse a asunción dalgún rol vinculado á vida dos nenos pequenos ou ao traballo educativo con eles/as.

Atención personalizada

	Descrición
Traballos de aula	Asesoramento individual ou grupal na aula e nas sesións de titoría dos profesores.
Titoría en grupo	Asesoramento individual ou grupal na aula e nas sesións de titoría dos profesores.
Traballos tutelados	Asesoramento individual ou grupal na aula e nas sesións de titoría dos profesores.
Prácticas externas	Asesoramento individual ou grupal na aula e nas sesións de titoría dos profesores.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Traballos de aula	neste apartado tomananse en consideración a participación nas actividades de clase, 25 as entradas ao blog e os comentarios a entradas doutros compañeiros, os resúmenes e comentarios incluídos no cuaderno de clase.	

Traballos tutelados	Neste apartado tomaranse en consideración os traballos ou informes, individuais ou en grupo, que se vaian realizando ao longo do curso baixo supervisión dos profesores. Tamén a defensa pública deses traballos se así fora solicitado.	25
Prácticas externas	Tomaranse en consideración neste apartado as prácticas que se organicen en aulas de educación infantil . También as aportacións voluntarias dos estudantes sempre que estas teñan que ver coa temática da materia: asistencia a Congresos, participación en actividades con nenos pequenos, etc., que deberán estar debidamente xustificadas.	10
Probos de tipo test	Neste apartado tomaranse en consideración os resultados na proba de tipo test e resposta breve que se realizará ao final de cuadrimestre.	30
Probos de resposta longa, de desenvolvemento	Neste apartado tomaranse en consideración os resultados na proba tipo tema ou de resposta longa que se fará a final de cuadrimestre.	10

Outros comentarios e segunda convocatoria

Para pasar satisfactoriamente a materia recoméndase asistir ás clases. A puntuación final será a suma das puntuacións obtidas en cada unha das partes, debendo obterse a puntuación mínima de 5 en total para aprobar a materia.

Aquel alumnado que por circunstancias xustificadas non poida asistir regularmente ás clases deberá comunicarllo ao profesorado durante o primeiro mes de clases. A avaliación a adoptar con este será a realización dunha proba teórica dos contidos da materia (70%) e dun traballo práctico tutelado (30%).

As competencias non adquiridas na convocatoria de xaneiro (1º periodo) poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo. Neste caso, manterase a nota das probas/actividades xa superadas ata esta segunda convocatoria.

Este documento é unha declaración de intencións sobre o traballo do alumnado na materia, polo que a información aquí contida ten carácter orientativo e pode sufrir lixeiras modificacións derivadas do consenso co grupo clase ou circunstancias imprevistas.

No seguinte enlace pódese consultar día/hora/lugar do examen (apartado *datas exames*):

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

ZABALZA, M., Didáctica de la Educación Infantil, Narcea, 2008
 ZABALZA, M., Diseño y desarrollo curricular, Narcea, 2000
 ZABALZA, M. y otros, La calidad en la educación infantil, Narcea, 2008
 Willis, A. y Ricciuti, H. , Orientaciones para la escuela infantil de cero a dos años, Morata, 2000
 MARINA, J.A., El cerebro infantil, Up (Ariel), 2011
 MAJEM y ÓDENA, Descubrir jugando, Octaedro, 2007
 Goldschmied, E. y Jackson, S. , La Educación Infantil de 0 a 3 años. , Morata, 2000
 Gardner, H. , Las Inteligencias múltiples. , Paidós, 1998
 Fortunato, Aldo , La educación de los niños como proyecto de la comunidad. , Octaedro, 2006
 Borghi, Q. , Los talleres en Educación Infantil. Espacios de crecimiento. , Graò, 2005
 Antón, Montserrat , Planificar la etapa 0-6. , Graó, 2008, 2ª edic.
 Borghi, Q., Educar en el 0-3, Graó, 2010

Outras referencias, revistas e links de interese iranse aportando durante o desenvolvemento das clases.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Educación: Organización do centro escolar/O05G110V01203
 Educación: Escola inclusiva e atención á diversidade/O05G110V01302

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Educación: Novas tecnoloxías aplicadas á educación infantil/O05G110V01103
 Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento de 0-6 anos/O05G110V01104

Outros comentarios

A proposta docente que se presenta pretende habituar aos estudantes ao manexo correcto do vocabulario e os conceptos propios do ámbito curricular. Non se trata, polo tanto, de memorizar definicións, nomes e datas senon de comprender con claridade o significado dos termos e nocións que servirán de material de traballo nesta e noutras materias do bloque.

Vivir a educación é moito máis que saber empregar unhas ferramentas técnicas. Os nenos e nenas pequenos precisan de mestres e mestras que saiban traballar cun estilo comprometido e alegre capaz de xerar neles ilusión por aprender cousas novas; que saiban ir abríndolles camiños novos no seu desenvolvemento. É por iso que daremos moita importancia, a través da escritura, á forma en que cada estudante vive e sente no mundo da infancia.

As clases desta materia contarán co apoio dos materiais que a disposición do alumnado estarán na plataforma de teleformación TEMA.

Seguindo a filosofía BYOD ("bring your own device"), poderanse traer ás clases aqueles dispositivos móbiles (tablets, smartphones, ipods, etc) que o alumno/a considere relevantes no seu proceso de ensino-aprendizaxe. Espérase do alumnado un uso eficiente e ético destes dispositivos na clase.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Educación: Novas tecnoloxías aplicadas á educación infantil**

Materia	Educación: Novas tecnoloxías aplicadas á educación infantil			
Código	O05G110V01103			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Idioma				
Departamento	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinador/a	Doval Ruiz, María Isabel			
Profesorado	Doval Ruiz, María Isabel			
Correo-e	mdoval@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Esta materia cumpre un papel fundamental derivado do seu carácter instrumental e formativo: - Ten un carácter instrumental porque traballa as competencias necesarias para o manexo das tecnoloxías como ferramentas para a busca, o tratamento, a organización e a representación da información. Neste senso, serve de apoio a outras materias do plano de estudos - Ten un carácter formativo porque ofrece unha nova visión de cómo ensinar e cómo aprender na escola dentro da sociedade da información e o coñecemento. Nesta materia terás a oportunidade de coñecer, analizar e valorar cal é o novo papel do profesor, dos alumnos e dos elementos que configuran o acto didáctico, cal é a nova maneira de ensinar e aprender coa tecnoloxía. Así coñecerás, entre outras cousas, novos recursos didácticos con base tecnolóxica, cómo deseñar e elaborar materiais didácticos empregando a tecnoloxía, qué estratexias de traballo empregar coas novas tecnoloxías na escola,... Por último, como mestre será necesario que sexas capaz de axudar ós teus alumnos a desenvolverse neste novo entorno tecnolóxico pero cunha visión crítica e reflexiva, que lle permita descubrir nas tecnoloxías unha ferramenta non só para o ocio e o tempo de lecer, senón tamén para a súa formación como cidadáns libres e responsables.			

Competencias de titulación

Código	
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información
B9	Traballo en equipo
B13	Razoamento crítico
B15	Aprendizaxe autónoma

Competencias de materia		
Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
- Analizar o contexto da actual sociedade da información e reflexionar sobre o novo contorno social e educativo que xeran as Tecnoloxías da Información e a Comunicación (TICs), dando lugar á necesidade de adquirir novas competencias persoais e profesionais.	saber	A9 A11 B2 B6 B9 B13 B15 B21
- Analizar as linguaxes audiovisuais e as súas implicacións educativas.	saber saber facer	A7 B1 B6
- Construír unha base de coñecementos, actitudes e habilidades técnicas útiles para o futuro mestre no desenvolvemento da súa actividade profesional que lle permitan unha axeitada utilización dos recursos tecnolóxicos ao seu alcance, analizando e reflexionando sobre as implicacións que a devandita utilización ten no deseño e desenvolvemento curricular.	saber saber facer	A7 A9 A11 B2 B5 B6 B9 B15 B21
- Ser quen de buscar, seleccionar e avaliar ou deseñar e construír materiais didácticos en soporte tecnolóxico adaptados ás características dos alumnos e dos contidos de aprendizaxe, así como de realizar unha proposta didáctica de integración curricular en contextos específicos.	saber saber facer	A7 A11 B2 B5 B6 B15
- Adquirir as habilidades necesarias para o manexo técnico, a produción de materiais e a utilización didáctica dos diversos medios e recursos tecnolóxicos: cámara fotográfica, cámara de vídeo, videoproxector, ordenador, impresora, escáner e Internet, etc.	saber facer	A7 B5 B6 B15
- Adquirir as habilidades necesarias para unha axeitada xestión da información con fins educativos: busca, selección, tratamento, organización e representación da información.	saber facer	A7 A11 B5 B6 B15
- Reflexionar criticamente sobre os determinantes sociais, psicolóxicos e ideolóxicos dos procesos de comunicación e formación mediados por tecnoloxía.	saber	A7 A11 B5 B6 B15
- Desenvolver as capacidades de colaboración, participación activa e traballo en equipo como instrumentos básicos da formación como futuros docentes, e tomar conciencia de que o ensino é un labor de equipo.	Saber estar / ser	A7 A11 B5 B6 B9 B15
- Traballar autonomamente, cun posicionamento académico e unha actitude investigadora ante os procesos educativos en xeral e a educación virtual ou e-learning, en particular.	Saber estar / ser	A7 B5 B6 B15
- Fomentar experiencias de iniciación ás tecnoloxías da información e da comunicación.	saber facer	A7 B5 B6 B15
- Abordar a análise de campo mediante metodoloxía observacional empregando tecnoloxías da información, documentación e audiovisuais.	saber facer	A4 A7 B1 B5 B6

- Analizar e incorporar de forma crítica as cuestións máis relevantes da sociedade actual que afectan á educación familiar e escolar: impacto social e educativo das linguaxes audiovisuais e das pantallas.

saber
saber facer
A7
A12
B1
B6
B9
B15

Contidos

Tema	
PARTE TEÓRICA	10 temas
Tema 1: As TIC na sociedade da información	1.1. Alfabetización tecnolóxica e competencia dixital 1.2. Impacto social e educativo da cultura audiovisual e dixital 1.3. Papel dos centros educativos na sociedade da información
Tema 2: A integración das TIC en contextos educativos	2.1. Factores que inflúen na súa integración 2.2. Perspectivas curriculares e modelos de integración das TIC 2.3. Proxectos nacionais e galegos de implantación das TIC nos centros 2.4. m-learning (mobile learning) e o movemento BYOD (Bring Your Own Device) nos centros educativos.
Tema 3: Recursos multimedia para a educación	3.1. Concepto, clasificación e características dos multimedia educativos 3.2. Funcións e orientacións para o uso didáctico do multimedia educativo 3.3. Selección e avaliación de multimedias educativos. 3.4. Deseño e elaboración de materiais didácticos multimedia.
Tema 4: Recursos web para a educación	4.1. Ferramentas de comunicación en educación 4.2. Aplicacións educativas da Web 2.0 4.3. Metodoloxías de traballo con Internet na aula: webquest, cazas do tesouro...
Tema 5: Novas posibilidades educativas e desafíos na rede	5.1. Seguridade da infancia en Internet 5.2. Entornos virtuais de ensinanza-aprendizaxe 5.3. Traballo colaborativo con TIC 5.4. Realidade aumentada
Tema 6: A linguaxe audiovisual e os medios de comunicación de masas	6.1. Lectura de imaxes. A imaxe dixital. 6.2. A televisión e a publicidade na aula. 6.3. Outros medios de comunicación de masas na aula.
Tema 7: Utilización educativa do vídeo e do cine	7.1. Funcións do vídeo na ensinanza 7.2. Metodoloxía, uso e explotación didáctica dos vídeos 7.3. Integración do cine en educación
Tema 8: Inclusión educativa con apoio das TIC	8.1. As tecnoloxías de apoio a diversidade: tipoloxías e funcións. 8.2. Criterios para a súa inclusión no curriculum. 8.3. Ventaxas e criterios para o uso das TIC na inclusión do alumnado.
Tema 9: Novos recursos TIC para os procesos de ensino- aprendizaxe	9.1. Do libro de texto ao libro dixital 9.2. Metodoloxía de traballo coa pizarra dixital interactiva (PDI) na aula 9.3. Espazos TIC: aula de informática, ordenador na aula ou aprendizaxe ubicua
Tema 10: A avaliación e a titoría a través das TIC	10.1. O portafolio e a rúbrica para a avaliación e seguemento de aprendizaxes 10.2. A acción titorial mediada por TIC

PARTE PRÁCTICA

Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia. Desenvólvense a través das TIC de xeito autónomo en espazos especiais con equipamento especializado. As prácticas, que se concretarán na primeira semana de clase en función dos coñecementos previos dos alumnos e a disponibilidad de recursos, serán proxectos de traballo individuais ou en pequeno grupo e xirarán en col dos seguintes eixos:

1. Ferramentas para o traballo colaborativo en rede.
2. Análise e selección de materiais e recursos educativos en formato dixital
3. Planificación e deseño de materiais e recursos educativos en formato dixital
4. Ferramentas para a titoría, xestión e organización do centro e aula.
5. Periódico escolar dixital
6. TV e radio dixital escolar
7. Dispositivos móbiles na aula (tablets, smartphone, iPod...) e BYOD
8. Protección de datos e seguridade da infancia en Internet
9. Realidade aumentada
10. Libros electrónicos
11. Stop-motion
12. Mapas sonoros xeo-referenciados
13. Robótica en educación infantil
14. Calquera outro relacionado coa materia e previamente negociado coa profesora

O produto final será un E-PORTFOLIO que se elaborará ao longo do cuadrimestre e que deberá conter, entre outros, a colección ou recompilación en formato dixital de cada unha das tarefas e reflexións que cada alumno irá ensamblado, mantendo e coidando.

O resultado final da parte práctica será defendido oralmente ao final do cuadrimestre. Dita sesión incluírá a defensa dunha parte do proxecto en inglés e unha sesión póster.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos de aula	2	4	6
Titoría en grupo	2	10	12
Prácticas en aulas de informática	30	45	75
Sesión maxistral	16.5	16.5	33
Cartafol/dossier	2	14	16
Probas de tipo test	0.5	3.5	4
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	0.5	3.5	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos vinculados a cada un dos temas.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumnado mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe. Van encamiñadas a guiar todo o proceso de aprendizaxe proporcionando documentación, resolvendo dúbidas, orientando traballos, corrixindo propostas, etc.
Prácticas en aulas de informática	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedementais relacionadas coa materia. Desenvólvense a través das TIC de forma autónoma. A última práctica consistirá na exposición e defensa dos traballos desenvolvidos e unha sesión póster.
Sesión maxistral	Exposicións sobre contidos da materia, bases teóricas e/ou directoras dun traballo, exercicio ou práctica a desenvolver individual ou en grupo.

Atención personalizada

Descrición

Traballos de aula	Atención personalizada a demanda do alumnado, nas sesións específicas previstas para iso e mediante o horario de tutoría sinalado.
Prácticas en aulas de informática	Atención personalizada a demanda do alumnado, nas sesións específicas previstas para iso e mediante o horario de tutoría sinalado.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Traballos de aula	Tarefas de ampliación de contidos da materia e realización de actividades vencellados ás clases teóricas	10
Prácticas en aulas de informática	Producción das actividades prácticas de laboratorio.	25
Cartafol/dossier	Resultados das actividades prácticas de laboratorio en formato e-portfolio. Inclúe a defensa e a exposición do produto final e a sesión póster.	25
Probas de tipo test	Probas tipo test e de resposta breve sobre os contidos teóricos da materia.	30
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Probas tipo tema ou de resposta longa sobre os contidos teóricos da materia	10

Outros comentarios e segunda convocatoria

- Para superar a materia é necesario ter unha puntuación mínima na teoría (2'5 puntos sobre 5) e nas prácticas (2'5 puntos sobre 5). As competencias non adquiridas na convocatoria de xuño serán avaliadas na de xullo e, de non superarse, non se gardarán as notas para o curso seguinte.

- Para ser calificados/as a través da avaliación continua requírese a asistencia do alumnado, ó menos, ó 70% das sesións prácticas e teóricas respetivamente. Outras situacións excepciónais que merezan un trato específico analizaranse no seu momento.

- As datas de realización do exame final-oficial, que realizará obrigatoriamente o alumnado non asistente para superar a materia serán as que figuran no calendario de exames da Facultade.

- O lugar de publicación das calificacións e da revisión será no taboleiro de anuncios do despacho do profesorado responsable e/ou na Plataforma Tema-Faitic ou en calquera outro espazo dixital que se lle especifique. Se o alumno/a non o especifica durante a primeira semana de clase, enténdese que dá o seu permiso para que os seus datos (nome completo e DNI) aparezan nos listados de notas, tanto en Faitic como noutro espazo. A data de revisión será a publicada pola facultad ou no seu defecto polo profesorado.

- Segundo a normativa vixente, con independencia da súa asistencia ou non as clases, o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación.

No seguinte enlace pódese consultar día/hora/lugar do examen (apartado *datas exames*):

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

Raposo Rivas, M., Novas tecnoloxías aplicadas a educación: aspectos técnicos e didácticos, 2002,

Cebrian De la Serna, M.; Gallego Arrufat, M.J. , Procesos educativos con TIC en la sociedad del conocimiento, 2011, Madrid: Pirámide.

Martínez Figueira, M.E. (coord), TIC para a inclusión do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo, 2013, Vigo: Universidade de Vigo

Raposo Rivas, M. e Martínez Figueira, M.E. (coord), As TIC e as súas aplicacións na aula: misión posible, 2012, Noia: Toxosoutos

Outras lecturas recomendadas:

Libros:

Raposo Rivas, M. e Doval Ruiz, Mª I. (2005) Practicando cn TICs en contextos formativos. Ourense: Aceroplus.

Cabero Almenara, J. (Coord); Alonso García, C. M. y otros (2007) Tecnología educativa. Madrid: McGraw-Hill, Interamericana de España.

Cabero Almenara, Julio y Romero Tena, Rosalía (coords.) (2007) Diseño y producción de TIC para la formación. Barcelona: UOC Editorial.

Cabero, J; Córdoba, M. y Fernández Batanero, J. M. (Coords.) (2007) Las TIC para la igualdad. Nuevas tecnologías y atención a la diversidad. Sevilla: Eduforma.

Salinas, J., I. Aguaded e J. Cabero (coords.) (2004) Tecnologías para la educación: diseño, producción y evaluación de medios para la formación docente. Madrid: Alianza Editorial.

Un completo listado de revistas, bases de datos, canais en Youtube e outros recursos electrónicos serán facilitados durante a primeira semana de clase a través da plataforma de teleformación da Universidade de Vigo.

Recomendacións

Outros comentarios

RECOMÉNDASE:

- 1) Asistencia continua ás sesións de teoría e prácticas. A asistencia considérase fundamentalmente para o seguimento da materia por parte do alumnado e para a avaliación, por parte dos docentes, do grao de desenvolvemento das capacidades instrumentais e procedimentais. Máis de 3 faltas supón a presentación obrigatoria do alumno/a ao exame práctico da materia. 3 ou menos faltas terán que recuperarse do modo acordado coa profesora.
 - 2) Dominio da informática a nivel usuario, o que supón o manexo de aplicacións de carácter xeral (por exemplo, un tratamento de textos, unha base de datos e un programa de presentacións), do correo electrónico e Internet.
 - 3) Actitude favorable e receptiva para a experimentación e exploración das posibilidades que ofrecen as tecnoloxías no eido educativo.
 - 4) Que o alumnado non asistente o comunique o antes posible para determinar as alternativas metodolóxicas e de avaliación que se van seguir.
 - 5) Emprego efectivo e ético da tecnoloxía móbil na aula.
 - 6) Dispor de conta en Gmail e Uvigo
 - 7) Dispor de conta en Dropbox
-

DATOS IDENTIFICATIVOS**Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento de 0-6 anos**

Materia	Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento de 0-6 anos			
Código	O05G110V01104			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Idioma				
Departamento	Psicoloxía evolutiva e comunicación			
Coordinador/a	Sueiro Domínguez, Encarnación			
Profesorado	Sueiro Domínguez, Encarnación			
Correo-e	encarnacion.sueiro.dominguez@ser			
Web	http://			
Descrición xeral	Trátase dunha materia de carácter básico, situada no primeiro curso do grao de educación infantil. Facilita a comprensión das claves do desenvolvemento humano e os cambios que teñen lugar nos procesos psicolóxicos (memoria, cognición, linguaxe, etc.) ao longo do período de 0 a 6 anos. Estes coñecementos son nucleares na formación de mestres/as que representan unha ferramenta indispensable para poder contribuír ao desenvolvemento de nenos e nenas a través dunha axeitada planificación dos seus procesos de aprendizaxe.			

Competencias de titulación

Código	
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B6	Capacidade de xestión da información
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B15	Aprendizaxe autónoma

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Coñecer as características dos estudantes de infantil así como os seus contextos coa finalidade de estimular e potenciar o desenvolvemento persoal de nenos e nenas.	saber saber facer	A2
		A3
		A6
		B1
		B8
Dominar os coñecementos necesarios para comprender o desenvolvemento da personalidade dos estudantes de infantil.	saber	B12
		A2
		A6
		B1
		B12
		B13

Coñecer e aplicar metodoloxías e técnicas básicas en psicoloxía do desenvolvemento na idade infantil.	saber facer	A2 A3 B2 B3 B6 B8
Promover o traballo autónomo e en equipo coa finalidade de mellorar o logro académico e desenvolver estratexias que permitan posteriormente participar na mellora dos procesos de desenvolvemento a través das prácticas educativas.	saber facer Saber estar / ser	B3 B9 B11 B15

Contidos

Tema	
Paradigmas e teorías do desenvolvemento humano.	Desenvolvemento psicolóxico. Estudo do desenvolvemento humano. Controversias conceptuais. Modelos e teorías explicativas do desenvolvemento.
Desarrollo físico e psicomotriz.	Desenvolvemento prenatal e neonatal. Control do corpo e actividade psicomotriz. Esquema corporal. Lateralización.
Desenvolvemento cognitivo.	Desenvolvemento da atención. Desenvolvemento da memoria e utilización de estratexias. Orixe da representación mental e sistemas de representación. Razoamento e utilización de regras.
Desenvolvemento comunicativo e lingüístico.	Inicios da comunicación e a interacción social. Comunicación preverbal. Intención comunicativa. Desenvolvemento da linguaxe: fonolóxico morfosintáctico, semántico e pragmático. Comunicación, linguaxe e pensamento.
Desenvolvemento da personalidade e afectivo-sexual.	Temperamento e desenvolvemento da personalidade. Vocabulario básico/técnico elemental. A nosa orixe. Vínculo afectivo e apego. Desenvolvemento da emocións. Coidados básicos do corpo. Coñecemento dun mesmo: Autoconcepto e Autoestima. Identidade de xénero e roles. Abusos sexuais e como evitalos. Preguntas que adoitan realizar as e os menores.
Desenvolvemento social: interaccións e relacións sociais.	Coñecemento social e desenvolvemento de normas e valores. Relacións con iguais. Os irmáns. Interaccións sociais e xogo. Agresividade. Conduta prosocial. A parella, a familia e os vínculos familiares e a colaboración de todas as persoas nas actividades domésticas.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Sesión maxistral	6	0	6
Traballos de aula	13	14	27
Presentacións/exposicións	16	48	64
Traballos tutelados	6	18	24
Outras	2	0	2
Cartafol/dossier	5	20	25

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades dirixidas a tomar contacto e recoller información do alumnado e presentación da materia.

Sesión maxistral	Exposición por parte do profesorado dos contidos da materia ou as directrices dos traballos ou actividades a desenvolver polo estudante
Traballos de aula	Proposta e resolución de actividades e traballos de grupo na aula baixo a supervisión da docente.
Presentacións/exposicións	Presentación por escrito dos traballos realizados e a súa exposición, individualmente ou en grupo, na aula.
Traballos tutelados	O alumnado por escrito e oralmente na aula, actividades ou exercicios adaptados ao alumnado de educación infantil.

Atención personalizada

	Descrición
Presentacións/exposicións	Orientacións ao alumnado de forma presencial (na aula ou en titoría) ou non presencial sobre cuestións relacionadas co desenvolvemento da materia.
Traballos de aula	Orientacións ao alumnado de forma presencial (na aula ou en titoría) ou non presencial sobre cuestións relacionadas co desenvolvemento da materia.
Traballos tutelados	Orientacións ao alumnado de forma presencial (na aula ou en titoría) ou non presencial sobre cuestións relacionadas co desenvolvemento da materia.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Presentacións/exposicións	Presentación por escrito e exposición na aula, individualmente ou en grupos, dos traballos desenvolvidos.	20
Traballos de aula	Exercicios, traballos e actividades realizadas na aula baixo as directrices ou supervisión do profesorado. Pode estar vinculada ao desenvolvemento de actividades autónomas do estudante.	10
Traballos tutelados	O estudante presenta por escrito e oralmente, actividades ou exercicios adaptados ao alumnado de educación infantil.	20
Cartafol/dossier	Carpeta que inclúe de forma sistematizada un conxunto de documentos e evidencias realizados polos estudantes de xeito individual e colectivo que son indicadores de cal foi o seu traballo respecto a un proxecto de traballo determinado, na que debe mostrarse dominio abondo dos contidos, relacións significativas entre os contidos e debe estar expresada de xeito sistematizado e coherente.	20
Outras	Traballo autónomo tutelado relacionado cos contidos da materia	30

Outros comentarios e segunda convocatoria

Na convocatoria de Xullo, únicamente se avaliarán as competencias ou actividades non superadas na convocatoria correspondente ao seu cuadrimestre.

No caso de que algún estudante non poida ser obxecto dunha avaliación continua, nin o seu traballo poida ser titorizado polo docente, ademais de presentar un traballo relacionado coa materia, individualmente ou en pequeno grupo, realizará unha proba de elaboración que terá en conta tanto os contidos teóricos como os contidos prácticos, onde a nota final será a media entre as dúas obtidas, e tendo que estar ambas superadas, para poder ser calculada.

No seguinte enlace pódese consultar día/hora/lugar do examen (apartado *datas exames*):

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Delval, J. (1994).

El desarrollo humano. Madrid: Siglo XXI.

Donaldson, M. (1979). *La mente de los niños*. Madrid: Morata.

Palacios, J, Marchesi, A. y Coll, C. (comps.) (1999). *Desarrollo psicológico y educación: Vol. I. Psicología Evolutiva*. Madrid: Alianza Editorial.

Perinat, A. (2003). *Psicología del desarrollo. Un enfoque sistémico*. Barcelona. Editorial UOC

Bibliografía Complementaria

Baltes, P. B., Reese, H. W. & Nesselroade, J. R. (1981).

Métodos de investigación en psicología evolutiva: enfoque del ciclo

vital. Madrid: Morata

Berger, K.S. y Thompson, R.A. (1997).

Psicología del desarrollo: Infancia y Adolescencia

. Madrid: Editorial Médica Panamericana.

Clemente, R. A. y Hernández, C. (1996).

Contextos de desarrollo psicológico y educación. Málaga: Aljibe

Córdoba, A. I.; Descals, A. y Gil, M.D. (2006). *Psicología del Desarrollo en la Edad Escolar*. Madrid: Pirámide

Corral, A. y Pardo, P. (2001) *Psicología Evolutiva I. Introducción al desarrollo*. Madrid: UNED

Craig, G.J. (1997). *Desarrollo Psicológico*. México: Prentice-Hall Hispanoamericana.

Delgado, B. (2009). *Psicología del Desarrollo. Desde la Infancia a la vejez*. Madrid: McGrawHill

García Madruga, J.A. y Pardo, P. (1997). *Psicología Evolutiva*, Vol. 2. Madrid: UNED.

García Madruga, J.A.; Gutiérrez Martínez, F. y Carriedo López, N. (2002). *Psicología evolutiva II. Desarrollo cognitivo y lingüístico*. Vol. 1. Madrid: UNED. Pp. 287-322.

Giménez-Dasi, M. y Mariscal, S. (2008). *Psicología del Desarrollo. Desde el nacimiento a la primera infancia*. Madrid: McGraw Hill

González, A.M., Fuentes, M.J., de la Morena, M.L. y Barajas, C. (1995). *Psicología del desarrollo: teoría y prácticas*. Málaga: Aljibe.

Hoffman, L., Paris, S. y Hall, E. (1995). *Psicología del desarrollo hoy (Vol. 1 y 2)*. Madrid: McGraw-Hill.

Martí Sala, E. (1991). *Psicología evolutiva: teorías y ámbitos de investigación*. Barcelona: Anthropos.

Morrison, G.S. (2005). *Educación Infantil*. Madrid: Pearson.

Ortega, R. (1999). *Crecer y aprender. Curso de Psicología del desarrollo para educadores*. Madrid: Visor

Palacios, J. y Rodrigo, M. J. (2001). *La familia como contexto de desarrollo humano*. Madrid: Alianza.

Papalia, D. y Olds, S.W. (2010). *Desarrollo humano*. Bogotá: McGraw-Hill Interamericana.

Pérez, M. (1995). *Nuevas perspectivas en psicología del desarrollo*. Madrid: Alianza.

Rice, F.P. (1997). *Desarrollo Humano. Estudio del Ciclo Vital*. México: Prentice-Hall.

Trianes, M.V. y Gallardo, J.A. (coord.) (2004). *Psicología de la educación y del desarrollo en contextos escolares*. Madrid: Pirámide.

Recomendaciones

Materias que continúan o temario

Psicología: Psicología da educación: Procesos de aprendizaxe infantil/O05G110V01205

Psicología: Fundamentos psicológicos da intervención temperá/O05G110V01304

Psicología: Identificación, prevención e tratamento dos trastornos do desenvolvemento e da conduta/O05G110V01402

Psicología: Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe infantil/O05G110V01305

Outros comentarios

(*)RECOMÉNDASE: - A asistencia á primeira sesión de clase para poder coñecer os obxectivos da materia, a planificación xeral e as opcións de avaliación da mesma.- A asistencia continuada ás sesións de clases para poder seguir o desenvolvemento da materia por parte dos estudantes- O uso continuado da plataforma virtual na que se recollen actividades, orientacións e criterios de avaliación para o correcto desenvolvemento da materia.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Socioloxía: Socioloxía da educación**

Materia	Socioloxía: Socioloxía da educación			
Código	O05G110V01105			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Idioma				
Departamento	Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinador/a	Casado Neira, David			
Profesorado	Casado Neira, David Gómez Suárez, Águeda			
Correo-e	dcneira@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/dcneira			
Descrición xeral	Nesta materia abórdanse os aspectos sociais (nin pedagóxicos, nin didácticos) que inciden na educación infantil.			

Competencias de titulación

Código	
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelas nos estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B18	Liderado
B20	Iniciativa e espírito emprendedor
B21	Motivación pola calidade

Competencias de materia		
Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Manter unha relación crítica e autónoma respecto dos saberes, os valores e as institucións sociais públicas e privadas. Poder empregar as achegas teóricas da socioloxía como unha ferramenta de análise e comprensión da realidade.	saber facer	A12 B1 B13 B14
Coñecer a evolución histórica da familia, os diferentes tipos de familias, de estilos de vida e educación no contexto familiar para poder interactuar coas familias.	saber	A10 B13
Comprender as demandas institucionais da educación no contexto actual (familia, relacións de xénero e interxeracionais, multiculturalidade e interculturalidade, discriminación e inclusión social, desenvolvemento sostible, impacto das linguaxes visuais).	saber saber facer	A7 A12 B1 B12 B13 B14 B22
Poder levar a cabo e avaliar as accións dentro e fóra da escola destinadas á formación cidadá.	saber facer	A3 B1 B14
Descubrir os aspectos sociais non pedagóxicos implicados nos procesos educativos (conxuntura económica, evolución do mercado de traballo, transformacións sociais...).	saber saber facer	A9 B1 B21
Adquirir habilidades para recoller información e analízala sobre os citados puntos a través do traballo autónomo e en equipo.	saber facer Saber estar / ser	A11 B2 B6 B9
Comprensión de textos complexos, resumir e traballar con información complexa ou de fontes diferentes.	saber facer	A6 B1 B6
Competencias para tarefas colaboradoras: capacidade de escoitar e comprender aos demais, capacidade (oral e escrita) para facerse entender, adaptación a calendarios de traballo e a cumprimentación das tarefas e os tempos, adaptar e reorganizar o traballo, asumir a responsabilidade propia e do grupo.	saber saber facer Saber estar / ser	A11 B1 B2 B3 B5 B6 B7 B8 B9 B11 B13 B14 B15 B16 B17 B18 B20 B21

Contidos	
Tema	
Conceptos xerais de socioloxía.	Sociedade. Cultura. Socialización...
Socioloxía da infancia.	A infancia como categoría social. Infancia e escolarización.
Evolución da familia.	Cambios sociodemográficos. Acceso ao mercado de traballo.
Educación e cidadanía.	Xénero, multiculturalidade, discriminación, inclusión social...
Contexto social e políticas educativas.	Demandas sociais da educación e reformas educativas.
Culturas familiares e culturas da educación.	Reproducción cultural e relación familia-escola.
Socialización escolar.	Grupo de iguais. Disciplinarización e homoxeneización.
Impacto e uso das tecnoloxías na educación.	Os medios de comunicación como axente educativo. Consumo televisivo na idade infantil. Consumo tecnolóxico como recurso educativo.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	28	0	28
Titoría en grupo	8	8	16
Traballos tutelados	13	42	55
Probas de tipo test	2	34	36
Traballos e proxectos	2	13	15

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Explicación de contidos teóricos
Titoría en grupo	Directrices de elaboración do traballo, supervisión e resolución de dúbidas
Traballos tutelados	Realización dun traballo de investigación teórico/práctico

Atención personalizada

	Descrición
Titoría en grupo	Titoría en grupos
Traballos tutelados	Titoría en grupos
Traballos e proxectos	Titoría en grupos

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Titoría en grupo	Avaliación continua do proceso de elaboración do traballo	20
Traballos tutelados	Memoria do traballo de investigación.	40
Probas de tipo test	Exame final sobre os contidos teóricos da materia	40

Outros comentarios e segunda convocatoria

Para superar a materia é imprescindible: cumprir os prazos de traballo establecidos ao comezo do curso, aprobar o exame tipo test e a memoria final do traballo de investigación. No caso de non superar a materia, a parte e competencias non adquiridas serán avaliadas na seguinte convocatoria. O sistema de avaliación non establece diferencias entre alumnos e alumnas, asistentes ou non asistentes.

No seguinte enlace pódese consultar día/hora/lugar do examen (apartado *datas exames*):

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

Fernández Enguita, Mariano (1999) *La escuela a examen*. Madrid: Pirámide.

Giner, Salvador; Lamo de Espinosa, Emilio; Torres, Cristóbal (eds.) (1998) *Diccionario de sociología*. Madrid: Alianza Editorial.

Macionis, John J. & Plummer, Ken (1999) *Sociología*. Madrid: Prentice Hall.

e o material específico das aulas dispoñible a través de FAITIC

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Comunicación: Lingua galega				
Materia	Comunicación: Lingua galega			
Código	O05G110V01201			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Idioma				
Departamento	Filoloxía galega e latina			
Coordinador/a	Gutierrez Izquierdo, José Ramón			
Profesorado	Gutierrez Izquierdo, José Ramón			
Correo-e	ramong@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A especialidade de Grao en Educación Infantil esixe que o futuro docente posúa, ademais dunha ampla formación en aspectos psicopedagóxicos, un dominio cabal da ferramenta básica e imprescindible na comunicación: a lingua. Tal competencia é condición sine qua non para a transmisión de coñecementos e para formar os discentes dun xeito integral. Tres son as destrezas que os profesores deben perfeccionar nas aulas para alcanzar os obxectivos inherentes á aprendizaxe desta materia: a capacidade lectora (comprensión, ritmo, dicción), a expresión oral (corrección, claridade, fluidez) e a expresión escrita (corrección, cohesión, propiedade). O futuro mestre de Educación Infantil deberá, polo tanto, adquirir un nivel adecuado de lingua galega que lle permita o dominio das destrezas arriba sinaladas (lectura expresiva, expresión oral e expresión escrita) para levar a cabo unha tripla tarefa: utilizar a lingua galega como lingua normal no ensino, servir de modelo de corrección lingüística aos seus alumnos e detectar e corrixir os erros que estes poidan cometer na lingua oral e na escrita			

Competencias de titulación	
Código	
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B4	Coñecemento de lingua estranxeira
B7	Resolución de problemas
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B17	Creatividade
B18	Liderado

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Comprender os principios básicos das ciencias da linguaxe e a comunicación.	saber Saber estar / ser	A4 A6 B3 B11 B13 B14
Falar, ler e escribir correcta e axeitadamente en galego.	saber saber facer Saber estar / ser	A4 A5 A6 A11 B1 B2 B3 B11 B13 B15
Coñecer e dominar técnicas de expresión oral e escrita para mellorar as competencias orais e escritas e, especialmente, para mellorar a redacción de textos académicos.	saber saber facer	A5 A6 A11 B1 B3 B13 B17
Coñecer a fonética e a ortografía da lingua galega.	saber saber facer	A6 B3 B15
Coñecer a gramática da lingua galega.	saber saber facer	A2 A6 A11 B1 B3 B12 B15
Coñecer os diferentes rexistros e usos da lingua.	saber saber facer Saber estar / ser	A5 A6 A11 B3 B18
Comprender as regras de formación de palabras polas que a lingua galega enriquece o seu vocabulario por vía interna.	saber	A6 B1 B3 B7
Coñecer e utilizar adecuadamente un léxico suficiente para expresarse con precisión na exposición oral e na redacción de textos.	saber saber facer Saber estar / ser	A2 A4 A6 B3 B4 B7 B11 B12 B15

Contidos

Tema

Fonética e ortografía	O uso das grafías e o sistema fonético galego. A acentuación gráfica. Palabras de ortografía dubidosa. Os signos de puntuación.
-----------------------	--

Gramática	Substantivo e adxectivo. Artigo. Pronome persoal. Demostrativo. Posesivo. Indefinidos e numerais. Relativos, interrogativos e exclamativos. O adverbio. O verbo. O infinitivo conxugado. As perífrases verbais. Os elementos de relación: preposicións e conxuncións. A sintaxe oracional. Concordancia nominal e correlación verbal. A construción da oración.
Léxico e Formación de palabras	Palabras patrimoniais, semicultismos e cultismos. Grupos consonánticos. Sufixos e terminacións. Familias léxicas irregulares. Interferencias léxicas. Neoloxismos. A precisión léxica: selección do léxico, incorreccións comúns, tópicos e abusos. Procesos de formación de palabras e morfoloxía léxica. Derivación: prefixación e sufixación. Parasíntese. Composición. Outros procedementos.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas e/ou exercicios	13	17	30
Traballos tutelados	1	10	11
Presentacións/exposicións	0	10	10
Actividades introdutorias	6	0	6
Estudos/actividades previos	3	12	15
Sesión maxistral	26	48	74
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	0	1
Traballos e proxectos	1	0	1
Probas de tipo test	1	0	1
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Nas clases prácticas corríxense os exercicios (iniciados na aula ou na casa tras o estudo da materia), e despois coméntanse as dúbidas que puidesen quedar. Cada novo exercicio recolle aspectos esenciais do tema recén tratado e aspectos varios dos temas anteriores para propiciar unha retroalimentación da aprendizaxe.
Traballos tutelados	Elaboración dun texto escrito seguindo unha destas modalidades: o enfoque creativo do narrador-autor ou o enfoque expositivo e crítico do xornalista-ensaísta. Trátase de aprender os procedementos específicos e os procedementos comúns de ambos os dous enfoques: como se elabora un texto, cales son as técnicas para citar apropiadamente, de que maneira se debe proceder á hora de transmitir unha información, cales son as pautas axeitadas para a presentación dun traballo escrito, en que consiste a corrección lingüística, a cohesión estrutural e o uso axeitado dos signos de puntuación.
Presentacións/exposicións	Exposición oral dun tema de libre elección durante un mínimo de dez minutos. O tema debe ter o praxe previo do profesor e ha de figurar na parte posterior da ficha.
Actividades introdutorias	Presentación do sistema de traballo que debe interiorizar cada alumno para conseguir uns bos resultados. Avaliación inicial mediante un modelo de exame semellante ao que o discente deberá afrontar para superar a materia. Explicación das modalidades básicas na elaboración dun texto escrito.
Estudos/actividades previos	Lectura individual de tres obras literarias, que o profesor indicará cando comece o curso.
Sesión maxistral	Desenvolvemento do programa da materia, con especial atención á gramática do idioma.

Atención personalizada		
	Descrición	
Sesión maxistral	Orientacións sobre os criterios para a elección do tema oral e daqueles aspectos que o alumno debe ter en conta: interese da proposta, exposición formal do tema, fluidez e corrección lingüística.	
	Aclaracións relativas ao programa, a algún tema explicado na aula ou a calquera dúbida referida aos exercicios que contén a Guía de ortografía e morfosintaxe que se pon a disposición dos alumnos.	
Resolución de problemas e/ou exercicios	Orientacións sobre os criterios para a elección do tema oral e daqueles aspectos que o alumno debe ter en conta: interese da proposta, exposición formal do tema, fluidez e corrección lingüística.	
	Aclaracións relativas ao programa, a algún tema explicado na aula ou a calquera dúbida referida aos exercicios que contén a Guía de ortografía e morfosintaxe que se pon a disposición dos alumnos.	
Traballos tutelados	Orientacións sobre os criterios para a elección do tema oral e daqueles aspectos que o alumno debe ter en conta: interese da proposta, exposición formal do tema, fluidez e corrección lingüística.	
	Aclaracións relativas ao programa, a algún tema explicado na aula ou a calquera dúbida referida aos exercicios que contén a Guía de ortografía e morfosintaxe que se pon a disposición dos alumnos.	
Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Exercicio de expresión oral: Exposición dun tema libre, que debe ter o previo prace do profesor. A duración do relatorio non pode ser inferior a dez minutos. Despois, o alumno deberá responder por extenso a dúas preguntas. Os alumnos deben empregar un rexistro culto. Valóranse a corrección lingüística, a fluidez, o interese do tema e a exposición formal. Cualificación mínima: 4,5	25
Probas de tipo test	Probas tipo test de comprensión lectora de 3 libros. Trátase de probas tipo test con 10 preguntas con 4 respostas cada unha, das que só unha é correcta. Baremo: 0 erros: 10 1 erro: 8,5 2 erros: 6,5 3 erros: 4,5 4 erros: 2,5 5 erros: 0 En cada proba haberá unha pregunta que mide a comprensión dun aspecto clave da obra: a resposta equivocada resta 2 puntos da nota resultante. Cualificación mínima para cada obra de lectura: 4,5 Baremo para as repeticións desta proba ou para os alumnos que non se presentaron na data prevista: 0 erros: 6 1 erro: 5,5 2 erros: 5 3 erros: 4 A pregunta clave resta 1 punto sobre a nota final	25
Traballos e proxectos	Elaboración dun documento de expresión escrita: estrutura, construción sintáctica, cohesión, propiedade léxica, emprego axeitado de signos de puntuación. O texto mecanografado (20-23 liñas) presentarase conforme ás normas e aos modelos explicados na aula. O alumno entregará este escrito cando se presente á proba de expresión oral. Baremo: Cada erro de ortografía, morfosintaxe ou de procedementos suporá a perda de 1 punto. Cualificación mínima para superar a proba: 4,5	25

Resolución de problemas e/ou exercicios	Exame de tipo práctico: corrección dun texto sen puntuar, dunhas 20-24 liñas, que presenta erros ortográficos, morfolóxicos, sintácticos e léxicos. O alumno debe reescribilo nun galego normativo, poñendo os signos de puntuación precisos e sen modificar o léxico nin a sintaxe, a menos que sexa imprescindible para a corrección do texto. Superar este exame cun mínimo de 4,5 permite pasar á proba oral. Baremo: 0 erros: 10 1 erro: 9,5 2 erros: 9 3 erros: 8,5 4 erros: 8 5 erros: 7,5 6 erros: 7 7 erros: 6,5 8 erros: 6 9 erros: 5,5 10 erros: 5 11 erros: 4,5 12-15 erros: 4 16-17 erros: 3,5 18-19 erros: 3 20-21 erros: 2,5 22-23 erros: 2 24-25 erros: 1,5 26-27 erros: 1 28-29 erros: 0,5	25
---	---	----

Outros comentarios e segunda convocatoria

CONVOCATORIAS E CALENDARIO DE EXAMES

A ficha persoal, cos datos persoais, a foto pegada e a proposta de tema oral na parte posterior, debe entregarse no mes de xaneiro. Non se recolle despois deste tempo.

Alumnos que cursen por vez primeira lingua galega: quedan convocados ás 17 horas na primeira titoría de xaneiro.

Alumnos NON ASISTENTES, por motivos laborais ou doutra índole: quedan convocados no despacho (Pavillón 2) o último sábado de xaneiro ás 17 horas. Non se admiten excepcións.

O SISTEMA DE AVALIACIÓN É O MESMO PARA OS NON ASISTENTES. ÍDEM AS **DATAS DOS EXAMES**, QUE FIGURAN DESEGUIDO.

1. Probas tipo test de lectura: **1ª primeiro xoves lectivo de febreiro, día 6**

2ª primeiro xoves lectivo de marzo, día 6

3ª primeiro xoves lectivo de abril, día 3

2. Traballo de expresión escrita: **segundo xoves lectivo de febreiro, día 13.** Inaprazable.

3. Exame práctico. 1ª Convocatoria: **16 de maio, 9´30 h.** Aula Multiusos. Inaprazable. Proba oficial.

Revisión día 10 de xuño

4. Exposición oral: nos días seguintes ao exame oficial, unha vez que se faga pública, no despacho do profesor, a lista de aprobados do exame oficial. É entón cando deben presentar tamén o traballo de expresión escrita (2) mecanografado, de acordo cos criterios sinalados na *Guía de ortografía e morfosintaxe*.

O Sistema de avaliación mantense idéntico para a 2ª Convocatoria. Data: **27 de xuño 9´30h.** Aula Multiusos.

Revisión día 8 de xullo.

Na 2ª convocatoria unicamente se avaliarán as competencias ou actividades non superadas na convocatoria correspondente ao cuadrimestre.

A superación do Exame Práctico (3) permite conservar esa nota para os seguintes cursos académicos. Nese caso mantéñense tamén, se están aprobadas, as notas da Comprensión Lectora, da Expresión escrita ou da Exposición oral. Estas prerrogativas PÉRDENSE se na Exposición oral a duración do relatorio é inferior aos dez minutos obrigados.

RECUPERACIÓN DAS PROBAS DE LECTURA TIPO TEST

- Alumnos de cursos precedentes que teñen pendentes estas probas.

Exame 1ª Convocatoria: día 16 de maio, 18 h. Aula Multiusos

Exame 2ª Convocatoria: día 27 de xuño, 18 h. Aula Multiusos

- Alumnos do curso regular. 2ª Convocatoria: día 27 de xuño, 18 h. Aula Multiusos

Titorías: martes e mércores de 17 h. a 20 h.

En caso de acudir ás titorías desde outra localidade, cómpre comunicalo a semana previa mediante correo electrónico a ramong@uvigo.es, por se a causa dalgún Consello de Departamento non puidese estar ese día. Este correo ten un uso restrinxido e o profesor non responderá a través del a dúbidas ou preguntas sobre a materia.

ORIENTACIÓNS AOS ALUMNOS

Todo o que comente o profesor na aula en relación coa lingua constitúe materia de estudo. Tamén o vocabulario que aparece nos exemplos e nos exercicios. A *Guía de ortografía e morfosintaxe* é un esquema para o seguimento das clases. Advírtese que pode ter engadidos ou modificacións en cada novo curso académico.

Os alumnos que aproben os tres libros e non superen a materia neste curso deberán repetir as 3 probas de comprensión lectora no curso seguinte, nas datas que se publicarán a tal efecto, a menos que aproben os tres libros con 8'5 como cualificación mínima en todos: neste caso manterán a nota neste apartado ata a fin dos seus estudos.

Todas as notas estarán expostas durante un mes no **despacho (Edificio 2, planta baixa, nº 6)**. Os estudantes deben ser responsables e preocuparse de coñecerlas e de apuntalas. Por iso, o profesor non atenderá a preguntas relativas ás cualificacións de cadaquén (nin no presente curso nin nos sucesivos).

A finais de curso farase un **exame na aula** ao que terán dereito os alumnos que teñan menos de 6 faltas de asistencia: *non se admiten xustificacións de faltas de asistencia ás aulas por ningún motivo, calquera que este sexa*. Quen supere esta proba non terá que acudir ao **Exame** oficial. Se algún alumno cumpre os requisitos para presentarse a esta proba e por calquera causa (aínda que estea xustificada) non comparece, perde todos os dereitos ao respecto e debe presentarse ao exame oficial.

No seguinte enlace pódese consultar día/hora/lugar do examen (apartado *datas exames*):

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

Feixóo Cid, X., Gramática da lingua galega. Síntese práctica, Vigo, Xerais, 2004,

Palacio Sánchez, X.A. e Xove, X., Dicionario da lingua galega, Vigo, Obradoiro-Santillana, 2005,

VV.AA., Dicionario castelán-galego de usos, frases e sinónimos, Vigo, Xerais, 2007,

Gutiérrez Izquierdo, Ramón, Lingua Galega: Guía de ortografía e morfosintaxe, Ed. do autor,

Beltrán Carballeira, R., Manual práctico de galego, A Coruña, Baía, 2006,

Recomendacións

Outros comentarios

Estratexias de aprendizaxe

Os estudantes que queiran superar a materia sen dificultades deben atender aos seguintes consellos:

* O rendemento depende do estudo continuado da materia. É case imposible asimilar toda a materia mediante o estudo intensivo ao final do curso académico. A dificultade é maior se non se asiste ás clases ou se posterga a materia para outras convocatorias.

* Os alumnos deben realizar individualmente os exercicios que propón o profesor, sen consultar cos compañeiros nin recorrer ao material de estudo. Os exercicios só serán eficaces se se realizan despois do estudo diario da materia impartida.

* É moi conveniente que as lecturas se fagan de forma reflexiva, reparando no uso da linguaxe. Deste xeito, pódese obter un coñecemento "intuitivo" da lingua, que ten gran rendemento á hora de fixar na mente as formas e as estruturas correctas dun idioma.

* Practicar a expresión oral resulta indispensable. Os galegofalantes han de evitar a enganosa suficiencia derivada da práctica oral do idioma, pois nun rexistro formal é indispensable unha fala depurada de dialectalismos, castelanismos e vulgarismos. Na avaliación desta destreza conta tanto a fluidez como a corrección.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Educación: Desenvolvemento motor				
Materia	Educación: Desenvolvemento motor			
Código	005G110V01202			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Idioma				
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Díaz Pereira, María del Pino			
Profesorado	Díaz Pereira, María del Pino			
Correo-e	pinod@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	As condutas motrices desempeñan un papel transcendental no desenvolvemento e aprendizaxe durante a primeira infancia. A importancia do estudo das características e evolución dos cambios que se producen na motricidade infantil é innegable, xa que coñecendo mellor como se aprende, podemos ensinar dun modo máis efectivo.			

Competencias de titulación	
Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia

Competencias de materia		
Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Comprender o proceso de aprendizaxe e desenvolvemento motor de 0 a 6 anos.	saber	A2 A8
Adquirir recursos e estratexias para a intervención óptima no proceso de aprendizaxe e desenvolvemento motor.		A2
Interpretar e empregar os diferentes instrumentos de medida e avaliación da aprendizaxe e desenvolvemento motor.	saber saber facer	A1 A3
Adquirir recursos necesarios para o deseño de tarefas acordes co nivel de desenvolvemento motor dos nenos/as.	saber saber facer	A3
Sensibilizar das diferentes fontes de diversidade na aula e da necesidade de atención personalizada en función das diferencias en capacidades, intereses, culturas, xéneros,...	Saber estar / ser	A4

Contidos
Tema

BLOQUE INTRODUCTORIO. Conceptos previos sobre aprendizaxe e desenvolvemento motor

1. O ser humano/neno como un todo integral
2. A conduta motora é ALGO MÁIS que o movemento observable, é un proceso e non só un resultado.
3. A diversidade de tarefas motrices
4. Múltiples capacidades subxacen ao movemento.
5. A conduta motora evoluciona desde os movementos reflexos do recentemente nado, ata as habilidades motrices específicas máis complexas,
6. Que factores ou procesos actúan nestes cambios? . Desenvolvemento, maduración, crecemento, aprendizaxe
7. A aprendizaxe motora: como aprendemos e elementos implicados na aprendizaxe

BLOQUE TEMÁTICO I: O COMPORTAMENTO MOTOR

Factores implicados na competencia motriz

1. AS CAPACIDADES PERCEPTIVO-MOTRICES
 - 1.1. Percepción corporal. O esquema corporal
Factores que integran a dimensión da corporalidade
Trastornos psicomotores da concienciación corporal
 - 1.2. Percepción espacial. Espacialidad.
Factores que integran percepción espacial
Trastornos relacionados coa percepción espacial
 - 1.3 Percepción temporal.
Factores que integran a percepción temporal
Trastornos na percepción temporal
2. As CAPACIDADES COORDINATIVAS.
3. FACTORES CUANTITATIVOS DO COMPORTAMENTO MOTOR. AS CAPACIDADES FÍSICAS
4. A CREATIVIDADE MOTRIZ

BLOQUE TEMÁTICO II: DESENVOLVEMENTO MOTOR

O proceso de cambio das Habilidades Motrices Fundamentais

1. CONCEPTO E CLASIFICACIÓN DAS HABILIDADES MOTRICES
2. HABILIDADES MOTRICES FUNDAMENTAIS. PATRÓN EVOLUTIVO E PATRÓN MADURO
 - 2.1 HABILIDADES MOTRICES CORPORAIS
 - A marcha
 - A carreira
 - O salto
 - O xiro
 - 2.2. HABILIDADES MOTRICES MANIPULATIVAS
 - Lanzamento
 - Recepción
 - Golpeo
 - Patada

BLOQUE TEMÁTICO III: RECURSOS PARA A AVALIACIÓN DO DESENVOLVEMENTO MOTOR INFANTIL

- 1.1. Para que se avalía?
- 1.2. Cando se avalía?
- 1.3. Que se avalía?
2. PROBAS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN PSICOMOTRIZ
 - 2.1. Laboratorio e aparellos para avaliar coordinación motora
 - 2.2. Escala de avaliación da psicomotricidade en idade Preescolar (EPP)
 - 2.3. Exame Psicomotor (Linares, P.L.)

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos de aula	7	14	21
Estudos/actividades previos	4	8	12
Presentacións/exposicións	4	8	12
Prácticas de laboratorio	22	44	66
Sesión maxistral	14	21	35
Cartafol/dossier	2	0	2
Probas de tipo test	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

Descrición

Traballos de aula	O estudante desenvolverá exercicios de diferente índole (mapas conceptuais, estudo de casos, deseño follas observación...) vinculados ao marco conceptual desenvolvido na sesión maxistral.
Estudos/actividades previos	Trátanse de actividades dirixidas a motivar e tomar contacto de cara á iniciación a un bloque temático. Farase basicamente a través da lectura de artigos ou outros recursos bibliográficos.
Presentacións/exposicións	Exposición escrita e oral por parte do alumnado ante o docente e compañeiros dun tema relacionado cun "problema empírico" abordado nas prácticas de laboratorio.
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas coa finalidade de adquisición de habilidades básicas e procedementais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvolveranse no laboratorio de avaliación motora ou ben na aula de educación física.
Sesión maxistral	Exposición dos contidos fundamentais da materia. A metodoloxía será participativa.

Atención personalizada

	Descrición
Estudos/actividades previos	Os estudantes dispoñerán de atención personalizada, tanto nas horas de tutoría, como nas horas de traballo en grupos máis reducidos.
Prácticas de laboratorio	Os estudantes dispoñerán de atención personalizada, tanto nas horas de tutoría, como nas horas de traballo en grupos máis reducidos.
Presentacións/exposicións	Os estudantes dispoñerán de atención personalizada, tanto nas horas de tutoría, como nas horas de traballo en grupos máis reducidos.
Probas de tipo test	Os estudantes dispoñerán de atención personalizada, tanto nas horas de tutoría, como nas horas de traballo en grupos máis reducidos.
Cartafol/dossier	Os estudantes dispoñerán de atención personalizada, tanto nas horas de tutoría, como nas horas de traballo en grupos máis reducidos.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Presentacións/exposicións	Exposición e defensa dun deseño de intervención para estimular o desenvolvemento motor na etapa de Educación Infantil	20
Probas de tipo test	A proba de avaliación consistirá nun exame escrito tipo test que recollerá cuestións teóricas e prácticas relacionadas cos bloques de contidos que conforman a materia.	40
Cartafol/dossier	Os criterios para a avaliación do cartafol da materia serán: - Identificación correcta das competencias traballadas en cada bloque temático - Elaboración de mapa conceptual dos contidos teóricos para cada bloque - Evidencias empíricas das prácticas de laboratorio realizadas - Exposición ao gran grupo dunha das prácticas realizadas	40

Outros comentarios e segunda convocatoria

SISTEMA DE AVALIACIÓN CONTINUA (PARA ALUMNOS QUE ASISTEN A CLASES PRÁCTICAS):

PROBA OBXECTIVA *PORTAFOLIO EXPOSICIÓN
40% (4 puntos) **40% (4 puntos)** **20% (2 puntos)**

Para optar por este sistema evaluativo é imprescindible a asistencia ao 80% das prácticas (un mínimo de 11 prácticas).

Para superar a materia é necesario aprobar ambas as partes (mínimo de 2 puntos na proba obxectiva, e mínimo de 3 puntos no *portafolios)

SISTEMA DE AVALIACIÓN PARA ALUMNOS QUE NON ASISTEN A CLASES PRÁCTICAS

L@s alumn@s que non poidan asistir ás prácticas serán avaliados cos mesmos criterios que os alumnos asistentes, pero ademais da entrega do *portafolios, terán que realizar unha "proba escrita de avaliación de competencias prácticas" ao finalizar a materia.

As competencias non adquiridas na primeira *edución das actas (mes de Xuño), serán de novo avaliadas no mes de xullo.

No seguinte enlace pódese consultar día/hora/lugar do examen (apartado *datas exames*):

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

Ruiz, L. M., Competencia motriz. Elementos para comprender el aprendizaje motor en Educación Física Escolar, Madrid:Gymnos,

Bañuelos, F.S., Bases para una didáctica de la educación física y el deporte, Madrid: Gymnos,

Ruiz, L.M., Desarrollo motor y actividades físicas, Madrid: Gymnos,

Fernández, E., Gardoqui, M.L. y Sánchez, F., Evaluación de las habilidades motrices básicas, Barcelona: Inde Publicaciones,

Recomendacións**Materias que continúan o temario**

Educación física e a súa didáctica na idade infantil/O05G110V01503

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Psicoloxía: Psicoloxía da educación: Procesos de aprendizaxe infantil/O05G110V01205

Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento de 0-6 anos/O05G110V01104

Outros comentarios

1. Asistir ao primeiro día de clase resultará moi beneficioso para comprender os obxectivos xerais da materia e a súa dinámica organizativa. Na primeira sesión da materia achegarase unha visión de conxunto e anticiparanse as tarefas e actividades que serán desenvolvidas.
 2. Será especialmente importante acudir ás titorías das profesoras, así como a visita frecuente á plataforma docente da nosa Universidade TEMA. Nela poderás atopar todas as actividades que deberás realizar para a túa formación e a superación desta materia.
 3. A túa condición de alumno/a da Universidade de Vigo, ábreche as portas a moitos recursos, ofertas e servizos. No SIOPE encontrarás toda a información sobre as posibilidades formativas, culturais e deportivas que podes encontrar na nosa Universidade.
-

DATOS IDENTIFICATIVOS**Educación: Organización do centro escolar**

Materia	Educación: Organización do centro escolar			
Código	O05G110V01203			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Idioma				
Departamento	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinador/a	Cid Sabucedo, Alfonso Pérez Abellás, Adolfo			
Profesorado	Cid Sabucedo, Alfonso Pérez Abellás, Adolfo			
Correo-e	apabellas@uvigo.es acid@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Esta materia forma parte do módulo 5 Organización do espazo escolar, materiais e habilidades docentes; de carácter básico con 6 créditos ECTS; situada nun curso no segundo cuadrimestre. Pretende proporcionar aos estudantes uns coñecementos científicos e as técnicas necesarias para reflexionar sobre os distintos aspectos e ámbitos da organización escolar para poder reflectilos nunha realidade concreta, é dicir, nun Centro da nosa Comunidade Autónoma. Intenta tanto pola actualidade dos contidos, como polos ámbitos que abrangue, espertar o interese dos estudantes polos aspectos que tradicionalmente non se trataban nos currículos académicos.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información

B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B18	Liderado
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B20	Iniciativa e espírito emprendedor
B21	Motivación pola calidade
B22	Sensibilidade por temas ambientais

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
1. Coñecer a evolución histórica do sistema educativo no noso país e os condicionantes políticos e legislativos da actividade educativa e situar a escola no sistema educativo español, no contexto europeo e internacional.	saber	A1 A9 A11 A12 B1 B2 B6 B7 B8 B9 B12 B18 B20 B21
2.Coñecer a lexislación que regula as escolas de Educación Infantil e a súa estrutura e os modelos de organización do espazo en educación infantil.	saber	A1 A3 A9 B1 B6 B8 B13 B21
3. Comprender que a dinámica diaria en educación infantil é cambiante en función de cada estudante, grupo e situación, e saber ser flexible no exercicio da función docente.	saber	A1 A9 A11 A12 B1 B2 B6 B7 B8 B12 B16 B18 B20 B21

4. Valorar a importancia da estabilidade e a regularidade no ámbito escolar, os horarios saber e os estados de ánimo do profesorado como factores que contribúen ao progreso harmónico e integral dos estudantes.			A1
			A3
			A4
			A5
			A9
			A11
			A12
			B1
			B2
			B6
			B7
			B8
			B9
			B12
			B13
			B16
			B17
			B18
			B22
5. Planificación das secuencias de aprendizaxe e organización das situacións de traballo na aula e no espazo de xogo.	saber saber facer		A1
			A2
			A3
			A4
			A5
			A7
			A9
			A11
			A12
			B1
			B2
			B6
			B7
			B8
			B9
			B11
			B12
			B17
			B18
			B21
6. Saber traballar en equipo con outros profesionais e colaborar cos distintos sectores da comunidade educativa e do ámbito co fin de planificar secuencias de aprendizaxe e organizar situacións de traballo na aula e no espazo de xogo identificando as peculiaridades do período de 0-3 anos e de 3-6 anos.	saber saber facer Saber estar / ser		A1
			A2
			A3
			A4
			A9
			A11
			A12
			B1
			B2
			B6
			B7
			B8
			B9
			B17
			B18
			B21

7. Ter unha imaxe realista de un mesmo, actuar conforme ás propias conviccións, asumir responsabilidades, tomar decisións e relativizar as posibles frustracións.	saber	A1
	saber facer	A9
	Saber estar / ser	A10
		A11
		A12
		B1
		B2
		B6
		B7
		B8
		B9
		B13
		B14
		B17
		B18
		B20
		B21
8. Tomar conciencia da complexidade dos procesos educativos en xeral e os procesos de ensinanza e aprendizaxe nas etapas obrigatorias do sistema educativo.	saber	A1
	saber facer	A2
		A3
		A4
		A5
		A9
		A11
		A12
		B1
		B2
		B6
		B7
		B8
		B9
		B17
		B18
		B21
9. Analizar e aplicar distintas estratexias metodolóxicas para organizar os espazos, materiais e tempos en función de diferentes modelos didácticos e das características e necesidades do alumnado.	saber	A1
	saber facer	A2
		A3
		A5
		A6
		A7
		A9
		A11
		A12
		B1
		B2
		B5
		B6
		B7
		B8
		B9
		B11
		B13
		B14
		B15
		B17
		B18
		B21
10. Coñecer experiencias internacionais e exemplos de experiencias innovadoras en educación infantil e aplicalas na aula.	saber	A1
		A9
		A11
		A12
		B1
		B2
		B12
		B17
		B18
		B19
		B21

11. Participar na definición de proxecto educativo e na actividade xeral do centro atendendo a criterios de control de calidade.

saber
saber facer
Saber estar / ser
A1
A3
A9
A11
A12
B1
B2
B7
B8
B9
B13
B17
B18
B21

Contidos

Tema	
1.- FUNDAMENTACIÓN CONCEPTUAL	1.1.- A organización escolar. 1.2.- O centro como unidade organizativa: funcións directivas de xestión pedagóxica e administrativas. 1.3.- O centro e a comunidade educativa.
2.- SUBSISTEMA AMBIENTAL/CONTEXTUAL	2.1.- A estrutura do sistema escolar: características e niveis.
3.- SUBSISTEMA DE PLANIFICACIÓN	3.1.- Autonomía institucional. 3.2.- Formulacións Institucionais.
4- SUBSISTEMA ESTRUCTURAL	4.1.- A estrutura organizativa. 4.2.- Organización dos recursos humanos. 4.3.- A organización dos recursos materiais. 4.4.- A organización dos recursos funcionais.
5.- SUBSISTEMA RELACIONAL	5.1.- A participación nos centros educativos. 5.2.- O clima organizativo. 5.3.- A cultura organizativa. 5.4.- O conflito nas organizacións educativas.
6.- SUBSISTEMA DE DIRECCIÓN E LIDERADO	6.1.- A dirección nas organizacións educativas. 6.2.- Os proxectos de dirección. 6.3.- Da dirección ao liderado.
7.- SUBSISTEMA DE CAMBIO/DESENVOLVEMENTO ORGANIZATIVO	7.1.- Avaliación de centros. 7.2.- Análise de experiencias de organización. 7.3.- Referencia de modelos e elementos estudados a centros de educación infantil.
8.- ORGANIZACIÓN ESCOLAR DIFERENCIADA	8.1.- Análise de experiencias de organización. 8.2.- Referencia de modelos e elementos estudados a centros de educación infantil.
9.- A ORGANIZACIÓN ESCOLAR NO PRÁCTICUM	9.1.- Achegas da Organización Escolar ao Prácticum.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	2	4
Titoría en grupo	10	10	20
Seminarios	10	20	30
Traballos de aula	12	24	36
Sesión maxistral	14	42	56
Probas de tipo test	2	2	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Esta sesión servirá para presentarlle aos estudantes a materia: competencias, contidos, planificación, metodoloxía, atención personalizada, avaliación e bibliografía.
Titoría en grupo	A través delas o profesor facilitará e orientará os estudantes no seu proceso formativo, podendo ser obxecto de atención calquera das facetas ou dimensións que inciden no mesmo (aspectos académicos, actitudinais, persoais, sociais...)

Seminarios	A través dos seminarios abordaránse temas específicos, que permitan profundizar os contidos da materia. É dicir, utilizaranse como complemento das clases teóricas. Computan na avaliación continua.
Traballos de aula	Os estudantes, de forma individual ou en grupos, realizarán proxectos supervisados polo profesor. Computan na avaliación continua.
Sesión maxistral	A través desta metodoloxía farase a presentación dos temas lóxicamente estruturados coa finalidade de facilitar información organizada seguindo criterios axeitados á finalidade dos mesmos. Consistirá na exposición verbal por parte do profesor dos contidos da Organización Escolar.

Atención personalizada

	Descrición
Titoría en grupo	Durante a realización das metodoloxías de titoría, estudo de casos e realización de proxectos, o mesmo que durante a realización de cartafolios/dossieres e traballos; é dicir, durante o tempo que se realizan estas actividades prestarase a atención axeitada aos estudantes co obxecto de atender e resolver as súas dúbidas referidas á materia de organización do centro escolar.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Titoría en grupo	Durante a realización das titorías en grupo aténdese ao estudante na súa aprendizaxe segundo os seus perfís diferenciados e individualizados. No seu desenvolvemento realizarase unha avaliación continua e formativa empregando os procedementos de: Observación (rexistros, listas de control, etc.)	15 Hasta un 15
Sesión maxistral	Como actividade avaliadora ten por obxecto avaliar as actividades e tarefas realizadas durante a súa execución. Para iso empregaranse os procedementos de: Preguntas intercaladas durante o desenvolvemento da lección. Técnicas de autoavaliación. Informes sobre actividades realizadas.	25 Hasta un 25
Seminarios	Na avaliación desta actividade terase en conta a búsqueda de documentación, lecturas e intervencións realizadas.	20 Hasta un 20
Traballos de aula	Teranse en conta os seguintes criterios: 1. Aspectos formales (15%) 2. Calidade dos traballos (70%) 3. Exposición oral e resposta as preguntas plantexadas (15%)	20 Hasta el 20
Probas de tipo test	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. Para aprobar é necesario obter o 60% das respostas correctas.	20 Hasta el 20

Outros comentarios e segunda convocatoria

De non ter superada a materia, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo.

No seguinte enlace pódese consultar día/hora/lugar do examen (apartado *datas exames*):

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

A. I. Pérez Gómez, La cultura escolar en la sociedad neoliberal, Morata, 1998,
A. Cid Sabucedo, Macroorganización Escolar. El sistema educativo, estructura y características, Departamento de Didáctica e Organización Escolar, 1996,
I. Cantón Mayo, Las organizaciones escolares: hacia nuevos modelos, FUNDEC, 2000,
Mª T. González González (Coorda), Organización y getión de centros escolares, Prentice-Hall, 2003,
M. Lorenzo, Organización scolar. La construcción de la escuela como organización, Ediciones Pedagógicas, 1995,
A. Cid Sabucedo, Los proyectos de dirección. , Aurea, 2000,
A. Cid Sabucedo, El clima escolar, Tórculo,2002,
J. Gimeno Sacristan, El valor del tiempo en educación, Morata, 20089,
J. Gimeno Sacristan, El sistema educativo. Una mirada crítica, CISS-Praxis-Cuadernos de Pedagogía, 2004,
M. A. Zabalza Beraza, La calidad de la educación infantil, Narcea, 2005,
Mª L. García Rodríguez, Organización de la educación infantil, Escuela Española, 1996,
C. Grau Rubio, Educación Especial. De la integración escolar a la escuela inclusiva, Promolibro, 1998,
L. Selmi y A. Turrina, La escuela infantil a los tres años, Morata/MEC, 1998,

L. Selmi y A. Turrina , La escuela infantil a los cuatro años, Morata/MEC, 1998 ,

L. Selmi y A. Turrina , La escuela infantil a los cinco años, Morata/MEC, 1998,

M. A. Zabalza Beraza (Dir), A Educación Infantil en Galicia, Consellería de Educación e Ordenación Universitaria, 1998,

A. Cid Sabucedo, Practicum I: Prácticas de observación y de Investigación. Aplicación sobre el contexto donde se realiza la enseñanza, Copytema, 1996,

G. Thurles y O. Maulini, La organización del trabajo escolar: una oportunidad para repensar la escuela, Graó, 2010,

Ao tratar cada tema facilitarase a bibliografía específica.

Recomendacións

Outros comentarios

Tendo en conta que os contidos desta materia son obxecto constante de opinións, comentarios, debates, decisións, desde os ámbitos político, administrativo, económico e social, sería conveniente para poder estar ao día a lectura de, entre outras, as revistas Comunidad Escolar (<http://comunidad-escolar.pntic.mec.es/854/portada.html>) e Participación Educativa (http://www.educacion.es/cesces/revista/presentacion_revista.htm), así como dalgún xornal.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Educación: Teoría e institucións contemporáneas da educación**

Materia	Educación: Teoría e institucións contemporáneas da educación			
Código	O05G110V01204			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Idioma				
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Vieites García García, Manuel F.			
Profesorado	Dapia Conde, María Dolores Vieites García García, Manuel F.			
Correo-e	mvieites@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Como materia de formación básica, a denominada Educación. Teoría e Institucións contemporáneas, da Educación ten como finalidade introducir ao futuro graduado no universo educativo a través da análise da educación como práctica cultural presente en todas as sociedades, e estreitamente relacionada con cuestións sociais, económicas e políticas. Persegue que o futuro graduado coñeza e valore, nunha perspectiva crítica, o concepto de educación, os seus procesos, axentes e institucións, xunto coa súa evolución histórica e o proceso de configuración do sistema educativo. Busca igualmente unha comprensión histórica, contextual e crítica do fenómeno educativo, que oriente finalmente a súa praxe profesional nunha perspectiva reflexiva e transformadora. Tamén se analizan os aspectos básicos do desenvolvemento histórico da educación en España e en Galicia, prestando especial atención á Educación Infantil, e ao proceso de configuración da profesión docente nesta etapa educativa.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B21	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Analizar, comprender e avaliar a educación como feito e como acción-intervención desde os marcos teóricos que nos proporcionan distintas teorías contemporáneas da educación	saber	A12
	saber facer	B1
	Saber estar / ser	B13
		B14
		B19

Analizar a evolución histórica das institucións educativas formais e non formais tendo en conta os condicionamentos sociais, políticos e normativos.	saber saber facer Saber estar / ser	A12 B1 B13 B14
Desenvolver un coñecemento reflexivo e crítico da educación que permita comprender a complexidade do proceso educativo.	saber saber facer Saber estar / ser	A12 B1 B7 B13 B14
Valorar a acción educativa do mestre na educación infantil como un proceso de intervención profesional, o que supón explicar, xustificar e xerar pedagogicamente a súa intervención	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A2 A12 B1 B2 B7 B8 B9 B13 B21

Contidos

Tema	
I. CONCEPTO E FINALIDADE DA EDUCACIÓN	Concepto de educación. Dimensións da educación. Educación en valores. Pares da educación. O universo educativo.
II. O COÑECEMENTO CIENTÍFICO DA EDUCACIÓN	Saber pedagógico e coñecemento científico. A pedagogía como ciencia e disciplina. O coñecemento da educación e as ciencias da educación. Achegas para a praxe educativa.
III. AXENTES E INSTITUCIÓNS EDUCATIVAS	Relacións familia, escola e comunidade. A profesión docente e o proceso de comunicación. Do centro escolar á cidade educadora. Movementos e institucións educativas.
IV. TEORÍAS EDUCATIVAS CONTEMPORÁNEAS	Antecedentes e inicio da modernidade pedagóxica. A escola nova. Teorías socialistas. Teorías antiautoritarias. Teorías personalistas. Teorías críticas coa institución escolar. A teoría educativa no inicio do século XXI.
V. HISTORIA DA EDUCACIÓN INFANTIL	Nacemento e desenvolvemento dos sistemas educativos. Evolución da normativa educativa en España e Galicia. A escola infantil na súa historia e no momento actual.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	2	4
Sesión maxistral	20	10	30
Debates	8	8	16
Resolución de problemas e/ou exercicios	7.5	7.5	15
Seminarios	8	8	16
Traballos de aula	7	7	14
Traballos tutelados	0	32	32
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	0	2	2
Probas de tipo test	0	1	1
Cartafol/dossier	0	20	20

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Presentación da persoa responsable da docencia e do programa da materia. Avaliación inicial de expectativas, coñecementos e actitudes.
Sesión maxistral	Exposición por parte da persoa responsable da docencia dos contidos da materia e das bases teóricas e directrices do traballo a desenvolver polo estudiantado.
Debates	O alumnado comentará e analizará nunha perspectiva reflexiva e crítica cuestións cunha orientación teórica e práctica vinculadas cos contidos básicos da materia.

Resolución de problemas e/ou exercicios	Orientados a analizar casos, estudo de situacións, comentar textos ou afondar ou complementar os contidos da materia.
Seminarios	Actividades enfocadas ó traballo sobre un tema específico. Empregaránse como complemento das sesións maxistrais, para desenvolver competencias instrumentais relacionadas co marco teórico da materia.
Traballos de aula	Terán como finalidade a exposición de comentarios, recensións, actividades ou traballos de tipo individual e/ou colectivo por parte do alumnado con debate posterior.
Traballos tutelados	O alumnado deberá realizar de forma individual e/ou grupal varios traballos sobre algúns dos temas vinculados cos contidos da materia.

Atención personalizada

	Descrición
Seminarios	Tempo dedicado a resolver dúbidas sobre contidos, traballos e as prácticas da materia, sexa durante o traballo na aula sexa durante o tempo de titoría docente individual fóra da aula. En todas estas actividades cabe a posibilidade de realizar un seguimento individual de cada persoa presente na aula.
Debates	Tempo dedicado a resolver dúbidas sobre contidos, traballos e as prácticas da materia, sexa durante o traballo na aula sexa durante o tempo de titoría docente individual fóra da aula. En todas estas actividades cabe a posibilidade de realizar un seguimento individual de cada persoa presente na aula.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Tempo dedicado a resolver dúbidas sobre contidos, traballos e as prácticas da materia, sexa durante o traballo na aula sexa durante o tempo de titoría docente individual fóra da aula. En todas estas actividades cabe a posibilidade de realizar un seguimento individual de cada persoa presente na aula.
Traballos de aula	Tempo dedicado a resolver dúbidas sobre contidos, traballos e as prácticas da materia, sexa durante o traballo na aula sexa durante o tempo de titoría docente individual fóra da aula. En todas estas actividades cabe a posibilidade de realizar un seguimento individual de cada persoa presente na aula.
Traballos tutelados	Tempo dedicado a resolver dúbidas sobre contidos, traballos e as prácticas da materia, sexa durante o traballo na aula sexa durante o tempo de titoría docente individual fóra da aula. En todas estas actividades cabe a posibilidade de realizar un seguimento individual de cada persoa presente na aula.
Cartafol/dossier	Tempo dedicado a resolver dúbidas sobre contidos, traballos e as prácticas da materia, sexa durante o traballo na aula sexa durante o tempo de titoría docente individual fóra da aula. En todas estas actividades cabe a posibilidade de realizar un seguimento individual de cada persoa presente na aula.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Traballos de aula	Asistencia e participación activa nas actividades de aula.	10
Traballos tutelados	Traballos, comentarios ou recensións a realizar.	20
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Proba de carácter escrito no que se deberán analizar documentos ou desenvolver cuestións vinculadas cos eixes temáticos do programa.	30
Cartafol/dossier	O alumnado deberá realizar un seguimento das actividades de aula e trasladalo a un documento xeral que recolla os contidos tratados na materia xunto coas súas achegas persoais.	20
Probas de tipo test	Proba de resposta curta na que o alumnado deberá escoller a resposta correcta a unha pregunta entre varias posibles.	20

Outros comentarios e segunda convocatoria

O alumnado deberá comunicar ao profesorado por cal dos dous procesos de avaliación vai optar na primeira quincena do curso, agás no caso do alumnado que perda o dereito á avaliación continua por faltas de asistencia. Calquera outra circunstancia, deberá ser comunicada ao profesorado para os efectos da avaliación.

Avaliación continua para o alumnado asistente. Realizarase segundo os seguintes parámetros:

1. Traballos de clase: 10%. (1 punto)
2. Traballos tutelados individuais ou colectivos, que poderán consistir na lectura e comentario dun libro: 20%. (2 puntos)
3. Cartafol: 20%. (2 puntos)
4. Proba escrita na que se desenvolverán subtemas do programa: 30% (3 puntos)
5. Proba de tipo test: 20% (2 puntos)

Para obter unha cualificación positiva o alumnado deberá acadar o 50% de cada unha das porcentaxes.

O alumnado asistente que non supere o proceso de avaliación continua deberá realizar unha proba extraordinaria seguindo as instrucións do profesor coa finalidade de traballar aqueles contidos non superados e acadar as competencias a eles

asociadas.

Avaliación de non asistentes. Terán a consideración de non asistentes aqueles alumnos/as que non teñan acadado o 80% da asistencia. A ficha con foto e datos persoais deberá ser entregada ao profesorado nas dúas primeiras semanas de clase. Para a superación da materia deberá acadarse o 50% de todos os apartados sinalados na avaliación. A avaliación ordinaria e extraordinaria para o alumnado non asistente consistirá en:

1. Cartafol que conterá un desenvolvemento de varios subtemas do programa. 2 puntos.
2. Traballo individual programado co profesorado que poderá consistir na lectura e comentario dun libro: 2 puntos.
3. Proba escrita que consistirá no desenvolvemento de subtemas incluídos no temario: 6 puntos.

IMPORTANTE: No caso de superar algunha das partes da materia conservarse a cualificación para o mesmo curso académico, debendo superar unicamente as probas nas que non se obtivera a cualificación mínima sinalada máis arriba.

No seguinte enlace pódese consultar día/hora/lugar do examen (apartado *datas exames*):

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía básica, que será complementada con bibliografía específica, de ser necesario, para cada tema ou subtema.

Bowen, J. (1992): *Historia de la educación occidental. El occidente moderno*, tomo III, Barcelona, Herder.

Carreño, M. (ed.) (2000): *Teorías e institucións contemporáneas de educación*, Madrid, Síntesis.

Colom, A. (ed.) (2005): *Teorías e institucións contemporáneas de la educación*, Barcelona, Ariel.

Colom Cañellas, A., e Núñez Cubero, Luís (2005): *Teoría de la educación*, Madrid, Síntesis.

Costa Rico, Antón (2004): *Historia da educación e da cultura en Galicia*, Vigo, Xerais.

Escolano Benito, Agustín (2002): *La educación en la España contemporánea*, Madrid, Biblioteca Nueva.

Negrín Fajardo, Olegario e Vergara Ciordia, Javier (2005): *Teorías e institucións contemporáneas de Educación*, Madrid, Biblioteca Universitaria Ramón Areces.

Pozo Andrés, María del Mar (ed.) (2009): *Teorías e institucións contemporáneas de educación*, Madrid, Biblioteca Nueva.

Sanchidrián, C., e Ruíz Berrio, J. (coords.): *Historia y perspectiva actual de la educación infantil*, Barcelona, Graó.

Sarramona, J. (2008): *Teoría de la Educación. Reflexión y normativa pedagógica*, Barcelona, Ariel.

Suárez Díaz, Reinaldo (2005): *La educación*, México, Trillas.

Suárez Pazos, Mercedes; Cid Fernández, X. M., e Benso Calvo, Carmen (2006): *Memoria da escola*, Vigo, Xerais.

Trilla, Jaume (coord.) (2001): *El legado pedagógico del siglo XX para la escuela del siglo XXI*, Barcelona, Graó.

VV. AA. (1999): *La educación en el siglo XXI: los retos del futuro inmediato*, Barcelona, Graó.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Socioloxía: Socioloxía da educación/O05G110V01105

Educación: Escola inclusiva e atención á diversidade/O05G110V01302

Ética e deontoloxía profesional/O05G110V01902

Socioloxía: Sociedade, cultura e pensamento/O05G120V01104

Outros comentarios

Resulta aconsellable que o alumnado coñeza a maneira de traballar cun procesador de textos, e igualmente que saiba como

facen uso dos recursos dispoñibles na rede como fontes de información pero nunca como fontes para a realización mimética de traballos.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Psicología: Psicología da educación: Procesos de aprendizaxe infantil**

Materia	Psicología: Psicología da educación: Procesos de aprendizaxe infantil			
Código	O05G110V01205			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Idioma				
Departamento	Psicología evolutiva e comunicación			
Coordinador/a	Puente Carracedo, Hipólito			
Profesorado	Puente Carracedo, Hipólito			
Correo-e	hpunte@cop.es			

----- GUÍA DOCENTE NON PUBLICADA -----

DATOS IDENTIFICATIVOS**Educación: Educación para a saúde e a súa didáctica**

Materia	Educación: Educación para a saúde e a súa didáctica			
Código	O05G110V01301			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	1c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Cid Manzano, M ^a del Carmen			
Profesorado	Cid Manzano, M ^a del Carmen			
Correo-e	mccidmanzano@edu.xunta.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B4	Coñecemento de lingua estranxeira
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais

B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B20	Iniciativa e espírito emprendedor
B21	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
1. Coñecer os principios básicos do desenvolvemento e dos comportamento saudables.	saber	A1 A2 A3 A4 A5 A8 B1 B4 B6 B13 B14 B15
2. Identificar no alumnado trastornos relacionados coa saúde: alimentación, desenvolvemento psicomotor, a atención, a percepción auditiva e visual, o sono, etc.	saber saber facer	A1 A8 B1 B12 B14 B15
3. Colaborar cos profesionais especializados en temas de saúde infantil.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A2 A3 A5 A8 A9 A10 A12 B2 B3 B8 B9 B11 B13 B14 B15 B16 B20
4. Detectar e valorar carencias afectivas e de benestar que perturben o desenvolvemento físico e psíquico adecuado dos estudantes.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A8 A10 A12 B12 B14 B15

5. Saber deseñar, elaborar e avaliar actividades e recursos didácticos para temáticas relacionadas coa saúde do alumnado.	saber saber facer	A1
		A2
		A3
		A4
		A5
		A7
		A8
		A9
		A10
		A11
		A12
		B1
		B2
		B3
		B5
		B6
		B8
		B13
		B14
		B15
		B16
		B17
		B21
6. Saber avaliar programación, realizadas tendo en conta as directrices establecidas por la lexislación vixente para a etapa educativa de infantil.	saber saber facer	A1
		A2
		A3
		A4
		A5
		A7
		A8
		A9
		A10
		A11
		A12
		B1
		B2
		B3
		B5
		B6
		B8
		B9
		B11
		B13
		B14
		B15
		B16
		B21

Contidos

Tema		
1. Concepto de saúde	Evolución histórica do concepto de saúde. Elementos que configuran o actual concepto de saúde. Factores condicionantes da saúde.	
2. Aproximación al concepto de Educación para a saúde (EpS).	Modelos en EpS. Promoción da saúde. Estratexias didácticas para promover a EpS na escola.	
3. Alimentación e consumo	Alimentación e nutrición. Componentes dos alimentos. Novos alimentos. Dieta equilibrada. Problemas asociados a unha mala alimentación. Hábitos alimentarios. Alimentación e consumo.	
4. Educación afectivo-sexual	Sexualidade e as súas funcións. Identidade sexual. Sexo-xenero. Orientación sexual. Conductas sexuais.	
5. Orientacións sobre o consumo de drogas	Alcohol e tabaco. Outras drogas.	
6. Outros temas relacionados coa saúde	Hixiene e saúde, contaminantes e a saúde, accidentes infantís.	
7. Desenvolvemento da EpS na escola.	Recursos. Actividade. Técnicas de avaliación	

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	20	10	30
Traballos de aula	22	26	48
Titoría en grupo	7	23	30
Traballos tutelados	0	40	40
Probas de resposta curta	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Clases maxistrais dialogadas sobre temas de fundamentación teórica. As exposicións teóricas realizadas serán en modo presentación PowerPoint. Estas teñen por finalidade, presentar ao alumnado unha información organizada e estruturada en forma de cadros e esquemas de sínteses. Co fin de mellorar o valor didáctico deste método expositivo introducíranse elementos de motivación que inviten ao alumnado á participación, ao debate razoado e xeren un ambiente de aprendizaxe dinámica e aberto. Para que isto suceda, se incorporarán paralelamente os seguintes recursos e estratexias didácticas: exploración das ideas ou coñecementos previos dos estudantes, proxección de materiais audiovisuais, comentarios de textos, animacións, etc.
Traballos de aula	O principal obxectivo será iniciar ao alumnado no desenvolvemento de determinadas habilidades, capacidades e destrezas para traballar a Educación para a saúde nas aulas de Educación Infantil.
Titoría en grupo	Sesións presenciais que o alumno en pequeno grupo mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Traballos tutelados	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...

Atención personalizada

	Descrición
Traballos tutelados	Asesoramento individual ou en grupo, na aula e nas sesións de titoría.
Titoría en grupo	Asesoramento individual ou en grupo, na aula e nas sesións de titoría.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Traballos tutelados	Traballos e proxectos O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escrita...	40
Traballos de aula	Valorarase a asistencia regular e a participación activa nas diferentes sesións prácticas programadas na materia. Cartafol/dossier de documentos elaborados polo estudante que recompila información sobre as experiencias, proxectos, tarefas e traballos realizados durante o proceso de formación.	20
Sesión maxistral	Valorarase a asistencia regular ás clases e a participación activa.	5
Titoría en grupo	Valoración do desenvolvemento de actividades sobre Educación para a saúde e do proceso de aprendizaxe. O alumnado, de xeito individual ou en grupo, elabora documentos ou actividades sobre distintas temáticas da materia que incluírá nun edublog. Prepara investigacións, memorias, comentarios críticos de lecturas, presentacións, vídeos, webquest, bandas deseñadas, etc. Valorarase a si mesmo a participación nos foros desenvolvidos no edublog.	20
Probas de resposta curta	Exame escrito (preguntas curtas ou tipo test) que versará sobre os contidos teóricos do temario e as actividades realizadas no aula.	15

Outros comentarios e segunda convocatoria

Poderán recuperar as competencias non adquiridas na convocatoria de final de cuatrimestre ou na correspondente ao mes de xullo, manténdoseles a nota das probas/actividades xa superadas.

Os estudantes que non poidan asistir a clase contarán con actividades e probas alternativas.

No seguinte enlace podense consultar día/hora/lugar do exame (apartado *datas exames*):

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

Costa Cabanillas, M. (2008): *Educación para la salud : guía práctica para promover estilos de vida saludables*. Madrid : Pirámide, D.L.

Dapía Conde (2000): *Educación para a saúde como reto do século XXI, orientacións para a súa avaliación*. Vigo: Servicio de publicacións da Universidade de Vigo.

Molina, M.C. e Fortuna, M. (2003): *Experiencias educativas para la promoción de la salud y la prevención*. Barcelona: Alertes Psicopedagogía.

Salas, C. (2008): *Educación para la salud*. Prentice Hall.

Salvador Llivina, T. e Suelves Joanxich, J.M.(2009): *Ganar salud en la escuela: guía para conseguirlo*. Madrid: Ministerio de Sanidad y Política Social: Secretaría General Técnica del Ministerio de Educación.

Serrano González, M.I. (2002): *La Educación para la salud del siglo XXI : comunicación y salud*. Madrid: Díaz de Santos.

Xunta de Galicia (2009). Decreto 330/ 2009, do 4 de xuño, polo que se establece o currículo da educación infantil na Comunidade Autónoma de Galicia.

MEC (1992). La educación para la salud (pp 81-118) en MEC Infantil. Temas transversales. Ministerio de Educación y Ciencia

Recomendacións

Outros comentarios

As estratexias de ensino deberán adaptarse as circunstancias que se vaian producindo o longo do curso

DATOS IDENTIFICATIVOS**Educación: Escola inclusiva e atención á diversidade**

Materia	Educación: Escola inclusiva e atención á diversidade			
Código	O05G110V01302			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	1c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinador/a	González Fontão, María del Pilar			
Profesorado	González Fontão, María del Pilar			
Correo-e	mpfontao@uvigo.es			
Web	http://http://webs.uvigo.es/mpfontao			
Descrición xeral	A materia "Escola Inclusiva e Atención á Diversidade" ven a constituir unha asignatura de Formación Básica enmarcada no 2º curso do Plan de Estudos de Formación do Grao de Educación Infantil. Esta asignatura resulta relevante para a formación do futuro docente dado que nela analízanse e desenvólvense tendencias e aportacións actuais que permiten un acercamento ós coñecementos básicos sobre a Educación en situacións de diversidade. Así, a principal aprendizaxe que se pretende suscitar a través desta materia é a relativa á natureza e problemas que afectan á educación cando se enfrenta a situacións educativas heteroxéneas en Educación Infantil. Dacordo coa actual situación do sistema educativo precisase duns profesionais cualificados que, ademais de dispoñer dun coñecemento xeral acerca do deseño e planificación do ensino, ás características do proceso de ensino-aprendizaxe, etc., é necesario que sepan realizar esos deseños adaptados á diversidade de alumnado que teñen os centros educativos e as correspondentes aulas, tamén é preciso que coñezan as diferentes situacións educativas de nenos/as que presentan dificultades de aprendizaxe e atención co fin de descubrir e dispoñer medios e metodoloxías adecuadas, capaces de ofrecer as mellores posibilidades de educación e inclusión escolar. Por conseguinte, esta materia, desde a perspectiva pedagóxica, constitúe un dos eixes centrais da formación do Grao en Educación Infantil xa que as competencias a desenvolver capacitarán ao futuro docente para, ademais de coñecer a normativa legal e comprender que os Proxectos de Centro han de asumir a diversidade, poder identificar diversas necesidades educativas e saber desenvolver as oportunas intervencións na aula co obxecto de realizar unha axeitada atención educativa.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias

A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B10	Traballo nun contexto internacional
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B18	Liderado
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B20	Iniciativa e espírito emprendedor
B21	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Identificar dificultades de aprendizaxe relacionadas coa atención á diversidade en contextos inclusivos	saber	A1 A2 A6 B1 B12 B21
Estructurar e promover o aprendizaxe autónomo dos alumnos á luz dos obxectivos e contenidos propios do correspondente nivel educativo, desenvolvendo estratexias que eviten a exclusión e a discriminación.	saber saber facer	A2 A3 A5 A11 B1 B2 B6 B7 B8 B9 B13 B15 B16 B20 B21
Respetar as diferencias culturais e persoais dos alumnos e demais membros da comunidade educativa.	Saber estar / ser	A3 A4 A5 A12 B10 B11 B12 B14 B16 B19

Adquirir recursos para favorecer a integración educativa de estudantes con dificultades e realizar actividades educativas de apoio no marco dunha educación inclusiva.	saber saber facer	A2
		A3
		A4
		A5
		A11
		B1
		B2
		B5
		B6
		B7
		B8
		B15
		B17
		B20
		B21
Experimentar un clima de relación positivo e de respecto que evite a exclusión ou discriminación mediante a construción de normas de convivencia democrática, afrontando e resolvendo de forma colaborativa situacións problemáticas e conflitos interpersonais de natureza diversa, como modelo de relación que logo poidan aplicar a súa práctica profesional	saber facer Saber estar / ser	A3
		A4
		A5
		B2
		B7
		B8
		B9
		B10
		B11
		B12
		B14
		B16
Dinamizar có alumnado a construción participada de regras de convivencia democrática, e afrontar e resolver de forma colaborativa situacións problemáticas e conflitos interpersonais de natureza diversa.	saber saber facer Saber estar / ser	A1
		A2
		A3
		A4
		A5
		B1
		B2
		B7
		B8
		B9
		B11
		B13
		B14
Adquirir habilidades básicas de deseño e aplicación didáctica adaptada que faciliten a inclusión de estudantes con necesidades específicas de apoio educativo e desenvolver propostas de acción dentro dun enfoque comprensivo da educación diversificada.	saber facer Saber estar / ser	A2
		A3
		A4
		A5
		A11
		B1
		B2
		B5
		B6
		B7
		B8
		B9
		B11
		B13
		B14
		B15
		B16
		B17
		B20
		B21

Deseñar e desenvolver proxectos educativos e unidades de programación que permitan adaptar o currículo ao contexto sociocultural e as diferentes características do alumnado.	saber saber facer	A1 A3 A5 A9 A11 B1 B2 B6 B7 B8 B9 B13 B14 B15 B17 B20
Saber promover a adquisición de hábitos en torno á autonomía, a liberdade, a experimentación, a imitación, a aceptación de normas e de límites.	Saber estar / ser	A4 A5 A11 B2 B7 B8 B9 B15 B20 B21
Coñecer a dimensión pedagóxica da interacción entre iguais e os adultos e saber promover a participación en actividades colectivas, a traballo cooperativo e o esforzo individual.	saber Saber estar / ser	A2 A3 A4 A5 A11 B7 B9 B11 B14 B15 B17 B20 B21
Saber informar aos outros profesionais especialistas para abordar a colaboración do centro e do mestre na atención ás necesidades educativas especiais.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A4 A9 A10 A11 A12 B2 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B18 B20 B21

Contidos

Tema

Bloque I. Bases conceptuais do ámbito disciplinar

1. O sistema educativo desde unha óptica inclusiva.
2. Principios e características da escola integradora e da escola inclusiva.
3. Inclusión e exclusión escolar. Barreiras ó aprendizaxe.

Bloque II. Marcos de actuación no campo educativo

4. Estratexias educativas de atención á diversidade nos centros educativos.
5. Organización dos servizos profesionais (Orientadores, Profesores de Apoio,...)
6. Diagnóstico e avaliación para a atención á diversidade.
7. Medidas de atención á diversidade. Adaptacións curriculares.

Bloque III. Procesos de intervención educativa.

9. Atención educativa ás dificultades de aprendizaxe: Detección e intervención
 - 9.1. Aspectos didácticos na adquisición da lectura
 - 9.2. Aspectos didácticos na adquisición da escritura
 - 9.3. Aspectos didácticos na adquisición das matemáticas

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Sesión maxistral	14	30	44
Resolución de problemas e/ou exercicios	13	18	31
Traballos de aula	11	4	15
Titoría en grupo	7	16	23
Traballos tutelados	0	32	32
Probas de resposta curta	2	0	2
Cartafol/dossier	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Traballos tutelados	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...

Atención personalizada	
	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Ofrecerase a atención personalizada durante todo o proceso de ensino e aprendizaxe da materia en relación a realización das diferentes tarefas metodolóxicas como son a elaboración de traballos, dossier, resolución de problemas e exercicios varios que se contemplan no programa. Do mesmo xeito, realizaranse nas horas de titoría establecidas para cada caso e dúbida por parte do alumnado.
Traballos de aula	Ofrecerase a atención personalizada durante todo o proceso de ensino e aprendizaxe da materia en relación a realización das diferentes tarefas metodolóxicas como son a elaboración de traballos, dossier, resolución de problemas e exercicios varios que se contemplan no programa. Do mesmo xeito, realizaranse nas horas de titoría establecidas para cada caso e dúbida por parte do alumnado.
Titoría en grupo	Ofrecerase a atención personalizada durante todo o proceso de ensino e aprendizaxe da materia en relación a realización das diferentes tarefas metodolóxicas como son a elaboración de traballos, dossier, resolución de problemas e exercicios varios que se contemplan no programa. Do mesmo xeito, realizaranse nas horas de titoría establecidas para cada caso e dúbida por parte do alumnado.

Avaliación	
	Descrición
	Cualificación

Resolución de problemas e/ou exercicios	Presenciais Semipresenciais	25
Traballos de aula	Presenciais: 15% Semipresenciais: 5%	15
Traballos tutelados	Todo o alumando	20
Probas de resposta curta	Presenciais: 40% Semipresenciais: 50% Non presenciais: 80%	40

Outros comentarios e segunda convocatoria

1. A asistencia e participación nas actividades de clase teóricas e actividades prácticas
2. A realización dun traballo monográfico e a aprendizaxe en grupo.
3. A resolución de cuestións e problemas prácticos que se recollerán nun dossier ao final do cuatrimestre.
4. A realización dun exercicio escrito, a final de cuatrimestre, que consistirá nunha proba breve sen material.

Criterios de avaliación:

Criterios de avaliación de carácter xeral

Precisión conceptual cun nivel de adecuación e profundidade pertinente.

Asistencia, participación activa e implicación no desenvolvemento das actividades realizadas.

Colaboración no traballo realizado na clase teórica e nas actividades tuteladas.

Realización dunha proba escrita ó final do cuatrimestre.

Criterios de avaliación de carácter específico

Teoría

Precisión e dominio conceptual, nivel de análise crítico-reflexivo, amplitude e adecuación dos contidos abordados.

Coñecemento asentado e razoado de criterios didáctico-organizativos de aplicación no proceso de ensino-aprendizaxe co alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.

Prácticas de aula.

Asistencia e desenvolvemento das prácticas.

Extensión, adecuación das actividades prácticas

Plantexamento e resolución de problemas e cuestións de investigación de forma creativa

Traballo grupal

Orixinalidade, contido desenrolado e claridade expositiva

Enxuzamento crítico fundamentado de problemas extraídos da práctica en relación ás necesidades específicas de apoio educativo.

Neste sistema de avaliación teranse en conta ás diferentes características persoais e profesionais do alumnado. Para elo, a principio de curso (a primeira quincena de clases), os alumnos matriculados deberán entregar ficha e elixir a opción (de entre as seguintes) ca que desexan ser avaliados

As actividades non superadas durante o cuatrimestre poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións previamente conseguidas.

Segundo a normativa vixente, con independencia da súa asistencia ou non a clases, o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación.

No seguinte enlace podense consultar día/hora/lugar do exame (apartado datas exames):

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía básica:

ARMAS, M. (2007). *Prevención e intervención ante problemas de conducta. Estrategias para centros educativos y familias*. Madrid: Wolters Kluwer.

ARNAIZ, P. (2003). *Educación inclusiva: una escuela para todos*. Aljibe: Málaga.

ROJAS DEL ALAMO, P. (2005). *Bases pedagógicas de la Educación Especial: Profesionales y Programas*. Granada: Grupo Editorial Universitario.

LUQUE PARRA, D.J. (2006). *Orientación educativa e intervención psicopedagógica en el alumnado con discapacidad: análisis de casos prácticos*. Archidona: Aljibe.

Kyriazopoulou, M. y Weber, H. (editors) 2009. *Desarrollo de indicadores sobre educación inclusiva en Europa*, Odense, Denmark: European Agency for Development in Special Needs Education.

Bibliografía complementaria:

AINSCOW, M. (2001). *Desarrollo de escuelas inclusivas: Ideas, propuestas y experiencias para mejorar las instituciones escolares*. Narcea: Madrid.

DEUTSCH-SMITH, D. (2007). *Bases psicopedagógicas de la educación especial: enseñando en una época de oportunidades*. Pearson Alhambra

VIDAL, J.G.; MANJÓN, D.G.; HERRERA, J.A. (2005). *Guía para la programación e intervención en Educación Especial*. Madrid: EOS Gabinete de Orientación Psicológica.

SEIJO, D. (2008). *Educación especial, competencias docentes para atención de alumnos con necesidades específicas de apoyo educativo: formación y recursos didácticos*. Port-Royal Ediciones.

SÓLA MARTINEZ, T.; LÓPEZ URQUIZAR, N. y CÁCERES RECHE, M^a. P. (2006). *Perspectivas didácticas y organizativas de la educación especial*. Granada: Grupo Editorial Universitario.

Información complementaria:

AA.VV. (2006). *La intervención en educación especial: propuestas desde la práctica*. Madrid: CCS.

ACOSTA, V.M. (2006). Los problemas de las personas sordas para su integración en el mundo laboral. Análisis de la realidad y propuestas de acción. *Innovación Educativa*, 16, 257-273.

ALCANTUD, F.; SOTO, F.J. (2003). *Tecnologías de ayuda en personas con trastornos de comunicación*. Nau Llibres: Valencia.

AMORÓS, P. y AYERBE, P. (2000). *Intervención educativa en inadaptación social*. Madrid: Síntesis.

BAÑASCO, M.R. (2007). *La inteligencia emocional en educación especial*. Tutorial Formación, S.L.L.

BENITO, Y. (Coord.) (2000). *Intervención e investigación psicoeducativas en alumnos superdotados*. Salamanca: Amarú.

BARRACA, J. ARTOLA, T. (2004). La identificación de alumnos con altas capacidades a través de la EDAC. *Revista de Psicología y Psicopedagogía*, 3 (1) 3-18.

CARDONA MARTÍN, M. y otros (2001). *Adaptemos la escuela. Orientaciones ante la discapacidad motórica*. Archidona: Aljibe.

CURRAS, C. (2001). A orientación educativa e profesional en Galicia. *Revista Galega do Ensino*. Educación Especial, 32, 25-34.

DEUTSCH-SMITH, D. (2007). *Bases psicopedagógicas de la educación especial: enseñando en una época de oportunidades*. Pearson Alhambra

ECHEITA SARRIOMANDIN, G. (2006). *Educación para la inclusión o educación sin exclusiones*. Madrid: Narcea.

ELLIS, J. L. y WILLINSKY (1999). *Niños y mujeres superdotados*. Madrid: Narcea.

ESTEBAN, R.M. (2002). Adaptaciones curriculares individuales y diversificación curricular. La respuesta del profesor a las necesidades educativas especiales. Granada Grupo Editorial Universitario.

ESTRELLA, E. (2007). *Nuevas tecnologías aplicadas a la educación especial*. Tutorial Formación, S.L.L.

Fernández Batanero, J. M. (2010). *Estrategias y prácticas educativas eficaces para la inclusión educativa: Un estudio de*

casos en Andalucía. Archivos Analíticos de Políticas Educativas=Education Policy Analysis Archives, 18, 22.

Fernández Batanero, J. M. (2011). A la búsqueda de elementos diferenciadores que aumentan los resultados y las expectativas de alumnos en riesgo de exclusión educativa. *Revista de educación*, ISSN 0034-8082, Nº 355, 2011, págs. 197-199.

GALLEGO ORTEGA, J.L. (2007). La gestión del aula para aprender lengua. *Innovación Educativa*, 17, 187-195.

GARCIA FERNANDEZ, J. A. (2001). Contextos escolares inclusivos e alumnos con necesidades educativas especiales. *Revista Galega do Ensino*. Educación Especial, 32, 73-88.

GARCIA SEIJO, M.I. y FERREIRO, X. (2006). A inmigración e as súas consecuencias na escola: unha proposta de traballo para a titoría educativa. *Innovación Educativa*, 16, 111-119.

GONZALEZ FONTAO, M. P. (1997). La atención a la diversidad. En CID, A. (Coord.). *Practicum I. Practicas de observación para el título de Maestro* (Pp. 105-116). Orense: Copytema.

GONZALEZ FONTAO, M. P. (1997). *Capacidad de imagen y creatividad*. Vigo: Servicio de publicaciones de la Universidad de Vigo.

GONZALEZ FONTAO, M. P. y MARTINEZ SUAREZ, E. (2007). Evaluación cualitativa de la creatividad. *Innovación Educativa*, 17, 209-220.

GUINEY, D.; O'BRIEN, T. (2003). *Atención a la diversidad en la enseñanza y el aprendizaje. Principios y práctica*. Alianza Editorial: Madrid.

HERNANDEZ, A. (2008). *Aspectos generales y legislación internacional sobre educación especial*. Impredisur, S.L.

LOPEZ OCAÑA, A.; ZAFRA, M. (2003). *La atención a la diversidad en la Educación Secundaria Obligatoria*. Octaedro: Barcelona.

LOPEZ SÁNCHEZ, M. (2006). *La dignificación del alumnado con necesidades educativas especiales*. Granada: Grupo Editorial Universitario

LOU ROYO, M.A. y LOPEZURQUIZAR, N. (2005). *Bases psicopedagógicas de la Educación Especial*. Madrid: Pirámide.

MARQUEZ, E. y GARCIA-CANO, M. (2006). Educación intercultural y aprendizaje cooperativo. Una propuesta de innovación educativa en el aula. *Innovación Educativa*, 16, 121-131.

MARTIN, E.J. (2008). *Programación didáctica de una aula muy especial*. Tutorial Formación, S.L.L.

MIÑOZ, J.M.; RIOS DE DEUS, M.P. (2004). Atención a la diversidad y calidad. *Revista Española de Orientación y Psicopedagogía*, 15 (2) 413-424.

MONFORT, M. (2001). *Estimulación del lenguaje oral*. Madrid: ENTHA.

MUNTANER, J. J. (2001). A figura do profesor de apoio no proceso de atención á diversidade. *Revista Galega do Ensino*. Educación Especial, 32, 107-128.

NIETO, J. y BOTIAS, F. (2000). *Los equipos de orientación educativa y psicopedagógica*. Barcelona: Ariel.

PARRILLA, A. (2001). O longo camiño cara á inclusión. *Revista Galega do Ensino*. Educación Especial, 32, 35-54

PUIGDELLIVOL, I. (2007). *La educación especial en la escuela integrada: una perspectiva desde la diversidad*. Editorial Graó.

RUIZ, M.C. (2008). *La educación especial en Europa*. Asociación Procompal de Profesores Comprometidos con Almería.

Salimbeni, O. (2011). Escuela y Comunidad: participación comunitaria en el sistema escolar. *Tendencias pedagógicas*, ISSN 1989-8614, Nº 17, 2011, págs. 19-31

SALVADOR MATA, F. (2000). *Como prevenir las dificultades en la expresión escrita*. Málaga: Aljibe.

SALVADOR MATA, F. y GARCIA FERNANDEZ, I. (2007). Procesos cognitivos en la composición escrita de personas afectadas de parálisis cerebral. *Innovación Educativa*, 17, 229-238.

SAN ANDRES, C. (2008). *Nuevas tecnologías aplicadas a la educación especial*. Ediciones Corintia S.R.L.

SEIJO, D. (2008). *Educación especial, competencias docentes para atención de alumnos con necesidades específicas de apoyo educativo: formación y recursos didácticos*. Port-Royal Ediciones.

SMITH, D.D. (2003). *Bases psicopedagógicas de la educación especial*. Madrid: Pearson Prentice Hall.

STAINBACK, S. y STAINBACK, W. (1999). *Currículo para facilitar el aprendizaje a todos los estudiantes*. Madrid: Narcea.

THOMAS, G; LOXLEY, A. (2007). *Reconstrucción de la educación especial y construcción de la inclusiva*. Editorial La Muralla, S.A.

TOLCHINSKY, L. (2002). *Procesos de aprendizaje y formación docente en condiciones de extrema diversidad*. Octaedro: Barcelona.

VEGA, A. (2001). *Los centros escolares ante la inadaptación social*. Málaga: Aljibe.

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Educación: Titoría e orientación coa familia/O05G110V01303

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Educación: Deseño e desenvolvemento do currículo da educación infantil/O05G110V01102

Outros comentarios

É convinte certo dominio da informática en canto/relación o manexo de aplicacións de carácter xeral (tratamento de textos, internet, programa de presentación, ...). Por outra banda os estudantes tamén deben ter coñecementos mínimos do uso da biblioteca (saber realizar búsquedas de información bibliográfica, bases de datos, etc.).

DATOS IDENTIFICATIVOS**Educación: Tutoría e orientación coa familia**

Materia	Educación: Tutoría e orientación coa familia			
Código	O05G110V01303			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	1c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinador/a	González Fontão, María del Pilar			
Profesorado	González Fontão, María del Pilar			
Correo-e	mpfontao@uvigo.es			
Web	http://http://webs.uvigo.es/mpfontao			
Descrición xeral	La asignatura Tutoría y Orientación con la Familia, está integrada en el módulo de Formación Básica. Se imparte en el 1º cuatrimestre del 2º curso correspondiente al Plan de Estudios de Educación Infantil. Esta materia pretende ser una herramienta eficaz, práctica y operativa para el estudiante -futuro docente- al tratar de situar los procesos de orientación y tutoría en el quehacer educativo diario así como establecer planes de acción tutorial partiendo de un planteamiento educativo inclusivo y altamente personalizado en colaboración con la familia. Cumple un papel importante en el plan de estudios derivado de su carácter formativo al ser considerada esta materia como una pieza básica que aglutina los diferentes actos docentes y trata de contribuir a la mejora de la calidad de la enseñanza.			

Competencias de titulación

Código	
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B4	Coñecemento de lingua estranxeira
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B10	Traballo nun contexto internacional
B11	Habilidades nas relacións interpersoais

B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B18	Liderado
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B21	Motivación pola calidade
B22	Sensibilidade por temas ambientais

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
(*)1. Conocer la evolución histórica de la familia, los diferentes tipos de familias, de estilos de vida y educación en el contexto familiar.	saber	A3 A4 A10 B3 B7 B8 B12 B16
(*)2. Conocer y desempeñar la función tutorial y orientadora en relación con la educación familiar en el periodo de 0-6 años y coordinando la acción educativa referida a su grupo de alumnos.	saber facer	A4 A5 A10 B2 B6 B7 B11 B13 B18
(*)3. Crear y mantener lazos de comunicación con las familias para incidir eficazmente en el proceso educativo	Saber estar / ser	A3 A10 B3 B11 B12 B17 B18
(*)4. Relacionar la educación con el medio y cooperar con las familias y la comunidad	saber facer	A2 A3 B10 B16 B22
(*)5. Diseñar estrategias de apoyo a las familias para evitar problemáticas de desarraigo y abandono escolar	saber facer	A3 A10 B2 B3 B7 B8 B9 B14
(*)6. Mostrar habilidades sociales para entender a las familias y hacerse entender por ellas.	Saber estar / ser	A4 A10 B7 B8 B9 B11 B18

(*)7. Promover y colaborar en acciones dentro y fuera de la escuela, organizadas por familias, ayuntamientos y otras instituciones con incidencia en la formación ciudadana.	saber saber hacer	A2 A3 A4 A12 B2 B3 B4 B8 B9 B16
(*)8. Analizar e incorporar de forma crítica las cuestiones más relevantes de la sociedad actual que afectan a la educación familiar y escolar con respecto a los cambios en las relaciones de género e intergeneracionales, la multiculturalidad e interculturalidad, la discriminación e inclusión social y desarrollo sostenible.	saber saber hacer	A3 A12 B12 B13 B14 B19
(*)9. Promover la integración de la familia y la comunidad a los programas de educación especial.	saber saber hacer Saber estar / ser	A3 A4 A5 A6 A10 B8 B9 B11 B12 B14 B16 B21
(*)10. Abordar y resolver problemas de disciplina en el aula y conflictos en la familia promoviendo el trabajo cooperativo y el trabajo y el esfuerzo individuales.	saber saber hacer Saber estar / ser	A4 A5 A10 A12 B1 B2 B7 B8 B9 B11 B13 B18

Contidos		
Tema		
(*)1. Orientación y tutoría en el marco normativo actual	(*)1.1. Marco conceptual y relación entre tutoría y orientación 1.2. El tutor, tutoría y orientación en la legislación 1.3. La orientación en la Educación Infantil 1.3.1. Funciones del departamento en Educación Infantil 1.3.2. Organización del departamento de orientación 1.3.3. Plan de Orientación Escolar 1.3.4. Programas del plan de actuación 1.3.5. Seguimiento y evaluación del plan de actuación	
(*)2. La Acción Tutorial: organización y planificación	(*)2.1. La Acción Tutorial en el marco de las competencias 2.2. Sentido y alcance de la Acción Tutorial 2.2.1. Perfil y funciones del profesor tutor 2.2.2. Características de la Acción Tutorial 2.2.3. Areas de la tutoría 2.3. Organización, planificación y programación de la Acción Tutorial 2.3.1. Objetivos de la Acción Tutorial 2.3.2. Agentes y sujetos de la Acción Tutorial 2.3.3. La Acción Tutorial en Educación Infantil 2.4. La orientación y tutoría enfocada hacia: el desarrollo personal, la acción grupal y la mejora del proceso de aprendizaje. 2.5. La evaluación en Acción Tutorial 2.6. El Plan de Acción Tutorial	

(*)3. Técnicas e instrumentos para la Acción Tutorial y la Orientación Educativa

(*)3.1. La importancia de las técnicas e instrumentos de intervención
3.2. Principales técnicas e instrumentos utilizados para la tutoría y la orientación educativa:
3.2.1. La observación
3.2.2. La entrevista
3.2.3. El cuestionario
3.2.4. Técnicas de dinámica de grupos
3.2.5. Análisis de documentos y materiales

(*)4. Tutoría y orientación familiar

(*)4.1. El período de adaptación
4.1.1. La acogida de los niños
4.1.2. La acogida de las familias
4.2. El tutor ante las necesidades especiales
4.3. La participación de la familia en Educación Infantil. Intercambio de información

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Sesión maxistral	12	26	38
Titoría en grupo	7	16	23
Traballos de aula	11	5	16
Resolución de problemas e/ou exercicios	14	20	34
Traballos tutelados	0	32	32
Probas de resposta curta	2	0	2
Cartafol/dossier	2	2	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.
Traballos tutelados	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...

Atención personalizada

	Descrición
Titoría en grupo	Ofrecerase a atención personalizada durante todo o proceso de ensino e aprendizaxe da materia en relación a realización das diferentes tarefas metodolóxicas como son a elaboración de traballos, dossier, resolución de problemas e exercicios varios que se contemplan no programa. Do mesmo xeito, realizaranse nas horas de titoría establecidas para cada caso e dúbida por parte do alumnado.
Traballos de aula	Ofrecerase a atención personalizada durante todo o proceso de ensino e aprendizaxe da materia en relación a realización das diferentes tarefas metodolóxicas como son a elaboración de traballos, dossier, resolución de problemas e exercicios varios que se contemplan no programa. Do mesmo xeito, realizaranse nas horas de titoría establecidas para cada caso e dúbida por parte do alumnado.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Ofrecerase a atención personalizada durante todo o proceso de ensino e aprendizaxe da materia en relación a realización das diferentes tarefas metodolóxicas como son a elaboración de traballos, dossier, resolución de problemas e exercicios varios que se contemplan no programa. Do mesmo xeito, realizaranse nas horas de titoría establecidas para cada caso e dúbida por parte do alumnado.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Traballos tutelados	Semipresenciales: 30% No presenciales: 30 %	30
Traballos de aula	Solamente presenciales	10
Resolución de problemas e/ou exercicios	Semipresenciales: 30% No presenciales: non puntúa	30
Probas de resposta curta	Semipresenciales: 40% No presenciales: 70%	30

Outros comentarios e segunda convocatoria

La evaluación que se propone va a ser una evaluación multicriterio, es decir, una evaluación que admite propuestas de valoración del alumno/a en todas las actividades que lleve a cabo (conocimientos teóricos, prácticas, trabajos, examen, ...) permitiendo una evaluación conjunta que tienda a una valoración integral del alumno/a.

As actividades de valoración implicarán:

1. La asistencia y participación en las clases teóricas y actividades prácticas.
2. La realización de un trabajo monográfico y el aprendizaje en grupo.
3. La realización de un ejercicio escrito, a final de curso.

Criterios de evaluación:

Teoría

- Identificación del concepto, las funciones, tareas y contenidos propios de acción tutorial y orientadora.
- Identificación y descripción de las principales técnicas e instrumentos de orientación y tutoría.
- Capacidad para adoptar una actitud reflexiva, activa, crítica y transformadora ante la tutoría y orientación familiar y su intervención.
- Análisis y valoración de las funciones de la familia como contexto educativo y socializador.

Grupo grande

- Capacidad para diseñar y aplicar distintas técnicas y estrategias para la acción tutorial y orientadora.
- Justificación de la elección de una técnica de acuerdo con los objetivos propuestos.
- Capacidad de descripción, análisis y resolución de casos prácticos propuestos

Grupo reducido/trabajo individual

- Originalidad de la propuesta de intervención del proyecto de aprendizaje tutorizado.
- Aportaciones personales.

En este sistema de evaluación se tendrán en cuenta las diferentes características personales y profesionales del alumnado. Para ello, a principio de curso (la primera quincena de clases), los alumnos matriculados deberán entregar ficha y elegir la opción con la que desean ser evaluados (presencial, semipresencial o no presencial).

Los alumnos/as que se ajusten a un tipo de criterio (A, B o C) deben puntuar en todos los aspectos que se señalan, de manera inexcusable, para poder superar la materia. Son criterios sumativos entre sí y nunca se podrá sumar si en alguno de los criterios tiene una valoración nula. Las fechas límite de presentación de la documentación se acordará al principio delcuatrimestre.

As actividades no superadas durante o cuatrimestre podrán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións previamente conseguidas"

No seguinte enlace podense consultar día/hora/lugar do exame (apartado datas exames):

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fuentes de información

- ACOSTA PÉREZ, B. (2002). Escuela y familia: complementos educacionales. La Habana: Pueblo y Educación.
- ALES SIOLI, J. (2005). La mediación familiar: Teoría, análisis y regulación en España .Sevilla: Aconcagua Libros.
- ÁLVAREZ GONZÁLEZ, B. (2003). Orientación familiar: Intervención familiar en el ámbito de la diversidad . Madrid: Sanz y Torres.
- Asociación Interdisciplinaria Europea de Estudios de la Familia (AIEEF), info@aieef.org
- ALONSO TAPIA, J. (1995). Orientación educativa: teoría, evaluación e intervención . Madrid: Síntesis.
- ÁLVAREZ GONZÁLEZ, M. y BISQUERRA ALZINA, R. (Coords.) (1998). Manual de Orientación y Tutoría . Praxis.
- ARNÁIZ, J. e ISÚS, S. (1995). La tutoría organización y tareas .Barcelona, Grao.
- BERNAL MARTÍNEZ DE SORIA, A. (2005). La familia como ámbito educativo. Madrid: Rialp.
- BOUCHÉ PERIS, J. H. e HIDALGO MENA, F.L. (2004). Mediación y Orientación Familiar II. Madrid: Dykinson.
- BRUNET, J.J. Y NEGRO, J.L. (1995). ¿Cómo organizar una Escuela de Padres?. (2a ed.). Vol. I y II. Barcelona: Paidós/MEC.
- CANOGONZÁLEZ, R. (2008). Funciones del Departamento de Orientación: La Atención a la Diversidad. En Ministerio de Educación, Política Social y Deporte. Funciones del Departamento de Orientación . Secretaría General de Educación: Madrid, pp.161-202.
- CASTILLO ARREDONDO S., TORRES GONZÁLEZ, J.A. y Polanco González, L. (2003). Acción tutorial en los Centros Educativos. Formación y Práctica. Vol. 1. Formación. Madrid: UNED.
- CASTILLO ARREDONDO S., TORRES GONZÁLEZ, J.A. y Polanco González, L. (2003). Acción tutorial en los Centros Educativos. Formación y Práctica. Vol. 2. Práctica. Madrid: UNED.
- CASTRO SANTISTEBAN, M. (2007). ¿Cómo diseñar e implementar una Escuela de Padres? Manual práctico. Bogotá: PsicoEditores.
- COMELLAS, M. J. y otros (Coord.) (2002). Las competencias del profesorado para la acción tutorial . Barcelona: Cisspraxis, S.A.
- COMELLAS, Mª J. (2008). Familia y escuela: compartir la educación . Barcelona: Graó.
- DÍEZ DE ULZURRÚN, A. y MASEGOSA, A. (1996). La dinámica de grupos en la acción tutorial. Biblioteca de Guix. Barcelona: Craó.
- GONZÁLEZ FALCÓN, I. (2009). Integración socio-educativa de los padres y madres inmigrantes en los Centros. Huelva: Servicio de Publicaciones de la Universidad de Huelva.
- GIL MARTÍNEZ, R. (1997). Manual para tutorías y departamentos de orientación: educar la autoestima - aprender a convivir . Madrid: Escuela Española.
- LEY Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación (B.O.E., de 4 de mayo).
- LONGÁS, J. y MOLLÁ, N. (Coord.) (2007). La escuela orientadora . Madrid: Narcea.
- LÓPEZ FRANCO, E. (1998). La familia: Nuevo contexto educativo entre el conflicto y la esperanza. Revista Complutense de Educación, vol. 8, nº 2, 49-100.
- LÓPEZ URQUIZAR, N. y SOLÁ MARTÍNEZ, T. (2005). Orientación escolar y tutoría . Granada: Grupo Editorial Universitario.
- MARTÍN, X. y otros (2008). Tutoría. Técnicas, recursos y actividades . Madrid: Alianza Editorial.
- MARTÍNEZ GONZÁLEZ, M. de C.; ÁLVAREZ GONZÁLEZ, B. (2003). Orientación Familiar. Madrid: UNED.
- MARTÍNEZ GONZÁLEZ, M. de C.; ÁLVAREZ GONZÁLEZ, B. y FERNÁNDEZ, A.P. (2009). Orientación Familiar: Contextos, evolución e intervención . Madrid: Sanz y Torres.
- MARTÍNEZ GONZÁLEZ, Mª de C. (2007). Orientación educativa y tutoría . Madrid: Sanz y Torres.
- MARTÍN, R. (2003). Escuela y familia: una alianza necesaria. Buenos Aires: Troquel.
- M.E.C. (Inst. Sup. de Form. del Prof.) (2006). La acción tutorial: su concepción y su práctica. Madrid: MEC-Subdirección General de Información y Publicaciones.

Mollá,N, y Longás, J. (2009).La escuela orientadora: La acción desde una perspectivainstitucional. Narcea Ediciones. ISBN 8427715242

NEGROMONCAYO, A. (2006). La orientación en loscentros educativos . Barcelona: Graó.

PÉREZADÁN, J. (2005). Repensar la familia .Madrid: EIUNSA (Ediciones Internacionales Universitarias).

RAMÍREZ CABAÑAS, J. y GAGO, L. (1995). Guía práctica del profesor-tutor(en educación primaria y secundaria) . Madrid: Narcea.

RIOdel, D.; ÁLVAREZ, B.; BELTRÁN, S.G. y TÉLLEZ, J.A. (2003). Orientación y educación familiar . Madrid: UNED.

Ruz Martín, I. (2010). Diseño y elaboración demateriales informatizados en el ámbito de la orientación educativa y la tutoría.Pixel-Bit: Revista de medios y educación, ISSN 1133-8482, Nº. 36, 2010, págs.41-51

Sánchez Rodríguez, E. (2007). El período deadaptación a la escuela infantil. Gestionando los nuevos actores y escenariosde la formación en la sociedad del conocimiento / coord. por Manuel LorenzoDelgado, 2007, ISBN 978-84-8144-398-1, págs. 393-404

SOLER NEGES, J.L. (Coord.) (2004). Orientación y tutorial . Zaragoza: Mirá Editores.

VV.AA. (2001). La acción tutorial. El alumnado toma lapalabra . Barcelona: Graó.

VV.AA.(2001). Ser profesor, ser tutor. Orientación educativa para docentes. Huelva: Hergué Editorial.

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Educación: Organización do centro escolar/O05G110V01203

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Educación: Deseño e desenvolvemento do currículo da educación infantil/O05G110V01102

Outros comentarios

É convinte certo dominio da informática en canto/relación o manexo de aplicacións de carácter xeral (tratamento de textos, internet, programa de presentación, ...). Por outra banda os estudantes tamén deben ter coñecementos mínimos do uso da biblioteca (saber realizar búsquedas de información bibliográfica, bases de datos, etc.).

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Psicoloxía: Fundamentos psicolóxicos da intervención temperá				
Materia	Psicoloxía: Fundamentos psicolóxicos da intervención temperá			
Código	O05G110V01304			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	1c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Psicoloxía evolutiva e comunicación			
Coordinador/a	Puente Carracedo, Hipólito			
Profesorado	Puente Carracedo, Hipólito Sueiro Domínguez, Encarnación			
Correo-e	hpuente@cop.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias de titulación	
Código	
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes
B7	Resolución de problemas
B9	Traballo en equipo
B15	Aprendizaxe autónoma

Competencias de materia		
Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución.	saber	A6
Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia	saber	A8
A10 Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias	saber facer	A10
A11 Reflexionar sobre as prácticas para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes	saber	A11
B7 Resolución de problemas	saber facer	B7
B9 Traballo en equipo	saber facer	B7 B9
B15 Aprendizaxe autónoma	saber facer	B15

Contidos

Tema	
O DESENVOLVEMENTO HUMANO	1.-A natureza do desenvolvemento humano. 2.-Determinantes do desenvolvemento . 3.-As etapas da vida.
O DESENVOLVEMENTO PRENATAL	1.- Comezo da vida e crecemento prenatal 2.- O desenvolvemento da conducta prenatal 3.- O proceso do nacemento 4.- Anomalías fetais e complicacións no parto
O NEONATO	1.-O neonato 2.-Estados e ritmos do bebé 3.-Os reflexos 4.-Desenvolvemento temperá da percepción 5.-Interacción social
A PRIMEIRA INFANCIA	1.- O desenvolvemento do cerebro 2.- O desenvolvemento das habilidades motoras 3.- A percepción 4.- A intelixencia 5.- A afectividade 6.- A Linguaxe
A SEGUNDA INFANCIA	1.- Desenvolvemento físico e psicomotor. 2.- Desenvolvemento da intelixencia. 3.- A socialización: familia e escola. 4.- A Linguaxe. 5.- A Afectividade
ATENCIÓN TEMPERÁ E TRASTORNOS NO DESENVOLVEMENTO	1.- A discapacidade intelectual 2.- A discapacidade visual 3.- A discapacidade auditiva 4.- A parálise cerebral 5.- Trastornos do espectro autista

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	9	0	9
Presentacións/exposicións	15	30	45
Actividades introdutorias	3	0	3
Titoría en grupo	15	29	44
Traballos tutelados	8	30	38
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	9	11

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante

Presentacións/exposicións	Exposición, por grupos, diante do grupo mediano, e despois, por escrito, ao profesor, dos resultados da valoración, mediante cuestionarios, escalas, probas adaptadas ao alumnado de educación infantil, con determinados déficits ou trastornos, co obxecto de ter a informacións máis precisa posible do seu desenvolvemento e poder adptar a intervención docente.
Actividades introdutorias	Actividades dirixidas a tomar contacto e recoller información do alumnado e presentación da materia.
Titoría en grupo	O estudante presenta no grupo clase, aspectos dos contidos da materia, previamente preparados, utilizando material proporcionado polo profesor, ademais das aportacións persoais que poida realizar o estudante, utilizando a bibliografía suxerida.
Traballos tutelados	Realización de traballos en pequeno grupo ou individuais sobre contidos da materia.

Atención personalizada

Descrición
Traballos tutelados
Completando a titoría en grupo, na titoría individual asesorarase ao alumnado en todos aqueles aspectos nos que lle xurdan dúbidas ao desenvolver o traballo individual. Proporáselle que leve un cartafol do seu traballo persoal que será revisado tanto na titoría en grupo como na individual.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Presentacións/exposicións	Exposición, por grupos, diante do grupo mediano, e despois, por escrito, ao profesor, dos resultados da valoración, mediante cuestionarios, escalas, probas adaptadas ao alumnado de educación infantil, con determinados déficits ou trastornos, co obxecto de ter a informacións máis precisa posible do seu desenvolvemento e poder adptar a intervención docente.	30
Titoría en grupo	O estudante presenta no grupo clase, aspectos dos contidos da materia, previamente preparados, utilizando material proporcionado polo profesor, ademais das aportacións persoais que poida realizar o estudante, utilizando a bibliografía suxerida.	15
Traballos tutelados	Realización de traballos en pequeno grupo ou individuais sobre contidos da materia.	25
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas abertas sobre un tema. Os alumnos deben desenvolver, relacionar, organizar e presentar os coñecementos que teñen sobre a materia nunha resposta extensa.	30

Outros comentarios e segunda convocatoria

Na convocatoria de Xullo, unicamente se avaliarán as competetencias ou actividades non superadas na convocatoria correspondente ao seu cuatrimestre.

No caso de que algún estudante non poida ser obxecto dunha avaliación continua, nin o seu traballo poida ser titorizado polo docente, realizará unha proba sobre os contidos teóricos, que suporá o sesenta por cento da cualificación final, e outra sobre os contidos prácticos, que representará o corenta por cento da cualificación final. Para superar a materia será preciso que en cada unha das partes (teórica e práctica) acade un cincuenta por cento da cualificación establecida para cada parte.

No seguinte enlace podense consultar día/hora/lugar do exame (apartado datas exames):

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

'''

'''

'''

'''

REFERENCIAS BIBLIOGRÁFICAS:

Básicas

BRAZELTON, T. (2012). *Las necesidades básicas de la infancia*. Barcelona:GRAO.

PALAU, S. (2012). *Sentir y crecer. El crecimiento emocional en la infancia*. Barcelona: GRAO.

PALACIOS, J.; MARCHESI, A.; COLL, C. -comp.- (2001): *Desarrollo Psicológico y Educación* (tomos I, II,III). Madrid:Alianza

GÓMEZ, A., VIGUER, P. Y CANTERO, M.J. (Coord..) (2003). *Intervención temprana. Desarrollo óptimo de 0 a 6 años*. Madrid:Ediciones Pirámide.

PÉREZ-LÓPEZ, J. Y BRITO, A.G. (Coord..) (2004). *Manual de atención temprana*. Madrid: Ediciones Pirámide.

Complementarias

Deaño, M. (Ed.). (2001). *Intervención temprana en la deficiencia mental*. Ourense: GERSAM.

GARCÍA, F.A. (2002). Atención Temprana: elementos para el desarrollo de un Modelo Integral de Intervención. *Bordón*, 54 (1), 39-52.

GRUPO DE ATENCIÓN TEMPRANA (2000). *Libro Blanco de la Atención Temprana*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Servicios Sociales. Real Patronato de Prevención y Atención a Personas con Minusvalías.

MOLLÁ, M.T. Y NAVARRO, S. (2001). *Programa de estimulación para niños de cuatro a seis años*. Madrid: CEPE.

VIGUER, P. (2004). *Optimización evolutiva. Fundamentos del desarrollo óptimo*. Madrid: Ediciones Pirámide.

Otras referencias de interese

AUCOUTURIER, B. (2012). *L'enfant terrible. ¿Qué hacer con el niño difícil en la escuela?*. Barcelona: GRAÓ.

BARLET, X. Y GRAS, R. (1995). *Atención temprana al bebé sordo*. Barcelona: Masson.

CABRERA, M.C. Y SÁNCHEZ, C. (1992). *La estimulación precoz. Un enfoque práctico*. Madrid: Siglo XXI.

CANDEL, I. (1993). *Programa de atención temprana*. Madrid: CEPE.

FERNÁNDEZ LLOPIZ, E. (2000). *Explicaciones sobre el desarrollo humano*. Madrid: Ediciones Pirámide.

FLAVELL, J.H. (1982). *La Psicología Evolutiva de Jean Piaget*. Barcelona: Paidós.

FREEMAN, P. (1991). *El bebé sordo-ciego. Un programa de atención temprana* (1ª edición en español). Madrid: O.N.C.E.

GARCIA, B. e HERRANZ, P. (1996). *Los orígenes del desarrollo social: el apego*. Madrid:UNED

JOHNSON-MARTÍN, N., JENS, K., ATTERMEIR, S. Y HACKER, B. (1994). *Currículo Carolina. Evaluación y ejercicios para bebés y niños pequeños con necesidades especiales*. Madrid: TEA.

MATAS, S., DE MULVEY, M.M., PAONE, S., SEGURA, E.. Y TAPIA, L. (1994). *Estimulación temprana de 0 a 36 meses* (4ª ed.). Buenos Aires: Hvmánitas.

PAPALIA, D.E., e WENDKOS, S (2001), 8ª edición). *Psicología del Desarrollo*. Colombia: McGraw Hill.

PEÑAFIEL PUERTO, et al (2001). *El niño en desarrollo*. Madrid: Ediciones del Laberinto.

PÉREZ, M. Y CASTRO, J. (1994). *El desarrollo psicológico de los niños ciegos en la primera infancia*. Barcelona: Paidós.

PIAGET, J. (1972). *Seis estudios de Psicología*. Barcelona: Barral.

SAN SALVADOR, J. (1998). *La Estimulación precoz en los primeros años de vida*. Barcelona: CEAL.

SUGRAÑES, E. ET AL (2012). *Observar para interpretar*. Barcelona: GRAÓ.

VALLS, J. e RIÑÓN, J. (1998). *Los aprendizajes tempranos*. Barcelona: Casals.

VIDAL, M. Y DÍAZ, J. (1995). *Atención temprana*. Madrid: CEPE.

VILLA, E., AGUIRRE, M., ALVAREZ, M.J., GARRO, G., MURILLO, P. Y NARBONA, J. (1992). *Desarrollo y estimulación del niño. Durante los tres primeros años de su vida*. Pamplona: EUNSA.

VYGOTSKY, L. (1979). *El desarrollo de los procesos psicológicos superiores*. Barcelona: Crítica.

XUNTA DE GALICIA (1997). *Programa de asistencia integral en atención temprana de Galicia*. Santiago de Compostela: Xunta de Galicia. Consellería de Sanidade e Servizos Sociais.

ZULUETA, M.I. Y MOLLÁ, M.T. (2001). Programa para la estimulación del desarrollo infantil (el niño de 1 año, 2 años, 3 años y 4 años). Madrid: CEPE.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Educación: Deseño e desenvolvemento do currículo da educación infantil/O05G110V01102

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Psicoloxía: Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe infantil/O05G110V01305

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Psicoloxía: Psicoloxía da educación: Procesos de aprendizaxe infantil/O05G110V01205

Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento de 0-6 anos/O05G110V01104

DATOS IDENTIFICATIVOS**Psicoloxía: Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe infantil**

Materia	Psicoloxía: Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe infantil			
Código	O05G110V01305			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	1c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Psicoloxía evolutiva e comunicación			
Coordinador/a	Tellado González, Fernando			
Profesorado	Tellado González, Fernando			
Correo-e	ftellado@uvigo.es			
Web	http://ftellado@uvigo.es			
Descrición xeral	Abordamos os diferentes sistemas da aprendizaxe de optimización dos procesos de aprendizaxe no desenvolvemento infantil. A avaliación das dificultades de aprendizaxe e a intervención nas mesmas mediante a aplicación dos diferentes programas para mellora da aprendizaxe infantil			

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B7	Resolución de problemas

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Identificar dificultades de aprendizaxe, disfuncións cognitivas, problemas de percepción visual, auditiva e atención	saber facer	A2 A3 B2
Informar-la.	saber saber facer	A2 A4 B1 B7
Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e distintos tipos de aprendizaxe	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A2 A3

Aplicar os coñecementos adquiridos para favorecer a aprendizaxe e o deserolo en contextos diversos e plurais.

saber
saber facer

A1
A2
A3
A8
A10
B1
B2
B7

Contidos

Tema	
Dificultades de aprendizaxe	Concepto de dificultades de aprendizaxe. Clasificación das dificultades de aprendizaxe
Teorías e modelos explicativos das dificultades de aprendizaxe	Conductuales Cognitivos Neuropsicoloxicos
Avaliación das dificultades de aprendizaxe	Recolleita de información. Instrumentos de recollida da información. Técnicas de recolleita de información. Aplicación de probas. Elaboración de conclusións e redacción de informes.
Intervención nas dificultades de aprendizaxe na educación infantil	Programas de mellora das capacidades cognitivas. Programas de mellora das habilidades perceptivas. Programa de mellora da atención. Programa de mellora das habilidades socio-afectivas. Programas de reforzos das aprendizaxes básicas.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Traballos de aula	24	24	48
Sesión maxistral	25	71	96
Traballos e proxectos	4	0	4
Probas de tipo test	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Explicación do programa da materia, os núcleos de contidos, as competencias que se espera sexan alcanzadas, o sistema de traballo e de avaliación da materia
Traballos de aula	Serán realizados baixo a supervisión do profesor, serán repartidos por grupos . Ao finalizar cada traballo o grupo que o realizou explicásello brevemente ao resto dos grupos . A elaboración do traballo sera supervisada en todo momento polo profesor , ben directamente no aula, mediante tutoría ou por medios informáticos.
Sesión maxistral	Explicación de cada un dos nucleos temáticos dos contidos da materia . o profesor dedícase estas sesións a expoñer e explicar os contidos da materia . Todo o material que se utilice sera entregado aos alumnos . Así mesmo entregásenselles os temas referidos aos contidos da materia.

Atención personalizada

	Descrición
Traballos de aula	Os alumnos dispoñeran de tutorías individualizadas. Tamen dispoan de itutorías en pequenos grupos. Poden realizar consultas mediante o telefono e o correo electrónico co profesor .

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Traballos de aula	A presentación do traballo, seu plantexamento e resultados e conclusións as que o alumno chega con ese traballo. Os traballos se puntuaran de 1 a 10	50 de la nota final
Probas de tipo test	Número de acertos ao que se descontara o numero de erros dividido entre tres. Isto se multiplicara por dez e o resultado desta operación divídese polo número de preguntas da proba.	50 de la nota final

Outros comentarios e segunda convocatoria

La evaluación de los trabajos prácticos se realizara mediante la utilización de la herramienta E- rubrica

Para superar la materia es necesario tener una nota mínima de 5 en la parte teórica y 5 en los trabajos

El alumnado no asistente , tendra que entregar todos los trabajos prácticos, realizar el examen tipo test y un examen de los trabajo de aula.

As actividades non superadas durante o cuadrimestre poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións previamente conseguidas.

No seguinte enlace podense consultar día/hora/lugar do exame (apartado datas exames):

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

garcia vidal y González Manjón , Dificultades de aprendizaje e Intervención Psicopedagogica, EOS, Madrid

Nicasio García, Jesus, Manual de dificultades de Aprendizaje, Narcea 3ª edición, Narcea

Molina, et al, El fracaso en el aprendizaje escolarII Un enfoque cognitivo., 2ª 1998, Algibe, Málaga

Garcia Sanchez, J:N, Dificultades de aprendizaje e intervención psicopedagogica., 2001, Ariel, Barcelona

Defior,S, Las dificultades de aprendizaje: Un enfoque cognitivo, 2 º 2007, Aljibe , Málaga

American psychiatric association, Manual diagnostico y estadistico de los trastornos mentales, 4º 1998, masson, Málaga

Nicasio, J, Dificultades de aprendizaje e intervención psicopedagógica., 11º 2001, Ariel. Barcelona

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Educación: Escola inclusiva e atención á diversidade/O05G110V01302

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Psicología: Identificación, prevención e tratamento dos trastornos do desenvolvemento e da conduta/O05G110V01402

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Psicología: Psicología da educación: Procesos de aprendizaxe infantil/O05G110V01205

Psicología: Psicología do desenvolvemento de 0-6 anos/O05G110V01104

Outros comentarios

Esta materia esta vinculada as que aparecerán no terceiro curso do grao e que conforman a mención de educación especial.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Antropoloxía: Pensamento e cultura				
Materia	Antropoloxía: Pensamento e cultura			
Código	O05G110V01401			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	2c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinador/a	Mayobre Rodríguez, Purificación			
Profesorado	Mayobre Rodríguez, Purificación			
Correo-e	pmayobre@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Esta materia es una introducción al estudio de toda una problemática en la que estamos inmersas/os por el mero hecho de pertenecer a esta sociedad. El análisis se aborda desde un enfoque filosófico, es decir, autorreflexivo, crítico y autocrítico.			

Competencias de titulación

Código	
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
B1	Capacidade de análise e síntese
B3	Comunicación oral e escrita
B6	Capacidade de xestión da información
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Comprender la filosofía como saber específico que se ha ocupado de problemas que incumben a la totalidad.	saber	B1
Conocer y comprender los problemas filosóficos en su contexto y entender la vinculación con otras manifestaciones culturales del momento.	saber	A8 B13
Conocer y entender los esquemas de pensamiento que han estado y están presentes en nuestra configuración mental.	saber	A3 B13
Conocer las ideas que forjan nuestro presente en contextos multiculturales.	saber	A3 B12
Capacidad para organizar coherentemente ideas y argumento.	saber facer	B1 B3
Capacidad para analizar, valorar y discutir argumentos ajenos.	saber facer	B6 B13 B19

Contidos

Tema

- 1.- La filosofía en un mundo global.
2. La modernidad como una forma concreta de civilización.
- 3.- Filosofías del siglo XX.
- 4.- La posmodernidad y el pensamiento polifónico.

- 1.1. Aproximación a los conceptos de cultura, sociedad, pensamiento.
- 1-2. Cultura versus civilización.
- 1.3. La filosofía o la capacidad de repensar el mundo.
- 2.1.- La era de la razón. Teorías sociales y políticas de la modernidad.
- 2.2. La agenda oculta de la modernidad.
- 3.1- Principales corrientes de pensamiento del siglo XX y XXI.
- 4.1- Retos de la posmodernidad: globalización, diversidad cultural y pensamientos alternativos.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos tutelados	0	40	40
Seminarios	15	22	37
Actividades introductorias	2	0	2
Sesión maxistral	24	6	30
Titoría en grupo	8	0	8
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	3	30	33

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos tutelados	Realización de un traballo de introducción a la investigación relacionado con la temática de la materia. Exposición por parte del alumnado ante la docente y/o grupo de estudiantes del resultado del trabajo.
Seminarios	Presentación y debate de un tema de actualidad a partir del análisis de un documento escrito o gráfico.
Actividades introductorias	Introducción a la materia y explicación del tipo de actividades que se van a desarrollar durante el cuatrimestre.
Sesión maxistral	Exposición de los temas del programa.
Titoría en grupo	Entrevistas que el alumnado mantiene con la profesora de la materia para asesoramiento/desarrollo de actividades de la materia y del proceso de aprendizaje

Atención personalizada

	Descrición
Traballos tutelados	Seguimiento por parte de la profesora de los trabajos obligatorios que se han de realizar para superar la materia.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Traballos tutelados	Evaluación del proceso, resultados y presentación de un trabajo de iniciación a la investigación.	30. Para hacer media es necesario obtener en esta prueba por lo menos el 50.
Seminarios	Presentación y debate de un tema relacionado con el temario a partir del análisis de un documento escrito o gráfico.	20 Para hacer media es necesario obtener en esta prueba, por lo menos, el 50
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Examen sobre el temario de la materia.	50. Para hacer media es necesario obtener en esta prueba por lo menos el 50

Outros comentarios e segunda convocatoria

Segunda convocatoria: de no haber superado la materia, las competencias no adquiridas serán evaluadas en la convocatoria de julio.

Alumnado no presencial: realizará un examen (hasta 6 puntos, 60%), un trabajo (hasta 4 puntos, 40%). Para hacer media es preciso obtener, por lo menos, 3 puntos en el examen y 2 en el trabajo.

En el siguiente enlace puede consultarse día/hora/lugar del examen (apartado *datas exames*):

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

Ayestarán, Ignacio y otros (eds.), Filosofía en un mundo global, Anthropos,

Mosterín, Jesús, Filosofía de la cultura, Alianza,

Giner, Salvador, Historia del Pensamiento Social, Ariel,

Valcárcel, Amelia, Feminismo en el mundo global, feminismo en el mundo global, Cátedra

, , ,

Recomendarase unha bibliografía específica para os temas do programa

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Psicoloxía: Identificación, prevención e tratamento dos trastornos do desenvolvemento e da conduta**

Materia	Psicoloxía: Identificación, prevención e tratamento dos trastornos do desenvolvemento e da conduta			
Código	O05G110V01402			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	2c
Idioma	Galego			
Departamento	Psicoloxía evolutiva e comunicación			
Coordinador/a	Sepúlveda Gradín, Juan Vicente			
Profesorado	Sepúlveda Gradín, Juan Vicente			
Correo-e	sepulveda@edu.xunta.es			
Web				
Descrición xeral	Esta materia ten a finalidade de familiarizar ao profesor de Maxisterio con aquelas anomalías e trastornos da conduta que poidan aparecer na época escolar impedindo un normal desenvolvemento físico, psicolóxico, e intelectual, polo que, o mestre ha de adeguar os coñecementos pertinentes para minimizar os efectos negativos de estas anomalías. Identificar os distintos tipos de trastornos da infancia, as súas causas e as formas de intervención. Ha de mostrar ao mestre os conceptos e fundamentos teóricos básicos das características diferenciais da psicología infantil e os aspectos metodolóxicos específicos para o coñecemento e intervención nas condutas problemáticas da infancia que poidan interferir de xeito significativo no desenvolvemento persoal, social, escolar e familiar do neno nas súas deficientes manifestacións (déficit de intelixencia, déficit de atención, hiperactividade, conduta disocial, ansiedade, trastornos afectivos, do sono, da eliminación...)			

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita

B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B14	Compromiso ético
B16	Adaptación a novas situacións
B21	Motivación pola calidade

Competencias de materia		
Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Capacitar aos docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensions. Diseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, equidade e ao respecto aos dereitos humanos cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva. Capacidad de organización e planificación Comunicación oral e escrita	saber saber facer	A2 A3 B2 B3
Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia no aula e saber fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistemáticamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles. Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia	saber facer	A4 A5 B6 B7
Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvemento que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia . Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida. Habilidades nas relacións interpersonales. Compromiso ético	saber saber facer Saber estar / ser	A8 A9 A10 A11 B1 B2 B3 B6 B11 B14
Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias. Adaptación a novas situacións	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A3 A5 A10 B1 B3 B7 B8 B9 B16
(*)	saber saber facer	A12 B21

Contidos	
Tema	
Conduta e aprendizaxe.	Condicionamento clásico. Condicionamento operante. Aprendizaxe cognitivo-social.
Técnicas de intervención nos trastornos do comportamento.	Técnicas baseadas no condicionamento clásico, no condicionamento operante e na teoría da aprendizaxe social. Técnicas cognitivas e de autocontrol.
Os trastornos do comportamento.	Conceptualización. Clasificación. Epidemioloxía. Factores de risco e protectores. O papel da familia e a escola na abordaxe dos problemas do comportamento. Modelo de intervención.
Trastornos leves da personalidade e do estado de ánimo.	Sentimentos de inferioridade. Timidez. Baixa tolerancia á frustración. Celotipias. Agresividade. Depresión. Estratexias de intervención psicoeducativa.

Trastornos da conduta	Trastorno por déficit de atención con hiperactividade. Trastorno de conduta. Negativismo desafiante. Concepto, etioloxía e diagnóstico. Estratexias de intervención psicoeducativa.
Hábitos nerviosos.	Concepto, etioloxía e diagnóstico. Estratexias de intervención psicoeducativa.
Trastornos da fala.	Tartamudez. Mutismo selectivo. Dislalias. Concepto, etioloxía e diagnóstico. Estratexias de intervención psicoeducativa.
Trastornos por ansiedade	Fobias. Angustia por separación. Trastorno por evitación. Ansiedade excesiva. Concepto, etioloxía e diagnóstico. Estratexias de intervención psicoeducativa.
Trastornos da inxesta e a eliminación	Pica. Enuresis. Encopresis. Estratexias de intervención psicoeducativa.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Traballos de aula	24	24	48
Sesión maxistral	25	71	96
Probas de resposta curta	1	0	1
Traballos e proxectos	4	0	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Explicación do programa da materia, os núcleos de contido, as competencias que se esperan que sexan alcanzadas, o sistema de traballo e de avaliación da materia.
Traballos de aula	Serán realizados baixo a supervisión do profesor nas sesións de pequeno e mediano grupo. Ao finalizar o grupo que o realizou explicará o seu traballo ao resto dos grupos. A elaboración dos traballos será supervisada en todo momento polo profesor, ben directamente no aula como en tutoría. Nos medianos grupos os alumnos realizarán un programa de intervención sobre algúns dos trastornos obxecto de estudo. Nos pequenos grupos realizaranse actividades de reflexión sobre distintas cuestións da asignatura.
Sesión maxistral	Explicación de contidos teóricos. Nestas sesións, o profesor explicará os contidos da materia e os alumnos poden intervir propoñendo a súas dúbidas e opinións.

Atención personalizada

	Descrición
Traballos de aula	Os alumnos disporán de tutorías individualizadas. Tamén disporán de tutorías en pequenos grupos.
Traballos e proxectos	Os alumnos disporán de tutorías individualizadas. Tamén disporán de tutorías en pequenos grupos.
Probas de resposta curta	Os alumnos disporán de tutorías individualizadas. Tamén disporán de tutorías en pequenos grupos.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Traballos de aula	Os alumnos presentarán informes escritos das actividades realizadas nos pequenos grupos.	10 da nota final.
Traballos e proxectos	Os alumnos elaborarán dous programas de intervención sobre aqueles trastornos que elixan. Presentarán informe por escrito.	20 da nota final
Probas de resposta curta	As probas de avaliación consistirán en responder por escrito a preguntas de resposta curta sobre os contidos do programa da asignatura	70 da nota final

Outros comentarios e segunda convocatoria

Tanto para asistentes como para non asistentes: Para aprobar a asignatura é preciso acadar o 50% da puntuación en cada unha das partes avaliadas.

Criterios de avaliación para NON asistentes: Os alumnos para ser considerados non asistentes o comunicarán por escrito ao profesor durante o mes de setembro; de non ser así serán considerados asistentes.

Exame: Ata o 60% da nota final. Tipo de exame igual ao dos asistentes.

Prácticas da asignatura: Ata o 40% da nota final. Os alumnos terán que presentar dous programas de intervención sobre dous trastornos do comportamento. As instrucións e o seguemento serán realizados nas horas de tutoría. Ditos informes serán defendidos oralmente por o alumno ao final do curso, no día e hora que o profesor sinala.

As competencias non adquiridas na primeira edición das actas (mes de Maio), serán de novo avaliadas no mes de xullo.

No seguinte enlace podense consultar día/hora/lugar do exame (apartado datas exames):

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

López Ibor, J, Manual diagnóstico y estadístico de los trastornos mentales, Masson, 2002

Caballo, V, Manual de psicología clínica , infantil y adolescente, trastornos específicos, Masson, 2002

Gutierrez, J, Planificación terapéutica de los trastornos psiquiátricos del niño y del adolescente., S.B., 200

Millon, Trastornos de la personalidad. Mas alla del DSM-IV, Masson, 1999

Quintero.F., Trastorno por deficit de atención e hiperactividad TDAH a lo largo de la vida., Masson, 2008

, CIE-10, ,

Bibliografía Básica

Buendía, J. (2004). *Psicopatología en niños y Adolescentes. Desarrollos Actuales*. Madrid: Pirámide.

Jiménez, M. (1997). *Psicopatología infantil*. Málaga: Aljibe.

Rodríguez Sacristán, S. (2002). *Psicopatología Infantil Básica*. Madrid: Pirámide.

Bibliografía Complementaria

Ajuriaguerra. (1976). *Manual de Psiquiatría Infantil*. Barcelona: Ed.Toray-Masson.

Ayuso Gutiérrez, J. Luis. (1992). *Manual de Psiquiatría*. Madrid: Ed. Interamericana.

Beck, Aaron. (1998). *Terapia cognitiva de los trastornos*. Barcelona: Paidós Ibérica,

Belloch e outros . (1999). *Psicopatología. Vol. I y II*. Ed. McGraw Hill.

Buceta, J. M. e Bruno, A. M. (1996). *Tratamiento Psicológico de Hábitos y Enfermedades Mentales*. Madrid: Pirámide.

Caballo, Vicente. (1993). *Manual de Técnicas de Terapia y Modificación de Conducta*. Ed. Siglo XXI.

Caballo, V.E. e Simon, M.A. (2005). *Manual de Psicología Clínica infantil y del adolescente*. Madrid: Pirámide.

Caso, I. (1997). *Manual de Psicoterapias Cognitivas*. Barcelona: Paidós.

CIE - 10 (1992). *(Diccionario) (Clasificación Internacional de Enfermedades) Trastornos Mentales y del Comportamiento*. Madrid: Ed. Meditor.

DSM-IV. (1993). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*, APA.

Giménez-Dasi, M. y Mariscal, S. (2008). *Psicología del Desarrollo. Desde el nacimiento a la primera infancia*. Madrid: McGraw Hill

González, R.(2003). *Psicopatología del niño y del adolescsnte*. Mdrid: Pirámide,

Gradillas, V. (1995). *Psicopatología Descriptiva*. Madrd: Eudema.

Gutierrez, J.R. y Rey F. (2000). *Planificación terapéutica de los trastornos psiquiátricos del niño y del adolescente*. Madrid: Smitkline-Beecham.

Harvery, F. (1976). *Trastornos de la conducta en el niño*. México: Ed. Manual Moderno.

Labrador, J. et al. (2004). *Manual de Técnicas de Modificación y Terapia de Conducta*. Madrid: Pirámide.

Lemos, S. (2000). *Psicopatología General*. Madrid: Editorial Síntesis.

Luciano, M. C. (1996). *Manual de Psicología Clínica Infantil. Infancia y Adolescencia*. Valencia: Promolibro.

Marcelli, D. e Ajuriaguerra, J. *Manual de Psicopatología del Niño*.

- Mardomingo, M.J. (2002). *Psiquiatría para Padres y Educadores*. Madrid. Narcea.
- Martínez Roca. Editorial. *Serie de temas monográficos de trastornos de conduct*
- Mayor J. (1986). *Manual de Modificación de Conducta*. Ed. Alhambra..
- Mazet. (1995). *Psicopatología del niño y del Adolescente*. Barcelona: Médica y Técnica,
- Méndez, F.X. e Maciá, D. (2002). *Modificación de conducta con niños y adolescentes. Libro de Casos*. Madrid: Pirámide.
- Midenet. (1994). *Manual Práctico de Psicopatología Infantil*. Barcelona: Toray-Masson,
- Monedero, Carmelo. (1978). *Psicopatología General*. Madrid: Biblioteca Nueva.
- Ortega-Monasterio. (1993). *Lecciones de Psicología Médica*. Barcelona: PPV.
- Pérez Álvarez, M. e outros. (2003). *Guía de Tratamientos Psicológicos Eficaces" Tomo III. Infancia y Adolescencia*. Madrid: Pirámide.
- Pérez, M. (1995). *Nuevas perspectivas en psicología del desarrollo*. Madrid: Alianza.
- Rodríguez, A. (1997). *Rehabilitación Psicosocial de Personas con Trastornos Mentales Crónicos*. Madrid: Pirámide.
- Thomas Olladik. (1991). *Psicopatología Infantil*. Barcelona: Martinez Roca.
- Trianes, M.V. y Gallardo, J.A. (coord.) (2004). *Psicología de la educación y del desarrollo en contextos escolares*. Madrid: Pirámide.
- Vallejo Nagera. (1985). *Introducción a la Psiquiatría*. Ed. Científico Médica.
- Vallejo Pareja, M.A. (1998). *Manual de Terapia de Conducta. Vol I y II*. Madrid: Dykinson.
- Vallejo Ruiloba , J. (1999). *Introducción a la Psicopatología y Psiquiatría*. Barcelona: Masson - Salvat.

Recomendaciones

Materias que continúan o temario

Necesidades educativas especiales asociadas á discapacidade intelectual/O05G110V01903
 Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe da lectura, escritura e cálculo/O05G110V01904
 Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe da linguaxe oral/O05G110V01905

Materias que se recomienda cursar simultáneamente

Psicología: Fundamentos psicológicos da intervención temperá/O05G110V01304
 Psicología: Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe infantil/O05G110V01305

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Psicología: Psicología da educación: Procesos de aprendizaxe infantil/O05G110V01205
 Psicología: Psicología do desenvolvemento de 0-6 anos/O05G110V01104

Outros comentarios

Esta materia ten continuidade na mención de educación especial do grado de educación infantil

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Aprendizaxe das ciencias da natureza				
Materia	Aprendizaxe das ciencias da natureza			
Código	O05G110V01403			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Idioma	Galego			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Vidal López, Manuel Yebra Ferro, Miguel Ángel			
Profesorado	Vidal López, Manuel Yebra Ferro, Miguel Ángel			
Correo-e	yebrama@edu.xunta.es mvlopez@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias de titulación	
Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B13	Razoamento crítico
B15	Aprendizaxe autónoma
B17	Creatividade
B18	Liderado
B20	Iniciativa e espírito emprendedor
B21	Motivación pola calidade
B22	Sensibilidade por temas ambientais

Competencias de materia		
Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Coñecemento dos elementos básicos da didáctica das ciencias experimentais.	saber	A1 A2 A3 A4 A5 A11 B1 B2 B3 B5 B6 B9 B13 B15 B17 B21
Deseño, planificación e avaliación da actividade docente e a aprendizaxe na aula, no campo das Ciencias da Natureza, atendendo ás necesidades dos estudantes de Educación Infantil	saber saber facer	A1 A2 A3 A4 A5 A11 B1 B2 B6 B8 B9 B13 B15 B17 B22
Desenvolvemento da capacidade para recompilar, analizar, elaborar, crear, seleccionar e avaliar materiais curriculares de Ciencias da Natureza axeitados ás características do alumno de Educación Infantil	saber facer	A1 A2 A3 A4 A7 A9 A11 B1 B2 B6 B8 B9 B13 B15 B17 B18 B22
Coñecemento da diversidade de recursos didácticos e aplicacións de novas tecnoloxías no ensino das ciencias.	saber saber facer	A1 A2 A4 A11 B1 B2 B6 B8 B13 B17

Formación básica na utilización de material de laboratorio e na metodoloxía científica.

saber
saber facer

A4
A5
A11
B1
B2
B6
B7
B8
B9
B13
B15
B17
B18
B20
B22

Sensibilidade cara ás temáticas sobre prevención da saúde e preservación do medio natural. Saber estar / ser B22

Contidos

Tema

CONTIDOS TEÓRICOS	A ciencia e a metodoloxía científica. Fundamentación, obxectivos, metodoloxía e avaliación da área de Coñecemento do Medio Natural, Social y Cultural na Educación Infantil. Os contidos da área de Coñecemento do Medio Natural, Social y Cultural no decreto do currículo de Educación Infantil en Galicia. Os recursos para o ensino de Ciencias da Natureza en Educación Infantil. A flora e fauna do noso entorno. Elaboración de unidades didácticas en Educación Infantil sobre temas relacionados con Ciencias da Natureza
CONTIDOS PRÁCTICOS	A xerminación A combustión O ciclo da auga A densidade dos corpos Ficha ser vivo A elaboración do pan A elaboración do queixo A reutilización/reciclaxe de residuos Actividade práctica libre

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	20	0	20
Saídas de estudo/prácticas de campo	5	0	5
Traballos de aula	10	20	30
Titoría en grupo	10	0	10
Presentacións/exposicións	10	10	20
Prácticas de laboratorio	15	20	35
Informes/memorias de prácticas	0	15	15
Traballos e proxectos	0	15	15

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposicións sobre contidos da materia, directrices dos traballos/prácticas a desenvolver por parte dos alumnos
Saídas de estudo/prácticas de campo	Itinerario polo campus e o río Lonia para coñecer as especies máis comúns de árbores e a vida existente nun curso de auga.
Traballos de aula	O estudante desenvolvera varios traballos vinculados a diferentes temas da materia dada.
Titoría en grupo	Entrevistas do profesor co alumnado co fin de asesoralos no desenvolvemento das actividades da materia propostas e no proceso de aprendizaxe.

Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e os seus compañeiros dun tema sobre contidos da materia. Pódese levar a cabo individualmente ou en grupo.
Prácticas de laboratorio	Actividades prácticas sinxelas para achegar aos alumnos diversos contidos de Ciencias da Natureza e a metodoloxía científica.

Atención personalizada

Descrición	
Traballos de aula	Traballos de aula Atención personalizada ao alumnado nas sesións específicas previstas para iso e mediante o horario de titoría sinalado.
Titoría en grupo	Traballos de aula Atención personalizada ao alumnado nas sesións específicas previstas para iso e mediante o horario de titoría sinalado.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Prácticas de laboratorio	Contempla a revisión da memoria de prácticas onde se recollen as guías do alumno e profesor das distintas actividades feitas durante o curso.	40
Traballos de aula	Contempla a revisión dos traballos obrigatorios, cuio número depende das circunstancias concretas de cada curso e que poden ser presentados individualmente ou en pequeno grupo. Ademais, valoraranse os traballos voluntarios.	30
Presentacións/exposicións	Contempla a avaliación da exposición oral dos traballos solicitados. Terase en conta a organización da exposición, a capacidade comunicativa e a calidade do contido.	30

Outros comentarios e segunda convocatoria

Bibliografía. Fontes de información

Du Saussois, N. , Actividades en talleres para guarderías y preescolar. , Ed. Cincel, Madrid., 1991

Benlloch, M., Ciencias en el parvulario, Paidós, Barcelona., 1992

Brown, S.E. y Stamper, S. , Experiencias de ciencias en educación infantil, Ed. Narcea, Madrid., 1993

Harlen, W., Enseñanza y aprendizaje de las ciencias, MEC/Morata, Madrid., 1989

Throop, S., Actividades preescolares. Ciencias físicas y naturales. , CEAC, Barcelona., 1978

Tonucci, F., A los tres años se investiga. , 2ª Ed. Hogar del Libro, Barcelona., 1986

Torres, E., Cómo despertar la curiosidad científica en su hijo., Ediciones Medici, Barcelona., 1993

Vallejo, A., Recursos: El material de desecho. , Cuadernos de Pedagogía 119: 76-79., 1984

Xunta de Galicia, Decreto 330/2009, de 4 de junio, por el que se establece el currículo de la educación infantil en la Comunidad Autónoma de Galicia., DOGA 23/06/2009, 2009

Zeitlin, S. y L. Taetzsch, Juegos y actividades preescolares. , Ed. Ceac, Barcelona., 1978

Driver, R.; Guesne, E. e Tiberghien, A. , Ideas científicas en la infancia y la adolescencia. , MEC/Morata, Madrid. , 1989

Lillo, J. y L.F. Redonet, Didáctica de las ciencias naturales. Tomo 1: Aspectos generales de didáctica y metodología de las Ciencias Naturales., Ed. Ecir, Valencia. , 1985

Perales Palacios, F. y P. Cañal de León, Didáctica de las ciencias experimentales., Ed. Marfil, Alcoy., 2000

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Educación: Novas tecnoloxías aplicadas á educación infantil/O05G110V01103

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Coñecemento do medio natural/O05G110V01901

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Didáctica da lingua e a literatura infantil				
Materia	Didáctica da lingua e a literatura infantil			
Código	O05G110V01404			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Idioma	Castelán			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Paz González, María Ángeles			
Profesorado	Paz González, María Ángeles			
Correo-e	apaz@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Esta materia proporcionará ao futuro docente coñecimentos científicos , estratexias e recursos para favorecer o desenvolvemento da competencia comunicativa do neno de Educación Infantil. Ademais adquirirán as habilidades necesarias para un bon rendimento en lectoescritura e para axudar a descubrir a maxia que esconde un texto literario.Esta asignatura presta especial atención á capacidade creativa da linguaxe, co fin de promover no neno o gusto pola beleza da palabra e o deleite ante a creación de mundos de ficción.			

Competencias de titulación	
Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B15	Aprendizaxe autónoma
B17	Creatividade

Competencias de materia		
Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Coñecer os fundamentos lingüísticos, psicolingüísticos, sociolingüísticos e didácticos da aprendizaxe da lingua.	saber	A1 A2
Coñecer a literatura infantil	saber saber facer	A1 A2 A7 B1 B2 B3 B17
Fabar, leer e escribir correcta e adecuadamente nlas linguas da comunidade autónoma.	saber facer	A6 A7 B3 B12
Coñecer o currículo escolar das linguas.	saber saber facer	A1 A6 B3
Coñecer o proceso de aprendizaxe da linguaxe escrita e o seu ensino.	saber saber facer Saber estar / ser	A2 A4 A6 A10 A11 B1 B2 B6 B7 B9 B13 B15 B17
Organizar e planificar estratexias metodolóxicas para o ensino da comunicación oral.	saber saber facer Saber estar / ser	A2 A3 A4 A6 A11 B1 B2 B6 B9 B13 B15 B17
Ser capaz de identificar aos nenos con problemas de linguaxe oral e escrita así como orientar aos pais.	saber saber facer	A6 A10 B11
Capacidade de relación e de comunicación.	saber Saber estar / ser	A4 A5 B11
Capacidade para traballar en equipo.	saber facer	B9
Capacidade de análise e síntesis.	saber facer	B1
Aprendizaxe autónomo.	saber facer	B15
Desenvolvemento da creatividade.	saber saber facer	B17

Contidos

Tema		
1.FACTORES QUE DETERMINAN A ADQUISICIÓN E DESDESENVOLVEMENTO DA LINGUAXE INFANTIL.	1.-A familia. A escola.Análisis da adquisición e desenvolvemento da linguaxe infantil. Etapas.	
2.DIDÁCTICA DA COMUNICACIÓN ORAL.	2.-A linguaxe oral.Objectivos. Situacións educativas para o desenvolvemento da linguaxe.Actividades para favorecer a comprensión e expresión oral. Recursos didácticos para estimular e potenciar a capacidade creativa da linguaxe.	

3.DIDÁCTICA DA LECTOESCRITURA.	1.-Lectura e escritura. Objectivos. Proceso de aprendizaxe dla lectura. Proceso de aprendizaxe da escritura. A biblioteca de aula infantil. Habilidades metalingüísticas. Desenvolvemento dla conciencia fonolóxica. Actividades e xogos lingüísticos.
4.A LITERATURA INFANTIL DE TRADICIÓN ORAL E A SUA DIDÁCTICA.	4.A literatura infantil de tradición oral e a súa didáctica.A literatura infantil e o neno. Valor do folklore como iniciación á literatura. Contidos de folklore. Poesía, xogo e canción.O Cancioneiro. Xogo dramático.Desenvolvemento de habilidades lingüísticas. Propostas didácticas.
5.POESÍA INFANTIL DE AUTOR E A SUA DIDÁCTICA.	5.Poesía infantil de autor e a sua didáctica.Poesía infantil. Obxectivos.Características e estruturas formais da poesía infantil. Poetas destacados para a Educación Infantil. Proceso didáctico.Xogo dramático.Desenvolvemento de habilidades lingüísticas. Propostas didácticas.
6.O CONTO E A SUA DIDÁCTICA.	O conto e a sua didáctica. Obxectivos. Características dos contos. Xéneros de contos. Cómo contar un conto. Proceso didáctico.O conto como instrumento dinamizador da expresión oral.Estratexias e pautas para construír e inventar contos.Dramatización. Títeres e marionetas. Propostas didácticas.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	12	30	42
Presentacións/exposicións	20	45	65
Traballos de aula	18	22	40
Actividades introdutorias	1	0	1
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte dla profesora dos contidos sobre l materia , bases teóricas e /ou directrices dun traballo , actividade ou proposta educativa a desenvolver polos estudantes.
Presentacións/exposicións	Presentación e exposición oral na aula por parte do alumnado dunha proposta educativa, con apoio de material, en grupo, sobre o proceso didáctico dunha poesía , conto ou dramatización .
Traballos de aula	Os estudantes desenvolveran propostas didácticas e situacións educativas baixo ls directrices e supervisión dla profesora. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas dlos estudantes.
Actividades introdutorias	Esta sesión servirá para presentar a materia aos estudantes.

Atención personalizada	
	Descrición
Sesión maxistral	Os estudantes disporán de atención personalizada tanto nas horas de titoría como nlas horas de traballo na aula.
Presentacións/exposicións	Os estudantes disporán de atención personalizada tanto nas horas de titoría como nlas horas de traballo na aula.
Traballos de aula	Os estudantes disporán de atención personalizada tanto nas horas de titoría como nlas horas de traballo na aula.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Presentacións/exposicións	Presentación e exposición oral na aula dunha proposta educativa , con apoio de material , en grupo , sobre o proceso didáctico dunha poesía, conto ou dramatización. Valorarase a aplicación didáctica e a creatividade.	40
Traballos de aula	A participación activa e implicación nos traballos de aula serán obxecto de avaliación continua .	10

Probas de resposta longa, de desenvolvemento

Probas sobre contidos teóricos da materia. Ademais de comprobar o nivel 50 de coñecimentos evalúase a competencia do estudante:

- Para elaborar un discurso personal coherente e correcto.
- Para establecer relacións entre os conceptos, entre os núcleos temáticos, entre as reflexións teóricas, as aplicacións prácticas, etc.
- Para demostrar a capacidade de lectura comprensiva (interpretativa e crítica) sobre o que se pregunta.
- Para demostrar o dominio de expresión escrita (estructuras sintácticas, precisión léxica, corrección ortográfica, etc.)

Outros comentarios e segunda convocatoria

Para superar a materia será requisito imprescindible aprobar (cinco puntos sobre dez) tanto o exame teórico como a presentación /exposición do proceso didáctico dunha poesía , conto ou dramatización.

As competencias non adquiridas serán de novo avaliadas no mes de Xullo.

Aquiles estudantes que, por causa xustificada , NON poidan ASISTIR regularmente serán avaliados :

-Proba de resposta larga/ de desenvolvemento :50%

-Presentación individual , por escrito , con material de apoio, do proceso didáctico dunha poesía : 25%

-Presentación individual , por escrito , con material de apoio, do proceso didáctico dun conto : 25%

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía básica

ARNÁIZ,P. La lectoescritura en la escuela infantil. Málaga, Aljibe, 2001

BETTELHEIM B. Psicoanálisis de los cuentos de hadas. Barcelona, Crítica, 1986.

BIGAS ,M. y CORREIG, M .Didáctica de la lengua en la educación infantil, Madrid, Síntesis 2000

BRYANT, S.C. El arte de contar cuentos. Barcelona, Istmo, 1986.,

CALERO, A. y otros, Acceso a la lectura en Educación Infantil. Barcelona, Praxis, 1999

CERVERA, J. Teoría de la Literatura Infantil. Bilbao, Mensajero, 1991.

MONFORT, M. y JUÁREZ, A. El niño que habla, Madrid, CEPE , 13ª ed. 2008

Bibliografía complementaria.

AGRELO HERMO, X. O xogo dramático (de, con , por, para nenos). Noia, Sementeira, 1990

ARRIAZA MAYAS , J.C. Cuentos para hablar y aprender . Madrid, CEPE, 2007

BADÍA, D. Juegos de expresión oral y escrita. Barcelona, Graó, 2ª edición 2009.

BARQUÉS I TRENCHS, M. 600 juegos para educación infantil . Actividades para favorecer el aprendizaje de la lectura y la escritura . Barcelona. CEAC, 2000

BRAVO VILLASANTE, C. Historia de la Literatura Infantil Española. Madrid, Escuela Española, 1985

BRAVO VILLASANTE, C. Historia y Antología de la literatura infantil Universal. Valladolid, Miñón, 1988

CERRILLO, P. ¿Dónde está el niño que yo fui? Madrid, Akal, 2004

CERRILLO, P. Literatura infantil y juvenil y educación literaria. Madrid, Cincel , 2007

CERVERA, J. Cómo practicar la dramatización. Madrid, Cincel, 1981.

CERVERA, J. Literatura y Lengua en la Educación Infantil . Bilbao, Mensajero, 1993

COLOMER, T. Introducción a la literatura infantil y juvenil Madrid, Síntesis, 1999

GIL C. ¡A jugar con los poemas ! Taller de poesía para niños. Madrid, CCS , 2003

GONZÁLEZ ÁLVAREZ, C. Enseñanza y Aprendizaje de la lengua en la escuela infantil. Málaga, GEU, 2003

PELEGRIN, A. La aventura de oír. Madrid, Cincel, 1992

RODARI, G. Gramática de la fantasía. Madrid, Aliorna, 1989.

ROIG RECHOU, B. A literatura galega infantil, Universidade Santiago, 1996

SILVA VALDIVIA, J. Didáctica da lingua en situacións de contacto lingüístico. Santiago, ICE, 1994.

TEJERINA, J. Dramatización y teatro infantil. Madrid, Siglo XXI, 2004

Recomendacións

Outros comentarios

Recoméndase asistencia continua ás sesións de teoría e prácticas. A asistencia considérase fundamentalmente para o seguimento da materia por parte do alumnado e para a avaliación, por parte da profesora, do grado de desenvolvemento das capacidades instrumentais e procedimentais.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Idioma estranxeiro: Francés				
Materia	Idioma estranxeiro: Francés			
Código	O05G110V01405			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Idioma	Francés			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Franco Paz, María Victoria			
Profesorado	Franco Paz, María Victoria			
Correo-e	vfrances@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Adquisición das competencias necesarias correspondentes entre os niveis A2 e B1 do Marco europeo común de referencia para as linguas.			

Competencias de titulación

Código	
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes
B3	Comunicación oral e escrita
B4	Coñecemento de lingua estranxeira
B9	Traballo en equipo
B10	Traballo nun contexto internacional
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B15	Aprendizaxe autónoma
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B20	Iniciativa e espírito emprendedor

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
1. Comprender as ideas principais do discurso falado cando este é claro e normal e trátanse asuntos cotiáns dos ámbitos persoal, e educacional.	saber	A5 B3 B4
2. Comprender a idea principal de películas e de programas de radio ou televisión que tratan temas actuais ou de interese persoal ou profesional, cando a articulación é relativamente lenta e clara.	saber	A5 B3 B4
3. Comprender textos escritos redactados nunha lingua de uso habitual e cotián ou relacionada co traballo.	saber Saber estar / ser	A8 B3 B4

4. Comprender a descrición de acontecementos, sentimentos e desexos en cartas persoais.	saber	B3 B4
5. Poder participar espontaneamente nunha conversación que trate temas cotiáns de interese persoal ou que sexan pertinentes para a vida diaria (por exemplo familia, afeccións, traballo, viaxes e acontecementos actuais).	saber saber facer	B3 B4
6. Poder abordar oralmente en inglés/francés, con fluidez e seguridade, temas de interese para alumnos de educación infantil.	saber saber facer	B3 B4
7. Saber enlazar frases de forma sinxela co fin de describir experiencias e feitos, así como os seus soños, esperanzas e ambicións.	saber saber facer	B3 B4
8. Poder explicar e xustificar brevemente as súas opinións e proxectos.	saber saber facer	B3 B4
9. Saber narrar unha historia ou relato, a trama dun libro ou película, e poder describir as súas reaccións.	saber saber facer	B3 B4
10. Ser capaz de escribir textos sinxelos e ben enlazados sobre temas que lle son coñecidos ou de interese persoal. Poder escribir cartas persoais que describan experiencias e impresións.	Saber estar / ser	A2 B3 B4
11. Desenvolver a competencia comunicativa necesaria para abordar en inglés/francés, con fluidez e seguridade, temas de interese para alumnos de educación infantil (comunicación en actividades dentro do aula; interaccións orais en lingua estranxeira en rutinas e situacións habituais de comunicación BOE 4/1/2007: Real Decreto 1630/2006 polo que se establecen os ensinos mínimos do segundo ciclo de Educación Infantil).	Saber estar / ser	A2 B3
12. Desenvolver estratexias de aprendizaxe autónoma e de traballo cooperativo, favorecendo a análise e a observación dos propios procesos de aprendizaxe.	Saber estar / ser	A4 A11 B9 B11 B15
13. Coñecer formas e medios para continuar e enriquecer a súa propia formación cultural e lingüística.	Saber estar / ser	A11 B10 B19 B20
14. Desenvolver certas actitudes afectivas desexables nun docente de L.E. como, por exemplo, solidariedade e cooperación cos demais, interese e tolerancia cara ao diferente, seguridade na propia competencia lingüística, e unha visión da L.E. como medio de comunicación real e non meramente unha asignatura máis.	Saber estar / ser	A3 A5 B12

Contidos

Tema

1. Apectos lingüísticos	Léxico, gramática, semántica, corrección fonética, ortografía, ortoepía.
2. Aspectos sociolingüísticos	Os marcadores lingüísticos de relacións sociais, as normas de cortesía, as expresións de sabedoría popular, diferenzas de rexistro.
3. Aspectos discursivos	Ordenar oracións en función da secuencia natural, relacións de causa e efecto (ou viceversa), e estruturación do discurso; ordenar o discurso en función de organización temática, coherencia e cohesión.
4. Aspectos estratéxicos	Estratexias verbais que se utilizan para impedir a incomunicación: solicitude de repetición, paráfrasis, uso de palabras xerais, aproximación, aclaración, solicitude de ayuda.
5. Aspectos interculturais	A vida diaria, as relacións persoais, valores, crenzas e actitudes, linguaxe corporal, convencións sociais, comportamentos rituais.
Todos estes temas traballaranse de forma conxunta, global e práctica a través de unidades didácticas centradas en ámbitos e contidos concretos	Propóñense con certa flexibilidade 6 unidades sobre os seguintes temas: a familia, os animais, a gastronomía francesa, os deportes, hábitos e costumes franceses e o conto e a literatura infantil en lingua francesa.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Sesión maxistral	10	25	35
Traballos de aula	20	20	40
Prácticas autónomas a través de TIC	0	15	15
Resolución de problemas e/ou exercicios	10	15	25
Presentacións/exposicións	10	22	32

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense a través das TIC de maneira autónoma.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Exposición por parte do alumnado ante el docente y/o un grupo de estudantes de un tema sobre contidos de la materia o de los resultados de un trabajo, ejercicio, proyecto... Se puede llevar a cabo de manera individual o en grupo.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de xeito individual ou en grupo.

Atención personalizada	
	Descrición
Traballos de aula	La atención personalizada se realizará durante el horario de tutorías, que el profesor detallará en la sesión introductoria del curso, y previa cita solicitada por el alumno por correo electrónico .De esta forma el alumnado podra resolver dudas,plantear sugerencias y reforzar aspectos prácticos de la materia.
Resolución de problemas e/ou exercicios	La atención personalizada se realizará durante el horario de tutorías, que el profesor detallará en la sesión introductoria del curso, y previa cita solicitada por el alumno por correo electrónico .De esta forma el alumnado podra resolver dudas,plantear sugerencias y reforzar aspectos prácticos de la materia.
Prácticas autónomas a través de TIC	La atención personalizada se realizará durante el horario de tutorías, que el profesor detallará en la sesión introductoria del curso, y previa cita solicitada por el alumno por correo electrónico .De esta forma el alumnado podra resolver dudas,plantear sugerencias y reforzar aspectos prácticos de la materia.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.	10
Resolución de problemas e/ou exercicios	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.	20
Presentacións/exposicións	Exposición por parte del alumnado ante el docente y/o un grupo de estudantes de un tema sobre contidos de la materia o de los resultados de un trabajo, ejercicio, proyecto...Se puede llevar a cabo de manera individual o en grupo.	40
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Probas para a avaliación que inclúen actividades, problemas ou exercicios prácticos a resolver. Os alumnos deben dar resposta á actividade formulada, aplicando os coñecementos teóricos e prácticos da materia.	30

Outros comentarios e segunda convocatoria

Aqueles estudantes que, por causa xustificada, NON poidan ASISTIR *regularmente, deberán presentarse a unha proba escrita e a unha proba oral en francés. Estas probas versarán sobre os contidos da *asignatura e cada unha delas puntuará o 50% da nota final.

Na convocatoria de xullo, *únicamente se *evaluarán as competencias ou actividades non superadas na convocatoria correspondente á súa *cuatrimestre.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía básica

BEACCO, J.C., BOUQUET, S. et PORQUIER, R., *Niveau B2 pour le Français*, Didier, 2004.
BEACCO, J.C. et PORQUIER, R., *Niveau A1 pour le français*, Didier 2007.
GRÉGOIRE, M., *Grammaire progressive du français*, Clé International, 2001.
MIQUEL, C. et GOLIOT-LÉTÉ, A., *Vocabulaire progressif du français*, Clé International, 2001.
STEELE, R., *Civilisation progressive du français*, Clé International, 2002.

Recursos bibliográficos complementarios

BOURGEOIS, R. et TERRONE, P., *La France des institutions*, Presses Universitaires de Grenoble, 2001.
CHAMBERLAIN, A. et STEELE, R., *Guide pratique de la communication*, Didier, 1991.
CHOLLET, I. et ROBERT, J.M., *Précis de Grammaire*, Clé International, 2009.
GUILLEMANT, D., *La France en poche*, Pearson Longman, 2006.
LE ROBERT NATHAN, *Conjugaison*, Nathan, 1995.
ROBERT, P., *Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française*, Le Robert, 1974.
WALTER, H., *Le français dans tous les sens*, Le Livre de Poche, 1988.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Aprendizaxe da lingua estranxeira: Francés/O05G110V01508

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Educación: Novas tecnoloxías aplicadas á educación infantil/O05G110V01103

Outros comentarios

Sería aconsellable unha iniciación mínima no idioma francés e coñecementos previos a nivel de bacharelato, ou nivel A1 segundo o marco común europeo para o estudo das linguas. En todo caso pódense reforzar os coñecementos do idioma e elevar o nivel a través de cursos na escola de idiomas ,da UNED e noutros estamentos e medios dos que se dispón na actualidade a nivel autónomo como son as metodoloxías que se poden atopar en internet e as páxinas web especializadas na aprendizaxe das linguas estranxeiras.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Idioma estranxeiro: Inglés				
Materia	Idioma estranxeiro: Inglés			
Código	O05G110V01406			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Idioma				
Departamento Filoloxía inglesa, francesa e alemá				
Coordinador/a Larkin Galiñanes, María Cristina				
Profesorado Larkin Galiñanes, María Cristina				
Correo-e larkin@uvigo.es				
Web				
Descrición xeral	A Orde ECI/3854/2007, de 27 de decembro, pola que se establecen os requisitos para a verificación dos títulos universitarios oficiais que habiliten para o exercicio da profesión de Mestre en Educación Infantil estipula que un aspecto das competencias que deben adquirirse por parte destes profesionais é "Ser capaz de fomentar unha primeira aproximación a unha lingua estranxeira".			

Competencias de titulación

Código	
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes
B3	Comunicación oral e escrita
B4	Coñecemento de lingua estranxeira
B9	Traballo en equipo
B10	Traballo nun contexto internacional
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B15	Aprendizaxe autónoma
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B20	Iniciativa e espírito emprendedor

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
1.Comprender textos escritos redactados nunha lingua de uso habitual e cotián ou relacionada co traballo.	saber facer	B3
		B4
		B10
		B11
		B12
		B19

2.Ser capaz de escribir textos sinxelos e ben enlazados sobre temas que lle son coñecidos ou de interese persoal.	saber facer	B3 B4 B10 B11
3.Comprender as ideas principais do discurso falado cando este é claro e normal e trátanse asuntos cotiáns dos ámbitos persoal e educacional.	saber facer	B3 B4 B10 B11 B12 B19
4. Poder participar espontáneamente nunha conversación que trate temas cotiáns de interese persoal ou que sexan pertinentes para a vida diaria (por exemplo familia, afeccións, o fogar e a súa contorna, etc.)	saber facer	B3 B4 B10 B11 B12 B19
5.Saber enlazar frases de forma sinxela co fin de describir experiencias e feitos, así como os seus soños, esperanzas e ambicións.	saber facer	B3 B4 B10 B11 B12 B19
6.Poder abordar oralmente en inglés, con fluidez e seguridade, temas de interese para alumnos de educación infantil.	saber facer	B3 B4 B11 B12 B19
7.Poder explicar e xustificar brevemente as súas opinións e proxectos.	saber facer	B3 B4 B10 B11 B12
8.Saber narrar unha historia ou relato, a trama dun libro ou película, e poder describir as súas reaccións.	saber facer	B3 B4 B10 B11 B12 B19
9.Desenvolver a competencia comunicativa necesaria para abordar en inglés, con fluidez e seguridade, temas de interese para alumnos de educación infantil.	saber facer Saber estar / ser	A2 A6 B3
10. Desenvolver estratexias de aprendizaxe autónoma e de traballo cooperativo, favorecendo a análise e a observación dos propios procesos de aprendizaxe.	Saber estar / ser	A4 A11 B9 B11 B15
11. Coñecer formas e medios para continuar e enriquecer a súa propia formación cultural e lingüística.	saber facer Saber estar / ser	A11 B10 B19 B20
12. Desenvolver certas actitudes afectivas desexables na aprendizaxe dunha L.E. como, por exemplo, solidariedade e cooperación cos demais, interese e tolerancia cara ao diferente, seguridade na propia competencia lingüística, e unha visión da L.E. como medio de comunicación real e non meramente unha asignatura máis.	Saber estar / ser	A3 A5 B12

Contidos

Tema	
1. Aspectos lingüísticos	1. Léxico, gramática, semántica, corrección fonética, ortografía.
2. Aspectos sociolingüísticos	2. Os marcadores lingüísticos de relacións sociais, as normas de cortesía, as expresións de sabeduría popular, diferenzas de rexistro.
3. Aspectos discursivos	3. Ordenar oracións en función da secuencia natural, relacións de causa e efecto (ou viceversa), e estruturación do discurso; ordenar o discurso en función da organización temática, coherencia e cohesión.

4. Aspectos estratéxicos	4. Estratexias verbais que se utilizan para impedir a incomunicación: solicitude de repetición, paráfrasis, uso de palabras xerais, aproximación, aclaración, solicitude de axuda.
5. Aspectos interculturales	5. A vida diaria, as relacións persoais, valores, crenzas e actitudes, linguaxe corporal, convencións sociais, comportamentos rituais.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Estudos/actividades previos	0	20	20
Prácticas de laboratorio	10	0	10
Traballos tutelados	10	21	31
Presentacións/exposicións	10	25	35
Traballos de aula	19.5	0	19.5
Actividades introdutorias	1.5	0	1.5
Prácticas autónomas a través de TIC	0	25	25
Probas de tipo test	1.5	6.5	8

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Estudos/actividades previos	Lectura e realización de exercicios. É unha actividade que se levará a cabo de forma autónoma por parte do alumnado.
Prácticas de laboratorio	Adquisición de habilidades básicas e procedimentais e procura de información relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense no laboratorio de idiomas.
Traballos tutelados	O estudante, de xeito individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia. Usualmente trátase dunha actividade autónoma dos estudantes que inclúe a procura e recolleita de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción e/ou exposición oral.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de xeito individual ou en grupo.
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos no aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a asignatura.
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense a través das TIC de xeito autónomo.

Atención personalizada	
	Descrición
Prácticas autónomas a través de TIC	Os estudantes dispoñerán de atención personalizada, tanto nas horas de tutoría como nas horas de traballo en grupos máis reducidos.
Traballos tutelados	Os estudantes dispoñerán de atención personalizada, tanto nas horas de tutoría como nas horas de traballo en grupos máis reducidos.
Presentacións/exposicións	Os estudantes dispoñerán de atención personalizada, tanto nas horas de tutoría como nas horas de traballo en grupos máis reducidos.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Prácticas de laboratorio	Adquisición de habilidades básicas e procedimentais e procura de información relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense no laboratorio de idiomas.	20
Traballos tutelados	O estudante, de xeito individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia. Usualmente trátase dunha actividade autónoma dos estudantes que inclúe a procura e recolleita de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción e/ou exposición oral.	20

Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de xeito individual ou en grupo	20
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos no aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante.	20
Probas de tipo test	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	20

Outros comentarios e segunda convocatoria

Aqueles alumnos que non poidan asistir ás sesións presenciais desta materia deberán poñerse en contacto coa profesora para pactar con ela un programa de traballo individualizado.

Segunda convocatoria: Aqueles alumnos que non superen/non se presenten á primeira avaliación deberán presentarse a unha proba escrita (en inglés) de resposta longa, e a unha proba oral que consistirá nunha entrevista persoal, levada a cabo en inglés e dunha duración de aproximadamente 10 minutos. Estas probas versarán sobre os contidos da materia e cada unha delas puntuará o 50% da nota final.

As actividades non superadas durante o cuadrimestre poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións previamente conseguidas na nota final.

Segundo a normativa vixente, con independencia da súa asistencia ou non a clase, o alumno gozará de condicións equivalentes de avaliación.

No seguinte enlace pode consultarse día/hora/lugar do exame (apartado datas exames):

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

Diccionarios bilingües:

Collins diccionario español-inglés. inglés-español. Barcelona: Grijalbo, Glasgow: Harper Collins, 2002.

Oxford Picture Dictionary: English-Spanish. Adelson-Goldstein, Jayme. New York and Oxford: Oxford University Press, 2009.

Larousse diccionario: English-Spanish, español-inglés. Barcelona: Larousse, 2008.

Oxford Spanish Dictionary: Spanish-English, English-Spanish. Oxford: Oxford University Press, 2008.

Longman Language Activator. Harlow, Essex: Pearson Education, 2002.

Gramáticas:

Oxford Practice Grammar. J. Eastwood & R. Mackin. Oxford: Oxford University Press, 2006.

English Grammar in Use. R. Murphy. Cambridge: Cambridge University Press, 2008.

Co-Build English Guides. Collins, 1996 - 2008

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Aprendizaxe da lingua estranxeira: Inglés/O05G110V01501

Outros comentarios

Para poder cursar esta materia con comodidade e aproveitamento, recoméndase que o alumno teña, ao empezar, un nivel de competencia comunicativa en lingua inglesa próximo ao B1.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Aprendizaxe da lingua estranxeira: Inglés**

Materia	Aprendizaxe da lingua estranxeira: Inglés			
Código	O05G110V01501			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Idioma	Inglés			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	González Piñeiro, Manuel			
Profesorado	González Piñeiro, Manuel			
Correo-e	mpineiro@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Esta materia proporciónalle aos futuros mestres unha visión metodolóxica sobre o ensino da lingua inglesa nas aulas de infantil. Esta aproximación levarase a cabo a través de actividades prácticas.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelas nos estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B4	Coñecemento de lingua estranxeira
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B10	Traballo nun contexto internacional
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade

B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B18	Liderado
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B20	Iniciativa e espírito emprendedor
B21	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
1. Diseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.	saber	A1
	saber facer	A2
		A3
		A4
		A5
		A6
		A9
		A10
		A11
		A12
		B1
		B2
		B3
		B4
		B6
		B7
		B8
		B9
		B11
		B12
		B13
		B14
		B15
		B16
		B17
		B18
		B19
		B20
		B21
2. Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente. Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativo e promovelos entre os estudantes	saber	A11
	saber facer	B3
	Saber estar / ser	B4
		B8
		B15

3. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e plurilingües.	saber	A2
	saber facer	A3
	Saber estar / ser	A5
		A6
		A10
		A11
		B1
		B2
		B3
		B4
		B7
		B8
		B9
		B10
		B11
		B12
		B14
		B15
		B16
		B19
4. Diseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade e que atendan a igualdade de xénero, a equidade e o respecto a os dereitos humanos que conformen os valores da formación cidadana.	saber	A3
	saber facer	A6
		A9
		A11
		B1
		B2
		B3
		B4
		B7
		B8
		B9
		B10
		B11
		B12
		B13
		B15
		B16
		B19
5. Comprender os principios básicos das ciencias dea lingua e a comunicación.	saber	A1
		A6
		A11
		B1
		B3
		B4
		B7
		B8
		B9
		B10
		B11
		B12
		B15
		B19

6. Desenrolar e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover as competencias correspondentes nos estudantes.	saber saber facer	A3
		A6
		A11
		B1
		B2
		B3
		B4
		B6
		B7
		B8
		B9
		B10
		B11
		B12
		B15
		B16
		B19
7. Comprender os principios básicos da lingua como comunicación.	saber	A6
		B3
		B4
		B6
		B7
		B9
		B10
		B11
		B12
		B15
8. Manexar os conceptos básicos do enfoque comunicativo por tarefas e competencias.	saber saber facer	A2
		A3
		A6
		B2
		B3
		B4
		B7
		B8
		B9
		B10
		B11
		B12
		B15
		B16
		B19
9. Diferenciar entre competencias lingüísticas, socioculturales e pragmáticas.	saber	A2
		A5
		A6
		B1
		B2
		B3
		B4
		B7
		B8
		B9
		B10
		B11
		B12
		B15
		B19

10. Diferenciar entre as actividades comunicativas (interacción oral, expresión oral e comprensión oral) adecuadas ao nivel A1.1 do Marco.	saber	A2 A6 B1 B2 B3 B4 B7 B8 B9 B10 B11 B12
11. Ser capaz de preparar e impartir unha unidade didáctica.	saber saber facer	A2 A3 A6 B1 B2 B3 B4 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B15 B16 B19
12. Ser capaz de levar a cabo distintos tipos de avaliación.	saber saber facer	A2 A4 A5 A6 B1 B2 B3 B4 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B15 B16 B19
13. Coñecer o currículo da lingua estranxeira na Educación Infantil.	saber	A1 A3 A6 B1 B2 B3 B4 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B15 B16 B19

14. Identificar os tipos de actividades comunicativas (interacción oral, expresión oral e comprensión oral) no ámbito persoal.	saber saber facer	A1 A2 A3 A6 B1 B2 B3 B4 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B15 B16 B19
--	----------------------	--

Contidos

Tema	
1. O modelo teórico da lingua como comunicación.	1.1. Ensino da lingua inglesa en idades tempranas. 1.2. Competencias lingüísticas, sociolingüísticas e pragmáticas. 1.3. Actividades comunicativas da lingua. 1.4. Áreas de interese ou ámbitos.
2. Enfoque didáctico por tarefas e competencias.	2.1. O enfoque orientado á acción. 2.2. Tarefas de comunicación. 2.3. O contexto do uso da lingua.
3. O currículo de educación infantil	3.1. Obxectivos 3.2. Contidos 3.3. Criterios de avaliación
4. Elaboración de propostas didácticas.	4.1. Propostas didácticas para Ed. Infantil. 4.2. Recursos e materiais didácticos.
5. Métodos de avaliación.	5.1. Avaliación dos contidos curriculares 5.2. Avaliación dos contidos lingüísticos (inglés) 5.3. A utilización do Portfolio Europeo das Linguas (PEL) como ferramenta de autoavaliación lingüística.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	18	38	56
Traballos de aula	18	30	48
Presentacións/exposicións	10	25	35
Actividades introdutorias	1	3	4
Probas de tipo test	2	0	2
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	0	2
Traballos e proxectos	3	0	3

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición teórica dos contidos por parte do profesor.
Traballos de aula	Elaboración na aula de tarefas sobre supostos prácticos.
Presentacións/exposicións	Exposición e discusión das tarefas realizadas polos alumnos.
Actividades introdutorias	Explicación de normas e presentación da materia.

Atención personalizada

Descrición

Traballos de aula	Orientación ao alumno das directrices para a realización das tarefas de aula.
Presentacións/exposicións	Manter un feedback correctivo sobre as exposicións realizadas tanto na forma como no fondo.
	Orientación ao alumno das directrices para a realización das tarefas de aula.
	Manter un feedback correctivo sobre as exposicións realizadas tanto na forma como no fondo.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Probas de tipo test	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparejamiento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	40
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Probas para a avaliación que inclúen actividades, problemas ou exercicios prácticos a resolver. Os alumnos deben dar resposta á actividade suscitada, aplicando os coñecementos teóricos e prácticos da asignatura.	30
Traballos e proxectos	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de xeito individual ou en grupo, de forma oral ou escrita...	30

Outros comentarios e segunda convocatoria

Debese obter un mínimo do 50% en cada unha das tres metodoloxías para facer a media. Os alumno que non fixeran exposicións orales ou non asistiran as clases prácticas tendran unha pequena proba específica destes apartados(traballos de aula e presentacións.)

datas dos exámenes; 17 decembro 16 horas aula 4.3 26 xuño 12horas aula 2.6

Bibliografía. Fontes de información

Agencia de Programas Educativos Europeos (2003). **Portfolio Europeo de las Lenguas (PEL)**. Madrid: Comité Nacional para el desarrollo del PEL. Disponible en: <http://www.oapee.es/oapee/inicio/iniciativas/portfolio/portfolios-validados-esp.html>

Council of Europe (2001). **Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment**. Cambridge: Cambridge University Press & Modern Languages Division.

González Piñeiro, M., Guillén Díaz, C. y Vez, J.M. 2010. **Didáctica de las lenguas modernas: Competencia plurilingüe e intercultural**. Madrid: Editorial Síntesis.

Madrid, D. & N. McLaren (eds.) 2004. **TEFL in primary education**. Granada: UNiversidad de Granada.

Outros materias:

Currículo de educación infantil (DOG nº 121, 23 de xuño de 2009).

Available at:

<http://www.edu.xunta.es/portal/mostrarfile?tipoRecursoCampolD=72e4e373-c0a8fd03-006e7a5b-a9a0b568&recursolD=0bb5732-0ab4f107-5e35d7cb-901ef437&lleng=gl>

Proposta metodolóxica para o ensino de inglés en educación infantil (Anexo V, DOG nº 134, 10 de xullo de 2009).

Available at:

<http://www.edu.xunta.es/portal/mostrarfile?tipoRecursoCampolD=72e4e373-c0a8fd03-006e7a5b-a9a0b568&recursolD=635b42b6-0ab4f107-53821f76-9f973f69&lleng=gl>

Speech acts and pragmatics

Available at: <http://userwww.sfsu.edu/~kbach/Spch.Prag.htm>

Cohesive devices

Available at: <http://percybal.files.wordpress.com/2008/11/cohesive-devices-list-of-items-for-writing-a-composition.pdf>

Adjacency pairs

Available at: http://en.wikipedia.org/wiki/Adjacency_pairs

Adjacency pairs in pragmatics

Available at: <http://www.buzzle.com/articles/adjacency-pairs-in-pragmatics.html>

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Idioma estranxeiro: Inglés/O05G110V01406

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Didáctica da expresión plástica e visual				
Materia	Didáctica da expresión plástica e visual			
Código	O05G110V01502			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Idioma	Castelán			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Blanco Sierra, Javier Martín Gulias, Néstor			
Profesorado	Blanco Sierra, Javier Martín Gulias, Néstor			
Correo-e	martingulias@uvigo.es jsierra@uvigo.es			
Web	http://didactica-de-las-artes.blogspot.com.es/			
Descrición xeral	A presenza de Didáctica da expresión plástica na especialidade do Profesorado dentro das Facultades de Ciencias da Educación, compréndese como base fundamental de comunicación relevante non lingüística que permite a transmisión de información, ideas ou/e descrición, sendo unha linguaxe desenvolvida no espazo carente de barreiras idiomáticas, cunha inmediatez única para a transmisión e captación de información, pois á vez é individual e universal. A Didáctica da expresión plástica ten un alto valor formativo, desenvolve a capacidade de comprensión da realidade, das formas que nos rodean e o seu valor expresivo. Esixe, nun primeiro estadio de aprendizaxe, saber ver a realidade, pasando dunha mirada distraída a unha visión escrutadora, debendo potenciar o dominio do ensino de procedementos, instrumentos e técnicas, que permitan a representación e expresión gráfico-plástica, e xa que logo saber facer.			

Competencias de titulación	
Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelas nos estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación

B3	Comunicación oral e escrita
B4	Coñecemento de lingua estranxeira
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B18	Liderado
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B21	Motivación pola calidade

Competencias de materia		
Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e plurilingües.	saber saber facer	B7 B13 B17
Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar la labor docente. Adquirir hábitos e destrezas para el aprendizaxe autónoma e cooperativo e promoverlo entre os estudantes.	saber saber facer	A5 A9 B9 B15 B21
Coñecer os fundamentos plásticos do currículo desta etapa así como as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes correspondentes. Saber utilizar a plástica como recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos. Elaborar propostas didácticas que fomenten a percepción e expresión plástica, o debuxo e a creatividade. Analizar as linguaxes audiovisuais e as súas implicacións educativas. Promover a sensibilidade relativa á expresión plástica e á creación	saber saber facer	A1 A2 A5 A9 B1 B2 B8 B15 B17
Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico, dos métodos de produción e técnicas artísticas así como do coñecemento dos materiais e dos seus procesos derivados de creación e/ou produción, dos instrumentos e métodos de experimentación en arte. Capacidade de reflexión analítica e crítica e autocrítica no traballo artístico, para xerar e gestionar a produción artística así como documentar e fundamentar a produción artística. Capacidad de realización de novos proxectos e estratexias de acción, de investigación na creación artística e capacidade de construír obras de arte	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A2 A3 A7 A11 B1 B2 B7 B8 B9 B16 B17

Conocimiento del vocabulario y de los sistemas naturales y artificiales de comprender, concebir y estructurar formas en el espacio para la representación a través del dibujo.	saber	A1
Capacidad para entender el dibujo como instrumento para el análisis visual para la creación, análisis, desarrollo y transmisión de ideas.	saber hacer	A3
Capacidad básica para generar y transformar una imagen empleando técnicas de dibujo.	Saber estar / ser	A5
Capacidad para captar y registrar imágenes a través del dibujo.		A9
Capacidad para desenvolverse en lo bidimensional y lo tridimensional.		B1
Habilidad para producir dibujos con diferentes técnicas.		B3
		B6
		B13
		B17

Coñecemento do vocabulario e dos sistemas naturais e artificiais de comprender, concibir e estruturar formas no espazo para a representación a través do debuxo. Capacidade para entender o debuxo como instrumento para a análise visual para a creación, análise, desenvolvemento e transmisión de ideas. Capacidade básica para xerar e transformar unha imaxe empregando técnicas de debuxo. Capacidade para captar e rexistrar imaxes a través do debuxo. Capacidade para desenvolverse no bidimensional e o tridimensional. Habilidade para producir debuxos con diferentes técnicas.

Deseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.	saber	A1
	saber facer	A3
		A4
		A6
		A9
		A10
		A12
		B1
		B2
		B4
		B6
		B9
		B11
		B13
		B14
		B16
		B18
		B19
		B21
Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover as competencias correspondentes nos estudantes	saber	A6
	saber facer	B1
	Saber estar / ser	B5
		B9
Comprender os principios básicos das ciencias da linguaxe e a comunicación.	saber facer	A1
	Saber estar / ser	B3
		B13
		B17

Contidos

Tema

Modelos de investigación e de creatividade	Elaboración artística didáctica para o desenvolvemento do ensino, da inventiva, do pensamento orixinal e da imaxinación constructiva. Interpretación didáctica de obras artísticas na historia. Soporte teórico práctico e coñecemento da técnica. Arte e saber no pensamento divergente e creativo. Estudos creativos do debuxo e cor desde a didáctica.
A creatividade e a análise das formas	A imaxinación nas estruturas tridimensionais e nos traballos de volume creativo. Incorporación didáctica das tecnoloxías da información e da comunicación e de todos os novos métodos informáticos aplicables no aula a este nivel. Xeración de novas ideas e conceptos artísticos, de novas asociacións entre ideas e de conceptos coñecidos, como produtores de solucións orixinais. La investigación e a creatividade dirixida. A investigación didáctica no referente á imaxinación na obra artística. Utilizar a creatividade como mellora da intelixencia persoal e de progreso da sociedade: descubrimento de pautas estéticas na obra de arte.

Investigación e creación na obra de arte	Utilizar a originalidad na obra de arte: principio de adaptabilidade e posibilidades de realización concreta. Traballo de produción de ideas, conceptos, descubrimentos novos, orixinais e útiles, estéticos. Estudo da inventiva e didáctica nas Artes. Estudo de criterios para examinar cando unha obra é creativa. Optimización dos procesos creativos, estudo da calidade da obra respecto de a novidade que ofrece. Investigación, creación e innovación.
Introdución aos procesos de elaboración plástica e a súa relación coa creatividade plástica infantil.	Introdución ás dimensións espaciais e temporais nos procesos de elaboración plástica e a súa relación coa linguaxe plástica infantil. Espazo e representación espacial na expresión plástica e a súa didáctica, concepción no neno. A territorialidade en relación á experiencia artística e a súa didáctica. Fenomenoloxía do espazo, fenomenoloxía do tempo, características do espazo e a súa consideración no neno. O espazo e o tempo percibidos. Morfoloxía do espazo e do tempo na expresión plástica. Estudo xenético e psico-evolutivo do desenvolvemento do neno e da súa capacidade expresiva, plástica e creativa.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Obradoiros	15	30	45
Traballos tutelados	15	29	44
Prácticas externas	1	7	8
Estudos/actividades previos	1	8	9
Sesión maxistral	16	16	32
Traballos e proxectos	5	5	10
Observación sistemática	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Obradoiros	Elaboración artística didáctica no taller para o desenvolvemento do enxeño, da inventiva, do pensamento orixinal e da imaxinación constructiva. Interpretación práctica didáctica de obras artísticas na historia. Soporte teórico-práctico e coñecemento da técnica no estudo do taller. Crítica das obras artísticas na historia.
Traballos tutelados	Guía de traballos de arte e saber ver no pensamento diverxente e creativo. Estudos creativos do debuxo e cor desde a didáctica trala explicación en clase de pautas de realización. Tutela da realización nas estruturas tridimensionais e nos traballos de volume creativo. Incorporación didáctica tutelada das tecnoloxías da información e da comunicación e de todos os novos métodos informáticos aplicables no aula a este nivel.
Prácticas externas	Estímulo ao aire libre na xeración de novas ideas e conceptos artísticos, de novas asociacións entre ideas observadas e de conceptos coñecidos, como produtores de solucións orixinais. Modelos de investigación e de creatividade intencionada nas prácticas externas. A investigación didáctica no referente á imaxinación na obra artística e a súa relación coa realidade do exterior.
Estudos/actividades previos	Utilizar a realización de bocetos e estudos previos como mellora da obra práctica persoal e de progreso da didáctica: descubrimento de pautas estéticas na obra de arte e da súa transmisión ao alumnado.
Sesión maxistral	Traballo didáctico e leccións maxistrais achega da produción de ideas, conceptos, descubrimentos novos, orixinais e útiles, estéticos. Estudo teórico e fundamentado da inventiva e didáctica nas Artes.

Atención personalizada	
	Descrición

Estudos/actividades previos	O alumno, sempre apoiado polo profesor e de forma persoalizada, ha de buscar a formalización no descubrimento , atopar os patróns que conduzan a resolver a súa obra artística, a creatividade do alumno será unha regra sinxela para orientar as decisións prácticas que conleven á resolución da obra plástica. Seguiremos o procedemento de elaboración de medios auxiliares, estratexias, principios e regras e o xeito de atopar vías de solución ou pautas para xerar a expresión plástica, para iso o profesor vai atender dunha forma moi persoal e exclusiva a cada alumno, vaille a guiar e estimular no procedemento que desenvolva tanto no traballo de clase como nos traballos encargados para a entrega posterior. Imos estudar no taller de creatividade as distintas capacidades ou procedementos mentais entrelazados que xorden principalmente da imaxinación, para iso vaise a incentivar ao alumnado propoñéndolle novas ideas e a forma de representar as mediante distintos recursos técnicos en cada momento.
Prácticas externas	O alumno, sempre apoiado polo profesor e de forma persoalizada, ha de buscar a formalización no descubrimento , atopar os patróns que conduzan a resolver a súa obra artística, a creatividade do alumno será unha regra sinxela para orientar as decisións prácticas que conleven á resolución da obra plástica. Seguiremos o procedemento de elaboración de medios auxiliares, estratexias, principios e regras e o xeito de atopar vías de solución ou pautas para xerar a expresión plástica, para iso o profesor vai atender dunha forma moi persoal e exclusiva a cada alumno, vaille a guiar e estimular no procedemento que desenvolva tanto no traballo de clase como nos traballos encargados para a entrega posterior. Imos estudar no taller de creatividade as distintas capacidades ou procedementos mentais entrelazados que xorden principalmente da imaxinación, para iso vaise a incentivar ao alumnado propoñéndolle novas ideas e a forma de representar as mediante distintos recursos técnicos en cada momento.
Obradoiros	O alumno, sempre apoiado polo profesor e de forma persoalizada, ha de buscar a formalización no descubrimento , atopar os patróns que conduzan a resolver a súa obra artística, a creatividade do alumno será unha regra sinxela para orientar as decisións prácticas que conleven á resolución da obra plástica. Seguiremos o procedemento de elaboración de medios auxiliares, estratexias, principios e regras e o xeito de atopar vías de solución ou pautas para xerar a expresión plástica, para iso o profesor vai atender dunha forma moi persoal e exclusiva a cada alumno, vaille a guiar e estimular no procedemento que desenvolva tanto no traballo de clase como nos traballos encargados para a entrega posterior. Imos estudar no taller de creatividade as distintas capacidades ou procedementos mentais entrelazados que xorden principalmente da imaxinación, para iso vaise a incentivar ao alumnado propoñéndolle novas ideas e a forma de representar as mediante distintos recursos técnicos en cada momento.
Traballos tutelados	O alumno, sempre apoiado polo profesor e de forma persoalizada, ha de buscar a formalización no descubrimento , atopar os patróns que conduzan a resolver a súa obra artística, a creatividade do alumno será unha regra sinxela para orientar as decisións prácticas que conleven á resolución da obra plástica. Seguiremos o procedemento de elaboración de medios auxiliares, estratexias, principios e regras e o xeito de atopar vías de solución ou pautas para xerar a expresión plástica, para iso o profesor vai atender dunha forma moi persoal e exclusiva a cada alumno, vaille a guiar e estimular no procedemento que desenvolva tanto no traballo de clase como nos traballos encargados para a entrega posterior. Imos estudar no taller de creatividade as distintas capacidades ou procedementos mentais entrelazados que xorden principalmente da imaxinación, para iso vaise a incentivar ao alumnado propoñéndolle novas ideas e a forma de representar as mediante distintos recursos técnicos en cada momento.
Sesión maxistral	O alumno, sempre apoiado polo profesor e de forma persoalizada, ha de buscar a formalización no descubrimento , atopar os patróns que conduzan a resolver a súa obra artística, a creatividade do alumno será unha regra sinxela para orientar as decisións prácticas que conleven á resolución da obra plástica. Seguiremos o procedemento de elaboración de medios auxiliares, estratexias, principios e regras e o xeito de atopar vías de solución ou pautas para xerar a expresión plástica, para iso o profesor vai atender dunha forma moi persoal e exclusiva a cada alumno, vaille a guiar e estimular no procedemento que desenvolva tanto no traballo de clase como nos traballos encargados para a entrega posterior. Imos estudar no taller de creatividade as distintas capacidades ou procedementos mentais entrelazados que xorden principalmente da imaxinación, para iso vaise a incentivar ao alumnado propoñéndolle novas ideas e a forma de representar as mediante distintos recursos técnicos en cada momento.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación

O procedemento é basicamente heurístico, xa que buscamos xerar dunha forma rápida métodos de innovar de forma positiva orientada cara a certos fins, resolver problemas artísticos desde o descubrimento, desde un pensamento distinto, diverxente, lateral pero fundamentado.

Aínda que a guía de exploración de didáctica xurdiu no campo científico, será extrapolado ao campo artístico asumindo os mesmos principios de estruturación na investigación: o alumno antes de acometer unha obra deberá entender os seus obxectivos, cualificalos mediante esquemas. Partirá da base de que aínda sen atopar unha solución xerará uns principios ou estudos previos dos que poida deducir algo.

Prácticas externas		10
	O alumno debe buscar, achar, inventar no exterior. En espazos abertos o alumno vaise a identificar coa a liberdade e a arte do descubrimento e o profesor guiaralle na súa investigación dun xeito formal. Na obra de arte realizada nas prácticas externas concretarase a estratexia e as conclusións que guían ao descubrimento.	
Obradoiros	No taller de creatividade buscaremos producir ideas, desenvolver conceptos, descubrir opcións novas, orixinais, útiles e que satisfagan aos alumnos e á colectividade. Un dos principios básicos que se vai a tratar de seguir é a estimulación da capacidade creativa, potenciando o seu desenvolvemento e mellora. Para promover o seu desenvolvemento utilizaremos distintas técnicas experimentais e outras máis coñecidas como os mapas mentais. Os procedementos prácticos levaranse a efecto mediante a representación gráfica de ideas, temas, proxectos, conferencias, etcétera. Trataremos de combinar palabras crave nos debuxos e establecer conexións entre aquelas, seguiremos como se vén facendo nos estudos de creatividade un procedemento analóxico.	20
Traballos tutelados	Como principais obxectivos no taller de creatividade buscarase o acto de innovar baixo a supervisión docente, de producir obras de arte creativas desde o enxeño, a capacidade de atopar formas e solucións orixinais e a vontade de facer modificacións e ou asociacións entre ideas para transformar os obxectos, dando lugar a outros novos pero sempre seguindo directrices orientativas para un mellor facer.	20
Sesión maxistral	Seguiremos o procedemento de elaboración teórica docente de medios auxiliares, estratexias, principios e regras e o xeito de atopar vías de solución ou pautas para xerar a expresión plástica. Como principios daremos suxestións para atopar solucións, pautas ou medios que finalicen coa solución. mentos cos que se vai a traballar, xerar figuras, formas esquemáticas, táboas, mapas, etcétera.	40

Outros comentarios e segunda convocatoria

Para os alumnos que non asisten a clase para superar a materia requíreselles a entrega dos traballos non presentados durante o curso. Só han de presentar ao final os traballos pendentes ou non entregados durante o curso.

As competencias non adquiridas ao longo do curso, serán de novo avaliadas no mes de xullo.

datas de exámen; 19 decembro 16 horas aula plástica. 27 de xunio 12horas aula plástica.

Bibliografía. Fontes de información

CALABRESE OMAR, (1993).- *Como se lee una Obra de Arte*. Madrid: Cátedra.

CALVO SERRALLER FRANCISCO, (1976).- *Comprender el Arte*. Ed. Per. Uned.

CORRADO, M.- *Las técnicas artísticas*. Cátedra. Madrid, 1995.

DAVIS, Flora.- *La Comunicación no verbal*. Alianza Editorial, 1991.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Obradoiro de creatividade artística/O05G110V01906

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Educación física e a súa didáctica na idade infantil				
Materia	Educación física e a súa didáctica na idade infantil			
Código	O05G110V01503			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	García Núñez, Francisco Javier			
Profesorado	García Núñez, Francisco Javier			
Correo-e	fjavier@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	O deseño de programacions de actividades motrices para a idade infantil en toda as súas dimensións, así como a motivación para levalas a cabo con rigor e a aprendizaxe de estratexias destinadas a promover a actividade física entre os nenos, son achegas que desde esta materia realízanse ao perfil dos mestres de Educación Infantil.			

Competencias de titulación	
Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelas nos estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B5	Coñecemento de informática

B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B18	Liderado
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B20	Iniciativa e espírito emprendedor
B21	Motivación pola calidade
B22	Sensibilidade por temas ambientais

Competencias de materia		
Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
1. Coñecer os fundamentos de expresión corporal do currículo desta etapa así como as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes correspondentes.	saber saber facer	A1
		A2
		A6
		B1
		B2
		B3
		B6
		B9
		B12
		B13
		B15
		B17
		B18
2. Coñecer e utilizar cancións para promover a educación rítmica.	saber saber facer	A1
		A2
		A7
		A11
		A12
		B1
		B2
		B3
		B6
		B7
		B8
		B9
		B11
		B12
		B13
		B14
		B15
		B17
		B18
		B19

3. Saber utilizar o xogo como recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos.	saber saber facer	A1
		A2
		A3
		A4
		A5
		A6
		A11
		A12
		B1
		B2
		B3
		B6
		B7
		B8
		B9
		B11
		B12
		B13
		B14
		B15
		B16
		B17
		B18
		B19
		B20
4. Elaborar propostas didácticas que fomenten a percepción e expresión, as habilidades motrices e a creatividade.	saber saber facer	A1
		A2
		A3
		A4
		A5
		A6
		A9
		B1
		B2
		B3
		B6
		B7
		B8
		B9
		B11
		B12
		B13
		B15
		B16
		B17
		B18
		B21

5. Diseñar actividades encamiñadas ao desenvolvemento das habilidades motrices	saber saber facer	A1
		A2
		A3
		A4
		A5
		A12
		B1
		B2
		B3
		B6
		B7
		B8
		B9
		B11
		B12
		B13
		B15
		B16
		B17
		B18
		B20
		B21
6. Promover a sensibilidade relativa á expresión e á creación.	saber saber facer	A1
		A2
		A3
		A4
		A5
		A6
		A9
		A11
		B1
		B2
		B3
		B6
		B7
		B8
		B9
		B11
		B12
		B13
		B14
		B15
		B16
		B17
		B18
		B19
		B20
		B21

7. Ser capaz de desenvolver os hábitos de autonomía persoal e o respecto ás normas de convivencia nos seus alumnos	saber saber facer	A1
		A2
		A3
		A4
		A5
		A8
		A10
		A11
		A12
		B1
		B2
		B3
		B5
		B6
		B7
		B8
		B9
		B11
		B12
		B13
		B14
		B15
		B17
		B18
		B19
		B20
		B21
		B22
8. Potenciar nos nenos e as nenas o coñecemento e control do seu corpo e as súas posibilidades motrices, así como os beneficios que teñen sobre a saúde.	saber saber facer	A1
		A2
		A3
		A4
		A5
		A8
		A9
		A10
		A12
		B1
		B2
		B3
		B5
		B6
		B7
		B8
		B9
		B11
		B12
		B13
		B14
		B15
		B16
		B17
		B18
		B19
		B20
		B21
		B22

Contidos

Tema

Bloque 1. Terminoloxía e conceptos básicos das actividades motrices na etapa de infantil.

Bloque 2. Evolución histórica das actividades físicas e motrices no contexto educativo.

Bloque 3. Coñecemento e aplicación dos elementos do currículo vinculados á motricidade na etapa de infantil.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Sesión maxistral	14	14	28
Traballos de aula	4	8	12
Traballos tutelados	4	16	20
Prácticas de laboratorio	20	20	40
Probas de tipo test	2	14	16
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	4	10	14
Traballos e proxectos	4	10	14
Outras	0	4	4
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.
Traballos tutelados	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e da adquisición de habilidades básicas e procedimentales relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos especiais con equipamento especializado (gimnasio).

Atención personalizada	
	Descrición
Sesión maxistral	A atención ao alumnado farase a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefónicamente e na propia aula. O alumnado poderá tamén consultar calquera tipo de dúbida nos horarios de titoría que o profesor ten no seu despacho.
Actividades introdutorias	A atención ao alumnado farase a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefónicamente e na propia aula. O alumnado poderá tamén consultar calquera tipo de dúbida nos horarios de titoría que o profesor ten no seu despacho.
Traballos de aula	A atención ao alumnado farase a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefónicamente e na propia aula. O alumnado poderá tamén consultar calquera tipo de dúbida nos horarios de titoría que o profesor ten no seu despacho.
Traballos tutelados	A atención ao alumnado farase a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefónicamente e na propia aula. O alumnado poderá tamén consultar calquera tipo de dúbida nos horarios de titoría que o profesor ten no seu despacho.
Prácticas de laboratorio	A atención ao alumnado farase a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefónicamente e na propia aula. O alumnado poderá tamén consultar calquera tipo de dúbida nos horarios de titoría que o profesor ten no seu despacho.
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	A atención ao alumnado farase a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefónicamente e na propia aula. O alumnado poderá tamén consultar calquera tipo de dúbida nos horarios de titoría que o profesor ten no seu despacho.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Probas de tipo test	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamiento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	35

Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Probas para a avaliación que inclúen actividades, problemas ou exercicios prácticos a resolver. Os alumnos deben dar resposta á actividade suscitada, aplicando os coñecementos teóricos e prácticos da materia.	25
Traballos e proxectos	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de xeito individual ou en grupo, de forma oral ou escrita...	15
Outras	Valorarase a asistencia ás clases prácticas.No caso de non poder asistir realizarase un exame específico sobre os contidos das prácticas.	25

Outros comentarios e segunda convocatoria

As actividades non superadas na 1ª convocatoria, poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo.

O alumnado que por motivo xustificado non poida asistir ás sesións prácticas realizará un exame específico sobre os contidos das prácticas.

As datas dos exames según calendario aprobado en Xunta de Titulación o 19 de xuño de 2013, son: no primeiro período, o 28 de maio de 2013, as 12 horas, na aula 2.4; é a da convocatoria de xullo, o 8 de xullo de 2014 as 16 horas na aula 1.1.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía

1. Básica

- Chinchilla Minguet, J. L. & Zagalaz Sánchez, M. L. (2002). *Didáctica de la educación física*. Madrid: Editorial CCS.
- Sánchez Bañuelos, F. (1984). *Bases para una didáctica de la educación física*. Madrid: Gymnos.
- Gil Madrona, Pedro (2003). *Diseño y desarrollo curricular en Educación Infantil y Educación Física*. Sevilla: Editorial Wanceulen.
- Granda Vera, J. & Alemany Arrebola, I. (2002). *Manual de aprendizaje y desarrollo motor: una perspectiva educativa*. Barcelona: Ediciones Paidós Ibérica, S.A.
- Le Boulch, J. (1987) *La educación psicomotriz en la escuela primaria*. Barcelona: Paidós.
- Pastor Pradillo, José Luis, coord. (2003). *La educación física en la enseñanza primaria*. Alcalá de Henares: Universidad de Alcalá de Henares. Servicio de Publicaciones.
- Sánchez Bañuelos, Fernando, [ET. AL.] (2002). *Didáctica de la educación física para primaria*. Madrid: Pearson Educación, S.A.
- Taberner Sánchez, B. (2003). *Educación Física: propuestas para el cambio*. Barcelona: Editorial Paidotribo.
- Viciano Ramírez, J. (2002). *Planificar en educación física*. Barcelona: INDE Publicaciones.

2. Complementaria

- AMICALE, EPS (1986). *El niño y la actividad física*. Barcelona: Paidotribo.
- Aquino, F. & Zapata, O. (1983). *Psicopedagogía de la educación motriz en la etapa de los aprendizajes escolares*. México: Trillas.
- Blázquez, D. & Ortega, E. (1984). *La actividad motriz en el niño de 6 a 8 años*. Madrid: Cincel.
- Cabrera Suárez, D. & Ruiz Llamas, G. (2002). *Educación física y su didáctica*. Las Palmas de Gran Canaria: Universidad de Las Palmas de Gran Canaria; Servicio de Publicaciones y Producción Documental.
- Cagigal, J. M. (1981). *¡Oh, Deporte! Anatomía de un gigante*. Valladolid: Miñón.
- Cratty, Bryant J., et al. (2003). *Desarrollo perceptual y motor en los niños*. Barcelona: Ediciones Paidós Ibérica, S.A.
- Cuéllar Moreno, María Jesús (2003). *Bases teóricas y didácticas de la educación física*. Santa Cruz de Tenerife: ARTE Comunicación Visual, S.L.
- Chinchilla Minguet, J. L. & Zagalaz Sánchez, M. L. (2002). *Didáctica de la educación física*. Madrid: Editorial CCS.
- Delgado Fernández, M., & Tercedor Sánchez, P. (2002). *Estrategias de intervención en educación para la salud desde la educación física*. Barcelona: INDE Publicaciones.
- Fernández García, E.; Cecchini Estrada, J.A. & Zagalaz Sánchez, M. L. (2002). *Didáctica de la educación física en la Educación Primaria*. Madrid: Editorial Síntesis, S.A.
- Fraile Aranda, Antonio, [ET. AL.] (2004). *Dinámica de la educación física: una perspectiva crítica y transversal*. Madrid: Editorial Biblioteca Nueva, S.L.
- Gil Madrona, Pedro (2003). *Diseño y desarrollo curricular en Educación Infantil y Educación Física*. Sevilla: Editorial Wanceulen.
- Granda Vera, J. & Alemany Arrebola, I. (2002). *Manual de aprendizaje y desarrollo motor: una perspectiva educativa*.

Barcelona: Ediciones Paidós Ibérica, S.A.

Guilmain, E. y G. (1981). *Evolución psicomotriz desde el nacimiento hasta los 12 años*. Barcelona: Médica y Técnica.

Koupernik, C. (1980). *Desarrollo psicomotor de la primera infancia*. Barcelona: Planeta.

Le Boulch, J. (1983). *Desarrollo psicomotor del nacimiento a los seis años*. Madrid: Doñate.

Le Boulch, J. (1987) *La educación psicomotriz en la escuela primaria*. Barcelona: Paidós.

López Pastor, V. M.; Monjas Aguado, R., & Pérez Brunicardi, D. (2003). *Buscando alternativas a la forma de entender y practicar la educación física escolar*. Barcelona: INDE Publicaciones.

Medina López, J. (2003). *Manual de educación física para maestras y maestros*. Granada: Medina López, Juan.

Oña, A. (1987). *Desarrollo y motricidad*. Granada: INEF.

Ortega, E. y Blázquez, D. (1982). *La actividad motriz en el niño de 6 a 8 años*. Madrid: Cincel.

Pastor Pradillo, J. L. (2002). *Fundamentación conceptual para una intervención psicomotriz en educación física*. Barcelona: INDE Publicaciones.

Pastor Pradillo, José Luis, coord. (2003). *La educación física en la enseñanza primaria*. Alcalá de Henares: Universidad de Alcalá de Henares. Servicio de Publicaciones.

Ríos Hernández, M. (2003). *Manual de educación física adaptada al alumnado con discapacidad*. Barcelona: Editorial Paidotribo, S.L.

Ruiz, L. M. (1985). *Crecimiento físico y aprendizaje motor*. Madrid: INEF.

Sánchez Bañuelos, F. (1984). *Bases para una didáctica de la educación física*. Madrid: Gymnos.

Sánchez Bañuelos, Fernando, [ET. AL.] (2002). *Didáctica de la educación física para primaria*. Madrid: Pearson Educación, S.A.

Sicilia Camacho, A. & Delgado Noguera, M. A. (2002). *Educación física y estilos de enseñanza*. Barcelona: INDE Publicaciones.

Sierra Robles, Ángela (2003). *Actividad física y salud en primaria: el compromiso fisiológico en la clase de Educación Física*. Sevilla: Editorial Wanceulen.

Tabernero Sánchez, B. (2003). *Educación Física: propuestas para el cambio*. Barcelona: Editorial Paidotribo.

Viciano Ramírez, J. (2002). *Planificar en Educación Física*. Barcelona: INDE Publicaciones.

Recomendaciones

Outros comentarios

1. Asistir as aulas, resultará moi beneficioso para cumprir os oxetivos da materia sobre todo nas aplicacións prácticas. Nas primeiras sesións darase unha visión de conxunto y anticiparán as tarefas actividades que serán desenroladas.
 2. Se no podes asistir as aulas, será especialmente importante ir a as titorías do profesorado, así como a visita frecuente a plataforma docente de nuestra Universidad TEMA. Ahí poderás atopar todas as actividades que terás que facer para tua formación e superación da materia.
 3. Tu condición de alumno/a de la Universidad de Vigo, abre la las puertas la muchos recursos, ofertas y servicios. En el SIOPE encontrarás toda la información sobre las posibilidades formativas, culturales y deportivas que puedes encontrar en nuestra Universidad.
-

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Expresión musical e a súa didáctica				
Materia	Expresión musical e a súa didáctica			
Código	O05G110V01504			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Idioma				
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Herrera Ruíz, María Jesús			
Profesorado	Herrera Ruíz, María Jesús			
Correo-e	herrera@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Introducción aos elementos da lectura e linguaxe musical e as formas de expresión na música axeitadas para a acción docente na educación infantil: a canción e os arranxos con instrumental Orff. Achegamento aos repertorios para a docencia en educación infantil e ás técnicas de edición electrónica de repertorios orixinais.			

Competencias de titulación	
Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B5	Coñecemento de informática
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B10	Traballo nun contexto internacional
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B17	Creatividade
B18	Liderado
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B21	Motivación pola calidade

Competencias de materia		
Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Coñecer os elementos constitutivos da Linguaxe e da práctica musical	saber	A1

Desenvolver ferramentas para unha formación integradora da musicalidade a nivel instrumental, vocal e de movemento	saber facer	A1 A3 B1 B2 B5
Desenvolver a capacidade de planificación da acción docente de acordo cos obxectivos a acadar, e os recursos de material e tempo dispoñibles	saber facer	A3 A9 A11 B2 B8 B15 B17 B18 B21
Coñecer os recursos específicos para a formación musical no nivel tratado, incluídas as ferramentas TIC dispoñibles	saber	A1 B1 B5
Desenvolver unha actitude integradora da educación, de acordo coas perspectivas de xénero e do multiculturalismo	Saber estar / ser	A3 A4 A5 B7 B9 B10 B11 B12 B14 B19

Contidos

Tema		
Elementos da linguaxe e lectura musical	notación escalas métrica matices e expresións disposición da partitura	
Introducción á práctica instrumental	Coñecemento do instrumental Orff Práctica do instrumental Orff	
A canción	Elementos constitutivos Composición de música con textos Criterios para a selección de músicas e textos Práctica da didáctica	
Repertorios para a didáctica da expresión musical	Fontes para a elaboración de material Fontes elaboradas Recursos na Rede e en formato dixital	
A instrumentación	Coñecemento das posibilidades de expresión do instrumental Orff Combinacións instrumentais Técnicas de ensaio e montaxe de repertorio	
Edición musical	Descrición e coñecemento dos medios de edición electrónica Edición electrónica con un programa editor	

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	4	6
Obradoiros	20	20	40
Prácticas en aulas de informática	6	12	18
Presentacións/exposicións	4	4	8
Traballos tutelados	1	10	11
Titoría en grupo	2	0	2
Sesión maxistral	17	34	51
Probas de resposta curta	0.5	0.5	1
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	1	2
Traballos e proxectos	1	10	11

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Determinación do grao de coñecementos previos. Determinación de aptitudes do alumnado para o desenvolvemento das actividades prácticas previstas Exposición da folia de ruta do curso
Obradoiros	Prácticas instrumentais e vocais. Desenvolvemento das técnicas de ensino, ensaio e montaxe de obras musicais para o nivel
Prácticas en aulas de informática	Exposición, coñecemento e práctica das ferramentas informáticas
Presentacións/exposicións	Presentación e execución dos traballos elaborados polo alumnado con carácter individual ou colectivo
Traballos tutelados	Elaboración dos traballos individuais ou colectivos previstos
Titoría en grupo	Orientacións de reflexións conxuntas sobre cuestións e problemas xurdidos para o desenvolvemento dos traballos previstos
Sesión maxistral	Exposición dos contidos teóricos da materia e das directrices para a elaboración dos traballos previstos

Atención personalizada	
	Descrición
Titoría en grupo	Seguemento nas titorías docentes

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	Asistencia, seguemento, participación e aproveitamento das sesións	25
Obradoiros	Asistencia, seguemento, participación e aproveitamento das sesións de práctica vocal e/ou instrumental	25
Presentacións/exposicións	Presentación e defensa dos traballos tutelados	10
Traballos tutelados	Elaboración dun arranxo musical para a didáctica	10
Probas de resposta curta	Resposta a un test sobre cuestións de teoría	20
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Execución conxunta ou individual de arranxos vocais e/ou instrumentais	10
Traballos e proxectos	non hai	0

Outros comentarios e segunda convocatoria

No caso de alumnado que non asista con regularidade ás clases, a avaliación farase usando as rúbricas Traballo Tutelado (40%), Probas de resposta curta (40%), Execución conxunta ou individual de arranxos vocais e/ou instrumentais (20%).

Na convocatoria de Xullo, unicamente se avaliarán as competencias ou actividades non superadas na convocatoria correspondente ao seu cuadrimestre.

No seguinte enlace pódese consultar data/hora/lugar do exame (apartado *datos exames*):

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

Leuchter, Erwin, Armonía práctica para maestros primarios y estudiantes de guitarra y piano, Ricordi, Buenos Aires
 Sanuy, Montserrat & González Sarmiento, Luciano, Orff-Schulwerk, Unión Musical, Madrid
 Riera, Santi, Repertorio Musical, Abadía de Montserrat, Barcelona
 De Pedro, Dionisio, Teoría Completa de la Música, Real Musical, Madrid
 s. a. , Manual Encore, ,

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Outros comentarios

Dado a importante carga práctica da materia, e altamente recomendable a asistencia regular ás sesións presenciais

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Lingua e literatura: Galego				
Materia	Lingua e literatura: Galego			
Código	O05G110V01505			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Idioma	Galego			
Departamento	Filoloxía galega e latina			
Coordinador/a	Gutierrez Izquierdo, José Ramón			
Profesorado	Angueira Vitorro, Anxo Gutierrez Izquierdo, José Ramón			
Correo-e	ramong@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A especialidade de Grao de Educación Infantil esixe que o futuro docente posúa un dominio amplo en diversos aspectos da lingua. Ademais do dominio lingüístico, indispensable, preténdense unha formación en literatura e sociolingüística. Os obxectivos desta materia son, pois, lingüísticos e literarios. A disciplina está concibida para profundar en coñecementos lingüísticos non impartidos en cursos anteriores (literatura, historia da lingua e lingua e sociedade) para fornecerlle ao alumnado os rudimentos necesarios para a comprensión e análise de textos literarios prosísticos e poéticos.			

Competencias de titulación	
Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B18	Liderado
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B20	Iniciativa e espírito emprendedor
B21	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
1. Comprender os principios básicos das ciencias da linguaxe e a comunicación	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A3 B1 B3 B8
2. Favorecer as capacidades de fala e escrita.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A3 A6 B1 B3 B7 B11 B13 B15 B16 B17 B20
3. Coñecer e dominar as técnicas da expresión oral e escrita para mellorar as competencias orais e escritas e, especialmente, para mellorar a redacción de textos académicos.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A3 B1 B2 B3 B9 B15 B16 B17
4. Falar, ler e escribir correcta e adecuadamente en galego.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A3 B1 B3 B13 B15 B16 B17
5. Coñecer os diferentes rexistros e usos da lingua	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A3 A11 B1 B3 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B18 B19
6. Coñecer as liñas xerais da historia da lingua galega.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A3 B1 B3 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B18 B19 B20

7. Coñecer os rudimentos teóricos para analizar a relación entre lingua e sociedade.	saber	A1
	saber facer	A3
	Saber estar / ser	A5
		B1
		B2
		B3
		B7
		B9
		B13
		B14
		B15
		B16
		B17
		B17
8. Coñecer a situación lingüística mundial multilingüe e multicultural.	saber	A1
	saber facer	A3
	Saber estar / ser	B1
		B2
		B3
		B6
		B7
		B8
		B12
		B13
		B14
		B15
		B16
		B17
9. Afrontar situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multilingües.	saber	A1
	saber facer	A3
	Saber estar / ser	B1
		B7
		B8
		B12
		B13
		B14
		B15
		B16
		B17
		B19
		B19
		B19
10. Relacionar a situación lingüística de Galicia coa situación lingüística mundial.	saber	A1
	saber facer	A3
	Saber estar / ser	B1
		B2
		B3
		B6
		B7
		B8
		B12
		B13
		B14
		B15
		B16
		B17
		B19

11. Coñecer a situación legal, a normalización e a normativización do galego.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A3 B1 B2 B3 B7 B8 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B19
12. Fomentar a eliminación dos prexuízos lingüísticos tanto da escola como da sociedade.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A3 B1 B7 B8 B9 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B19 B20
13. Coñecer a tradición oral e o folclore.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A3 B1 B3 B9 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B19
14. Adquirir formación literaria.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A3 B1 B2 B3 B7 B8 B13 B15 B16 B17 B21
15. Comprender o feito literario.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A3 B1 B2 B3 B13 B14 B15 B17 B21

16. Coñecer os rudimentos do comentario de texto (narrativo e/ou poético).	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A3 B1 B2 B3 B8 B9 B12 B13 B14 B15
17. Coñecer a historia da literatura galega para saber contextualizar os textos que se comenten.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A3 B1 B2 B3 B7 B8 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B17
18. Aplicar os conceptos lingüísticos e literarios á análise da realidade galega atendendo á súa especificidade.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A3 B1 B2 B3 B7 B9 B12 B13 B14 B15 B16 B21

Contidos

Tema		
1. Historia da lingua	1.1. A formación da lingua galega. 1.2. O galego na Idade Media. 1.3. Os Séculos Escuros. 1.4. O século XIX. 1.5. O século XX.	
2. Lingua e sociedade	2.1. A linguaxe e a comunicación. 2.2. Unidade e variedade da lingua galega. 2.3. Lingua oral e lingua escrita. 2.4. A situación lingüística no mundo. 2.5. Os prexuízos lingüísticos. 2.6. Linguas en contacto: o caso galego 2.7. Bilingüismo e diglosia. 2.8. Interferencias lingüísticas 2.9. Normalización e normativización.	
3. Tradición oral e folclore	3.1. A literatura popular de tradición oral. 3.2. Da tradición oral á escrita de autor.	
4. Literatura	4.1. A linguaxe e a literatura. 4.2. O comentario de texto. 4.3. A literatura galega medieval. 4.4. Literatura galega dos séculos escuros. 4.5. Literatura galega do Rexurdimento. 4.6. A literatura galega no período 1900-1936. 4.7. A literatura galega no período 1936-1975. 4.8. A literatura galega desde 1975 até a actualidade.	

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas e/ou exercicios	25	35	60
Traballos tutelados	14	31	45
Sesión maxistral	15	26	41
Outras	1	3	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Corrección de actividades iniciadas na aula. Orientacións sobre os criterios para a elección de traballos que deben realizar. Aclaración de todas as dúbidas que expoña o alumnado. Exposición de traballos.
Traballos tutelados	-Elaboración de textos (poético, narrativo, ensaístico) e comentario de textos: relato, poesía. -Orientacións sobre a metodoloxía que deben empregar. -Orientacións sobre as lecturas obrigatorias.
Sesión maxistral	Exposición teórica dos contidos do temario e orientacións dos traballos que o alumnado debe realizar durante o curso. Aclaracións sobre as cuestións do temario explicado e resolución de dúbidas e cuestións dos estudantes.

Atención personalizada	
	Descrición
Sesión maxistral	Resolución de problemas: Os alumnos disporán de atención personalizada tanto nas horas de tutoría como nas horas de traballo nas aulas. Traballos tutelados: Orientación sobre os comentarios literarios, libros de lecturas e calquera outra actividade persoal. Os estudantes disporán de atención personalizada tanto nas horas de tutoría como nas horas de traballo nas aulas. Sesión maxistral: Aclaracións relativas ao programa, a algún tema explicado na aula ou a calquera dúbida referida á actividade desenvolvida.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Resolución de problemas: Os alumnos disporán de atención personalizada tanto nas horas de tutoría como nas horas de traballo nas aulas. Traballos tutelados: Orientación sobre os comentarios literarios, libros de lecturas e calquera outra actividade persoal. Os estudantes disporán de atención personalizada tanto nas horas de tutoría como nas horas de traballo nas aulas. Sesión maxistral: Aclaracións relativas ao programa, a algún tema explicado na aula ou a calquera dúbida referida á actividade desenvolvida.
Traballos tutelados	Resolución de problemas: Os alumnos disporán de atención personalizada tanto nas horas de tutoría como nas horas de traballo nas aulas. Traballos tutelados: Orientación sobre os comentarios literarios, libros de lecturas e calquera outra actividade persoal. Os estudantes disporán de atención personalizada tanto nas horas de tutoría como nas horas de traballo nas aulas. Sesión maxistral: Aclaracións relativas ao programa, a algún tema explicado na aula ou a calquera dúbida referida á actividade desenvolvida.
Outras	Resolución de problemas: Os alumnos disporán de atención personalizada tanto nas horas de tutoría como nas horas de traballo nas aulas. Traballos tutelados: Orientación sobre os comentarios literarios, libros de lecturas e calquera outra actividade persoal. Os estudantes disporán de atención personalizada tanto nas horas de tutoría como nas horas de traballo nas aulas. Sesión maxistral: Aclaracións relativas ao programa, a algún tema explicado na aula ou a calquera dúbida referida á actividade desenvolvida.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	Exame final. Asistencia e participación	40
Resolución de problemas e/ou exercicios	-Elaboración de dous comentarios (dun texto narrativo e dun texto poético).	30
Traballos tutelados	-Elaboración de dous textos creativos: poético (soneto), narrativo (conto) ou ensaístico (reflexión).	30
Outras	Realización de exames	0

Outros comentarios e segunda convocatoria

CALENDARIO DE EXAMES

Primeira Convocatoria:

-Presentación dos Comentarios e dos Textos Creativos: data límite **9 de xaneiro de 2014**

-Exame final: **9 de xaneiro de 2014**, 16'00 h., Aula 2.4 Revisión: día 3 de febreiro

Segunda Convocatoria:

-Presentación dos Comentarios e dos Textos Creativos: data límite **30 de xuño de 2014**

-Exame final 2ª Convocatoria: **30 de xuño de 2014**, 12'00 h., Aula 2.7 Revisión: día 8 de xullo

ORIENTACIÓNS AO ALUMNADO

O exame final será obrigatorio para todos. O mínimo acadado nesa proba para poder sumar as notas obtidas nos traballos de curso é de 4 puntos.

Os alumnos que non asistan a clases terán que facer o exame final de toda a materia e obter, como mínimo, un cinco nesa proba final.

As actividades/competencias /probas non superadas durante o cuadrimestre poderán ser recuperadas na segunda convocatoria. Consérvanse as puntuacións previamente conseguidas.

A segunda convocatoria consistirá nun exame teórico-práctico. A cualificación mínima: 5.

Bibliografía. Fontes de información

Casany, D., Luna, M. e Sanz, G., *Enseñar lingua*, Barcelona: Graó, 1994

Mariño, R., *Historia da lingua galega*, Santiago de Compostela: Sotelo Blanco, 1998

Monteagudo Romero, H., *Estudios de sociolingüística galega*, Vigo: Xerais, 1998

Noia Campos, C. (2005), *O conto de tradición oral*, A Coruña: Asociación cultural Canle, 2005

López Casanova, A., *Diccionario metodolóxico de análise literaria. I A poesía*, Vigo: Galaxia, 2001

Gutiérrez Izquierdo, R., *Lectura de nós. Introducción á literatura galega.*, Vigo: Xerais, 2000

Rodríguez Fer, C., *Comentario de textos contemporáneos*, Vigo: Xerais, 1992

Tarrío Varela, A., *Literatura galega. Aportacións a unha historia crítica*, Vigo: Xerais, 1994

VV.AA., *Historia da literatura galega*, Vigo: Edicións A Nosa Terra/ A.S-P.G., 1996

VV. AA., *Literatura galega. Século XX*, Vigo: Edicións A Nosa Terra/ A.S-P.G., 1996

Gramáticas e manuais

- Álvarez, R. e Xove, X. (2002): *Gramática da lingua galega*. Vigo: Galaxia

- Feixóo, X. (2004): *Gramática da lingua galega. Síntese práctica*. Vigo: Xerais

- ILG/RAG (2004): *Normas ortográficas e morfolóxicas do idioma galego*. Santiago de Compostela: ILG/RAG

- Regueira, X.L. (1998): *Os sons da lingua*. Vigo: Xerais

Dicionarios

- Carballeira Anllo, X. Mª (coord.) (2009): *Gran Dicionario Xerais da Lingua*. Vigo: Xerais

- Castro, L. (2006). *Dicionario Xerais de sinónimos e antónimos da lingua galega*. Vigo: Xerais

- Fernández Salgado, B. (coord.) (2004): *Dicionario Galaxia de usos e dificultades da lingua galega*. Vigo: Galaxia

- López, C. e Soto, R. (2008): *Dicionario de fraseoloxía galega*. Vigo: Xerais

- Palacio, X. e Xove, X. (2005): *Dicionario da lingua galega*. Vigo: Obradoiro-Santillana

- VV. AA. (2007): *Dicionario castelán-galego de usos, frases e sinónimos*. Vigo: Xerais

Historia da lingua e Lingua e Sociedade

- Appel, R. e Muysken, P. (1996): *Bilingüismo y contacto de lenguas*. Barcelona: Ariel
- Costas, X. H. (coord.) (2009): *55 mentiras sobre a lingua galega*. Ames: Laiovento
- Fernández Rei, F. (1991): *Dialectoloxía da lingua galega*. Vigo: Xerais
- Núñez Singala, M. (2009): *En galego, por que non? Contra os prexuízos e as simplificacións sobre a lingua galega*. Vigo: Galaxia

Literatura

- Gómez Sánchez, A. e Queixas Zas, M. (2001): *Historia xeral da literatura galega*. Vigo: A Nosa Terra
- Rodríguez Fer, C. (1989): *Poesía galega. Crítica e metodoloxía*. Vigo: Xerais
- Rodríguez Iglesias, F. (dir.) (2001): *Galicia. Literatura XXXII, XXXIII, XXXIV*. A Coruña: Hércules edicións

Literatura popular

- Blanco, D. (1992): *Poesía popular de Galicia*. Vigo: Xerais
- ----- (1994): *Historia da literatura popular galega*. Santiago de Compostela: Universidade
- Ferro Ruibal, X. (1998): *Refraneiro galego básico*. Vigo: Galaxia
- Requeixo, A. (2002): A literatura galega de transmisión oral. *Moenia* 8, pp. 209 - 221

Didáctica

- Cassany, D. (1993): *Reparar la escritura. Didáctica de la corrección de lo escrito*. Barcelona: Graó
- Muñoz, B., Sarmiento, M. e Alonso, S. (2004): *Expresión escrita*. Vigo: Xerais
- Rodari, G. (1999): *Gramática da fantasía*. Pontevedra: Kalandraca

Recursos na rede

- <http://www.realacademiagalega.org/diccionario#inicio.do>
- <http://www.edu.xunta.es>
- <http://www.culturagalega.org/arquivos/cdsg/loia>
- <http://www.cirp.es>
- <http://www.bvg.udc.es>
- <http://www.aelg.org/Centrodoc/mainPage.do>

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Educación: Novas tecnoloxías aplicadas á educación infantil/O05G110V01103
 Didáctica da lingua e a literatura infantil/O05G110V01404
 Lingua e literatura: Español/O05G110V01507

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Antropoloxía: Pensamento e cultura/O05G110V01401
 Aprendizaxe das ciencias sociais/O05G110V01601

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Lingua e literatura: Galego/O05G110V01505

Outros comentarios

A ficha persoal do alumno coa foto debe entregarse na primeira semana de curso.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Lingua e literatura: Español				
Materia	Lingua e literatura: Español			
Código	O05G110V01507			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Idioma	Castelán			
Departamento	Lingua española			
Coordinador/a	Enríquez Salido, Carmen			
Profesorado	Enríquez Salido, Carmen			
Correo-e	mcsalido@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Esixe que o futuro docente posúa, ademais dunha extensa e profunda formación en aspectos psicopedagóxicos, un dominio da ferramenta básica e imprescindible en todo proceso de comunicación: a lingua española. Ademais do coñecemento dos principios básicos e científicos de disciplinas lingüísticas que se ocupan da lingua española, as destrezas, que os profesores deben perfeccionar nas clases, para alcanzar os obxectivos inherentes á aprendizaxe: capacidade lectora, a expresión oral, a expresión escrita e a análise e interpretación de textos orais e escritos.			

Competencias de titulación	
Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes
B1	Capacidade de análise e síntese
B3	Comunicación oral e escrita
B4	Coñecemento de lingua estranxeira
B5	Coñecemento de informática
B7	Resolución de problemas
B9	Traballo en equipo
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións

Competencias de materia		
Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma, creativa e cooperativa, e promovelos nos estudantes dende a participación e o esforzo individual.	saber facer	A1 B1
Comprender os principios básicos das ciencias da linguaxe e a comunicación.	saber	A6 B1 B3 B7

Coñecer, respectar e promover a diversidade lingüística e cultural de España e de Europa.	Saber estar / ser	A6 B12
Recoñecer a identidade da etapa de educación infantil e as súas características cognitivas e comunicativas.	saber	A1 A2 B16
Saber expresarse en español con fluidez e precisión e poder facer un uso flexible do devandito idioma para fins sociais, académicos e profesionais.	saber	A6 B1 B3 B4
Falar, ler e escribir, dun xeito correcto e axeitado, a lingua española.	saber	A1 A2 A11 B1 B7 B13
Coñecer a fonoloxía, a fonética e a ortografía da lingua española.	saber	A4 A7 B3 B7 B13
Coñecer e saber empregar a gramática do español.	saber	A4 A6 B1 B5 B7 B13 B15
Adquirir e saber empregar os conceptos básicos da semántica, a lexicoloxía e a lexicografía do español.	saber	A1 A2 A6 B1 B7 B9 B13 B15

Contidos

Tema

1. Gramática: morfoloxía e sintaxe	2.1. Recoñecer, illar e analizar os morfemas do español. 2.2. Diferenciar los morfemas flexivos dos morfemas derivativos. 2.3. Identificar, definir e caracterizar as categorías gramaticais. 2.4. Distinguir tipos e subtipos de unidades sintácticas. 2.5. Saber identificar as funcións sintácticas.
2.-Literatura española	(*)

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas e/ou exercicios	16	16	32
Traballos de aula	8	0	8
Sesión maxistral	28	40	68
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	4	20	24
Informes/memorias de prácticas externas ou prácticum	0	18	18

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións axeitadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.

Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directoras dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

	Descrición
Traballos de aula	En horario de clase. En sesións de tutoría. Orientacións, seguimento dos traballos e programa, solución de problemas e dúbidas. Revisión de metodoloxía e consultas bibliográficas.
Resolución de problemas e/ou exercicios	En horario de clase. En sesións de tutoría. Orientacións, seguimento dos traballos e programa, solución de problemas e dúbidas. Revisión de metodoloxía e consultas bibliográficas.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Traballos de aula	Probas para a avaliación que inclúen actividades, problemas ou exercicios prácticos a resolver. Os alumnos deben dar resposta á actividade formulada, aplicando os coñecementos teóricos e prácticos da materia.	20%
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proba na que o alumno debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condicións establecido/as polo profesor. Deste xeito, o alumno debe aplicar os coñecementos que adquiriu.	20%
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Probas para avaliación das competencias que inclúen preguntas abertas sobre un tema. Os alumnos deben desenvolver, relacionar, organizar e presentar os coñecementos que teñen sobre a materia nunha resposta extensa.	40%
Informes/memorias de prácticas externas ou prácticum	Elaboración dun documento por parte do alumno no que se reflicten as características do traballo levado a cabo. Os alumnos deben describir as tarefas e procedementos desenvolvidos, amosar os resultados obtidos ou observacións realizadas, así como a análise e tratamento de datos.	20%

Outros comentarios e segunda convocatoria

Os estudantes, para superar a materia, deberán ter obtido o 50% de todas e cada unha das catro probas que integran a avaliación. No caso de que non superasen algunha das catro probas e, especificamente as competencias non adquiridas da materia, serán avaliados na segunda convocatoria durante o mes de xullo. Aqueles estudantes que, por causa xustificada no comezo do curso académico, non poidan asistir regularmente ás clases teóricas, prácticas, actividades e exercicios que se desenvolverán nos espazos docentes destinados ás tarefas determinadas, deberán realizar, obrigatoriamente, as mesmas actividades e tarefas dos asistentes e no mesmo prazo sinalado a tal efecto; As porcentaxes asignadas ás probas para os alumnos non asistentes serán exactamente as mesmas que as indicadas para os estudantes asistentes.

Co obxectivo de verificar o grao que adquisición de competencias, saberes e destrezas, ao finalizar o cuadrimestre, todos os alumnos realizarán unha proba final que versará sobre os bloques temáticos do programa.

Para aprobar a disciplina será condición imprescindible obter nesta proba como cualificación mínima un 5 (cinco).

Iso no entanto, na cualificación global (e final) farase unha ponderación de toda a información académica contida na correspondente ficha de cada estudante.

datas exámenes; 13 xaneiro 16 horas aula 1.5 3 xullo 12 horas aula 2.6

Bibliografía. Fontes de información

Básica

Bosque, I. y V. Demonte (eds.) (1999): Gramática descriptiva de la lengua española. (3vols). Madrid: Espasa Calpe.

Di Tullio, A. (2005): Manual de gramática del español. Buenos Aires: La isla de la luna.

Escandell Vidal, M. V. (2007): Apuntes de semántica léxica. Madrid: Cuadernos de la UNED.

Gómez Torrego, L. (2006): Hablar y escribir correctamente. Gramática normativa del español actual. Madrid: Arco/Libros. 2 tomos.

Real Academia Española (2009): Nueva gramática de la lengua española. 2 volúmenes. Madrid: Espasa.

Real Academia Española (2010): Ortografía de la lengua española. Madrid: Espasa Calpe.

Real Academia Española (2010): Manual de la nueva gramática de la lengua española. Madrid: Espasa.

Varela Ortega, S. (2005): Morfología léxica: la formación de palabras. Madrid: Gredos.

Villanueva, D. (2006): El comentario del texto narrativo: cuento y novela. Madrid: Marenostrum, Forum Didáctico.

Dicionarios

Bosque, I. (2004). Redes. Diccionario combinatorio del español contemporáneo. Madrid: SM.

DA. REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (1990 [1726-1739]): Diccionario de Autoridades. Madrid: Gredos, ed. facsímil.

DCECH (1980-1991). Diccionario crítico etimológico castellano e hispánico, de Juan Corominas, con la colaboración de José Antonio Pascual. Madrid: Gredos.

DEA. (1999). Diccionario del español actual, de Manuel Seco, Olimpia Andrés y Gabino Ramos. Madrid: Aguilar.

DRAE-2001. REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (200121): Diccionario de la lengua española. Madrid: Espasa Calpe.

DUE. (19982). Diccionario de uso del español, de María Moliner. Madrid: Gredos.

Pharies, D. (2002). Diccionario etimológico de los sufijos españoles. Madrid: Gredos.

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (1999). Nuevo tesoro lexicográfico de la lengua española. Madrid: Espasa Calpe, edición en DVD.

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA-ASOCIACIÓN DE ACADEMIAS DE LA LENGUA ESPAÑOLA (2005). Diccionario panhispánico de dudas. Madrid: Espasa Calpe.

Seco, M. (2010): Diccionario de dudas y dificultades de la lengua española. Madrid: Espasa.

Outros recursos

Materiais audiovisuais. Materiais didácticos y científicos escritos.

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Xeografía para mestres/O05G110V01907

Língua e literatura: Galego/O05G110V01505

Matemáticas para mestres: Educación infantil/O05G110V01602

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Educación: Novas tecnoloxías aplicadas á educación infantil/O05G110V01103

Educación: Organización do centro escolar/O05G110V01203

Didáctica da lingua e a literatura infantil/O05G110V01404

DATOS IDENTIFICATIVOS**Aprendizaxe da lingua estranxeira: Francés**

Materia	Aprendizaxe da lingua estranxeira: Francés			
Código	O05G110V01508			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Idioma	Francés			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Franco Paz, María Victoria			
Profesorado	Franco Paz, María Victoria			
Correo-e	vfrances@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	O obxectivo fundamental desta materia é o ofrecer ao alumnado unha visión metodolóxica sobre o ensino da lingua francesa nas aulas de infantil. Esta aproximación levarase a cabo a través de actividades prácticas.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B4	Coñecemento de lingua estranxeira
B6	Capacidade de xestión da información
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B10	Traballo nun contexto internacional
B13	Razoamento crítico
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Comprender os principios básicos da lingua como comunicación.	saber saber facer	A2 B3 B4
Manexar os conceptos básicos do enfoque comunicativo por tarefas e competencias.	saber saber facer	A2 A6 A11 B3 B4
Diferenciar entre competencias lingüísticas, socioculturais e pragmáticas.	saber	B1 B13 B19

Diferenciar entre as actividades comunicativas (interacción oral, expresión oral y comprensión oral) adecuadas ao nivel A1.1 do Marco.	saber saber facer	A2 B1 B4 B6 B10
Ser capaz de preparar e impartir unha unidade didáctica.	saber saber facer	A2 B1 B2 B3 B4 B9
Ser capaz de levar a cabo distintos tipos de avaliación.	saber saber facer	A1 B2 B4 B8 B13
Coñecer o currículo da lingua estranxeira na Educación Infantil.	saber	A1
Identificar os tipos de actividades comunicativas (interacción oral, expresión oral y comprensión oral) no ámbito persoal.	saber saber facer Saber estar / ser	A3 A11 B4 B19

Contidos

Tema	
1. Modelo teórico da lingua como comunicación.	1.1 Ensino da lingua francesa en idades tempranas. 1.2 Competencias lingüísticas, sociolingüísticas e pragmáticas. 1.3 Actividades comunicativas da lingua francesa. 1.4 Áreas de interese.
2. Enfoque didáctico por tarefas e competencias.	2.1 O enfoque orientado á acción. 2.2 Tarefas de comunicación. 2.3 Contexto do uso da lingua francesa.
3. Currículo de educación infantil.	3.1 A relación entre o currículo de infantil e a lingua francesa.
4. Elaboración de unidades didácticas.	4.1 Propostas didácticas para infantil. 4.2 Recursos para o ensino da lingua francesa en educación infantil: cancións, poemas, xogos e contos.
5. Métodos de avaliación global e analítica.	5.1 A utilización do PEL (portfolio europeo das linguas) como ferramenta de avaliación.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	1	0	1
Sesión maxistral	10	25	35
Traballos de aula	20	20	40
Prácticas autónomas a través de TIC	0	15	15
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	10	15	25
Presentacións/exposicións	10	22	32
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a asignatura.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos no aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante.

Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentales relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense a través das TIC de xeito autónomo.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa asignatura. O alumno debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de xeito individual ou en grupo.

Atención personalizada

	Descrición
Prácticas autónomas a través de TIC	Os estudantes dispoñerán de atención personalizada tanto nas horas de tutoría como nas horas de traballo no aula.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Os estudantes dispoñerán de atención personalizada tanto nas horas de tutoría como nas horas de traballo no aula.
Traballos de aula	Os estudantes dispoñerán de atención personalizada tanto nas horas de tutoría como nas horas de traballo no aula.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	a participación activa e a implicación na resolución dos exercicios e actividades didácticas serán obxecto de avaliación continua.	10
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos no aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante.	20
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto...Pódese levar a cabo de xeito individual ou en grupo.	40
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Probas para a avaliación que inclúen actividades, problemas ou exercicios prácticos a resolver. Os alumnos deben dar resposta á actividade formulada, aplicando os coñecementos teóricos e prácticos da materia.	30

Outros comentarios e segunda convocatoria

Aquelles estudantes que, por causa xustificada, NON poidan ASISTIR regularmente, deberán presentarse a unha proba escrita e a unha proba oral en francés. Estas probas versarán sobre os contidos da asignatura e cada unha delas puntuará o 50% da nota final.

Na convocatoria de xulio, únicamente se avaliarán as competencias ou actividades non superadas na convocatoria correspondente ao seu cuatrimestre.

datas de exámen; 17 decembro 16 horas aula 2.5 26 de xuño 12 horas aula 2.6

Bibliografía. Fontes de información

'''

BEACCO J.C. et PORQUIER R., Niveau A1 pour le français, Didier, 2007.
BERARD, E., L'approche communicative, Clé International, 1991.
CONSEIL DE L'EUROPE, Cadre européen commun de référence pour les langues, Didier, 2001.
CUQ J.P. et GRUCA I., Cours de didactique du français langue étrangère et seconde, PUG, 2005.
TAGLIANTE, C., L'Évaluation et le Cadre européen commun, Clé International, 2005.

Recursos bibliográficos complementarios

BRASSEUR P., 1001 activités autour du livre, Casterman, 2007.
CALVET, L.J., La chanson dans la classe de français langue étrangère, Clé International, 1980.
DAHL, R., Un conte peut en cacher un autre, Folio Cadet, 2004.
KUHLMAN, M., Apprendre la grammaire dès la maternelle, Retz, 2002.
PARIZET, M-L, GRANDET, E. et CORSAIN, M., Activités pour le CECRL A1, Clé International, 2005.
PORCHER L. et GRAUX, D., L'apprentissage précoce des langues, PUF, 1998.
SILVA, H., Le jeu en classe de langue, Clé International, 2008.
VANTHIER, H., L'enseignement aux enfants en classe de langue, Clé International, 2009.
WEISS, F., Jeux et activités communicatives dans la classe de langue, Hachette, 1983.
WEISS, F., Jouer, communiquer, apprendre, Hachette, 2002.
WENK, B., Enseigner aux enfants, Clé International, 1989.

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Idioma estranxeiro: Francés/O05G110V01405

Outros comentarios

sería recomendable posuír coñecementos previos a nivel de bachelato ou de formación profesional, é dicir o nivel A2 segundo o marco europeo para o estudo das linguas. Sen menoscabo doutras aprendizaxes externas, formais ou non formais.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Aprendizaxe das ciencias sociais				
Materia	Aprendizaxe das ciencias sociais			
Código	005G110V01601			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Idioma	Galego			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Cid Galante, Rosa María			
Profesorado	Cid Galante, Rosa María			
Correo-e	rosa@edu.xunta.es			
Web				
Descrición xeral	Como se entende que en Infantil non se establece diferenciación de materias senón que a aprendizaxe concíbese de forma global é necesario que teñamos en conta este aspecto para ir introducindo as cuestións e contidos das Ciencias Sociais. Esta materia formaría parte, segundo o Decreto 330/2009, do 4 de xuño, no que se establece o currículo da educación infantil na Comunidade Autónoma de Galicia da área do COÑECEMENTO DO CONTORNO. Por tal motivo, debemos aportar as ferramentas necesarias para que os futuros docentes saiban enfocala de forma práctica e dinámica e coa capacidade suficiente para elaborar recursos e técnicas de ensinanza-aprendizaxe así como que teñan uns coñecementos teóricos suficientes da súa didáctica. Sabemos que tratamos nunha etapa de profunda concreción polo que hai que ter en conta como o neno infantil percibe o contorno. O futuro docente ten que ter claro que nestas idades aínda estamos nun período preconceptual onde as nocións do tempo e o espazo, no seu sentido abstracto, están fóra do alcance do neno e a representación dos obxectos e dos feitos van variando pola superposición doutros novos. O proceso cognitivo faise de forma global e a observación e manipulación xogan un papel esencial. As nocións de espazo e tempo están en relación co seu propio eu ou corpo e non distingue duración-pasado. Os ámbitos de socialización, os fenómenos diversos do contorno, a adquisición doutros aspectos sociais como os valores, a moral, a política...son viables na infancia pero hai que ter claro como son percibidos ou poden ser asimilados polos nenos e nenas de infantil.			

Competencias de titulación	
Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos

B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B20	Iniciativa e espírito emprendedor
B22	Sensibilidade por temas ambientais

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Comprender os principios básicos das Ciencias Sociais	saber	A1 A2 A8 B1 B3 B9 B12 B13 B14 B15 B19
Coñecer o currículo escolar das Ciencias Sociais	saber	A1 A2 A4 B1 B2 B3 B6 B12 B13 B14 B15 B19 B22
Integrar o estudo histórico e xeográfico desde unha orientación instructiva e cultural	saber saber facer	A1 A4 A5 A11 B1 B2 B3 B5 B6 B12 B13 B14 B15 B19 B22

Fomentar a educación democrática da cidadanía e a práctica do pensamento social crítico	saber saber facer Saber estar / ser	A4 A5 A7 B1 B2 B3 B8 B11 B12 B13 B14 B16 B19
Valorar a relevancia das institucións públicas e privadas para a convivencia pacífica entre os pobos	saber saber facer Saber estar / ser	A4 A5 A7 A9 B1 B2 B3 B11 B12 B13 B14 B16 B19
Coñecer o feito relixioso ao longo da historia e a súa relación coa cultura	saber saber facer	A1 A5 B1 B2 B3 B12 B14 B16 B19
Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover as competencias correspondentes nos estudantes	saber saber facer	A1 A2 A4 A6 A7 A11 A12 B1 B2 B3 B5 B6 B7 B9 B11 B13 B15 B17 B20

Contidos

Tema

1. BLOQUE 1. Epistemoloxía e contidos da área de Ciencias Sociais. A área do Contorno: que é, que comprende e Área do Contorno no Currículo de Infantil	Introdución ás Ciencias Sociais: concepto e trazos que as caracterizan. Cales son as Ciencias Sociais? Definicións. As Ciencias Sociais na Escola: contidos en Educación Infantil. Ciencias que estudan as CCSS. Ciencia interdisciplinar axeitada para a percepción sincrética en educación infantil. Axuste das Ciencias Sociais ás características psioevolutivas dos nenos de infantil. Ata onde poden adquirir conceptos sociais e como? Área do Contorno e currículo.
--	---

2. BLOQUE 2. A construción dos conceptos e nocións para o coñecemento das Ciencias Sociais. Nocións espazo temporais.	Desenvolvemento e evolución das nocións espaciais. Desenvolvemento e evolución das nocións temporais. Tratamento didáctico da obra de arte. Os recantos da historia Os recantos da xeografía Os recantos da arte e museo Experiencias piagetianas da adquisición das nocións temporais e espaciais no neno de infantil. Dificultades dos nenos de infantil para adquirir as nocións máis abstractas de normas, valores, política, etc.
3. BLOQUE 3. Desenvolvemento de experiencias educativas e materiais didácticos da área	Elementos para a programación didáctica nas Ciencias Sociais na Educación Infantil. Actividades para a Didáctica das Ciencias Sociais en Educación Infantil. Contidos curriculares do ámbito do contorno. Selección e adecuación dos contidos do contorno no proceso evolutivo do neno/a de infantil. A Metodoloxía globalizadora en educación infantil, a base dunha boa asimilación e aprendizaxe polo sincretismo infantil: Traballo por proxectos de Kilpatrick; Método de descubrimento; ABP (aprendizaxe baseada en problemas); Centro de Interese de Decroly, etc. *Recursos e materiais. Propostas editoriais e propostas dun profesor programador e non aplicador. Clasificación do material e tipos.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos de aula	15	45	60
Traballos tutelados	10	20	30
Titoría en grupo	5	5	10
Presentacións/exposicións	1	5	6
Sesión maxistral	20	20	40
Probas de tipo test	4	0	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Traballos de aula	Realización de exercicios propostos: cuestionarios, mapas conceptuais, lectura de textos e exposicións de ideas principais. Elaboración de materiais cando se solicite. Participación en grupos medios: Dividida a clase en dous grupos que irán alternándose a profesora vai propor en cada sesión traballos prácticos que gardan relación co tema teórico que se está a desenvolver, polo tanto, caracterizarase por: -Traballo en profundidade dun tema (monográfico). - Ampliación e relación dos contidos tratados nas sesións maxistrais. - Lectura e comentario de textos. - Visualización e comentario de material audiovisual. -Elaboración de materiais didácticos co emprego das TIC (programas como PIPO, POTATOES...), montaxes audiovisuais prácticos para a aula. - Realización de experiencias prácticas de CCSS para desenvolver na aula de infantil: elaboración de maquetas, xogos e experiencias espazo-temporais, aplicación da literatura e música na comprensión do contorno; programar unha saída didáctica... Estes traballos de aula serán revisados pola profesora e puntuados.
Traballos tutelados	Elaboración en grupo de diversas propostas de traballo: Traballo por proxectos, Unidades Didácticas, Traballos de investigación. Dividíndose o gran grupo en grupos pequenos de 4-5 para a realización de traballos. A profesora propón unha grande variedade de traballos a realizar debendo o alumnado decantarse por algún. Logo procédese á titorizalos facilitando sempre a profesora a información necesaria e resolvendo dúbidas. Animando ao alumnado cando este se vexa con dificultades. -Titorización individual e en grupos reducidos. -Organización e revisión dos diferentes traballos e actividades realizados polos estudantes. -Seguimento e apoio na realización de traballos. -Entrevistas individuais para o seguimento individualizado do proceso de aprendizaxe. A titorización sempre terá un carácter aberto e flexible a todo tipo de suxestións. Tamén debe preparar para as exposicións axudando a profesora en asesoramento de como debe realizarse.

Titoría en grupo	Resolución de dúbidas e problemas e orientación sobre os conceptos, traballos de aula e traballos tutelados. Todas as cuestións relativas á materia, consultas, dúbidas, reclamacións...serán resoltas persoalmente nas horas de titoría evitando comunicacións por correo electrónico para evitar confusións. Empregarase a ferramenta FAITIC como medio de entrega de traballos e comunicación co alumnado.
Presentacións/exposicións	Exposición de traballos en gran grupo onde se terá en conta a claridade de exposición, o material elaborado, a cohesión do grupo.É, sen dúbida, un dos aspectos máis interesantes da materia. É poñer en proba a dispoñibilidade do alumnado, a demostración de como se organizaron, como se distribuíron as tarefas, como se relacionaron e, en definitiva, é o culmen dunha tarefa complexa por varios motivos (polo propio traballo, pola colaboración, pola integración grupal...) e o principal é que todos eles deberon realizar un traballo que sexa viable a súa aplicación real e na exposición así debe reflectir. Estas exposicións realizáranse nas sesións de gran grupo xa que é importante que os seus compañeiros e compañeiras aprecien o traballo, en definitiva resulta ser unha "aprendizaxe entre iguais".
Sesión maxistral	Exposición dos contidos da materia con apoio de material audiovisual e exemplos prácticos. É necesario aplicar unha metodoloxía que fomente a participación activa e a motivación do alumnado, só deste xeito a aprendizaxe adquire un carácter significativo. O profesorado xoga aquí un papel primordial xa que ten que dinamizar a clase, crear un clima propiciatorio de ensino-aprendizaxe, resolver dúbidas e dirixir ben e coordinar, sempre dende o respecto, todas as propostas de traballo. Ser aberto ás suxestións que poidan enriquecer a materia dende a perspectiva construtivista. É por iso importante a metodoloxía seguir, cun diálogo fluído entre educador e educando. No inicio faranse actividades introdutorias: Para todo o grupo-clase - Avaliación dos coñecementos previos do alumnado así como das súas inquiredanzas. - Presentación xeral da materia e a súa organización cun cronograma. - Orientacións acerca da bibliografía. Nas sesións de todo grupo o procedemento é o seguinte: - Síntese dos temas por parte do/a profesor/a, propiciando o diálogo permanente co alumnado e resolvendo todo tipo de dúbidas. - Presentación de materiais básicos para o traballo de cada tema. - Establecemento das pautas para: a preparación xeral da materia, a análise das lecturas obrigatorias (principalmente artigos), a realización de traballos breves sobre un aspecto ou artigo interesante e a exposición de traballos. - Organización e revisión das actividades individuais e grupais realizadas na aula e que serán sempre avaliadas pola profesora. - Organización e revisión das exposicións dos estudantes diante da clase. Todas estas pautas teñen que servirnos para conseguir os obxectivos propostos na materia. Deben permitir unha atención individualizada, deben axudar a resolver dúbidas, a facer un seguimento do alumnado, etc. Unha boa teoría se sustenta nunha boa práctica, entendendo neste caso por práctica a metodoloxía que apliquemos.

Atención personalizada		
	Descrición	
Traballos tutelados	Resolución de dúbidas e problemas que poidan ir xurdindo ao realizar os traballos propostos.	
	Orientación sobre a presentación dos resultados do traballo.	
Titoría en grupo	Resolución de dúbidas e problemas que poidan ir xurdindo ao realizar os traballos propostos.	
	Orientación sobre a presentación dos resultados do traballo.	
Presentacións/exposicións	Resolución de dúbidas e problemas que poidan ir xurdindo ao realizar os traballos propostos.	
	Orientación sobre a presentación dos resultados do traballo.	
Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Traballos de aula	Actividades diversas que se irán solicitando sobre a marcha das clases e poden ser: elaboración de exercicios sobre temas teóricos, elaboración de mapas conceptuais, lectura de textos e exposicións, elaboración de dossier...	10
Traballos tutelados	Realización dun traballo proposto pola docente: Traballo por proxectos, Unidades Didácticas, Roteiros e Saídas escolares para Infantil e material elaborado.	20
Presentacións/exposicións	Presentación e exposición do traballo elaborado en grupo.	10
Probas de tipo test	Dúas probas tipo test sobre os conceptos básicos e contidos do temario que delimitará a profesora. A profesora concertará co alumnado os criterios de corrección.	60

Outros comentarios e segunda convocatoria

O alumnado debe presentarse aos parciais que liberarán da materia. De non superarse algún dos parciais ou os dous o alumnado deberá presentarse ao exame final oficial. Cando a materia quede suspensa deberá presentarse ao exame final extraordinario). Todos os exames realizaranse nas aulas indicadas. O alumnado debe aterse ao horario dos exames e ao lugar onde se indica que se realizan.

Aquel alumnado que non poida asistir ás clases por motivos xustificadas deberá comunicalo ao comezo das clases informando do motivo. Ademais na ficha do alumno debe consignar dita información. Pode presentarse aos parciais ou realizar o exame final oficial debe facer entrega dos traballos que a profesora lle demanda. Neste caso o exame terá unha validez de 80% e os traballos de 20%. Só se fará entrega dos traballos que a profesora solicite e non se admitirán outros diferentes ou a entrega de máis traballos dos solicitados.

O alumnado debe entregar obrigatoriamente a ficha do alumno.

As faltas de asistencia a clase axustarán a cualificación final do alumno/a.

datas exámenes; 29 maio 16 horas 1.5. 4 xullo 9.30horas aula 2.7

Bibliografía. Fontes de información

Recomendaremos para as clases unha bibliografía co obxectivo de que servan para elaborar os traballos teóricos de aula ee outros ofrecelos como recomendables para o alumnado que queira profundar na materia.

- ASENJO, A. (1992): Juegos de simulación. Barcelona. Aula de Innovación Educativa.
- AYALA, F: Introducción a las Ciencias Sociales. Madrid. Aguilar.
- BAILEY, P. (1985): *Didáctica de la Geografía*. Edit. Cincel. Madrid.
- BENEJAM, P. (1978): Los contenidos de las Ciencias Sociales.Cuadernos de Pedagogía nº 168.
- BRAUDEL, F. (1987): *La Historia y las Ciencias Sociales*. Edit. Alianza. Madrid.
- BLAKE, Quentin (2005), *Cuéntame un cuadro*. Ed. Serres. Barcelona.
- CALATRAVA, J. A. (1985), *La Literatura y la Didáctica de la Historia. Actas del V Coloquio Metodológico y Didáctico*. Edit. Hespérides. Almer.
- CALLEJO,M. y LLOPIS,C. (1992). Planos y mapas. Actividades interdisciplinares para representar el espacio. Madrid.Narcea.M.E.C.
- CAMILLONI, A; LEVINAS, M.(1991), *Pensar, descubrir y aprender : propuesta didáctica y actividades para las ciencias sociales*, Publicación Aique, Buenos Aires,
- COLECCIÓN UNESCO (1979), *Método para la enseñanza de la Geografía*. Edit. Teide. Barcelona.
- COOPER, H.(2002), *Didáctica de la historia en la educación infantil y primaria*. Madrid. Morata.
- DEBESSE-ARVISET, M.L. (1983): El entorno en la escuela: una revolución pedagógica. Barcelona. Fontanella.
- DEL CARMEN, L. M. (1988): *Investigación del medio y aprendizaje*. Edit. Grao. Barcelona.
- DEL MORAL, J. (1999), *Historia y Ciencias humanas*. Edit. Librería Pedagógica. Madrid.
- DELVAL, J. (1981), *La formación de nociones sociales*, Madrid. MEC.
- DOMÍNGUEZ Y OTROS. (1999): *El Museo. Un espacio para el aprendizaje*. Edit. Librería Pedagógica. Madrid.
- DUCH, J. (1979): "La Arqueología en la Escuela", en Rev. Reforma de la Escuela, nº13,
- DUVERGER, M. (1996): *Métodos de las Ciencias Sociales*. Edt. Ariel. Barcelona.
- ESCALANTE, F. (1999): *Una idea de las Ciencias Sociales*. Edit. Librería Pedagógica. Madrid.
- FANELLI, Jorge, (1992), *Hacer las Ciencias Sociales*, Aula Abierta, Buenos Aires.

- FERNÁNDEZ, D. Y OTROS (1987): *Recursos pedagógicos del entorno*. Edit. Cincel. Madrid.
- FERRAN, P. (1993): *La Escuela en la calle*. Edit. Narcea Madrid.
- FLORES, P.: "Trabajos de campo en Geografía", en *La Escuela en acción*, nº 10; pg. 463.
- FRANCASTEL, P. (1985): *Campo figurativo e Historia. La Historia hoy*. Edit. Avance. Barcelona.
- FREDHAN, M. (1981): *Corrientes de investigación en las Ciencias Sociales*. Edit. Tecnos. Madrid.
- FUENTES, E.X., NIETO, M.A.; GONZÁLEZ, M., (1990) *Unha proposta curricular: A Catedral de Ourense*, Ourense, Concello de Ourense.
- FURTH, H.G. (1971), *Las ideas de Piaget. Su aplicación en el aula*, Kapelusz, Buenos Aires.
- GARCÍA BLANCO. (1980), *Función pedagógica de los museos*. Ministerio de Cultura. Madrid.
- GARCÍA NOVELL, F. (1992), *Inventar el Periódico*, Ediciones de la Torres, Proyecto didáctico Quirón, Madrid.
- GARCÍA RUIZ, A. Y OTROS. (1993), *Didáctica de las Ciencias Sociales en Educación Primaria*. Edit. Algaída. Madrid.
- GARCÍA RUÍZ, A.L. (1996) *Principales líneas de investigación en didáctica de las ciencias sociales*, Universidade de Jaén, Jaén.
- GRAVES, N. (1989), *Nuevo método para la enseñanza de la Geografía*. Edit. Teide. Barcelona.
- HOLLOWAY, G.E.T (1982), *Concepción del espacio en el niño según Piaget*, Paidós educador, Barcelona.
- IDPS (1984): *Piaget y el Currículum de Ciencias*, Narcea, Madrid.
- KAMII, C. e DE VRIES, R. (1983), *La teoría de Piaget en la educación preescolar*, Aprendizaje Visor, Madrid.
- LICERAS,A.(1997). Las dificultades en el aprendizaje de las Ciencias Sociales.Una perspectiva psicodidáctica.Grupo Editorial Universitario.Granada.
- LOPEZ FACAL, R.(1992): Mapas conceptuales y enseñanza de las CC.SS. Aula nº 8.
- LUC, J. N. (1981), *La enseñanza de la Historia a través del medio*. Edit. Cincel. Madrid.
- LLOPIS, C. (1987), *Los recursos en una enseñanza renovada de las Ciencias Sociales*. Edit. Narcea. Madrid.
- LLOPIS, C. (1982), *Las Ciencias Sociales en el aula*. Edit. Narcea. Madrid.
- NOEI LUC, J. (1992), *La enseñanza de la Historia a través del medio*. Edit. Cincel. Madrid.
- PACHER, L. (1985), *Medios audiovisuales. Aplicación a la Lengua, matemáticas, Ciencias Naturales y Sociales....* Edit. Cincel. Madrid.
- PÉREZ Y OTROS. (1998), *Enseñar y aprender el espacio geográfico*. Edit. Librería Pedagógica. Madrid.
- PACHT, O. (1980), *Historia del Arte y metodología*. Edit. Alianza. Madrid.
- PASEL, S. (1993), *Aula-Taller*. Edit. Aique. Buenos Aires.
- POZO, I. (1985), *El niño y la historia*, MEC, Madrid.
- READ, H. (1984), *La educación por el arte*. Edit. Paidos. Buenos Aires.
- RÍO BARXA, F.Xavier, (1981), *Didáctica da Xeografía*, Manuais, Galaxia, Vigo.
- SÁNCHEZ ADEIL, J. (1980), *Didáctica de la Historia*. Edit. Vicens Vives. Barcelona.
- SERPEL. R. (1992), *Influencia de la cultura sobre el comportamiento*. Edit. Pascal. Madrid.
- SOTO GONZÁLEZ, X.M. (1999). *Didáctica de la geografía : problemas sociales y conocimiento del medio*, Ediciones del Serbal, Barcelona.
- TARRIO FILEZ., J.A. (1988), *Cultura e tradicións populares en Galicia*. Edit. O Castro. La Coruña.
- VILARRASA Y COLOMBO. (1994), *Ejercicios de exploración y representación del espacio*. Edit. Graó. Barcelona.
- VIOQUE, J. (1986), *La utilización de la Prensa en la Escuela*. Edit. Cincel. Madrid.
- VV.AA, (1987), *Enseñar la ciudad*, Ediciones de la Torre, Proyecto Didáctico Quirón, Madrid.

- VV.AA (1990): *La educación infantil: 0-6 años. Descubrimiento de sí mismo y el entorno*, Paidotribo, Barcelona.
- VV.AA (1994), *Didáctica de las Ciencias Sociales. Aportaciones y reflexiones*, Paidós, Buenos Aires.
- VV.AA (1989), *Pedagogía de la escuela infantil*, Santillana, Madrid.
- VV.AA (1995), *Construir y enseñar las Ciencias Sociales y la Historia*, Aique, Buenos Aires.
- VV.AA (2000), *El proyecto Spectrum. Construir sobre las capacidades infantiles*. Vol. 1, Morata, Madrid.
- ZAVALA, I. M. (1995): *Como trabajar los contenidos procedimentales en el aula*. Edit. Grao. Barcelona.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Xeografía/O05G120V01305

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Historia: Historia do presente/O05G120V01203

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Socioloxía: Sociedade, cultura e pensamento/O05G120V01104

Outros comentarios

1. O ensino a desenvolver terá un carácter básicamente aplicado e favorecerá á actitude participativa como corresponde a unha aprendizaxe que se quere operativa nas futuras actividades profesorais dos alumnos e alumnas do grao.
2. A interactividade será unha das esixencias fundamentais na planificación e desenvolvemento das actividades tanto as lectivas como as prácticas e aplicadas.
3. O espazo das mesmas poderá ser o da aula ou calquera outro que facilite a integración do alumnado na experiencia. É preciso que o alumnado sexa constante no seu labor diario, tanto na súa asistencia ás clases como na entrega de materiais que a profesora solicite. Debe procurarse traballar diariamente para evitar acumulación de tarefas. O alumnado debe en todo momento valerse do seu propio esforzo, xa que só deste xeito, pode lograr os seus éxitos.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Matemáticas para mestres: Educación infantil				
Materia	Matemáticas para mestres: Educación infantil			
Código	O05G110V01602			
Titulacion	Grao en Educación Infantil			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento Matemáticas				
Coordinador/a	Fernández Méndez, José Luis			
Profesorado	Fernández Méndez, José Luis			
Correo-e	joslufem@uvigo.es			
Web	http://joslufem@uvigo.es			
Descrición xeral	Con esta materia os alumnos obterán as competencias e coñecementos de matemáticas necesarios para o desenvolvemento da súa profesión			
Competencias de titulación				
Código				
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil			
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva			
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos			
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes			
B1	Capacidade de análise e síntese			
B2	Capacidade de organización e planificación			
B3	Comunicación oral e escrita			
B6	Capacidade de xestión da información			
B7	Resolución de problemas			
B8	Toma de decisións			
B9	Traballo en equipo			
B13	Razoamento crítico			
Competencias de materia				
Competencias de materia			Tipoloxía	Competencias
1. Coñecer os fundamentos matemáticos dos contidos que configuran a área de Matemáticas do currículo de Educación Infantil: Lóxica e teoría de conxuntos. Os números. O espazo. As magnitudes e a medida			saber	A1
			saber facer	A2
				A11
				B1
				B2
				B7
				B13
2. Comprender a súa singularidade epistemolóxica e a súa especificidade didáctica			saber	A1
			saber facer	A2
				B1
				B2
				B3
				B13

3. Comprender as matemáticas como un coñecemento sociocultural desenvolvido ao longo da Historia	saber saber facer	A1 A11 B1 B3 B13
4. Capacidade para organizar e planificar	saber saber facer	A2 A11 B1 B2 B3 B9
5. Resolución de problemas	saber saber facer	A2 A3 B1 B3 B7
6. Toma de decisións	saber saber facer	A2 A11 B2 B3 B8
7. Habilidade para expresar críticas razoadas	saber saber facer	A2 A3 A11 B1 B3 B7
8. Capacidade de xestión da información	saber saber facer	A2 A3 B1 B2 B3 B13
9. Capacidade para traballar en equipo	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A2 B2 B9 B13
10. Habilidades de investigación	saber saber facer	A2 A11 B1 B7 B8
11. Coñecer estratexias metodolóxicas que axuden a desenvolver nocións espaciais, xeométricas e do pensamento lóxico	saber saber facer	A1 A2 B1 B2 B6 B7
12. Crear, seleccionar e avaliar materiais curriculares destinados a esta etapa educativa	saber saber facer	A1 A2 A11 B1 B2 B8 B9
13. Planear actividades de aprendizaxe utilizando o xogo como principal recurso didáctico	saber saber facer	A1 A2 A3 A11 B2 B3

14. Ser capaz de adaptarse a novas propostas curriculares en matemáticas	saber saber facer	A1 A3 A11 B2 B13
15. Ser capaz de asumir a necesidade de desenvolvemento profesional continuo, mediante a autoavaliación da propia práctica	saber saber facer	A1 A2 A3 B2 B3 B9

Contidos

Tema	
1. A área de Matemáticas no currículo da Educación Infantil	A área de Matemáticas no currículo da Educación Infantil
2. Lóxica.	Conxuntos. Relacións: Clasificacións e ordenacións. Operacións
3. O número.	Historia dos sistemas de numeración. Os números naturais: aspecto cardinal e ordinal. Operacións. Sistemas de numeración. Conxuntos numéricos.
4. O espazo.	Historia da Xeometría. Conceptos fundamentais de Xeometría. Construcións xeométricas no plano. Figuras planas e corpos,
5. As magnitudes e a medida.	Introducción e historia. O sistema métrico decimal. Magnitude e cantidade. Medida de magnitudes. Estimación, erros.
6. Os contidos matemáticos no currículo da Educación Infantil	Os contidos matemáticos no currículo da Educación Infantil

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	28	50	78
Traballos de aula	15	30	45
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	7.5	15.5	23
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	0	2
Probas de resposta curta	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral

Atención personalizada

	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial (directamente na aula e nos momentos que o profesor ten asignados a titorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Resolución de problemas e/ou exercicios	Resolver problemas propostos	20
Probas de resposta curta	Contestar preguntas de resposta curta ou tipo test	80

Outros comentarios e segunda convocatoria

Aqueles estudantes que non superen algunhas das probas ou actividades suxeitas a avaliación poderán recuperalas na convocatoria de xullo. O sistema de avaliación non establece diferencias entre alumnas/os asistentes e non asistentes.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2013-14

datas exámen; 19 maio aula 16 horas aula 1.5 7 xullo 9.30 horas aula 2.6

Bibliografía. Fontes de información

Alsina, C. y otros (1987): Invitación a la Geometría. Síntesis.Madrid

Baroody, A. (1988): El pensamiento matemático de los niños. Visor-MEC, Madrid.

Bartolini Bussi, M.(1992): Lo spazio, l'ordine, la misura. Bergamo. Juvenilia.

Beard, R, M. (1979): Psicología evolutiva de Piaget: una hipótesis para educadores. Kapelusz. Buenos Aires

Cascallana, M.T. (1988): Iniciación a la Matemática. Materialesy recursos didácticos. Santillana, Madrid

Dickson, L. et al. (1991): El aprendizaje de las Matemáticas. Labor. Barcelona

Guibert, A. et al. (1993): Actividades geométricas para Educación Infantil y Primaria. Narcea, Madrid

Labinowicz, E. (1980): Introducción a Piaget. Fondo educativo interamericano. México.

Lovell, S. (1977): El desarrollo de los conceptos básicos y científicos en los niños. Morata, Madrid.

Maza, C. (1989): Conceptos y numeración en la Educación Infantil.Síntesis, Madrid.

Orton A. (1990). Didáctica de las matemáticas. Cuestiones, teoría y práctica en el aula. Madrid: Morata y M.E.C.

Piaget, J. y Szeminska, A. (1975). Génesis del número en el niño. Buenos Aires: Guadalupe.

Resnik, L. y Ford, W. (1990). La enseñanza de las matemáticas y sus fundamentos psicológicos. Paidós-MEC. Barcelona

Rico, L. (1995). Conocimiento numérico y formación del profesorado. Granada: Servicio de publicaciones, Universidad de Granada.

Skemp, R. (1980). Psicología del aprendizaje de las matemáticas. Madrid: Morata.

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Coñecemento do medio natural				
Materia	Coñecemento do medio natural			
Código	O05G110V01901			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Idioma				
Departamento	Bioloxía vexetal e ciencias do solo			
Coordinador/a	Seijo Coello, María del Carmen			
Profesorado	Seijo Coello, María del Carmen			
Correo-e	mcoello@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A materia Coñecemento do medio natural comprende o estudo dos aspectos fundamentais do entorno natural onde se vai desenvolver o labor educativo dos mestres e mestras. Pretende crear unha base formativa para que os estudantes poidan desenvolver a súa labor educativa na Educación Infantil.			

Competencias de titulación	
Código	
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B21	Motivación pola calidade
B22	Sensibilidade por temas ambientais

Competencias de materia		
Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Promover o interese dos docentes sobre o medio natural, afondar no seu coñecemento e favorecer que fomenten o interese polo entorno natural na primeira infancia	saber saber facer Saber estar / ser	A2 B1 B2 B7 B13 B22
Familiarizarse cos conceptos de desenvolvemento sostible	saber	B21 B22
Adoptar actitudes positivas e críticas sobre os aspectos relacionados co medio natural	Saber estar / ser	B13 B14 B21 B22
Facilitar a capacidade de síntese e análise e fomentar o traballo en equipo.	saber facer Saber estar / ser	B1 B2 B6 B8 B9 B13 B15

Contidos	
Tema	
Introducción ao coñecemento do medio natural	O medio natural: enfoque multidisciplinar A paisaxe Espazos protexidos
Ecosistemas terrestres	Conceptos de Ecoloxía. Biosfera. Interaccións entre organismos. Os organismos: animais, plantas, fungos, protistas e moneras. Geosfera: relevo.
A atmósfera	Estructura e desprazamentos. Fenómenos meteorolóxicos O clima
Ecosistemas acuáticos e mariños	Estructura da hidrosfera Comportamento das masas de auga: correntes mariñas, ciclo da auga.
Desenvolvemento sostible	Concepto de desenvolvemento sostible

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Saídas de estudo/prácticas de campo	8	16	24
Prácticas de laboratorio	10	10	20
Estudo de casos/análises de situacións	2	16	18
Seminarios	10	10	20
Sesión maxistral	22	44	66
Probas de tipo test	0.5	0	0.5
Probas de resposta curta	1	0	1
Informes/memorias de prácticas	0.5	0	0.5
Estudo de casos/análise de situacións	0.5	0	0.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Saídas de estudo/prácticas de campo	As prácticas de campo/saídas de estudo previstas serán nas beiras do río Miño. Consistirán en observación para a elaboración dunha guía do entorno natural do Río Miño en Ourense.
Prácticas de laboratorio	Modelo de enseñanza participativa, activa e individualizada para cada alumno
Estudo de casos/análises de situacións	Actividade en grupo que fomentará a capacidade de observación e análise.
Seminarios	Utilización de recursos e ferramentas informáticas.
Sesión maxistral	Presentación por parte do profesor dos contidos incluídos no temario

Atención personalizada	
	Descrición
Sesión maxistral	A atención personalizada realizarase durante as sesións presenciais e no horario de tutoría segundo demanda do alumno/a
Saídas de estudo/prácticas de campo	A atención personalizada realizarase durante as sesións presenciais e no horario de tutoría segundo demanda do alumno/a
Prácticas de laboratorio	A atención personalizada realizarase durante as sesións presenciais e no horario de tutoría segundo demanda do alumno/a
Estudo de casos/análises de situacións	A atención personalizada realizarase durante as sesións presenciais e no horario de tutoría segundo demanda do alumno/a
Seminarios	A atención personalizada realizarase durante as sesións presenciais e no horario de tutoría segundo demanda do alumno/a
Probas de tipo test	A atención personalizada realizarase durante as sesións presenciais e no horario de tutoría segundo demanda do alumno/a
Probas de resposta curta	A atención personalizada realizarase durante as sesións presenciais e no horario de tutoría segundo demanda do alumno/a
Informes/memorias de prácticas	A atención personalizada realizarase durante as sesións presenciais e no horario de tutoría segundo demanda do alumno/a

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Probas de tipo test	De resposta múltiple e verdadeiro ou falso	30
Probas de resposta curta	Proba de resposta curta sobre os contidos da materia	30
Informes/memorias de prácticas	Memoria das prácticas de laboratorio e seminarios	15
Estudo de casos/análise de situacións	Actividades realizadas en grupo pequeno. Estudos sobre o medio natural. 25 Ribeiras do Río Miño.	

Outros comentarios e segunda convocatoria

O estudante debe superar como mínimo o 50% da calificación en cada un dos apartados avaliados. Os alumnos non asistentes deberán xustificar debidamente a causa pola que non poden asistir a docencia presencial. O sistema de calificación será o mesmo que os dos alumnos presenciais en canto a porcentaxe de cada proba. O apartado de presencialidade deberase suplir con traballo autónomo do alumno. Na segunda convocatoria e posteriores manterase o sistema de calificación proposto.

datas exámenes; 21 maio 16 horas aula 1.5 8 xullo 9.30 horas aula 1.1

Bibliografía. Fontes de información**BÁSICAS**

AUDESIRK T. & AUDESIRK G. (2003). *Biología: la vida en la tierra*. Prentice-Hall Hispanoamericana, Madrid.

NEBEL & WRIGHT (1999). *Ciencias ambientales: ecología y desarrollo sostenible*. Prentice Hall, México.

Mader et al. 82008). *Biología*. Mc Graw Hill. México.

López Román et al., (1999). *A natureza dos ríos e ribeiras de Galicia*. Ir Indo. Vigo.

Outros

AA.VV. (2003). *Biblioteca del espacio*. Varios volumes en CD-Rom e DVD. Tibidado.

AA.VV. 2006 *¿Qué es la ecología?*. Video DVD. Open University.

ALONSO PICÓN J.F. (1998). *Evaluación de impacto ambiental en Galicia*. Universidad de A Coruña.

CASTRO M. (2004). *Cogomelos de Galicia e Norte de Portugal*. Edicións xerais de Galicia.

CAPEL MOLINA J.J. (2000). *El clima de la península ibérica*. Ariel.

FERNANDEZ DOMINGUEZ M. A. (2005). *Coida o teu planeta*. Nova Galicia Edicións.

GÓMEZ OREA D. (1996). *Evaluación de impacto ambiental*. Agrícola.

GONZALEZ RODRÍGUEZ C. (1998). *Algas mariñas de Galicia: bioloxía, gastronomía e industria*. Edicións xerais de Galicia.

IGLESIAS CUETO J.A. (2005). *Fichero actividades en la naturaleza*. INDE.

JIMENO DIESTRO G. T. E COL. (1998). *Ciencias de la tierra y el medio ambiente: material curricular para su aplicación en el aula*. Argentaria.

LARANXEIRA D. (2000). *A cara oculta das illas Cies*. Video VHS.

LEIRO A. (1998). *O medio mariño*. A Nosa Terra.

LEIRO A. (2003). *Espazos naturais: provincia de A Coruña*. Ed. A nosa terra.

LEIRO A. (2003). *Espazos naturais: provincia de Lugo*. Ed. A nosa terra.

LEIRO A. (2003). *Espazos naturais: provincia de Ourense*. Ed. A nosa terra.

LEIRO A. (2003). *Espazos naturais: provincia de Pontevedra*. Ed. A nosa terra.

- MARGALEFF R. (1993). *Teoría de los sistemas ecológicos*. Univ. de Barcelona.
- MARTÍN F. (2004). *Desarrollo sostenible y huella ecológica: una aplicación a la economía gallega*. Netbiblo. A Coruña.
- NARANJO L., MUÑOZURI V. (2007). *A variabilidade natural do clima en Galicia*. Consellería de Medio Ambiente e Desenvolvemento sostible.
- ODUM (1992). *Ecología: bases científicas para un nuevo paradigma*. Ed. Vedral.
- PRECEDO LEDO A. E SANCHO COMIS J. (2001). *Atlas de Galicia: medio natural*. Sociedade para o desenvolvemento comarcal de Galicia.
- RODRIGUEZ IGLESIAS F. (2005). *Galicia: ecoloxía*. Vol. 44 a 48.
- TOHARIA M. (2006). *El clima: el calentamiento global y el futuro del planeta*. Debate.
- VALEIRA X., LÓPEZ A. E DACOSTA M. (1998). *A costa de Vigo, o medio natural: Unidade didáctica e caderno do alumno*.
- VALERO E. E col. (2002). *El desarrollo sostenible*. Universidad de Vigo.

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Aprendizaxe das ciencias da natureza/O05G110V01403

DATOS IDENTIFICATIVOS**Ética e deontoloxía profesional**

Materia	Ética e deontoloxía profesional			
Código	O05G110V01902			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Idioma				
Departamento	Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinador/a				
Profesorado				
Correo-e				
Web				
Descrición xeral	A materia ten por obxectivo desenvolver as competencias necesarias para un exercicio reflexivo da práctica profesional. Incide fundamentalmente no exercicio do xuízo crítico, na capacidade argumentativa nun contexto de razón pública así como na comprensión das responsabilidades parellas á función docente e ás institucións educativas dentro da sociedade.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións

B9	Traballo en equipo
B10	Traballo nun contexto internacional
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B18	Liderado
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B21	Motivación pola calidade
B22	Sensibilidade por temas ambientais

Competencias de materia		
Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
1. Promover o traballo cooperativo e o traballo e esforzo individuais. Promover accións de educación en valores orientadas á preparación dunha cidadanía activa e democrática. Coñecer e abordar situacións escolares en contextos multiculturales. Analizar e incorporar de forma crítica as cuestións máis relevantes da sociedade actual que afectan á educación familiar e escolar: impacto social e educativo das linguaxes audiovisuais e das pantallas; cambios nas relacións de xénero e intergeneracionais; multiculturalidade e interculturalidade; discriminación e inclusión social e desenvolvemento sostenible. Fomentar a educación democrática da cidadanía e a práctica do pensamento social crítico. Valorar a relevancia das institucións públicas e privadas para a convivencia pacífica entre os pobos.	saber	A3
	saber facer	A4
	Saber estar / ser	A5
		A7
		A8
		A9
		A10
		A11
		A12
		B1
		B3
		B6
		B7
		B8
		B9
		B10
		B11
		B12
		B13
		B14
		B15
		B16
		B19
		B22
2. Capacidade de analizar e sistematizar a información, e administrar e ser responsable do seu propio traballo.	saber	A2
	saber facer	A3
	Saber estar / ser	A4
		A6
		A7
		A8
		A10
		A11
		A12
		B1
		B2
		B6
		B7
		B8
		B9
		B10
		B11
		B12
		B14
		B15
		B16
		B21

3. Capacidade para investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual.	saber saber facer	A1
		A2
		A3
		A4
		A6
		A7
		A8
		A10
		A11
		A12
		B1
		B2
		B6
		B7
		B8
		B10
		B11
		B12
		B15
		B16
		B21
4. Habilidade básica para defender en público as súas opinións.	saber saber facer	A2
		A3
		A4
		A7
		A10
		A11
		A12
		B1
		B3
		B6
		B7
		B8
		B9
		B10
		B11
		B12
		B13
		B14
		B15
		B16
		B18
		B21
5. Saber distinguir moral e ética, e coñecer os rasgos fundamentais básicos do discurso ético. Coñecer os desafíos máis destacados suscitados á ética como proposta normativa universalizable e as principais directrices metodolóxicas seguidas na resolución das controversias morais. Coñecer as claves para entender e valorar as principais teorías éticas normativas, as dificultades de xustificación de determinados principios morais, así como as claves para entender e valorar destacadas propostas éticas de resolución de conflitos morais que preocupan á sociedade do noso tempo.	saber Saber estar / ser	A1
		A3
		A4
		A5
		A6
		A7
		A8
		A9
		A10
		A12
		B1
		B3
		B6
		B7
		B8
		B12
		B13
		B14
		B15
		B16
		B19
		B22

6. Capacidade para recoñecer e analizar críticamente argumentos éticos de nivel básico e para recoñecer as cuestións esenciais que subyacen ás controversias morais que persisten nas nosas sociedades.	saber	A3
	saber facer	A4
	Saber estar / ser	A5
		A7
		A8
		A9
		A10
		A11
		B1
		B3
		B7
		B8
		B9
		B10
		B11
		B12
		B13
		B14
		B16
		B19
		B22
7. Capacidade para afrontar autónomamente os problemas que suscitan as teorías éticas e consideralos un reto á súa propia forma de pensar.	saber	A3
	saber facer	A4
	Saber estar / ser	A7
		A8
		A9
		A10
		B1
		B3
		B6
		B7
		B8
		B9
		B10
		B12
		B13
		B14
		B15
		B16
		B17
		B19
		B22
8. Capacidade de recoñecer a relevancia e utilidade social da ética e de recoñecer as constantes implicacións éticas que ten a práctica educativa e tomar conciencia das mesmas.	saber	A3
	saber facer	A4
	Saber estar / ser	A5
		A7
		A8
		A9
		A10
		B1
		B3
		B6
		B7
		B8
		B9
		B10
		B11
		B12
		B13
		B14
		B16
		B19
		B22

9. Capacidade de consolidar unha identidade docente ética, comprometida coa súa responsabilidade social no contexto educativo.	saber	A3
	Saber estar / ser	A4
		A5
		A6
		A7
		A8
		A9
		A10
		A11
		A12
		B1
		B3
		B7
		B9
		B11
		B12
		B13
		B14
		B15
		B16
		B18
		B19
		B22
10. Habilidade para gestionar y resolver conflictos, dilemas y problemas éticos vinculados a la tarea educativa.	saber facer	A4
	Saber estar / ser	A5
		A10
		A11
		B3
		B11
		B14
		B16
		B17
		B18
11. Contribuír á reflexión sobre a autonomía profesional do mestre.	saber	A2
	Saber estar / ser	A3
		A4
		A5
		A6
		A7
		A8
		A9
		A10
		A12
		B1
		B2
		B3
		B6
		B7
		B8
		B9
		B10
		B11
		B13
		B14
		B15
		B16

Contidos		
Tema		
Ética e moral: aproximación conceptual.	Bases socio-antropolóxicas da moral. O fenómeno moral. A Ética: teorías e problemas de fundamentación.	
Razóns éticas, razóns para a ética: A Ética e os seus límites.	Deontoloxismo vs. Teleologismo. Teorías éticas contemporáneas.	
Principios morais e casos prácticos: autonomía, xustiza, tolerancia.	Interrelación dos principios e as regras na práctica profesional docente.	
Ética, educación e Dereitos Humanos.	Ética da diferenza, ética e democracia, a xustiza: ética, cidadanía e desenvolvemento.	

Aproximación á deontoloxía profesional:
deontoloxía profesional no eido educativo.

Transformacións socioculturais e demanda crecente de formación
ético-moral: actitudes fronte a fenómenos como a discriminación,
educación e xénero, etc.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Saídas de estudo/prácticas de campo	10	4.5	14.5
Estudo de casos/análises de situacións	3	6	9
Foros de discusión	3	0	3
Traballos de aula	4	8	12
Seminarios	15	30	45
Prácticas externas	0	2.5	2.5
Sesión maxistral	16	44	60
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2
Probas de resposta curta	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Saídas de estudo/prácticas de campo	Visita a unha institución innovadora en Educación Democrática co fin de observar na práctica o funcionamento do modelo educativo e do rol do educador nun contexto de educación autónoma e automotivada.
Estudo de casos/análises de situacións	Análise e razonamento de casos prácticos e dilemas de ética profesional en contextos educativos.
Foros de discusión	Posta en común e deliberación arredor de cuestións relativas á materia. Na maior parte destes casos a posta en común presupón o traballo individual previo das cuestións a examinar.
Traballos de aula	Desenvolvemento de prácticas especialmente deseñadas para poñer en práctica as competencias da materia a través de problemas específicos.
Seminarios	A dinámica de seminario impica a co-rresponsabilidade na presentación de lecturas especialmente escollidas para suscitar a reflexión sobre problemas específicos e a aportacións de cuestións e contribucións que evidencien un grao de comprensión da materia e dos problemas correspondentes.
Prácticas externas	Sondeo mediante técnicas de entrevista, transcripción e análise, do tipo de razoamento moral predominante respecto da ética profesional e as convencións deontolóxicas da práctica.
Sesión maxistral	Desarrollo por parte do docente dos principais conceptos e contidos do temario, apoiado polas lecturas sinaladas e en interlocución coa clase.

Atención personalizada

	Descrición
Sesión maxistral	A resolución de dúbidas farase na medida do posible no contexto da aula para maior aproveitamento da clase. A resolución de cuestións específicas ou intereses personais pódese realizar a través da plataforma FAETIC, e-mail ou titorías presenciais.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	Desarrollo por parte do docente dos principais conceptos e contidos do temario, apoiado polas lecturas sinaladas e en interlocución coa clase. -Non se cualifica independentemente xa que se presupón que o seu valor é tamén instrumental para a realización das probas finais.	0
Saídas de estudo/prácticas de campo	Visita a unha institución innovadora en Educación Democrática co fin de observar na práctica o funcionamento do modelo educativo e do rol do educador nun contexto de educación autónoma e automotivada. -Non se cualifica independentemente xa que se presupón que o seu valor é tamén instrumental para a realización das probas finais.	0

	-Non se cualifica independentemente xa que se presupón que o seu valor é tamén instrumental para a realización das probas finais.	
Seminarios	A dinámica de seminario impica a co-responsabilidade na presentación de lecturas 20 especialmente escollidas para suscitar a reflexión sobre problemas específicos e a aportacións de cuestións e contribucións que evidencien un grao de comprensión da materia e dos problemas correspondentes.	
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	EXAME FINAL: comentario de texto sobre unha cuestión relevante da materia. 40 ;Ofrecerase unha guía cunha proposta de pasos a seguir para a elaboración dun comentario.	
Probas de resposta curta	EXAME FINAL: resposta a cuestións deseñadas para amosar a capacidade de relación e comprensión dos principais conceptos da materia ou a súa conexión con problemas reais. 40	

Outros comentarios e segunda convocatoria

1-Os alumnos non-presenciais únicamente realizarán as probas do exame final, co seguinte criterio de cualificación:

RESPOSTA LONGA/COMENTARIO DE TEXTO---60% RESPOSTA BREVE---40%

2- No caso de non superar a materia na 1ª convocatoria, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de Xullo. datasexámenes;23 maio 16 horas aula multiusos 9 xullo 9,30 horas aula 1.1

No seguinte enlace pódese consultar data/hora/lugar do exame (apartado *datos exames*):

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

KOHLBERG, L., La Educación Moral según Lawrence Kohlberg, Gedisa, Barcelona

LIPMAN, M., Pensamiento complejo y educación, Ed. La Torre, Madrid

RANCIERE, J., El maestro ignorante, Laertes, Barcelona

NUSSBAUM, M. C., Sin fines de lucro, Katz, Madrid

GUTTMAN, A., La educación democrática, Paidós, Barcelona

ROEMER, J., "Variantes de la Igualdad de Oportunidades", FRACTAL , 16 (2000)

APPIAH, K. A. *Experimentos de ética*, Katz, Madrid, 2010.

AA. VV.*Dialogar y Transformar. Pedagogía crítica del S. XXI*. Graó,

BEETHAM, D. y BOYLE, K. *Cuestiones sobre la democracia*. Ed. la Catarata, 1995

CEREZO, P (ed.) *Democracia y Virtudes Cívicas*. Biblioteca Nueva, 2005

CLAVES DE RAZÓN PRÁCTICA; *Mañana, la educación. Qué podemos esperar, que debemos exigir*. (num. especial) 222, (2012) 5-43.

CONILL, J. -CROCKER, David A.(eds.) *Republicanism y Educación Cívica. ¿Más allá del Liberalismo?* Ed. Comares, 2003

DAHL, R. *La Democracia. Una guía para ciudadanos*, Taurus, 1999

GUTTMAN, A. *La educación democrática: una teoría política de la educación*. Paidós, 1995.

HOFFMAN, M. *Desarrollo moral y empatía*, Barcelona, Idea Books, 2002.

HUIZINGA, J. *Homo Ludens*, Alianza, Madrid, 2010.

LIPMAN, M. *Thinking in education*. Cambridge, Cambridge University Press, 2003, 2ª.

LIPMAN, M. *Nous*, Ed. La Torre, Madrid, 2004.

LIPMAN, M. *Decidiendo qué hacemos. Manual del Profesor para acompañar a Nous*. Ed. La Torre, Madrid, 2004.

MENDIETA, C. y VELA, O. ; *Ni tú ni yo. Cómo llegar a acuerdos*, Barcelona,Graó.

NODDINGS, N. *Atención, justicia y equidad*, en Katz, Noddings y Strike; *Justicia y cuidado. En busca de una base ética común*

en educación, Barcelona, Idea Books, 2002.

OGIEN, R. *La influencia del olor de los cruasanes calientes sobre la bondad humana (y otras cuestiones sobre filosofía moral experimental.)* Aguilar, Madrid, 2012.

SHAPIRO, I. *El estado de la teoría democrática*, Bellaterra, 2005

SCHLEICHERT, H. *Cómo discutir con un fundamentalista sin perder la razón. Introducción al pensamiento subversivo*. S.XXI, 2004

TONUCCI, F. *La ciudad de los niños*, Fund. Germán Ruipérez, Madrid, 2008.

TONUCCI, F. *Cuando los niños dicen basta!* Fund. Germán Ruipérez, Madrid, 2007.

WILKINSON, R. y PICKETT, K. *Desigualdad. Un análisis de la (in)felicidad colectiva*. Turner, Madrid, 2009.

YOUNG, Iris Marion; *La justicia y la política de la diferencia*, Cátedra, 2000

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento de 6 a 12 anos/O05G120V01103

Socioloxía: Socioloxía da educación/O05G120V01105

Outros comentarios

O seguemento periódico da plataforma FAITIC resulta crucial para o aproveitamento da materia.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Necesidades educativas especiais asociadas á discapacidade intelectual				
Materia	Necesidades educativas especiais asociadas á discapacidade intelectual			
Código	O05G110V01903			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Idioma	Castelán			
Departamento	Psicoloxía evolutiva e comunicación			
Coordinador/a	Deaño Deaño, Manuel			
Profesorado	Deaño Deaño, Manuel Pérez Nóvoa, Verónica			
Correo-e	deano@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Esta materia aborda a intervención educativa nos alumnos con discapacidade intelectual. As principais aportacións teóricas sobre a discapacidade intelectual, como intervir e investigar nos aspectos referidos a alumnos con discapacidade intelectual.			
Competencias de titulación				
Código				
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil			
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva			
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos			
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia			
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida			
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos			
B1	Capacidade de análise e síntese			
B2	Capacidade de organización e planificación			
B7	Resolución de problemas			
B8	Toma de decisións			
B9	Traballo en equipo			
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade			
B13	Razoamento crítico			
B15	Aprendizaxe autónoma			
Competencias de materia				
Competencias de materia			Tipoloxía	Competencias

Capacitar aos docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva.Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos.Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia.	saber saber facer Saber estar / ser	A2 A3 A5 B2 B7 B8 B9 B12 B15
Capacitar aos docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva.Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos.Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia.	saber saber facer	A2 A3 A5 B2 B7 B12 B15
Capacitar aos docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva.Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia.	saber saber facer	A2 A5 B1 B2 B8 B9 B15
Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil.Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia.Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida.Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A5 A9 A12 B2 B8 B9
Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil.Capacitar aos docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva.Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A2 A3 B2 B7 B8 B9 B12 B13

Contidos

Tema	
Definición de discapacidade intelectual	Aproximación histórica á definición de discapacidade intelectual. Definicións actuais, enfoques multidimensionais da discapacidade intelectual.
Diagnóstico e clasificación da discapacidade intelectual.	Funcionamento intelectual e a súa avaliación. Conduta adaptativa e a súa avaliación. Aproximación multidimensional á clasificación da discapacidade intelectual.
Sistemas de apoio á discapacidade intelectual.	As necesidades de apoio da as persoas con discapacidade intelectual. O concepto de apoio e de necesidades de apoio.
Implicacións educativas da discapacidade intelectual.	Características educativas dos alumnos con discapacidade intelectual. Modelos históricos e actuais en educación especial. Boas prácticas na educación de alumnos con discapacidade intelectual.

Planificación docente

Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
---------------	--------------------	--------------

Sesión maxistral	30	30	60
Traballos de aula	17	55	72
Actividades introdutorias	1	0	1
Probas de tipo test	2	0	2
Traballos e proxectos	5	10	15

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	O profesor explicase todos e cada un dos temas da materia e resolverá as dúbidas dos alumnos.
Traballos de aula	O profesor dirixe e coordina os traballos de cada tema sobre os que sexa necesario realizar. Ao terminar cada traballo ,sera corrixido polo profesor .
Actividades introdutorias	Explicáanse as características, competencias e obxectivos da materia. Explicaranse as normas de funcionamento da materia.

Atención personalizada

	Descrición
Traballos de aula	Cada grupo de alumnos realizase os traballos de aula, as dúbidas que se xeren serán resoltas polo profesor na sesión de traballo e nos horarios de tutorías que a tal fin están establecidos.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Probas de tipo test	Consistirá nunha proba de respostas múltiples . A nota calculase coa seguinte fórmula; acertos, 50 menos erros divididos entre tres. Todo o resultado multiplicado por dez e dividido polo número total de preguntas	50
Traballos e proxectos	Os alumnos deberán presentar e defender os diferentes traballos da clase que foron desenvolvidos ao longo da materia. Estes traballos serán presentados e entregados a o profesor na data sinalada.	50

Outros comentarios e segunda convocatoria

Ao final realízase unha proba tipo test de varias alternativas. Fórmula de corrección será o número de acertos menos os fallos divididos por tres. Todo isto multiplicado por dez e dividido polo número total de preguntas.

Os traballos serán entregados ao final de cada práctica. Os alumnos que non veñan regularmente a clase deberán entregar os traballos na data sinalada. Realizarán a proba final o día 16 de maio de 2014 ás 16 horas.

Para poder superar as competencias da materia é necesario ter aprobado cada unha das partes (exame e prácticas). Os alumnos que non superen a materia terán unha segunda convocatoria en xullo de 2014 o día 10 ás 9:30 horas.

Bibliografía. Fontes de información

Molina y Deaño, M, El fracaso en el aprendizaje escolar II: un enfoque cognitivo, 2001, Aljibe
Asociación americana de discapacidades intelectuales y del desarrollo, discapacidad intelectual, 2011, Alianza
American Psychiatric association, Manual diagnóstico y estadístico de los trastornos mentales, 1998, Masson

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe da lectura, escritura e cálculo/O05G110V01904
Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe da linguaxe oral/O05G110V01905

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Psicoloxía: Psicoloxía da educación: Procesos de aprendizaxe infantil/O05G110V01205
Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento de 0-6 anos/O05G110V01104

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe da lectura, escritura e cálculo				
Materia	Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe da lectura, escritura e cálculo			
Código	O05G110V01904			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Idioma	Castelán			
Departamento	Psicoloxía evolutiva e comunicación			
Coordinador/a	Tellado González, Fernando			
Profesorado	Alfonso Gil, Sonia Deaño Deaño, Manuel Tellado González, Fernando			
Correo-e	ftellado@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Esta materia aborda a identificación, prevención , deseño e intervención psicoeducativa das dificultades de aprendizaxe en lectura, escritura e cálculo en nenos e nenas con distintos ritmos de aprendizaxe.			
Competencias de titulación				
Código				
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva			
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos			
B2	Capacidade de organización e planificación			
B3	Comunicación oral e escrita			
B7	Resolución de problemas			
B9	Traballo en equipo			
Competencias de materia				
Competencias de materia			Tipoloxía	Competencias
Identificar e prever as dificultades de aprendizaxe na lectura, a escritura e o cálculo.			saber	A2
			saber facer	A3
				B2
				B3
Informalas e colaborar no seu tratamento			saber	A2
			saber facer	B2
				B3
				B9
Deseñar e aplicar estratexias de prevención e intervención psicoeducativas para mellora da lectura, escritura e cálculo			saber	A3
			saber facer	B3
				B7
Contidos				
Tema				
Marco teórico-conceptual das dificultades de aprendizaxe na lectura, escritura e cálculo.		Teorías explicativas das dificultades específicas de aprendizaxe.		
Procedementos de avaliación e identificación das dificultades en lectura escritura e cálculo		Avaliación dos procesos lectores.Avaliación dos procesos escritores.Avaliación dos procesos de cálculo.		
Programas de intervención		Intervención en dificultades lectoras.Intervención en dificultades escritoras.Intervención en dificultades de cálculo e resolución de problemas.		

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	30	30	60
Traballos tutelados	17	55	72
Actividades introdutorias	1	1	2
Probas de tipo test	1	0	1
Traballos e proxectos	5	10	15

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Explicación por parte do profesor dos principais núcleos temáticos da materia
Traballos tutelados	Traballos prácticos e resolución de casos suscitados polo profesor
Actividades introdutorias	Presentación da materia, as competencias que se espera alcanzar. Os obxectivos que se persiguen na metodoloxía de traballo. As normas de funcionamento da clase As obrigacións dos alumnos O sistema de avaliación. Resolución de dúbidas e de funcionamento da materia

Atención personalizada

	Descrición
Actividades introdutorias	Atenderase as necesidades e dúbidas de cada alumno, para iso contouse coas titorías correspondentes. En ditas titorías serán atendidas as demandas do alumno, tratarase na medida do posible de resolver os problemas que presenta o alumno. Establecéronse as correspondentes horas de revisión de traballos e de exames.
Traballos tutelados	Atenderase as necesidades e dúbidas de cada alumno, para iso contouse coas titorías correspondentes. En ditas titorías serán atendidas as demandas do alumno, tratarase na medida do posible de resolver os problemas que presenta o alumno. Establecéronse as correspondentes horas de revisión de traballos e de exames.
Probas de tipo test	Atenderase as necesidades e dúbidas de cada alumno, para iso contouse coas titorías correspondentes. En ditas titorías serán atendidas as demandas do alumno, tratarase na medida do posible de resolver os problemas que presenta o alumno. Establecéronse as correspondentes horas de revisión de traballos e de exames.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Probas de tipo test	Examen de proba obxectiva coa seguinte fórmula de corrección: acertos-erros divididos entre tres e todo iso dividido por el número total de preguntas	50
Traballos e proxectos	Entrega e defensa de cada un dos traballos que se realicen e os diferentes temas da materia.	50

Outros comentarios e segunda convocatoria

Os alumnos que non o acudan regularmente deberán entregar os traballos na data sinalada.

Para superar a materia será obrigatorio ter superado proba tipo test e os traballos

Os alumnos que con traballos pendentes tendrán que entregalos e realizar un exame deses traballos.

Os alumnos que non adquiren as competencias, terán unha segunda oportunidade en xullo.

exámen 26 maio 16 horas aula 1.5 11 xullo 9.30 horas aula 1.1

Bibliografía. Fontes de información

Cuetos, F.(1991): *Psicología da Lectura*. Madrid. Escola Española.

Cuetos, F. (1991): *Psicología da escritura*. Madrid, Escola Española.

Deaño, M. (2000): *Como previr as dificultades do cálculo*. Málaga. Aljibe.

García, J. e González, D. (2000): *Dificultades de aprendizaxe e intervención psicopedagógica. Lectura e escritura. Volume II*. Madrid. EOS.

Gonzalez, R (2002): *Poder escribir. Programa de adestramento dos procesos cognitivos da escritura*. Madrid. EOS

Martín, P. (2003): *La lectura*. Barcelona. Lebon.

Molina, S e outros (1998):

el fracaso en el aprendizaje escolarII :*Dificultades específicas de tipo neuropsicológico*. Malaga. Aljibe

Rivas, R e Fernández, P. (2000): *Dilexia y Disgrafía*. Madrid. Pirámide.

Vieiro, P. e Gómez, I. (2004): *Psicología de la lectura*. Madrid, Pearson.

Salvador, F (2000): *Como previr las dificultades en la expresión escrita*. Malaga, Aljibe.

Solé, I. (1994): *Estratexias de lectura*. Barcelona. Grao.

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Necesidades educativas especiais asociadas á discapacidade intelectual/O05G110V01903

Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe da linguaxe oral/O05G110V01905

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento de 0-6 anos/O05G110V01104

Psicoloxía: Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe infantil/O05G110V01305

DATOS IDENTIFICATIVOS**Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe da linguaxe oral**

Materia	Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe da linguaxe oral			
Código	O05G110V01905			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Idioma	Castelán			
Departamento	Psicoloxía evolutiva e comunicación			
Coordinador/a				
Profesorado				
Correo-e				
Web				
Descrición xeral	Esta materia aborda a identificación, prevención, diseño e intervención psicoeducativa de las dificultades de aprendizaje en lectura, escritura y cálculo en niños y niñas con distintos ritmos de aprendizaje.			
	Esta materia aborda a identificación, prevención e tratamento das principais dificultades no desenvolvemento da linguaxe oral nos alumnos de educación infantil.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente. Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil.	saber saber facer	A1 A2 B1
Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva		B2

Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos.

A3
A5
B6
B7

Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia

B8
B9

Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión. Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes

saber
saber facer
Saber estar / ser
A6
A11
B3
B15
B16

Contidos

Tema

Bases anatómicas , funcionais e evolutivas da linguaxe oral	Concepto de linguaxe oral Bases anatómico fisiolóxicas da linguaxe oral. Dimensións da linguaxe oral. Intervención nas alteracións da linguaxe oral. Clasificación das dificultades de linguaxe oral.
Prevención e tratamento dos problemas da articulación.	Concepto, prevención e tratamento das dislalias. Concepto ,prevención e tratamento das disglosias. Concepto, prevención e tratamento das disartrias.
Prevención e tratamento dos problemas de voz.	Concepto, prevención e tratamento da disfemias. Concepto, prevención e tratamento das disfonias.
O atraso da linguaxe; Concepto e tipoloxías.	Atraso simple da linguaxe. Atraso moderado da linguaxe.Atraso profundo da linguaxe.
Linguaxe oral en deficientes auditivos.	Concepto. Etioloxía. Desenvolvemento. Clasificación. Tratamento.
Linguaxe en lesións cerebrais infantís.	Afasias corticais. Afasias transcorticais.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Sesión maxistral	30	30	60
Traballos de aula	17	55	72
Probas de tipo test	2	0	2
Traballos e proxectos	5	10	15

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Explicación de cal vai ser o temario , como se vai a desenvolver a acción docente e cales son os deberes e normas da materia.
Sesión maxistral	Explicación por parte do profesor ante todo o grupo dos contidos da materia, resolución de dúbidas .
Traballos de aula	Realización baixo a dirección do profesor de traballos con carácter fundamentalmente prácticos de cada un dos temas da materia.

Atención personalizada

	Descrición
Sesión maxistral	Se resolveran as dúbidas ou problemas que presente cada un dos alumnos en particular. Para iso se dispondra dos horarios de tutorías correspondentes.

Traballos de aula	Se resolveran as dúbidas ou problemas que presente cada un dos alumnos en particular. Para iso se dispondra dos horarios de titorías correspondentes.
Actividades introdutorias	Se resolveran as dúbidas ou problemas que presente cada un dos alumnos en particular. Para iso se dispondra dos horarios de titorías correspondentes.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Probas de tipo test	A nota final sera:acertos-erros dividos entre tres, todo iso multiplicado por dez e o resultado dividido polo número de preguntas.	50
Traballos e proxectos	Traballo práctico de cada un dos temas referenciados nos contidos da materia e que sexa 50 traballado polo grupo de alumnos.	

Outros comentarios e segunda convocatoria

O exame realizábase na data oficial sinalada pola facultade.

Os traballos entregaranse a mesma semana en que se termine o tema, antes de pasar ao tema seguinte.

Si algún alumno non asiches ou non presenta os traballos , debera presentalos antes da data oficial do exame, e debera de examinarse de todos os traballos o día do exame.

Para superar a materia é necesario ter aprobadas tanto a parte do exame test como a dos traballos.

Os alumnos que non superen as competencias da materia podran facelo na convocatoria de xullo.

examen; 27 maio 16 horas aula 1.5 1 xullo 9,30 horas aula 1.1

Bibliografía. Fontes de información

'''
Bustos,I, Manual de logopedia escolar, 1983, CEPE
Ortiz, T, Neuropsicología del Lenguaje, 1995, Alianza
'''
Rondal y Xerón , NManual de trastornos del lenguaje, vol 1,2,3, 1991, Paidós
'''
Peña-Casanova, Manual de Logopedia, 2001, masson
'''
Sos, A, Logopedia práctica, 2001, Escuela Española

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Psicoloxía: Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe infantil/O05G110V01305

Necesidades educativas especiais asociadas á discapacidade intelectual/O05G110V01903

Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe da lectura, escritura e cálculo/O05G110V01904

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento de 0-6 anos/O05G110V01104

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Obradoiro de creatividade artística				
Materia	Obradoiro de creatividade artística			
Código	O05G110V01906			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Idioma	Castelán			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Martín Gulias, Néstor			
Profesorado	Martín Gulias, Néstor			
Correo-e	martingulias@uvigo.es			
Web	http://didactica-de-las-artes.blogspot.com.es/2012/07/6-tecnologia-digital-con-software-3d.html			
Descrición xeral	A importancia da creatividade artística no contexto da arte, a cultura e a sociedade contemporáneas resulta indiscutible, por canto a transformación e a diversidade dos patróns culturais está estrechamente vinculada con patróns estéticos subyacentes cunha plasticidade permite unha educación integral. E iso é aínda máis notable no seo da cultura contemporánea. A arte e a creatividade foi non só un profundo reflexo da sociedade, senón un dos seus axentes fundamentais, contribuíndo á creación e á transmisión cultural, sendo unha das súas bases fundamentais. O proxecto docente dá conta deses criterios estéticos, tanto no seu desenvolvemento temporal como no contexto mesmo do noso presente, contribuíndo a unha mellor comprensión dos seus retos e unha mellor disposición para a súa resolución.			

Competencias de titulación	
Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B3	Comunicación oral e escrita
B6	Capacidade de xestión da información
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B14	Compromiso ético
B18	Liderado

Competencias de materia		
Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias

Coñecemento dos procesos da creación e da produción artística.	saber	A1
Coñecemento dos modos de investigación nas artes.	saber facer	A2
Capacidade para aplicar os coñecementos técnicos e dos procedementos para o desenvolvemento da práctica artística.	Saber estar / ser	A4
Capacidade para a organización dun sistema creativo innovador.		A5
Capacidade para a presentación e exposición de proxectos artísticos.		A7
Capacidade para a elaboración de textos relacionados co traballo realizado sobre unha cuestión artística.		A9
Capacidade para buscar, analizar e incorporar recursos desde outros ámbitos e aplicalo logo aos ámbitos artísticos e da creatividade.		A12
Capacidade para elaborar un anteproyecto que se poida concretar logo nun proxecto no aula.		B3
Capacidade para contextualizar o traballo realizado, dando a razón do fundamento dos principios do mesmo.		B6
Capacidade para documentar o traballo realizado, saber investigar nas fontes e saber aplicalo ao traballo de propia creación.		B11
Capacidade para a análise e a avaliación de proxectos, así como saber extrapolarlo a ámbitos das artes.		B14
		B18

Contidos

Tema	
Modelos de investigación e de creatividade	Elaboración artística didáctica para o desenvolvemento do enxeño, da inventiva, do pensamento orixinal e da imaxinación constructiva. Interpretación didáctica de obras artísticas na historia. Soporte teórico práctico e coñecemento da técnica. Arte e saber no pensamento divergente e creativo. Estudos creativos do debuxo e cor desde a didáctica.
A creatividade e a análise das formas	A imaxinación nas estruturas tridimensionais e nos traballos de volume creativo. Incorporación didáctica das tecnoloxías da información e da comunicación e de todos os novos métodos informáticos aplicables no aula a este nivel. Xeración de novas ideas e conceptos artísticos, de novas asociacións entre ideas e de conceptos coñecidos, como produtores de solucións orixinais. A investigación e a creatividade dirixida. A investigación didáctica no referente á imaxinación na obra artística. Utilizar a creatividade como mellora da intelixencia persoal e de progreso da sociedade: descubrimento de pautas estéticas na obra de arte.
Investigación e creación na obra de arte	Utilizar a orixinalidade na obra de arte: principio de adaptabilidade e posibilidades de realización concreta. Traballo de produción de ideas, conceptos, descubrimentos novos, orixinais e útiles, estéticos. Estudo da inventiva e didáctica nas Artes. Estudo de criterios para examinar cando unha obra é creativa. Optimización dos procesos creativos, estudo da calidade da obra respecto de a novidade que ofrece. Investigación, creación e innovación.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Obradoiros	15	30	45
Traballos tutelados	15	29	44
Prácticas externas	1	2	3
Estudos/actividades previos	1	1	2
Sesión maxistral	16	16	32
Traballos e proxectos	5	5	10
Observación sistemática	2	12	14

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Obradoiros	Elaboración artística didáctica no taller para o desenvolvemento do enxeño, da inventiva, do pensamento orixinal e da imaxinación constructiva. Interpretación práctica didáctica de obras artísticas na historia. Soporte teórico-práctico e coñecemento da técnica no estudo do taller.

Traballos tutelados	Guía de traballos de arte e saber ver no pensamento diverxente e creativo. Estudos creativos do debuxo e cor desde a didáctica trala explicación en clase de pautas de realización. Tutela da realización nas estruturas tridimensionais e nos traballos de volume creativo. Incorporación didáctica tutelada das tecnoloxías da información e da comunicación e de todos os novos métodos informáticos aplicables no aula a este nivel.
Prácticas externas	Estímulo ao aire libre na xeración de novas ideas e conceptos artísticos, de novas asociacións entre ideas observadas e de conceptos coñecidos, como produtores de solucións orixinais. Modelos de investigación e de creatividade intencionada nas prácticas externas. A investigación didáctica no referente á imaxinación na obra artística e a súa relación coa realidade do exterior.
Estudos/actividades previos	Utilizar a realización de bocetos e estudos previos como mellora da obra práctica persoal e de progreso da didáctica: descubrimento de pautas estéticas na obra de arte e da súa transmisión ao alumnado.
Sesión maxistral	Traballo didáctico e leccións maxistrais achega da produción de ideas, conceptos, descubrimentos novos, orixinais e útiles, estéticos. Estudo teórico e fundamentado da inventiva e didáctica nas Artes.

Atención personalizada

	Descrición
Obradoiros	O alumno, sempre apoiado polo profesor e de forma personalizada, ha de buscar a formalización no descubrimento, atopar os patróns que conduzan a resolver a súa obra artística, a creatividade do alumno será unha regra sinxela para orientar as decisións prácticas que conleven á resolución da obra plástica. Seguiremos o procedemento de elaboración de medios auxiliares, estratexias, principios e regras e o xeito de atopar vías de solución ou pautas para xerar a expresión plástica, para iso o profesor vai atender dunha forma moi persoal e exclusiva a cada alumno, vaille a guiar e estimular no procedemento que desenvolva tanto no traballo de clase como nos traballos encargados para a entrega posterior. Imos estudar no taller de creatividade as distintas capacidades ou procedementos mentais entrelazados que xorden principalmente da imaxinación, para iso vaise a incentivar ao alumnado propoñéndolle novas ideas e a forma de representar as mediante distintos recursos técnicos en cada momento.
Traballos tutelados	O alumno, sempre apoiado polo profesor e de forma personalizada, ha de buscar a formalización no descubrimento, atopar os patróns que conduzan a resolver a súa obra artística, a creatividade do alumno será unha regra sinxela para orientar as decisións prácticas que conleven á resolución da obra plástica. Seguiremos o procedemento de elaboración de medios auxiliares, estratexias, principios e regras e o xeito de atopar vías de solución ou pautas para xerar a expresión plástica, para iso o profesor vai atender dunha forma moi persoal e exclusiva a cada alumno, vaille a guiar e estimular no procedemento que desenvolva tanto no traballo de clase como nos traballos encargados para a entrega posterior. Imos estudar no taller de creatividade as distintas capacidades ou procedementos mentais entrelazados que xorden principalmente da imaxinación, para iso vaise a incentivar ao alumnado propoñéndolle novas ideas e a forma de representar as mediante distintos recursos técnicos en cada momento.
Prácticas externas	O alumno, sempre apoiado polo profesor e de forma personalizada, ha de buscar a formalización no descubrimento, atopar os patróns que conduzan a resolver a súa obra artística, a creatividade do alumno será unha regra sinxela para orientar as decisións prácticas que conleven á resolución da obra plástica. Seguiremos o procedemento de elaboración de medios auxiliares, estratexias, principios e regras e o xeito de atopar vías de solución ou pautas para xerar a expresión plástica, para iso o profesor vai atender dunha forma moi persoal e exclusiva a cada alumno, vaille a guiar e estimular no procedemento que desenvolva tanto no traballo de clase como nos traballos encargados para a entrega posterior. Imos estudar no taller de creatividade as distintas capacidades ou procedementos mentais entrelazados que xorden principalmente da imaxinación, para iso vaise a incentivar ao alumnado propoñéndolle novas ideas e a forma de representar as mediante distintos recursos técnicos en cada momento.
Estudos/actividades previos	O alumno, sempre apoiado polo profesor e de forma personalizada, ha de buscar a formalización no descubrimento, atopar os patróns que conduzan a resolver a súa obra artística, a creatividade do alumno será unha regra sinxela para orientar as decisións prácticas que conleven á resolución da obra plástica. Seguiremos o procedemento de elaboración de medios auxiliares, estratexias, principios e regras e o xeito de atopar vías de solución ou pautas para xerar a expresión plástica, para iso o profesor vai atender dunha forma moi persoal e exclusiva a cada alumno, vaille a guiar e estimular no procedemento que desenvolva tanto no traballo de clase como nos traballos encargados para a entrega posterior. Imos estudar no taller de creatividade as distintas capacidades ou procedementos mentais entrelazados que xorden principalmente da imaxinación, para iso vaise a incentivar ao alumnado propoñéndolle novas ideas e a forma de representar as mediante distintos recursos técnicos en cada momento.

Sesión maxistral	O alumno, sempre apoiado polo profesor e de forma personalizada, ha de buscar a formalización no descubrimento , atopar os patróns que conduzan a resolver a súa obra artística, a creatividade do alumno será unha regra sinxela para orientar as decisións prácticas que conleven á resolución da obra plástica. Seguiremos o procedemento de elaboración de medios auxiliares, estratexias, principios e regras e o xeito de atopar vías de solución ou pautas para xerar a expresión plástica, para iso o profesor vai atender dunha forma moi persoal e exclusiva a cada alumno, vaille a guiar e estimular no procedemento que desenvolva tanto no traballo de clase como nos traballos encargados para a entrega posterior. Imos estudar no taller de creatividade as distintas capacidades ou procedementos mentais entrelazados que xorden principalmente da imaxinación, para iso vaise a incentivar ao alumnado propoñéndolle novas ideas e a forma de representar as mediante distintos recursos técnicos en cada momento.
------------------	--

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Obradoiros		30

	No taller de creatividade buscaremos producir ideas, desenvolver conceptos, descubrir opcións novas, orixinais, útiles e que satisfagan aos alumnos e á colectividade. Un dos principios básicos que se vai a tratar de seguir é a estimulación da capacidade creativa, potenciando o seu desenvolvemento e mellora. Para promover o seu desenvolvemento utilizaremos distintas técnicas experimentais e outras máis coñecidas como os mapas mentais. Os procedementos prácticos levaranse a efecto mediante a representación gráfica de ideas, temas, proxectos, conferencias, etcétera. Trataremos de combinar palabras clave nos debuxos e establecer conexións entre aquelas, seguiremos como se vén facendo nos estudos de creatividade un procedemento analóxico	
--	--	--

Traballos tutelados	Como principais obxectivos no taller de creatividade buscarase o acto de innovar baixo a supervisión docente, de producir obras de arte creativas desde o enxeño, a capacidade de atopar formas e solucións orixinais e a vontade de facer modificacións e ou asociacións entre ideas para transformar os obxectos, dando lugar a outros novos pero sempre seguindo directrices orientativas para un mellor facer.	10
---------------------	--	----

Prácticas externas	O alumno debe buscar, achar, inventar no exterior. En espazos abertos o alumno vaise a identificar coa a liberdade e a arte do descubrimento e o profesor guíalle na súa investigación dun xeito formal. Na obra de arte realizada nas prácticas externas concretarase a estratexia e as conclusións que guían ao descubrimento.	20
--------------------	--	----

Estudos/actividades previos	O procedemento é basicamente heurístico, xa que buscamos xerar dunha forma rápida métodos de innovar de forma positiva orientada cara a certos fins, resolver problemas artísticos desde o descubrimento, desde un pensamento distinto, dicexente, lateral pero fundamentado. Aínda que a guía de exploración de didáctica xurdiu no campo científico, será extrapolado ao campo artístico asumindo os mesmos principios de estruturación na investigación: o alumno antes de *acometer unha obra deberá entender os seus obxectivos, cualificalos mediante esquemas. Partirá da base de que aínda sen atopar unha solución xerará uns principios ou estudos previos dos que poida deducir algo.	10
-----------------------------	--	----

Sesión maxistral	Seguiremos o procedemento de elaboración teórica docente de medios auxiliares, estratexias, principios e regras e o xeito de atopar vías de solución ou pautas para xerar a expresión plástica. Como principios daremos suxestións para atopar solucións, pautas ou medios que finalicen coa solución. En canto ás regras que imos seguir serán separar os elementos cos que se vai a traballar, xerar figuras, formas esquemáticas, táboas, mapas, etcétera.	30
------------------	---	----

Outros comentarios e segunda convocatoria

Os alumnos que non asistan a clase regularmente, están obrigados a entregar todos os traballos do curso para poder superar a asignatura.

exámen; 28 maio 18 horas aula plástica. 27 xunio 9,30 horas aula 1.1

Bibliografía. Fontes de información

ARHEIM, RUDOLF, (1989).- *Arte y percepción visual*. Madrid: Alianza forma.

MAYER, R. (1993).- *Materiales y técnicas del arte*. Madrid:Tursen. Hermann Blume.

MONDRIAN, P. (1973).- *Realidad natural y realidad abstracta*. Barcelona: Barral.

SMITH STAN, (1994).- *Dibujar y Abocetar*. Madrid: Hermann Blume.

CORRADO, M.- *Las técnicas artísticas*. Cátedra. Madrid, 1995.

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Xeografía para mestres				
Materia	Xeografía para mestres			
Código	O05G110V01907			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Pazo Labrador, Alberto José			
Profesorado	Pazo Labrador, Alberto José			
Correo-e	apazo@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Trátase en primeiro lugar que o alumnado adquira os coñecementos, habilidades e destrezas necesarias para coñecer e comprender os aspectos elementais dos fenómenos xeográficos físicos e humanos e as súas interrelacións, así como a súa proxección na docencia. En segundo lugar preténdese que o alumnado desenvolva as súas capacidades de análises e sínteses e o razoamento espacial fundado na multicausalidade dos procesos xeográficos			

Competencias de titulación	
Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B17	Creatividade
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes

Competencias de materia		
Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
1. Adquisición de coñecementos e comprensión dun área relevante do currículo na Educación Infantil	saber	A1 A7 A12 B1 B3 B6 B12 B13 B14 B19 B22
2. Adquisición de coñecementos e comprensión para deseñar e xustificar programaciones docentes	saber saber facer	A1 A3 A4 A7 A11 A12 B1 B2 B3 B12 B13 B14 B19 B22
3. Coñecer e aplicar os métodos e técnicas propios da Xeografía no estudo e análise espacial e dominar o vocabulario xeográfico básico	saber saber facer Saber estar / ser	A2 A4 A7 B1 B2 B3 B6 B7 B8 B9 B12 B13 B15 B19 B22
4. Elaborar e avaliar recursos para o ensino e a aprendizaxe xeográficos	saber saber facer	A1 A2 A4 A7 A12 B1 B2 B3 B8 B13 B19 B22

5. Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover as competencias correspondentes nos estudantes	saber saber facer	A1
		A2
		A3
		A4
		A7
		A11
		A12
		B1
		B2
		B3
		B5
		B7
		B9
		B15
		B22
6. Fomentar a educación democrática da cidadanía e a práctica do pensamento social crítico	saber	A3
	saber facer	A4
	Saber estar / ser	A5
		A7
		A12
		B1
		B2
		B3
		B6
		B7
		B8
		B9
		B11
		B13
		B19
		B22
7. Manexo das TICS de forma adecuada ás necesidades e niveis da Educación Infantil	saber facer	A1
		A2
		A7
		A11
		A12
		B5
		B6
		B7
		B15
		B22
8. Ampliar a formación cultural	saber	A1
	saber facer	A2
	Saber estar / ser	A11
		A12
		B1
		B3
		B6
		B7
		B8
		B12
		B13
		B14
		B15
		B17
		B19
		B22

Contidos		
Tema		
BLOQUE 1: Situación e representación espacial	1.1.¿Cómo é a Terra?	
	1.2.¿Cómo a representamos?	
	1.3.Necesidade de saber leer e representar mapas	
Bloque 2: As consecuencias xeográficas dos procesos naturais	2.1.O sistema natural e os seu compoñentes	
	2.2.Os fundamentos xeográficosda diversidade de paisaxes naturais	

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Presentacións/exposicións	1	15	16
Saídas de estudo/prácticas de campo	9	0	9
Titoría en grupo	4	4	8
Sesión maxistral	25	25	50
Probas de resposta curta	5	17	22
Resolución de problemas e/ou exercicios	5	17	22
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	5	17	22

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Exposición ao alumnado do contido total da materia, dos medios que teñen á súa disposición de axuda, das avaliacións e titorías.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado dos traballos tutelados
Saídas de estudo/prácticas de campo	Se realizarán saídas o entorno para ver en directo as paisaxes correspondentes parte da materia mais salientable
Titoría en grupo	Resolución de dúbidas e problemas. Orientación sobre os conceptos, traballos de aula e traballos tutelados
Sesión maxistral	Exposición dos contidos da materia con apoio de material audiovisual e exemplos prácticos

Atención personalizada	
	Descrición
Presentacións/exposicións	Resolución de dúbidas e problemas que se podan presentar o ir resolvendo as tarefas propostas. Facer un seguimento da aprendizaxe
Titoría en grupo	Resolución de dúbidas e problemas que se podan presentar o ir resolvendo as tarefas propostas. Facer un seguimento da aprendizaxe
Resolución de problemas e/ou exercicios	Resolución de dúbidas e problemas que se podan presentar o ir resolvendo as tarefas propostas. Facer un seguimento da aprendizaxe
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Resolución de dúbidas e problemas que se podan presentar o ir resolvendo as tarefas propostas. Facer un seguimento da aprendizaxe

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	Faranse dúas probas no cuadrimestre	20
Presentacións/exposicións	O alumnado presentará diante os seus compañeiros o traballo de investigación tutelado	10
Saídas de estudo/prácticas de campo	Recollida de datos	10
Probas de resposta curta	Se realizarán cando remate cada tema	20
Resolución de problemas e/ou exercicios	O alumnado deberá realizar os exercicios prácticos da materia	20
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Se farán as correspondentes os bloques da materia	20

Outros comentarios e segunda convocatoria

-La planificación expuesta en esta guía docente supone un sistema de evaluación continua, por lo que la calificación final se

obtendrá de la suma de todo lo expuesto objeto de evaluación.

-El alumnado que no asista a las clases o no supere la evaluación continua, podrá hacer un examen final que consistirá en la realización de una prueba teórica y otra práctica sobre la totalidad de los contenidos y presentará dos trabajos de investigación sobre dos regiones de la Tierra que también ha de defender en dicho examen.

-El alumnado que no supere la materia en primera convocatoria podrá realizar una segunda y siguientes convocatorias en un examen que consistirá en la realización de una prueba teórica y otra práctica sobre la totalidad de los contenidos y presentará (si no lo hizo antes) dos trabajos de investigación sobre dos regiones de la Tierra que también ha de defender en dicho examen

exámen 30 maio 16 horas aula 1.5. 2 xunio 9,30 horas aula 1.1

Bibliografía. Fontes de información

- BIELZA DE ORY, V. (ed..) (1993):

Geografía General. Madrid, Taurus, 2 vols.

- ALONSO, J. y otros (2000): Geografía. Curso de Acceso. Madrid, Centro de Estudios Ramón Areces.

- ALBET, A. y BENEJAM, P. (2000): Una Geografía Humana renovada. Lugares y regiones en un mundo global. Barcelona, ICE de la Universitat Autònoma de Barcelona-Vicens Vives.

- ZÁRATE MARTÍN, M.A. y RUBIO BENITO, M.T. (2005): Geografía Humana. Economía, Sociedad y Territorio. Madrid, Ed.. Universitaria Ramón Areces.

- PAZO LABRADOR, A.J. (2007): Nocións básicas de Xeografía Xeral Física para Mestres. As consecuencias xeográficas dos procesos naturais. Vigo, Servicio de Publicacións da Universidade.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Coñecemento do medio natural/O05G110V01901

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Aprendizaxe das ciencias sociais/O05G110V01601

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Aprendizaxe das ciencias da natureza/O05G110V01403

DATOS IDENTIFICATIVOS**Aspectos didácticos e organizativos da educación especial**

Materia	Aspectos didácticos e organizativos da educación especial			
Código	O05G110V01908			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	2c
Idioma	Castelán			
Departamento	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinador/a	Cid Sabucedo, Alfonso			
Profesorado	Cid Sabucedo, Alfonso			
Correo-e	acid@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	O título desta materia é orixinario do Título de Mestre, especialidade de educación Especial, aprobada polo Real Decreto 1440/1991 (*B.Ou.E., DE 11 de outubro). Tamén son orixinarios os seus contidos. Ambas, materia e contidos, son recuperados como materia *optativa para o Grao de Educación Infantil. Na Mención de Educación Especial. Dáse a circunstancia de que esta mención no citado Grao é %ou201*Cúnico%ou201D nas 50 Universidades españolas que imparten este título. Con ela trataríase de acceder ao coñecemento dos modelos didácticos e organizativos relacionados coas *NNEE.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B18	Liderado
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B21	Motivación pola calidade

Competencias de materia		
Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
A1 Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil	saber	A1 B1
A2 Capacitar aos docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva *globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, *psicomotora e *volitiva	saber saber facer	A2 B1 B2
A3 Diseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos	saber facer	A3 B2
A4 Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles	saber	A4 B7 B8
A5. Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia	saber facer	A5 B8 B9
A6. Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión	saber	A6 B1 B6
A7 Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia	saber saber facer	B5
A8 Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvemento que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia	saber saber facer	B6 B8
A9 Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida	saber saber facer	A9 B8 B9 B18
A10 Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias	saber facer Saber estar / ser	B14 B18 B19
A11 Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente. Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promover nos estudantes	saber saber facer	A11 B13 B21
A12 Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan os colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativo	saber saber facer	B1 B6 B7 B13 B14

Contidos

Tema

1. O contexto da Educación Especial.	1.1. Principios reguladores da educación especial.
2. Modalidades didácticas para a atención ás necesidades educativas especiais.	1.2. Principais necesidades educativas específicas.
3. Modalidades organizativas para a atención ás necesidades educativas específicas.	2.1. As Adaptacións do Currículo nos diferentes Niveis Curriculares.
4. Os profesionais da Educación Especial.	3.1. Estrutura organizativa para atender a diversidade.
5. A organización de recursos materiais en Educación Especial.	4.1.- O docente de Educación Especial. A súa formación e sentido actual
6. A Familia e a comunidade educativa como axentes de integración.	5.1.- A estrutura da Escola para atender ás *NNEE
	5.2.- Materiais específicos para atender as *NNEE
	6.1. A relación familia escola

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	7	21	28
Seminarios	14	28	42
Titoría en grupo	11	16.5	27.5
Traballos de aula	14	28	42

Actividades introductorias	2	3	5
Probas de resposta curta	2	4	6

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	A través desta metodoloxía farase a presentación dos temas lóxicamente estruturados coa finalidade de facilitar información organizada seguindo criterios adecuados á finalidade dos mesmos. Consistirá na exposición verbal por parte do profesor dos contidos da organización escolar. Así mesmo, esta metodoloxía é propicia para a participación dos estudantes a través da formulación/contestación de preguntas, exposición de puntos de vista, etc. COMPUTA NA AVALIACIÓN CONTINUA.
Seminarios	A través dos seminarios abordaranse temas específicos, que permitan profundar os contidos da materia. É dicir, utilizaranse como complemento das clases teóricas. COMPUTAN NA AVALIACIÓN CONTINUA
Titoría en grupo	A través delas o profesor facilitará e orientará aos estudantes no seu proceso formativo, tanto en aspectos relativos á materia ou ao proceso de aprendizaxe. COMPUTAN NA *EVALUACION CONTINUA
Traballos de aula	Nos traballos de aula os estudantes, de forma individual ou en grupos, realizarán proxectos supervisados polo profesor. COMPUTAN NA AVALIACIÓN CONTINUA
Actividades introductorias	Esta sesión servirá para presentarlle aos estudantes a materia: competencias, contidos, planificación, metodoloxía, atención personalizada, avaliación e bibliografía

Atención personalizada

	Descrición
Titoría en grupo	

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	(*) Como actidat evaluadora tiene por objeto evaluar las actividades y tareas realizadas durante su ejecución. Para ello se tendrá en cuenta la asistencia y la participación de los estudiantes	25 Hasta el 25
Seminarios	(*)En la evaluación de esta actividad se tendrá en cuenta la búsqueda de documentación, lecturas e intervenciones realizadas	20 Hasta el 20
Titoría en grupo	(*) Durante la realización de las tutorías en grupo se atiende al estudiante en su aprendizaje según sus perfiles diferenciados e individualizados. En su desarrollo se realizará una evaluación continúa y formativa utilizando los procedimientos de: Observación (registros, listas de control, etc.).	15 Hasta el 15
Traballos de aula	(*)En la evaluación de los trabajos de aula se tendrán en cuenta los siguientes criterios: 1º.- Aspectos formales 815%9 2º.- Calidad de/los trabajos (70%) 3º.- Exposición oral y respuesta a las preguntas planteadas (15%)	20 Hasta el 20
Probas de resposta curta	(*)A través de estas pruebas se pretende constatar la precisión conceptual y terminológica de los aspectos relativos a la INNOVACION E INVESTIGACIÓN DIDÁCTICA: En este tipo de exámenes cada pregunta corta tiene una puntuación individual, la suma de estas preguntas refleja la puntuación del examen. Para aprobar la MATERIA es necesario obtener, por lo menos el 60% de de dicha puntuación	20

Outros comentarios e segunda convocatoria

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

- TREPAT, C. y COMES, P. (2000): *El tiempo y el espacio en la Didáctica de las Ciencias Sociales*. Barcelona, Graò.
- HERNÁNDEZ CARDONA, F.X. (2002): *Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia*. Barcelona, Graò.
- DOMÍNGUEZ GARRIDO, M.C. (2004): *Didáctica de las Ciencias Sociales*. Madrid, Pearson Educación.
- GARCÍA RUIZ, A.L. (2003): *El conocimiento del medio y su enseñanza práctica en la Educación Primaria*. Granada, Nativola.

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Bases pedagógicas da educación especial				
Materia	Bases pedagógicas da educación especial			
Código	O05G110V01909			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	2c
Idioma	Galego			
Departamento	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinador/a	González Fontão, María del Pilar			
Profesorado	González Fontão, María del Pilar			
Correo-e	mpfontao@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A materia de Bases Pedagógicas da Educación Especial é optativa de 4º curso no plan de estudos da titulación de Grao de Educación Infantil, polo que trata de complementar a formación sobre a conceptualización do eido educativo que trata e dos suxeitos con necesidades específicas de apoio educativo. No mesmo senso, o manexo de recursos e instrumentos dende o punto de vista científico e funcional, a interiorización de pautas de intervención educativas máis idóneas para compensar as características educativas destes suxeitos e as tomas de decisións en relación coa atención á diversidade, van ser os aspectos esenciais que se traballarán nesta materia. A finalidade da atención á diversidade é proporcionar a todo o alumnado unha educación axeitada ás súas características e necesidades. No plano pedagógico implica a necesidade de articular unha actuación didáctica que permita atender simultaneamente e con eficacia a uns alumnos que se van diferenciando progresivamente como resultado da propia escolaridade, dos contextos persoais e familiares así como dos intereses que se manifesten en distintos momentos evolutivos. Consideramos que o mestre de Educación Infantil debe dominar unha serie de competencias de tipo conceptual, procedimental e actitudinal para realizar unha correcta resposta educativa sobre os distintos tipos de necesidades específicas de apoio educativo nunha escola inclusiva. Requírese unha formación específica en aspectos fundamentais da nova educación inclusiva fundamentada nos principios de igualdade e equidade para todo o alumnado, para que teñan as mesmas oportunidades de aprendizaxe e as mesmas posibilidades de desenvolvemento das súas capacidades en igualdade de condicións.			

Competencias de titulación	
Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información

B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B10	Traballo nun contexto internacional
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B21	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Adquirir os coñecementos básicos dos aspectos educativos do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo e comprender os distintos discursos ideolóxicos e teóricos que sustentaron a Educación Especial como práctica educativa (da segregación á inclusión)	saber Saber estar / ser	A1 A2 B1 B6 B9 B12 B14
Analizar os diversos modelos de escolarización para os alumnos/as con necesidades específicas de apoio educativo, atendendo ós seus déficits e necesidades.	saber facer	A3 A11 B1 B2 B6 B7 B9 B12 B13 B14 B15 B16
Conceptualizar, analizar e describir as variables implicadas nos procesos de E-A, así como a súa posible incidencia nas diversas alteracións do mesmo.	saber	A2 A9 B1 B2 B6 B7 B8 B9 B12 B13 B14 B16
Desenvolver actitudes positivas cara as persoas con discapacidade, dende unha perspectiva de normalización e integración.	saber facer Saber estar / ser	A3 A11 A12 B12 B14
Adquirir unha actitude responsable, como futuro docente, na educación dos discentes atendendo ás súas necesidades específicas utilizando estratexias de comunicación, interacción e de traballo en equipo interprofesional para afronta-la ensinanza en contextos de diversidade.	saber facer Saber estar / ser	A3 A11 A12 B9 B11 B12 B14 B16 B21

Coñecer e deseñar respostas educativas segundo os modelos teóricos básicos de resposta á diversidade na aula e centro empregando actitudes positivas cara o alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.	saber	A1
	saber facer	A2
	Saber estar / ser	A3
		A5
		A9
		A11
		B1
		B2
		B6
		B7
		B8
		B9
		B12
		B13
		B14
Comprender a natureza e problemas didácticos, organizativos e formativos que afectan á educación cando se enfronta a situacións de diversidade, desigualdade e heteroxeneidade.	saber	A1
	saber facer	A3
		A5
		A9
		A11
		A12
		B2
		B7
		B8
		B9
		B12
		B13
Coñecemento e aplicación axeitada de instrumentos de identificación de necesidades específicas de apoio educativo e intervencións máis usuais no campo da Educación Especial, así como as estratexias psicopedagóxicas máis axeitadas en cada caso.	saber	A2
	saber facer	A3
	Saber estar / ser	A5
		B2
		B7
		B8
		B9
		B12
		B15
Coñece-los recursos do sistema educativo para dar resposta ás necesidades específicas de apoio educativo.	saber	A2
	saber facer	A3
		A4
		A5
		A11
		B1
		B2
		B5
		B6
		B7
		B8
		B9
		B10
		B11
		B12
		B13
		B14

Contidos

Tema	
Bloque I.	1. Panorama actual da Educación Especial: enfoques.
Bases conceptuais e marcos de actuación	2. Lexislación e atención á diversidade: estrutura do sistema educativo.
	3. Resposta ás necesidades educativas desde o currículo: adaptacións curriculares de centro e de aula.
	4. Adaptacións individuais do currículo (A.C.I./A.C.)

Bloque II.

Procesos de intervención en persoas con necesidades educativas

5. As necesidades educativas referidas as dificultades de aprendizaxe.
6. As necesidades educativas referidas a situacións de desventaxa educativa.
7. As necesidades educativas referidas as altas capacidades.
8. As necesidades educativas referidas o retraso mental.
9. As necesidades educativas referidas as dificultades visuais.
10. As necesidades educativas referidas as dificultades auditivas.
11. As necesidades educativas referidas as dificultades motóricas.
12. As necesidades educativas referidas as dificultades psíquicas e conductuais.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Foros de discusión	0	4	4
Presentacións/exposicións	3	0	3
Titoría en grupo	3	6	9
Estudo de casos/análises de situacións	20	0	20
Sesión maxistral	15	30	45
Traballos de aula	10	0	10
Traballos e proxectos	0	30	30
Probas de tipo test	2	0	2
Estudo de casos/análise de situacións	0	15	15

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Foros de discusión	Actividade desenvolvida nun contorno virtual na que se debaten temas diversos relacionados co ámbito académico e/ou profesional
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Estudo de casos/análises de situacións	Análises dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvolo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticarlo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. O seu desenvolvemento pode estar vinculado con actividades autónomas do estudante.

Atención personalizada	
	Descrición
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe. O estudante ou o grupo presenta o resultado obtido na elaboración do programa a desenvolver sobre a temática da materia, ou mesmo formula cuestións sobre os atrancos que poden xurdir durante o proceso
Traballos e proxectos	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe. O estudante ou o grupo presenta o resultado obtido na elaboración do programa a desenvolver sobre a temática da materia, ou mesmo formula cuestións sobre os atrancos que poden xurdir durante o proceso

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.	15

Foros de discusión	Actividade desenvolvida nun medio virtual na que se debaten temas diversos relacionados co ámbito académico e/ou profesional.	5
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.	10
Traballos e proxectos	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escrita...	20
Probas de tipo test	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	30
Estudo de casos/análise de situacións	Proba na que se presenta unha situación ou problemática xa dada ou que pode darse, partindo dos diferentes factores involucrados, a análise dos antecedentes, condicións, da situación, etc.	20

Outros comentarios e segunda convocatoria

Nota: As cualificacións do cadro precedente aparecen expresadas en porcentaxes

AVALIACIÓN ALUMNADO PRESENCIAL

Para superar a materia será necesario, acadar como mínimo o 50% da puntuación nas seguintes probas:

1. Traballos e proxectos + presentacións/exposicións (Necesario obter un mínimo de 1,5 puntos)
2. Estudo de casos/análise de situacións (Necesario obter un mínimo de 1 punto)
3. Proba tipo test modalidade A (Necesario obter un mínimo de 1,5 puntos)
4. Traballos de aula+Foro de discusión (Necesario obter como mínimo 1 punto)

Son criterios sumativos entre sí e nunca se poderá sumar se nalgún deles non se conquiere o mínimo establecido.

AVALIACIÓN ALUMNADO NON PRESENCIAL:

A avaliación deste alumnado farase de igual xeito que a do alumnado presencial, agás nas probas de Traballos de aula e presentacións/exposicións, sendo incrementada a puntuación correspondente destas á do tipo Test. É dicir, para superar a materia haberá que acadar como mínimo o 50% da puntuación nas seguintes probas:

1. Traballos e proxectos (necesario obter un mínimo de 1 punto)
2. Estudo de casos/análise de situacións (necesario obter un mínimo de 1 punto)
3. Proba tipo test modalidade B (necesario obter un mínimo de 2,75)
4. Foro de discusión (necesario obter un mínimo de 0,25)

Son criterios sumativos entre sí e nunca se poderá sumar se nalgún deles non se conquiere o mínimo establecido.

IMPORTANTE:

-Todos os alumnos/as que non acaden unha asistencia aproximada a un 70%-80% das clases teórico-prácticas, pasarán automaticamente á forma de avaliación non presencial.

--A fórmula a aplicar na proba tipo test será: $P = A - (E/n - 1)$, onde P=puntuación, A= acertos, E=erros, n=nº de alternativas de resposta. Haberá 3 alternativas de resposta, sendo só unha delas a correcta.

-As actividades teóricas e prácticas poderán ser realizadas polo alumnado asistencial individualmente ou en grupo (máximo de 4-6). O alumnado non asistencial realizará as actividades de xeito individual.

SEGUNDA CONVOCATORIA (XULLO):

Conservaranse as cualificacións das probas superadas en xuño, tendo que examinarse só das partes non superadas.

Bibliografía básica:

- AINSCOW, M. (2001). *Desarrollo de escuelas inclusivas: Ideas, propuestas y experiencias para mejorar las instituciones escolares*. Madrid: Narcea.
- ARNAIZ, P. (2003). *Educación inclusiva: una escuela para todos*. Málaga: Aljibe
- AYALA, C.I. y GALVE, J.L (2001), *Evaluación e Informes psicopedagógicos (3 Vols)*. Madrid: CEPE
- BAUTISTA, E. (COMP.)(1993).*Necesidades educativas especiales*. Málaga: Aljibe
- CABRERIZO, J. y RUBIO, M.J. (2007). *Atención a la diversidad*. Madrid: Pearson-PrenticeHall.
- CARDONA, M.C. (2005). *Diversidad y educación inclusiva*. Madrid: Pearson-PrenticeHall
- DEUTSCH-SMITH, D. (2007). *Bases psicopedagógicas de la educación especial: enseñando en una época de oportunidades*. Pearson Alhambra
- ECHEITA, G. (2006). *Educación para la inclusión o educación sin exclusiones*. Madrid: Narcea
- ESSOMBA, M.A. (2008). *10 ideas clave. La gestión de la diversidad cultural en la escuela*. Barcelona: Graó
- FERNÁNDEZ BATANERO, J.M (2009). *Un currículo para la diversidad*. Madrid: Síntesis.
- GALVE MANZANO, J.L.(COORD.)(2008). *Evaluación e Intervención Psicopedagógica en contextos educativos (Vol. I y II). Estudio de casos*, Madrid: EOS.
- GALLEGO ORTEGA, J.L. y RODRÍGUEZ FUENTES, A. (2012). *Bases teóricas y de investigación en educación especial*. Madrid: Pirámide.
- GARCÍA GONZÁLEZ, R. (Coord.)(2003). *Bases Pedagógicas de la Educación Especial. Manual para la formación inicial del profesorado*. Madrid: Biblioteca Nueva
- GENTO, S.(COORD.)(2003). *Educación Especial (Vol. I Y II)*. Madrid: Sanz y Torres.
- GINÉ, C.. (Coord.)(2009). *La educación Inclusiva. De la exclusión a la plena participación de todo el alumnado*. Barcelona: ICE-Horsori.
- GONZÁLEZ, E. (COORD.)(2004). *Necesidades educativas específicas*. Madrid: CCS
- GRAU RUBIO, C. (1998) . *Educación Especial (De la integración escolar a la escuela inclusiva)*. Valencia: Promolibro.
- JIMENEZ, F. y VILA, M. (1999). *De Educación Especial a Educación en la Diversidad*. Málaga: Aljibe.
- LOU ROYO, M.A. Y LÓPEZ URQUIZAR, N. (COORDS)(2005). *Bases psicopedagógicas de la Educación Especial*. Madrid: Pirámide.
- LOZANO, J. (2007). *Educación en la diversidad*. Barcelona: Davinci Continental.
- LUQUE PARRA, D. J. (2006). *Orientación educativa e intervención psicopedagógica en el alumnado con discapacidad: análisis de casos prácticos*. Archidona: Aljibe.
- MARCHESI, A., COLL, C. y PALACIOS, J. (1993). *Desarrollo psicológico y educación III*. Madrid: Alianza.
- MOLINA GARCÍA, S. (DIR.)(1995). *Bases psicopedagógicas de la Educación Especial*. Alcoy: Marfil.
- MORIÑA, A. (2004). *Teoría y práctica de la educación inclusiva*. Archidona(Málaga): Aljibe
- MORIÑA, A. (2008). *La escuela de la diversidad*. Madrid: Síntesis.
- ROJAS DEL ALAMO, P. (2005). *Bases pedagógicas de la Educación Especial: Profesionales y Programas*. Granada: Grupo Editorial Universitario.
- SALVADOR MATA, F . (2001): *Educación Especial (enfoques conceptuales y de investigación)*. Granada: Grupo Editorial universitario.
- SALVADOR MATA, F. (COORD.)(2005). *Bases Psicopedagógicas de la Educación Especial*. Archidona(Málaga): Aljibe.
- SANCHEZ PALOMINO, A. y TORRES GONZÁLEZ, J.A.(COORDS) (2002): *Educación Especial I*. Madrid: Pirámide.

- SANCHEZ PALOMINO, A. y TORRES GONZÁLEZ, J.A. (2004): *Educación Especial. Centros educativos y profesores ante la diversidad*. Madrid: Pirámide.
- SANCHEZ PALOMINO, A. et.al.(2011). *Educación Especial y mundo digital*. Almería: Servicio de publicaciones Universidad de Almería.
- SOBRADO, L, FERNÁNDEZ, E. Y RODICIO, M.L. (COORDS.)(2012). *Orientación Educativa*. Madrid: Biblioteca Nueva.
- SOBRADO, L. y BARREIRA, A. (2012). Servicios de orientación Educativa: Organización y Funcionamiento. En L. Sobrado, E. Fernández y M.L. Rodicio. *Orientación educativa*. Madrid: Biblioteca Nueva (187-214).
- SÓLA MARTINEZ, T.; LÓPEZ URQUIZAR, N. y CÁCERES RECHE, M^a. P. (2006). *Perspectivas didácticas y organizativas de la educación especial*. Granada: Grupo Editorial Universitario.
- STAINBACK, S. y STAINBACK, W. (2007). *Aulas Inclusivas*. Madrid: Narcea
- VIDAL, J.G.; MANJÓN, D.G.; HERRERA, J.A. (2005). *Guía para la programación e intervención en Educación Especial*. Madrid: EOS Gabinete de Orientación Psicológica.

Bibliografía complementaria:

- AA.VV. (2006). *La intervención en educación especial: propuestas desde la práctica*. Madrid: CCS.
- ACOSTA, V.M. (2006). Los problemas de las personas sordas para su integración en el mundo laboral. Análisis de la realidad y propuestas de acción. *Innovación Educativa*, 16, 257-273.
- ALCANTUD, F.; SOTO, F.J. (2003). *Tecnologías de ayuda en personas con trastornos de comunicación*. NauLlibres: Valencia.
- AMORÓS, P. y AYERBE, P. (2000). *Intervención educativa en inadaptación social*. Madrid: Síntesis.
- ARMAS, M.(2007). *Prevención e intervención ante problemas de conducta. Estrategias para centros educativos y familias*. Madrid: Wolters Kluwer.
- ARNAIZ, P. y MARTÍNEZ, R. (1998). *Educación Infantil y deficiencia visual*. Madrid: CCS
- BAÑASCO, M.R. (2007). *La inteligencia emocional en educación especial*. Tutorial Formación, S.L.L.
- BARRACA, J. ARTOLA, T. (2004). La identificación de alumnos con altas capacidades a través de la EDAC. *Revista de Psicología y Psicopedagogía*, 3 (1) 3-18.
- BENITO, Y. (Coord.) (2000). *Intervención e investigación psicoeducativas en alumnos superdotados*. Salamanca: Amarú.
- BENITO, Y. (2009). *Superdotación y Asperger*. Madrid: EOS
- BUENO, M. y TORO, S. (1994). *Deficiencia Visual. Aspectos psicoevolutivos y educativos*. Archidona (Málaga): Aljibe
- BUENO, M. et.al. (1999). *Niños y niñas con baja visión*. Archidona (Málaga): Aljibe
- BUENO et.al (2000). *Niños y niñas con ceguera*. Archidona (Málaga): Aljibe
- CALVO, A.R. y MARTÍNEZ, A.(1997). *Técnicas y procedimientos para realizar las adaptaciones curriculares*. Madrid: Escuela Española.
- CARBONELL, R. (2009). *Educación Especial en Europa*. Valencia: Tirant Lo Blanch.
- CARDONA MARTÍN, M. y otros (2001). *Adaptemos la escuela. Orientaciones ante la discapacidad motórica*. Archidona: Aljibe.
- CID, A., DOMÍNGUEZ, E. y PÉREZ, A. (2007). *Modelo político educativo para la atención a las necesidades educativas especiales en Galicia*. Santiago: Tórculo.
- DE ANDRÉS, T., MOYÁ, J. e PEÑA, A.I. (1997), *Alteraciones motoras en el desarrollo infantil*. Madrid: CCS
- DOMÍNGUEZ, J. (2010). *Atención a la diversidad en la Educación Primaria*. Barcelona: Davinci
- ELLIS, J. L. y WILLINSKY (1999). *Niñas y mujeres superdotadas*. Madrid: Narcea.
- ESTEBAN, R.M. (2002). *Adaptaciones curriculares individuales y diversificación curricular. La respuesta del profesor a las necesidades educativas especiales*. Granada: Grupo Editorial Universitario.

- ESTRELLA, E. (2007). *Nuevas tecnologías aplicadas a la educación especial*. Tutorial Formación, S.L.L.
- FREIXA, M. (2000). *Familia y deficiencia mental*. Salamanca: Amarú.
- GALLARDO, M.V. y SALVADOR, M.L. (1999). *Discapacidad motórica. Aspectos psicoevolutivos y educativos*. Archidona (Málaga): Aljibe.
- GALLEGO ORTEGA, J.L. (2000). *Las dificultades de la articulación en el lenguaje infantil*. Málaga: Aljibe.
- GALLEGO ORTEGA, J.L. (2007). La gestión del aula para aprender lengua. *Innovación Educativa*, 17, 187-195.
- GARCIA FERNANDEZ, J. A. (2001). Contextos escolares inclusivos e alumnos con necesidades educativas especiales. *Revista Galega do Ensino*. Educación Especial, 32, 73-88.
- GARCIA SEIJO, M.I. y FERREIRO, X. (2006). A inmigración e as súas consecuencias na escola: unha proposta de traballo para a titoría educativa. *Innovación Educativa*, 16, 111-119.
- GARRIDO, J. (2005). *Programación de actividades para educación especial*. Madrid: CEPE
- GONZALEZ FONTAO, M. P. (1997). *Capacidad de imagen y creatividad*. Vigo: Servicio de publicaciones de la Universidad de Vigo.
- GONZALEZ FONTAO, M. P. (1997). La atención a la diversidad. En CID, A. (Coord.). *Practicum I. Practicas de observación para el título de Maestro* (Pp. 105-116). Orense: Copytema.
- GONZALEZ MANJON, D. (1995). *Adaptaciones curriculares. Guía para su elaboración*. Málaga: Aljibe
- GONZALEZ PIENDA, J. A., NUÑEZ PEREZ, J.C. (1998). *Dificultades de aprendizaje escolar*. Madrid: Pirámide.
- GRAU RUBIO, C. (2006). *Educación y retraso mental. Orientaciones prácticas*. Málaga: Aljibe.
- GUINEY, D.; OBRIEN, T. (2003). *Atención a la diversidad en la enseñanza y el aprendizaje. Principios y práctica*. Alianza Editorial: Madrid.
- HERNANDEZ, A. (2008). *Aspectos generales y legislación internacional sobre educación especial*. Impredisur, S.L.
- LOPEZ OCAÑA, A.; ZAFRA, M. (2003). *La atención a la diversidad en la Educación Secundaria Obligatoria*. Octaedro: Barcelona.
- LOPEZ SÁNCHEZ, M. (2006). *La dignificación del alumnado con necesidades educativas especiales*. Granada: Grupo Editorial Universitario
- LOPEZ SUAREZ, M. A. y SEOANE, J. A. (2001). *Normativa jurídica básica de las personas con discapacidad*. A Coruña: Fundación Paideia.
- LOPEZ TORRIJO, M. (1999). *Textos para una historia de la educación especial*. Valencia: Tirant lo Blanch.
- LOUREIRO, M.; RIJO, C. y CESAR, M. (2001). O privilegio de ter alunos diferentes. En DUARTE DA SILVA, B. y ALMEIDA, L. (Org.), *Actas do VI Congreso Galaico-Portugues de Psicopedagogía* (pp.673-684). Minho: Centro de Estudos em Educação e Psicologia- Universidade do Minho.
- MARQUEZ, E. y GARCIA-CANO, M. (2006). Educación intercultural y aprendizaje cooperativo. Una propuesta de innovación educativa en el aula. *Innovación Educativa*, 16, 121-131.
- MARTIN, E.J. (2008). *Programación didáctica de una aula muy especial*. Tutorial Formación, S.L.L.
- MARTOS, J. y RIVIERE, A. (COMP.) (2001). *Autismo: Comprensión y explicación actual*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales.
- MIÑAMBRES, A. (2004). *Atención educativa al alumnado con dificultades de visión*. Archidona (Málaga): Aljibe.
- MIRANDA, A. y otros (2001). *Trastornos por déficit de atención con hiperactividad. Una guía práctica*. Archidona: Aljibe.
- MOLINA, S. (1994). *Deficiencia mental. Aspectos psicoevolutivos y educativos*. Archidona (Málaga): Aljibe
- MONFORT, M. (2001). *Estimulación del lenguaje oral*. Madrid: ENTHA.
- MUNTANER, J. J. (2001). A figura do profesor de apoio no proceso de atención á diversidade. *Revista Galega do Ensino*. Educación Especial, 32, 107-128.

- MUÑOZ, J.M.;RIOS DE DEUS, M.P. (2004). Atención a la diversidad de calidad. *Revista Española de Orientación y Psicopedagogía*, 15 (2) 413-424.
- MUZÁS, M. D. y otros (2000). *Adaptación del curriculum al contexto y al aula*. Madrid: Narcea.
- NIETO, J. y BOTIAS, F. (2000). *Los equipos de orientación educativa y psicopedagógica*. Barcelona: Ariel.
- OLIVER, M.C. (2002). *Estrategias didácticas y organizativas ante la diversidad*. Barcelona: Octaedro
- ORJALES,I.(2007). *Déficit de atención con hiperactividad. Manual para padres y educadores*. Madrid;CEPE.
- OUTÓN,P. (2007). *Programas de intervención con disléxicos*. Madrid: CEPE.
- PARRILLA, A. (1996) *Apoyo a la escuela: un proceso de colaboración*. Bilbao: Mensajero
- PARRILLA, A. y DANIELS, H. (1998) *Creación y desarrollo de grupos de apoyo entre profesores*. Bilbao: Mensajero.
- PARRILLA, A. (2001). O longo camiño cara á inclusión. *Revista Galega do Ensino*. Educación Especial, 32, 35-54
- PARRILLA, A. (2002). "Acerca del origen y sentido de la educación inclusiva". *Revista de Educación*, 327, 117-30
- PRIETO,M.D. y COSTEJÓN, J.L.(2000). *Los superdotados: Esos alumnos excepcionales*. Archidona (Málaga): Aljibe
- PUIGDELLIVOL, I. (2007). *La educación especial en la escuela integrada: una perspectiva desde la diversidad*. Barcelona: Graó.
- PUJOLÀS, P. (2004). *Aprender juntos alumnos diferentes. Los equipos de aprendizaje cooperativo en el aula*. Barcelona: Octaedro.
- PUYUELO,M.,y ARRIBA, J.A. (2000). *Parálisis Cerebral Infantil*. Archidona (Málaga):Aljibe.
- RIVAS,R.M.y FERNÁNDEZ,P. (2007). *Dislexia,disortografía y disgrafía*. Madrid:Pirámide.
- RIVIERE,A. (2001).*Autismo. Orientaciones para la intervención educativa*. Madrid: Trotta.
- RUIZ, M.C. (2008). *La educación especial en Europa*. Asociación Procompal de Profesores Comprometidos con Almería.
- SALVADOR MATA, F. (2000). *Como prevenir las dificultades en la expresión escrita*. Málaga: Aljibe.
- SALVADOR MATA, F. y GARCIA FERNANDEZ, I. (2007). Procesos cognitivos en la composición escrita de personas afectadas de parálisis cerebral. *Innovación Educativa*, 17, 229-238.
- SAN ANDRES, C. (2008). *Nuevas tecnologías aplicadas a la educación especial*. Ediciones Corintia S.RI.L.
- SEIJO, D. (2008). *Educación especial, competencias docentes para atención de alumnos con necesidades específicas de apoyo educativo: formación y recursos didácticos*. Port-Royal Ediciones.
- SMITH, D.D. (2003). *Bases psicopedagógicas de la educación especial*. Madrid: Pearson Prentice Hall.
- STAINBACK, S. y STAINBACK, W. (1999). *Currículo para facilitar el aprendizaje a todos los estudiantes*. Madrid: Narcea.
- THOMAS, G; LOXLEY, A. (2007). *Reconstrucción de la educación especial y construcción de la inclusiva*. Madrid: La Muralla.
- TOLCHINSKY, L. (2002). *Procesos de aprendizaje y formación docente en condiciones de extrema diversidad*. Barcelona: Octaedro.
- TORRES, S. (COORD.)(1995). *Deficiencia Auditiva. Aspectos psicoevolutivos y educativos*. Archidona (Málaga): Aljibe.
- TORRES,S.,URQUIZA,R. y SANTANA, R. (1999), *Deficiencia Auditiva..* Archidona (Málaga): Aljibe.
- VALLÉS,A.(1990). *Modificación de la conducta problemática del alumno*. Alcoy: Marfil
- VEGA, A. (2001). *Los centros escolares ante la inadaptación social*. Málaga: Aljibe.
- VICENTE GUILLÉN, A. y DE VICENTE VILLENA, M^ªP. (2006) *Una aproximación a la historia de la Educación Especial*. Murcia. Diego Marín.
- VIDAL, J. (1993). *Guía para realizar adaptaciones curriculares*. Madrid:EOS
- VIDAL,M. y DÍAZ, J. (2002). *Atención Temprana. Guía práctica para la estimulación del niño de 0 a 3 años*. Madrid: CEPE

VIDAL, M. (COORD.)(2007). *Estimulación temprana (De 0 a 6 años) (3 Vols)*. Madrid: CEPE

VITELLO, S. J. and MITHAUG, D. E. (1998). *Inclusive Schooling*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.

WANG, M. (1995). *Atención a la diversidad del alumnado*. Madrid: Narcea.

Recomendaciones

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Didáctica de la religión católica				
Materia	Didáctica de la religión católica			
Código	O05G110V01910			
Titulación	Grado en Educación Infantil			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	2c
Idioma	Castellano Gallego			
Departamento	Didácticas especiales			
Coordinador/a	Grande Seara, Julio			
Profesorado	Grande Seara, Julio			
Correo-e	juliogrseara@yahoo.es			
Web				
Descripción xeral	En esta materia, se pretende un acercamiento a la didáctica de la religión católica en la escuela			

Competencias de titulación	
Código	
A2	Capacitar a los docentes para que aprendan a promover y facilitar los aprendizajes en la primera infancia, desde una perspectiva globalizadora e integradora de las diferentes dimensiones cognitiva, emocional, psicomotora y volitiva
A7	Conocer las implicaciones educativas de las tecnologías de la información y la comunicación y, en particular, de la televisión en la primera infancia
A9	Conocer la organización de las escuelas de educación infantil y la diversidad de acciones que comprende su funcionamiento. Asumir que el ejercicio de la función docente debe perfeccionarse y adaptarse a los cambios científicos, pedagógicos y sociales a lo largo de la vida
A10	Actuar como orientador de padres y madres en relación con la educación familiar en el período 0-6 y dominar habilidades sociales en el trato y relación con la familia de cada estudiante y con el conjunto de las familias
A12	Comprender la función, las posibilidades y los límites de la educación en la sociedad actual y las competencias fundamentales que afectan a los colegios de educación infantil y a sus profesionales. Conocer modelos de mejora de la calidad con aplicación a los centros educativos
B1	Capacidad de análisis y síntesis
B9	Trabajo en equipo
B11	Habilidades en las relaciones interpersonales
B12	Reconocimiento de la diversidad y multiculturalidad
B14	(*)Compromiso ético
B16	Adaptación a nuevas situaciones
B17	Creatividad
B19	Conocimiento de otras culturas y costumbres
B21	Motivación por la calidad

Competencias de materia		
Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Conocer los desarrollos de la psicología evolutiva de la infancia en los periodos 0-3 y 3-6. Reconocer la identidad de la etapa y sus características cognitivas, psicomotoras, comunicativas, sociales, afectivas, así como los valores propios de esta etapa	saber	A2 B1
Adquirir conocimientos sobre la evolución del pensamiento, las costumbres, las creencias y los movimientos sociales y políticos a lo largo de la historia.	saber saber hacer	A2 A12 B1 B12 B19
Crear y mantener lazos de comunicación con las familias para incidir eficazmente en el proceso educativo	saber saber hacer	A10 B11 B16

Elaborar propuestas didácticas que fomenten la percepción y expresión musicales, las habilidades motrices, el dibujo y la creatividad	saber saber hacer	A9 B9 B17
Analizar los lenguajes audiovisuales y sus implicaciones educativas. Promover la sensibilidad relativa a la expresión plástica y a la creación artística	saber saber hacer	A7 B17 B21
Valorar la relación personal con cada alumno y su familia como factor de calidad de la educación	saber hacer Saber estar /ser	A10 B11 B12 B14 B21

Contenidos

Tema	
I.- PSICOPEDAGOGÍA RELIGIOSA	Tema 1.- Naturaleza y finalidad de la enseñanza religiosa escolar. Tema 2.- Originalidad de la pedagogía religiosa y formas de educar en la fe.
II.- APRENDER A ENSEÑAR EN EL ÁREA DE RELIGIÓN,	Tema 3.- Metas y Objetivos de la enseñanza religiosa escolar. Tema 4.- La presencia de lo religioso en el Proyecto Educativo. Contenidos de Religión: el currículo de Religión de Ed. Primaria. Tema 5.- Materiales y recursos para la enseñanza de la Religión
III.- PRÁCTICA DOCENTE DE LA ENSEÑANZA RELIGIOSA	Tema 6.- El profesor de religión en la Escuela Tema 7.- La unidad didáctica. Metodología para la elaboración de unidades didácticas en el área de Religión

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión magistral	25	60	85
Estudios/actividades previos	0	34.5	34.5
Trabajos de aula	17	0	17
Presentaciones/exposiciones	0.5	3	3.5
Foros de discusión	10	0	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxías

	Descrición
Sesión magistral	Exposición por parte del profesor de los contenidos sobre la materia objeto de estudio y/o directrices de un trabajo, o ejercicio a desarrollar por el estudiante.
Estudios/actividades previos	Lectura de forma autónoma por parte del alumnado de la documentación recomendada por el profesor que les facilite el seguimiento posterior de las sesiones magistrales
Trabajos de aula	Elaboración en grupo de unidades didácticas acerca de parábolas y/o personajes bíblicos
Presentaciones/exposiciones	Exposición en el aula de la unidad didáctica elaborada en grupo
Foros de discusión	Debates en el aula acerca de temas actuales sobre didáctica de la religión en la escuela

Atención personalizada

	Descrición
Sesión magistral	En el horario de tutorías fijado por el profesor y publicado oportunamente por el centro, los alumnos/as, individualmente o en grupos muy reducidos, podrán consultar con el profesor las dudas y cuestiones que se les susciten en relación con los contenidos teóricos de la materia o trabajos a desarrollar.
Estudios/actividades previos	En el horario de tutorías fijado por el profesor y publicado oportunamente por el centro, los alumnos/as, individualmente o en grupos muy reducidos, podrán consultar con el profesor las dudas y cuestiones que se les susciten en relación con los contenidos teóricos de la materia o trabajos a desarrollar.

Trabajos de aula	En el horario de tutorías fijado por el profesor y publicado oportunamente por el centro, los alumnos/as, individualmente o en grupos muy reducidos, podrán consultar con el profesor las dudas y cuestiones que se les susciten en relación con los contenidos teóricos de la materia o trabajos a desarrollar.
Foros de discusión	En el horario de tutorías fijado por el profesor y publicado oportunamente por el centro, los alumnos/as, individualmente o en grupos muy reducidos, podrán consultar con el profesor las dudas y cuestiones que se les susciten en relación con los contenidos teóricos de la materia o trabajos a desarrollar.

Evaluación		
	Descripción	Cualificación
Sesión magistral	El alumno/a deberá entregar al final del cuatrimestre un breve resumen de los diversos temas explicados en clase.	50
Trabajos de aula	Los alumnos deberán entregar la unidad didáctica elaborada en grupo en el aula	25
Presentaciones/exposiciones	Los alumnos deberán exponer en el aula, utilizando los recursos que estimen adecuados, la unidad didáctica elaborada y entregada previamente	25

Outros comentarios e segunda convocatoria

Aquellos/as alumnos/as que no puedan asistir regularmente a clase y, por tanto, no puedan seguir el sistema de evaluación continua expuesto anteriormente, serán evaluados/as conforme al siguiente sistema:

- Deberán elaborar individualmente una unidad didáctica sobre un tema que le indicará el profesor, que supondrá el 25% de la calificación final.
- Deberán entregar un resumen de los temas que figuran en el programa, que supondrá el 50% de la calificación final.
- En la fecha prevista en el calendario de exámenes deberán exponer uno de los temas que previamente han resumido, elegido por sorteo, que supondrá el 25% de la calificación final.

Este mismo sistema de evaluación se aplicará a los/as alumnos/as que no superen la materia y deban acudir a la segunda convocatoria.

Las competencias superadas en la primera edición de Junio, no serán de nuevo evaluadas en la convocatoria de Julio.

Fuentes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA.

TÉLLEZ SÁNCHEZ, A. *Pedagogía y didáctica de la religión en la escuela*. UNIR. 2011.

LÓPEZ QUINTÁS, A. *Experiencia antropológica y experiencia religiosa*. UNIR. 2010.

ALMACELLAS, M.A. *Camino hacia la madurez personal*. Ed. Desclee De Brouwer. Bilbao. 2009.

ARTACHO LÓPEZ, R. *Enseñar competencias sobre religión. Hacia un currículo de Religión por competencias*. Ed. Desclee De Brouwer. Bilbao. 2009.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

FERNÁNDEZ MARTÍN, J.A. *Las competencias básicas en la enseñanza religiosa escolar*. Ed. PPC. Madrid. 2010.

Biblia de Jerusalén, Desclee de Brouwer, Bilbao 1999.

Catecismo de la Iglesia Católica, Asociación de Editores del Catecismo, Madrid 1992.

HERMINIO OTERO, *Descubrir a Jesús en la clase de Religión*, PPC, Madrid 2005

GÓMEZ SIERRA, MARIA EUGENIA, *Didáctica de la Religión*, PPC, Madrid 2011

Recomendaciones

Outros comentarios

LOS/AS ALUMNOS/AS QUE CURSEN Y SUPEREN ESTA MATERIA CONTARÁN CON 6 ECTS CONDUCENTES A LA OBTENCIÓN DE LA DECLARACIÓN ECLESIAÍSTICA DE IDONEIDAD (D.E.I.) A FIN DE PODER IMPARTIR CLASES DE RELIGIÓN CATÓLICA (B.O.E. núm. 300, de 15 de diciembre de 179 y RD 1440/1991, en B.O.E. núm. 224 de 11 de octubre de 1991).

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Didáctica das matemáticas para a educación infantil				
Materia	Didáctica das matemáticas para a educación infantil			
Código	O05G110V01911			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	2c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Matemáticas			
Coordinador/a	Fernández Méndez, José Luis			
Profesorado	Fernández Méndez, José Luis			
Correo-e	joslufem@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Con esta materia os alumnos complementarán as competencias e coñecementos de matemáticas necesarios para o desenvolvemento da súa profesión			

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B13	Razoamento crítico

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
1. Coñecer as teorías sobre a adquisición e o desenvolvemento das aprendizaxes en matemáticas	saber saber facer	A1
		A2
		A11
		B1
		B2
		B7
		B13
2. Coñecer estratexias didácticas para desenvolver: representacións numéricas, nocións espaciais e xeométricas, nocións sobre magnitudes e para o desenvolvemento do pensamento lóxico	saber saber facer	A1
		A2
		A11
		B1
		B2
		B3
		B7

3. Coñecer materiais e recursos para o ensino das matemáticas	saber saber facer	A1 A2 B1 B2 B7
4. Adquirir capacidade crítica para analizar o D. C. B., en especial a área curricular de Matemáticas e para adaptarse a novas situacións	saber saber facer	A1 A3 A11 B1 B2 B13
5. Ser capaz de entender e interpretar situacións de ensinanza/aprendizaxe	saber saber facer	A1 A2 A3 B2 B7 B9
6. Ser capaz de deseñar e desenvolver situacións de aprendizaxe nas que interveñan aspectos das matemáticas	saber saber facer	A1 A3 A11 B1 B2 B8
7. Ser capaz de crear, seleccionar e avaliar materiais curriculares destinados a promover a aprendizaxe mediante actividades que teñan sentido para o alumnado destas idades	saber saber facer	A1 A3 A11 B2 B3
8. Saber utilizar o xogo como principal recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos	saber saber facer	A1 A11 B2 B3 B9
9. Ser capaz de promover e avaliar o desenvolvemento do pensamento matemático	saber saber facer	A1 A2 A3 B1 B2
10. Ser capaz de asumir a necesidade de desenvolvemento profesional continuo, mediante a autoavaliación da propia práctica	saber saber facer	A1 A2 A11 B1 B2

Contidos

Tema	
1. As Matemáticas e a Educación Infantil	Desenrolo mental do neno. Razoamento lóxico-matemático
2. desenvolvemento dos conceptos numéricos	Concepto de número natural. Operacións
3. pensamento espacial	Xeometría plana. Xeometría do espazo
4. As magnitudes e a medida	Percepción das magnitudes. O proceso de medir.
5. O proceso de ensinanza aprendizaxe	Estratéxias e técnicas de aprendizaxe
6. As matemáticas no currículo de Educación Infantil	Os contidos de matemáticas en Educación Infantil
7. Recursos e materiais.Elaboración de novos materiais. Fontes e Bibliografía	Recursos e materiais didácticos. Clasificación e modalidades.
8. A actividade matemática na E.I. Organización. Globalización. Avaliación	A actividade matemática: Organización. Globalización. Avaliación
9. Dificultades e problemas didácticos	Dificultades e problemas didácticos nas matemáticas de Educación infantil

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	28	50	78
Traballos de aula	15	30	45

Resolución de problemas e/ou exercicios	2	1	3
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	7	15	22
Probas de resposta curta	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma

Atención personalizada

	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial (directamente na aula e nos momentos que o profesor ten asignados a titorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Resolución de problemas e/ou exercicios	Elaboración dun traballo individual	20
Probas de resposta curta	Contestar preguntas de resposta curta ou tipo test	80

Outros comentarios e segunda convocatoria

Aqueles estudantes que non superen algunhas das probas ou actividades suxeitas a avaliación poderán recuperalas na convocatoria de xullo. O sistema de avaliación non establece diferencias entre alumnas/os asistentes e non asistentes

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2013-14

Bibliografía. Fontes de información

- Alsina, C. y otros (1987): Invitación a la Geometría. Síntesis. Madrid
- Baroody, A. (1988): El pensamiento matemático de los niños. Visor-MEC, Madrid.
- Bartolini Bussi, M.(1992): Lo spazio, l'ordine, la misura. Bergamo. Juvenilia.
- Beard, R, M. (1979): Psicología evolutiva de Piaget: una hipótesis para educadores. Kapelusz. Buenos Aires
- Cascallana, M.T. (1988): Iniciación a la Matemática. Materiales y recursos didácticos. Santillana, Madrid
- Dickson, L. et al. (1991): El aprendizaje de las Matemáticas. Labor. Barcelona
- Guibert, A. et al. (1993): Actividades geométricas para Educación Infantil y Primaria. Narcea, Madrid
- Labinowicz, E. (1980): Introducción a Piaget. Fondo educativo interamericano. México.
- Lovell, S. (1977): El desarrollo de los conceptos básicos y científicos en los niños. Morata, Madrid.

Maza, C. (1989): Conceptos y numeración en la Educación Infantil. Síntesis, Madrid.

Orton A. (1990). Didáctica de las matemáticas. Cuestiones, teoría y práctica en el aula. Madrid: Morata y M.E.C.

Piaget, J. y Szeminska, A. (1975). Génesis del número en el niño. Buenos Aires: Guadalupe.

Resnik, L. y Ford, W. (1990). La enseñanza de las matemáticas y sus fundamentos psicológicos. Paidós-MEC. Barcelona

Rico, L. (1995). Conocimiento numérico y formación del profesorado. Granada: Servicio de publicaciones, Universidad de Granada.

Skemp, R. (1980). Psicología del aprendizaje de las matemáticas. Madrid: Morata.

Recomendaciones

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Xogo na educación infantil				
Materia	Xogo na educación infantil			
Código	O05G110V01912			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	2c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	García Núñez, Francisco Javier			
Profesorado	García Núñez, Francisco Javier			
Correo-e	fjavier@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Desenrolo das capacidades do alumnado para a análise das competencias necesarias para coñecer o xogo, os procesos do seu desenvolvemento no neno e a súa capacidade para aprender con el. O coñecemento do xogo no neno así como o deseño de actividades e estratexias destinadas a promoverlo, son aportacións que desde esta materia se fan ao perfil dos mestres en xeral e de forma especial aos de Educación Infantil. Su adecuación ao perfil da titulación vén dado pola necesidade de coñecementos que teñen os docentes dese ciclo sobre o xogo, da súa evolución e das actividades que axudan na aprendizaxe.			

Competencias de titulación	
Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promoverla nos estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B4	Coñecemento de lingua estranxeira
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas

B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B10	Traballo nun contexto internacional
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B18	Liderado
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B20	Iniciativa e espírito emprendedor
B21	Motivación pola calidade
B22	Sensibilidade por temas ambientais

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
1. Saber utilizar o xogo como recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos.	saber	A1
	saber facer	A2
		A3
		A4
		A5
		A6
		A8
		A11
		A12
		B1
		B2
		B3
		B5
		B6
		B7
		B8
		B9
		B11
		B12
		B13
		B14
		B15
		B16
		B17
		B18
		B19
		B20
		B21
		B22

2. Potenciar nos nenos e as nenas o coñecemento e control do seu corpo e as súas posibilidades motrices mediante o xogo.

saber
saber facer

A1
A2
A3
A4
A5
A6
A8
A11
A12
B1
B2
B3
B5
B6
B7
B8
B9
B11
B12
B13
B14
B15
B16
B17
B18
B19
B20
B21
B22

3. Promover o xogo simbólico e de representación de roles como principal medio de coñecemento da realidade social.

saber
saber facer

A1
A2
A3
A4
A5
A6
A8
A11
A12
B1
B2
B3
B4
B6
B7
B8
B9
B10
B11
B12
B13
B14
B15
B16
B17
B18
B19
B20
B21
B22

4. Ser capaz de utilizar os xogos como medio para promover a comprensión da realidade.

saber
saber facer

A1
A2
A3
A4
A5
A6
A8
A11
A12
B1
B2
B3
B5
B6
B7
B8
B9
B11
B12
B13
B14
B15
B16
B17
B18
B19
B20
B21
B22

5. Diseñar actividades lúdicas encamiñadas ao desenvolvemento das habilidades motrices.

saber
saber facer

A1
A2
A3
A4
A5
A6
A9
A11
A12
B1
B2
B3
B4
B5
B6
B7
B8
B9
B11
B12
B13
B14
B15
B16
B17
B18
B19
B20
B21
B22

Contidos

Tema

BLOQUE 1; Concepto e fundamentos do xogo na idade infantil.	NUCLEO TEMATICO 1: O XOGO, CONCEPTOS E CARACTERISTICAS XERAIS 1.- Conceptos etimolóxico, académico e outros. 2.- Concepto fisiolóxico. 3.- Concepto psicolóxico. 4.- Concepto sociolóxico. 5.- Características esenciais do xogo. 5.1.- Actividade con finalidade intrínseca. 5.2.- Actividade agradable. 5.3.- Actividade propia da infancia. 5.4.- Preparación para a vida. 5.5.- Proceso socializador. 6.- O xogo motor e o seu papel na Educación. NUCLEO TEMATICO 2: TEORIAS DO XOGO 1.- Introducción. 2.- Teorías de causa eficiente. 2.1.- Teoría do descanso e da distracción. 2.2.- Teoría do excedente de enerxía. 2.3.- Teoría do atavismo. 2.4.- Teoría catártica. 3.- Teorías de causa final. 3.1.- Teoría do exercicio preparatorio. 3.2.- Teoría da derivación por ficción. 3.3.- Teoría psicoanalítica. 4.-Teorías estruturais. 4.1.- Teoría da dinámica infantil. 4.2.- Teoría da estruturación do pensamento.
BLOQUE 2; Os xogos na idade infantil (xogo simbólico, con material motriz, material reutilizable, autóctonos, populares e tradicionais;)	NUCLEO TEMATICO 3: EVOLUCION DOS INTERESES LUDICOS NAS DIFERENTES IDADES 1.- Evolución dos xogos segundo Guy Jacquin. 2.- Evolución dos xogos segundo Jean Chateau. 3.- Evolución dos xogos segundo Jean Piaget. 4.- Evolución dos xogos segundo outros autores. 5.- Metodoloxía de aplicación do xogo nas diferentes idades. NUCLEO TEMATICO 4: CLASIFICACIÓNS DO XOGO 1.- Clasificación dos xogos segundo distintos autores. 2.- Clasificación dos xogos segundo sexa o seu contido. 3.- Clasificación dos xogos polo nivel de dificultade. 4.- Clasificación dos xogos pola calidade física que desenvolve. 5.- Clasificación dos xogos segundo as habilidades motrices que desenvolve. 6.- Outras clasificacións posibles. Metodoloxía.
BLOQUE 3 - Espazos, recursos e materiais para o xogo infantil.	NUCLEO TEMATICO 5: MEDIOS E MATERIAIS DO XOGO 1.-Medios do xogo: - Humanos: - Os xogadores - Físicos: - Os espazos no xogo. Metodoloxía de uso. - O tempo, problemática específica. Metodoloxía de uso. 2.- Materiais do xogo. Tipos. 3.- Adecuación do material á idade. 4.- Creación e construción de materiais de xogo.
BLOQUE 4 - Novas tendencias nos xogos infantís.	NUCLEO TEMATICO 6: XOGO E MOVEMENTO 1.- Importancia do xogo no movemento. 2.- Funcións do xogo motor. 3.- Xogo e deporte. Análise. 4.-Xogos modificados. Metodoloxía de aplicación. 5.- Xogos colectivos deportivos. Metodoloxía de aplicación. 6.- Adecuación dos deportes ás características dos participantes. Metodoloxía de aplicación. 7.- O xogo e mellóraa da condición física. Metodoloxía de aplicación. NUCLEO TEMATICO 7: O XOGO NOS DESEÑOS CURRICULARES 1.- O xogo e a programación. 2.- O xogo no D. C. B. de Educación Infantil. Metodoloxía e aplicación.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2

Sesión maxistral	14	14	28
Traballos de aula	4	8	12
Traballos tutelados	4	16	20
Prácticas de laboratorio	20	10	30
Probas de tipo test	2	14	16
Traballos e proxectos	4	10	14
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	4	20	24
Outras	0	4	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos no aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante.
Traballos tutelados	O estudante, de xeito individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Trátase dunha actividade autónoma de/dos estudante/s que inclúe a procura e recolleita de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos especiais con equipamento especializado (sala de motricidade).

Atención personalizada	
	Descrición
Actividades introdutorias	A atención ao alumnado farase a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefónicamente e na propia aula. O alumnado poderá tamén consultar calquera tipo de dúbida nos horarios de tutoría que o profesor ten no seu despacho.
Sesión maxistral	A atención ao alumnado farase a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefónicamente e na propia aula. O alumnado poderá tamén consultar calquera tipo de dúbida nos horarios de tutoría que o profesor ten no seu despacho.
Traballos de aula	A atención ao alumnado farase a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefónicamente e na propia aula. O alumnado poderá tamén consultar calquera tipo de dúbida nos horarios de tutoría que o profesor ten no seu despacho.
Traballos tutelados	A atención ao alumnado farase a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefónicamente e na propia aula. O alumnado poderá tamén consultar calquera tipo de dúbida nos horarios de tutoría que o profesor ten no seu despacho.
Prácticas de laboratorio	A atención ao alumnado farase a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefónicamente e na propia aula. O alumnado poderá tamén consultar calquera tipo de dúbida nos horarios de tutoría que o profesor ten no seu despacho.
Probas de tipo test	A atención ao alumnado farase a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefónicamente e na propia aula. O alumnado poderá tamén consultar calquera tipo de dúbida nos horarios de tutoría que o profesor ten no seu despacho.
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	A atención ao alumnado farase a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefónicamente e na propia aula. O alumnado poderá tamén consultar calquera tipo de dúbida nos horarios de tutoría que o profesor ten no seu despacho.
Traballos e proxectos	A atención ao alumnado farase a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefónicamente e na propia aula. O alumnado poderá tamén consultar calquera tipo de dúbida nos horarios de tutoría que o profesor ten no seu despacho.
Outras	A atención ao alumnado farase a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefónicamente e na propia aula. O alumnado poderá tamén consultar calquera tipo de dúbida nos horarios de tutoría que o profesor ten no seu despacho.

Avaliación	
	Descrición
	Cualificación

Probas de tipo test	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamiento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	25
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Probas para a avaliación que inclúen actividades, problemas ou exercicios prácticos a resolver. Os alumnos deben dar resposta á actividade suscitada, aplicando os coñecementos teóricos e prácticos da materia.	25
Traballos e proxectos	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de xeito individual ou en grupo, de forma oral ou escrita.	25
Outras	Valórase a asistencia ás clases prácticas. No suposto de non poder asistir realizarase un exame específico sobre os contidos das prácticas	25

Outros comentarios e segunda convocatoria

As actividades non superadas na 1ª convocatoria, poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo.

O alumnado que por motivo xustifico non poida asistir ás sesións prácticas realizará un exame específico sobre os contidos das prácticas.

As datas dos exames, según calendario aprobado en Xunta de Titulación o 19 de xuño de 2013, son: no primeiro período, o 28 de maio de 2014, as 12 horas, na aula 2.4; é as da convocatoria de xullo, o 8 de xullo de 2014 as 16 horas na aula 1.1.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía.

Básica

Elkonin, D.B. (1980). *Psicología del juego*. Madrid: Visor Libros.
Harris, D. (1976). *¿Por qué practicamos deporte?* Barcelona: J.I.M.S.
Hernández Belver, M., Ullán de la Fuente, A. (2006): *La creatividad a través del juego*. Salamanca. Amaru.
Huizinga, J. (1968). *Homo ludens*. Buenos Aires: Alianza Editorial.
Moreno, J.A. (Coord.) (2002). *Aprendizaje a través del juego*. Málaga: Aljibe.
Navarro Adelantado, V. (2002). *El afán de jugar. Teoría y práctica de los juegos motores*. Barcelona: INDE.
Palacios, J. (1995). *Xogos motores*. Lea. Santiago.
Paredes Ortiz, Jesús (2003). *Juego, luego soy: teoría de la actividad lúdica*. Sevilla: Editorial Wanceulen.
Piaget, J. (1961): *La formación del símbolo en el niño*. México: Fondo de Cultura Económica.
Terr, L. (2000): *El juego: por qué los adultos necesitan jugar*. Barcelona: Paidós

Complementaria

Bally, G. (1958). *El juego como expresión de libertad*. Buenos Aires: Ed. Fondo de Cultura Económica.
Bandet, J. y Abbadié M. (1983). *Como enseñar a través del juego*. Barcelona: Fontanella.
Bayer, C. (1986): *La enseñanza de los juegos deportivos colectivos*. Barcelona: Hispano - Europea.
Berne, E. (1983). *Juegos en que participamos*. Barcelona: Diana.
Blázquez, D. (1986): *Iniciación a los deportes de equipo*. Barcelona: Martínez Roca.
Comas, Oriol, dir. (2002). *El juego*. Barcelona: Círculo de Lectores, S.A.
Cratty, B.J. (1982). *Juegos escolares que desarrollan la conducta*. México: Pax - México.
Cratty, B.J. (1982). *Desarrollo intelectual. Juegos activos que lo fomentan*. México: Pax - México.
Cratty, B.J. (1983). *Juegos didácticos activos*. México: Pax México.
Chateau, J. (1973): *Psicología de los juegos*. Buenos Aires: Kapelusz.
Decroly, Ovide & Monchamp, E. (2002). *El juego educativo: iniciación a la actividad intelectual motriz*. Madrid: Ediciones Morata, S.L.
Elkonin, D.B. (1980). *Psicología del juego*. Madrid: Visor Libros.
Erikson, E. y otros (1982). *Juego y desarrollo*. Barcelona: Crítica.

Falkowski, & Enríquez (1980). *Aprendiendo a jugar*. Madrid: Esteban Sanz.

Garaigordobil Landazabal, Maite (2003). *Intervención psicológica para desarrollar la personalidad infantil : juego, conducta prosocial y creatividad*. Madrid: Ediciones Pirámide, S.A.

Garaigordobil Landazabal, Maite (2003). *Programa juego : juegos cooperativos y creativos para grupos de niños de 8 a 10*

años. Madrid: Ediciones Pirámide, S.A.

-
- Grunfel, D. F. (1978). *Juegos de todo el mundo*. Madrid: Edilan.
- Harris, D. (1976). *¿Por qué practicamos deporte?* Barcelona: J.I.M.S.
- Hartley, R.E. y otros (1977). *Como comprender los juegos infantiles*. Buenos Aires: Horme.
- Hildegard, H. (1978). *El juego y los juguetes*. Buenos Aires: Kapelusz.
- Huizinga, J. (1968). *Homo ludens*. Buenos Aires: Alianza Editorial.
- Jeffrey, D.M. y otros (1977). *Vamos a jugar*. Madrid: Serem.
- Méndez Giménez, Antonio (2003). *Nuevas propuestas lúdicas para el desarrollo curricular de educación física : juegos con material alternativo, juegos predeportivos y juegos multiculturales*. Barcelona: Editorial Paidotribo, S.L.
- Moor, P. (1981). *El juego en la educación*. Barcelona: Herder.
- Mora Verdeny, Josep María & Díez Cubilla, Robert & Llamas Toledano, Josue (2003). *Un mundo en juego*. Barcelona: INDE Publicaciones.
- Moreno Murcia, Juan Antonio (2002). *Aprendizaje a través del juego*. Archidona: Ediciones Aljibe.
- Omeñaca Cilla, Raúl & Ruiz Omeñaca, Jesús Vicente (2002). *Juegos cooperativos y educación física*. Barcelona: Editorial Paidotribo, S.L.
- Paredes Ortiz, Jesús (2003). *Juego, luego soy: teoría de la actividad lúdica*. Sevilla: Editorial Wanceulen.
- Pausewang, E. (1977). *Juegos didácticos*. Kapelusz. Buenos Aires.
- Piaget, J. (1961): *La formación del símbolo en el niño*. México: Fondo de Cultura Económica.
- Piaget, J. y otros (1982): *Juego y desarrollo*. Barcelona: Crítica.
- Ríos Hernández, Mercedes (2003). *Actividad física adaptada : el juego y los alumnos con discapacidad*. Editorial Paidotribo, S.L. Barcelona.
- Romero Rosales, Virginia & Gómez Vidal, Montserrat (2003). *Metodología del juego, ciclo formativo grado superior de Educación Infantil*. Barcelona: Altamar.
- Roussel, A. (1970). *El juego de los niños*. Barcelona: Herder.
- Ruiz Juan, Francisco & García Montes, María Elena (2002). *Educación motriz a través del juego, propuesta de juegos, Educación Infantil. Materiales convencionales*. Madrid: Editorial Gymnos, S.L.
- Sarazanas, R. & Bandet, J. (1982). *El niño y sus juguetes*. Madrid: Narcea.
- Steffens, Charlie & Gorin, Spencer (2002). *Como fomentar las actitudes de convivencia a través del juego*. Barcelona: Grupo Editorial CEAC, S. A.
- Terr, L. (2000): *El juego: por qué los adultos necesitan jugar*. Barcelona: Paidós
- Trigo Aza, E. (1994). *Aplicación del juego tradicional en el Currículum de Educación Física*. Barcelona: Paidotribo.
- Vial, Jean. (1988). *Juego y educación. Las ludotecas*. Madrid: Akal Universitaria.
- Vigotski, Lev Semiónovich. (1979). *El desarrollo de los procesos psicológicos superiores*. Barcelona: Crítica.
- Wallon, Henry. (1984). *La evolución psicológica del niño*. Barcelona: Crítica.
- Winnicott, Donald W. (1995). *Realidad y juego*. Barcelona: Gedisa.

Recomendaciones

Outros comentarios

-
1. Asistir as aulas, resultará moi beneficioso para cumprir os oxetivos da materia sobre todo nas aplicacións prácticas. Nas primeiras sesións darase unha visión de conxunto y anticiparán as tarefas actividades que serán desenroladas.
 2. Se no podes asistir as aulas, será especialmente importante ir a as titorías do profesorado, así como a visita frecuente a plataforma docente de nuestra Universidad TEMA. Ahí poderás atopar todas as actividades que terás que facer para tua formación e superación da materia.
-

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticas externas: Practicum				
Materia	Prácticas externas: Practicum			
Código	O05G110V01981			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	48	OB	4	An
Idioma				
Departamento				
Coordinador/a				
Profesorado				
Correo-e				
Web				
Descrición xeral	As competencias específicas do grao en Educación Infantil son definidas na ORDE ECI/3854/2007, de 27 de decembro, na cal se establecen os requisitos para a verificación dos títulos universitarios oficiais que habiliten para o exercicio da profesión de Mestre en Educación Infantil. Entre estes requisitos faise referencia, no ANEXO (apartado 5), á planificación do ensino, sinalando que o plan de estudos deberá incluír, entre outros, un módulo formativo denominado Prácticum. Na mesma Orde Ministerial indícase que: “O Prácticum desenvolverase en centros de educación infantil recoñecidos como centros de formación en prácticas mediante convenios entre as Administracións Educativas e as Universidades. Terá carácter presencial e estará tutelado por profesores universitarios e mestres de educación infantil acreditados como titores de prácticas. O Prácticum realizarase nos dous ciclos do ensino de educación infantil”. Para poder matricularse no Prácticum será requisito imprescindible ter superado o 70% dos créditos de formación básica e obrigatoria correspondente aos tres primeiros cursos.			

Competencias de titulación	
Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita

B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B18	Liderado
B20	Iniciativa e espírito emprendedor
B21	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
1. Adquirir un coñecemento práctico da aula e da xestión da mesma.	saber saber facer	A3 A9 B2 B7
2. Coñecer e aplicar os procesos de interacción e comunicación na aula e dominar as destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar un clima de aula que facilite a aprendizaxe e a convivencia.	saber saber facer	A4 B3 B11
3. Controlar e facer o seguimento do proceso educativo e en particular o de ensino-aprendizaxe mediante o dominio das técnicas e estratexias necesarias.	saber facer	A1 A2 A12 B1 B2 B13 B21
4. Relacionar teoría e práctica coa realidade da aula e do centro.	saber saber facer	A2 A5 A9 A11 B7 B8 B16 B17
5. Participar na actividade docente e aprender a saber facer, actuando e reflexionando desde a práctica.	saber saber facer Saber estar / ser	A5 A11 B1 B2 B7 B13 B14 B16 B17 B21
6. Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación que se poidan establecer nun centro.	saber saber facer Saber estar / ser	A11 A12 B1 B2 B7 B8 B9 B13 B14 B17 B20 B21

7. Regular os procesos de interacción e comunicación en grupos de estudantes de 0-3 e de 3-6 anos.		A2 A4 A6 A10 B3 B11 B18
--	--	---

8. Coñecer formas de colaboración cos distintos sectores da comunidade educativa e do contorno social.	saber saber facer Saber estar / ser	A7 A10 A11 A12 B7 B8 B9 B11 B17 B18 B21
--	---	---

Contidos

Tema

(*)1. Observación y análisis: el contexto, el centro, el aula. 2. La legislación educativa. 3. Identificación de retos y diseño de respuestas educativas. 4. Conocimiento del alumno. 5. Análisis de la acción docente: estrategias docentes, motivación... 6. La redacción y evaluación de los documentos obligatorios de centro. 7. Diseño y desarrollo de unidades didácticas y adaptaciones curriculares. 8. Las didácticas específicas. 9. Los recursos didácticos y la innovación de la práctica docente. 10. El perfil docente.

1. Observación e análise: o contexto, o centro, o aula.
2. A lexislación educativa.
3. Identificación de retos e deseño de respostas educativas.
4. Coñecemento do alumno.
5. Análise da acción docente: estratexias docentes, motivación
6. A redacción e avaliación dos documentos obrigatorios de centro.
7. Deseño e desenvolvemento de unidades didácticas e adaptacións curriculares.
8. As didácticas específicas.
9. Os recursos didácticos e a innovación da práctica docente.
10. O perfil docente.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	4	6	10
Prácticum	400	700	1100
Titoría en grupo	10	20	30
Informes/memorias de prácticas	0	60	60

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Prácticum	O estudante desenvolver as actividades nun contexto relacionado co exercicio dunha profesión

Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe
------------------	---

Atención personalizada

	Descrición
Titoría en grupo	Cada estudante disporá dun tutor académico que desenvolverá as seguintes funcións: (a) Manter unha reunión orientadora inicial con todos os seus estudantes de prácticas antes do comezo das mesmas. Nela achegaáse información sobre a realización das as prácticas, as diferentes áreas de competencias que deben adquirir, os documentos que deben elaborar, así como sobre os procedementos e criterios de avaliación. (b) Tutelar o traballo dos estudantes durante todo o período de prácticas e organizar con eles reunións periódicas, cuxa convocatoria se anunciará previamente ao comezo da titorización e se exporá publicamente seguindo as orientacións da Comisión de Prácticum. (c) Manter contactos regulares cos centros educativos. No caso de que xurdise algunha incidencia importante, deberán comunicarlle ao coordinador/a de Prácticum correspondente para resolvela canto antes. (d) Avaliar a actuación dos estudantes, seguindo a guía docente, durante o seu período de prácticas nos apartados que lle corresponda, comunicarlle a cualificación ao coordinador de prácticas nos prazos establecidos e cumprimentar o protocolo correspondente.
Informes/memorias de prácticas	Cada estudante disporá dun tutor académico que desenvolverá as seguintes funcións: (a) Manter unha reunión orientadora inicial con todos os seus estudantes de prácticas antes do comezo das mesmas. Nela achegaáse información sobre a realización das as prácticas, as diferentes áreas de competencias que deben adquirir, os documentos que deben elaborar, así como sobre os procedementos e criterios de avaliación. (b) Tutelar o traballo dos estudantes durante todo o período de prácticas e organizar con eles reunións periódicas, cuxa convocatoria se anunciará previamente ao comezo da titorización e se exporá publicamente seguindo as orientacións da Comisión de Prácticum. (c) Manter contactos regulares cos centros educativos. No caso de que xurdise algunha incidencia importante, deberán comunicarlle ao coordinador/a de Prácticum correspondente para resolvela canto antes. (d) Avaliar a actuación dos estudantes, seguindo a guía docente, durante o seu período de prácticas nos apartados que lle corresponda, comunicarlle a cualificación ao coordinador de prácticas nos prazos establecidos e cumprimentar o protocolo correspondente.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Prácticum	O estudante desenvolve as actividades nun contexto relacionado co exercicio dunha profesión. Dita actividade será avaliada polo tutor/a da aula dacordo o protocolo correspondente. Para facilitar o proceso de avaliación, antes do inicio das prácticas, o coordinador/a do Prácticum remitiralle ao centro escolar a folla de avaliación na que se reflectan as diferentes competencias obxecto de mesma.	50
Informes/memorias de prácticas	1. A Memoria das prácticas desenvolverase consonte o establecido no art. 14 do Real decreto 1707/2011, de 18 de Novembro. 2. A través da guía docente, así como por outro tipo de orientacións, a Comisión de Prácticas establecerá anualmente as recomendacións precisas para unha correcta elaboración da Memoria.	50

Outros comentarios e segunda convocatoria

A titora ou titor académico da universidade avaliará as prácticas desenvolvidas polos estudantes de conformidade cos seguintes criterios e fontes de información:

Informe da titora ou titor do centro escolar	Datos achegados pola titora ou titor académico	
50%	50%	
Informe da titora ou titor do centro, segundo o protocolo correspondente	Asistencia e avaliación das reunións e outras actividades programadas	Memoria de Prácticas

2. Para superar a materia do Prácticum o estudante deberá acadar o aprobado en cada un dos criterios de avaliación establecidos nos informes, tanto do titor/a do centro escolar como do titor/a académico.

3. A titora ou titor do centro escolar, como indica o art. 13 do Real Decreto 1707/2011, de 18 de Novembro, polo que se

regulan as prácticas académicas externas dos estudantes universitarios, realizará e remitirá ao titor/a académico da Universidade a avaliación final.

4. Para facilitar o proceso de avaliación, antes do inicio das prácticas, o coordinador/a do Prácticum remitiralle ao centro escolar a folla de avaliación na que se reflictan as diferentes competencias obxecto de mesma.

Bibliografía. Fontes de información

- AA. VV. *Dialogar y Transformar. Pedagogía crítica del S. XXI*. Graó,
- BEETHAM, D. y BOYLE, K. *Cuestiones sobre la democracia*. Ed. la Catarata, 1995
- CEREZO, P (ed.) *Democracia y Virtudes Cívicas*. Biblioteca Nueva, 2005
- CONILL, J. -CROCKER, David A.(eds.) *Republicanismo y Educación Cívica. ¿Más allá del Liberalismo?* Ed. Comares, 2003
- DAHL, R. *La Democracia. Una guía para ciudadanos*, Taurus, 1999
- GUTMANN, A. *La educación democrática: una teoría política de la educación*. Paidós, 1995.
- HOFFMAN, M. *Desarrollo moral y empatía*, Barcelona, Idea Books, 2002.
- INNERARITY, D. *El Nuevo espacio público*. Espasa Calpe, 2006
- GONZALO, E. e REQUEJO, F. *Democracia. Las razones de un sueño que genera monstruos*, en A. Cortina (dir.) *10 Palabras Clave en Filosofía Política*, Verbo Divino, 1998
- KOHLBERG, L, et alia; *La Educación Moral según Lawrence Kohlberg*, Gedisa, 1997.
- LIPMAN, M. *Thinking in education*. Cambridge, Cambridge University Press, 2003, 2ª.
- MENDIETA, C. y VELA, O. ; *Ni tú ni yo. Cómo llegar a acuerdos*, Barcelona, Graó.
- NODDINGS, N. *Atención, justicia y equidad*, en Katz, Noddings y Strike; *Justicia y cuidado. En busca de una base ética común en educación*, Barcelona, Idea Books, 2002.
- NUSSBAUM, M. *Sin fines de lucro. Por qué la democracia necesita de las humanidades*, Madrid, Katz, 2010.
- PHILLIPS, A. *La política de la presencia. La reforma de la representación política*. en García, S. e Lukes, S. (comps.) *Ciudadanía: justicia social, identidad y participación*. S. XXI eds., 1999.
- RANCIERE, J. *El maestro ignorante. Cinco lecciones sobre emancipación intelectual*, Barcelona, Laertes, 2003
- SHAPIRO, I. *El estado de la teoría democrática*, Bellaterra, 2005
- SCHLEICHERT, H. *Cómo discutir con un fundamentalista sin perder la razón. Introducción al pensamiento subversivo*. S.XXI, 2004
- YOUNG, Iris Marion; *La justicia y la política de la diferencia*, Cátedra, 2000
- WEBER, M. *La política como vocación*. en *El Político y el Científico*. Alianza, 1995

Recomendaciones

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Traballo de Fin de Grao				
Materia	Traballo de Fin de Grao			
Código	O05G110V01991			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	4	2c
Idioma				
Departamento				
Coordinador/a				
Profesorado				
Correo-e				
Web				
Descrición xeral	O Traballo Fin de Grao (en diante TFG) estará orientado a que o alumnado amose a capacidade de integración dos diversos contidos formativos e competencias asociadas ao título de Graduado en Educación Infantil. Para poder matricularse no TFG será requisito imprescindible ter matriculadas todas as materias requiridas para finalizar o plan de estudos. Para a súa avaliación o alumnado debe ter aprobadas previamente todas as restantes materias do título.			

Competencias de titulación	
Código	
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B20	Iniciativa e espírito emprendedor
B21	Motivación pola calidade

Competencias de materia		
Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
1. Coñecementos sobre os modos de elaboración e presentación dun traballo técnico-científico.	saber	B1
	saber facer	B2
		B3
		B5
		B6
		B8
		B13
		B17
		B21
2. Afrontar a resolución de problemas reais derivados do ámbito educativo, analizando e valorando diferentes modos de inserción do Traballo Fin de Grao no ámbito profesional. Capacidade para contextualizar o traballo realizado en relación aos problemas reais do contexto educativo.	saber	B1
	saber facer	B7
	Saber estar / ser	B8
		B13
		B14
		B16
		B17
		B20
		B21

3. Coñecemento dos modos de escritura relacionados coa realización e presentación de proxectos técnicos-profesionais	saber saber facer	B1 B3 B5 B6 B17 B21
4. Capacidade para adecuar os recursos e procesos ás necesidades dos proxectos.	saber saber facer Saber estar / ser	B1 B2 B7 B8 B14 B16 B17 B21
5. Capacidade para a procura, análise e incorporación da información necesaria para a elaboración dun proxecto técnico-profesional.	saber saber facer	B1 B2 B5 B6 B21
6. Capacidade para establecer análises autocríticas dos proxectos técnico-profesionais. Capacidade para participar da análise e valoración doutros traballos.	saber saber facer Saber estar / ser	B1 B13 B14 B21
7. Habilidade para achegar solucións persoais á actividade técnico-profesional.	saber saber facer Saber estar / ser	B1 B7 B8 B13 B14 B17 B21
8. Habilidade para manter e renovar o interese e as motivacións do proxecto.	Saber estar / ser	B14 B20 B21

Contidos

Tema

O Proxecto Fin de Grao poderá derivar das actividades desenvolvidas no Prácticum. En todo caso, o alumnado deberá demostrar a súa capacidade para a elaboración dun informe ou proxecto de intervención, e a súa exposición e defensa en público.

O contido do traballo poderá adoptar diferentes perspectivas: informe dunha investigación educativa, deseño dun proxecto de intervención educativa ou sistematización dunha experiencia de intervención profesional como mestre en educación primaria.

Os traballos de Fin de Grao poderase realizar ao redor de aspectos, ámbitos e colectivos obxecto de intervención no ámbito educativo, así como, calquera outra liña temática que se puidese acordar no seu momento.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	2	4
Traballos tutelados	10	115	125
Presentacións/exposicións	2	20	22

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

Descrición

Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Traballos tutelados	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia.
Presentacións/exposicións	

Atención personalizada

	Descrición
Traballos tutelados	O alumnado disporá dun tutor para a realización do TFG. A titorización consistirá en supervisar e orientar ó/á estudante na temática, metodoloxía, elaboración, presentación e calquera outro aspecto académico relativo ao traballo de fin de grao, así como facilitar a súa xestión, dinamizar e facilitar todo o proceso ata a presentación e defensa do Traballo de Fin de Grao.
Presentacións/exposicións	O alumnado disporá dun tutor para a realización do TFG. A titorización consistirá en supervisar e orientar ó/á estudante na temática, metodoloxía, elaboración, presentación e calquera outro aspecto académico relativo ao traballo de fin de grao, así como facilitar a súa xestión, dinamizar e facilitar todo o proceso ata a presentación e defensa do Traballo de Fin de Grao.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Traballos tutelados	A efectos de avaliación, o/a titor/a académico/a emitirá un informe no que valorará (de 0 a 3 puntos) o labor realizada pola/o alumna/o durante o período de elaboración do TFG.	30
Presentacións/exposicións	O alumno/a exporá ante un tribunal avaliador un resumo do TFG e dos principais resultados e conclusións acadados. Posteriormente, os membros do Tribunal avaliador poderán realizar as observacións e consideracións oportunas. Celebrado o acto de presentación pública do TFG, o Tribunal avaliador deliberará sobre a cualificación tomando en consideración o informe emitido polo titor académico, a calidade do contido do TFG, así como a propia exposición, en particular, a claridade expositiva e a capacidade de debate e defensa argumental do/a alumno/a. O Tribunal emitirá una puntuación de 0 a 7 puntos.	70

Outros comentarios e segunda convocatoria

A cualificación será a suma ponderada da cualificación do Tribunal (de 0 a 7 puntos) mais a valoración do titor (de 0 a 3 puntos).

A valoración do Tribunal será a media aritmética das notas atribuídas por cada un dos seus membros.

Bibliografía. Fontes de información

Recomendacións

Outros comentarios

A atención ao alumnado realizarase a través de diversas vías: a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefonicamente, e as horas de titoría que ten o profesorado no seu gabinete.